

รายงานฉบับสมบูรณ์

“โครงการการพัฒนากลไกและกระบวนการเพื่อสนับสนุน
การวางแผนจัดทำงบประมาณด้านทรัพยากรน้ำและเกษตร
โดยใช้ระบบสารสนเทศในการเชื่อมโยงและสนับสนุนข้อมูล
จังหวัดนครพนม”

โดย

ดร.วิเชียร เกิดสุข และคณะ

ตุลาคม 2561

รายงานฉบับสมบูรณ์

“โครงการการพัฒนากลไกและกระบวนการเพื่อสนับสนุน
การวางแผนจัดทำงบประมาณด้านทรัพยากรน้ำและเกษตร
โดยใช้ระบบสารสนเทศในการเชื่อมโยงและสนับสนุนข้อมูล
จังหวัดนครพนม”

คณะผู้วิจัย

ดร.วิเชียร เกิดสุข

ดร.ทิพาภรณ์ หอมดี

นายอภิวดี แก้วส่อง

สังกัด

สถาบันวิจัยเพื่อพัฒนาสังคม

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

คณะวิศวกรรมศาสตร์

มหาวิทยาลัยนครพนม

คณะวิศวกรรมศาสตร์

มหาวิทยาลัยนครพนม

สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

(ความเห็นในรายงานนี้เป็นของผู้วิจัย สกว.ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป)

บทสรุปผู้บริหาร

โครงการการพัฒนากลไกและกระบวนการเพื่อสนับสนุนการวางแผนจัดทำงบประมาณด้านทรัพยากรน้ำและเกษตรโดยใช้ระบบสารสนเทศในการเชื่อมโยงและสนับสนุนข้อมูลจังหวัดนครพนม มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนารอบงานการวางแผนพัฒนาจังหวัดนครพนมด้านทรัพยากรน้ำและการเกษตร เพื่อให้เกิดความเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ระดับชาติ กลุ่มจังหวัด และจังหวัด จนถึงระดับพื้นที่ 2) พัฒนาหลักเกณฑ์และวิธีการในการจัดทำงบประมาณบูรณาการที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาจังหวัดนครพนมด้านทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตร เพื่อขอรับการจัดสรรงบประมาณรายจ่ายในคราวเดียวกัน และ 3) พัฒนาแนวทางการเชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศด้านทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตรเพื่อสนับสนุนการทำงานของคณะทำงานจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดนครพนม และคณะกรรมการบูรณาการแผนพัฒนาจังหวัดนครพนม โดยมีผลการศึกษา ดังนี้

การบริหารงานจังหวัดและกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการเริ่มต้นในปี พ.ศ. 2546 อาศัยอำนาจตามความแห่งพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการบริหารจังหวัดและกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ พ.ศ. 2551 เป็นหลักในการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดและกลุ่มจังหวัด โดยอาศัยกลไกและการบริหารงานกลุ่มจังหวัดและจังหวัด กลไกของคณะกรรมการใน 3 ระดับคือ 1) ระดับชาติ คือ คณะกรรมการนโยบายการบริหารงานจังหวัดและกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ (ก.น.จ.) 2) ระดับกลุ่มจังหวัด คือ คณะกรรมการบริหารงานกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ (ก.บ.ก.) และ 3) ระดับจังหวัด คือ คณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ (ก.บ.จ.)

การจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดมีการบูรณาการทุกภาคส่วนในพื้นที่และสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาพื้นที่ โดยการเชื่อมโยงและบูรณาการกับแผนชุมชนและแผนพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งดำเนินการโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 มาตรา 16 และมาตรา 17 และระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำและประสานแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548

การจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดนครพนมได้มีการดำเนินการตามนโยบาย/ทิศทางการพัฒนาประเทศ ยุทธศาสตร์ชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งเห็นได้จากแผนพัฒนาจังหวัดนครพนมมียุทธศาสตร์ที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ โดยแผนพัฒนาจังหวัดเป็นแผน 4 ปี แต่แผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่น เป็นแผน 3 ปี

ในปัจจุบันกลไกการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดและกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการได้ยึดระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารงานเชิงพื้นที่แบบบูรณาการ พ.ศ. 2560 ซึ่งกำหนดให้มีคณะกรรมการการบูรณาการนโยบายพัฒนาภาค (ก.บ.ภ.) เพิ่มขึ้นอีกชุดหนึ่ง มีอำนาจหน้าที่กำหนดกรอบนโยบายและวางระบบในการบริหารภาค กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนากลุ่มจังหวัดและแผนพัฒนาภาคให้สอดคล้องกับแผนระดับชาติและนโยบายรัฐบาล สำหรับกลไกการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทยได้แก้ไขเพิ่มเติมระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2559 กำหนดให้แผนพัฒนา

ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็น “แผนพัฒนาท้องถิ่น 4 ปี” เพื่อให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนาภูมิภาค และแผนพัฒนาภาค

อย่างไรก็ตาม ยังไม่มีหลักฐานเชิงประจักษ์ว่ากลไกการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดและกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการในปัจจุบันช่วยให้การบริหารงานจังหวัดและกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการดีกว่าที่ผ่านมามากนัก ยิ่งไปกว่านั้น เนื่องจากพบว่า การดำเนินงานที่ผ่านมามีปัญหาและข้อจำกัดหลายประการ อาทิ งบประมาณจังหวัดถูกแทรกแซงจากฝ่ายการเมือง หน่วยงานที่มีงบประมาณของตนเอง (function) เน้นการทำงานตามภารกิจของตนเองและให้ความสำคัญน้อยในการทำแผนพัฒนาจังหวัด เนื่องจากข้อจำกัดด้านบุคลากรในแต่ละหน่วยงานมีน้อยหากมีการของบประมาณเพิ่มเติมอาจจะดำเนินงานให้แล้วเสร็จไม่ทันตามกรอบเวลา ประกอบกับงบประมาณจังหวัดแบบบูรณาการที่ได้รับค่อนข้างน้อยและคงที่ในแต่ละปีเมื่อเปรียบเทียบกับงบ Function ของหน่วยงาน ขณะที่ช่วงเวลาในการจัดทำแผนจากส่วนกลาง แผนพัฒนาจังหวัด และแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในแต่ละปีไม่สอดคล้องกันทำให้ขาดการบูรณาการข้อมูลและการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงาน นโยบายเร่งด่วนจากรัฐบาล\ หน่วยงานกลางระดับกระทรวงซึ่งต้องดำเนินการก่อน นอกจากนั้นแล้ว ผู้ว่าราชการจังหวัดในฐานะประธานคณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ (ก.บ.จ.) มีบทบาทหน้าที่เฉพาะการประสานและอำนวยความสะดวกการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัด แต่ไม่มีอำนาจสั่งการให้ทุกหน่วยงานในจังหวัดต้องดำเนินการตามแผนพัฒนาจังหวัด เป็นต้น นอกจากนี้จากรายงานงบประมาณแผนงานบูรณาการและกรณีศึกษาแผนงานบูรณาการส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร 2559) ได้เสนอแนะการจัดทำงบประมาณบูรณาการเชิงยุทธศาสตร์ของหน่วยงานหลักและหน่วยงานกลางที่เกี่ยวข้องว่าควรทบทวนขอบเขต เป้าหมาย แนวทางการดำเนินงาน และตัวชี้วัดให้ชัดเจน และควรพิจารณาโครงการ กิจกรรมและการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้มีความสัมพันธ์สอดคล้องกันเพื่อให้สามารถเชื่อมโยงไปสู่เป้าหมายได้จริง ควรกำหนดตัวชี้วัดของแต่ละหน่วยงานให้เชื่อมโยงถึงตัวชี้วัดของเป้าหมายรวมของแผนงานบูรณาการเชิงยุทธศาสตร์ เพื่อให้การบูรณาการการดำเนินงานตามนโยบายสำคัญเร่งด่วนของรัฐบาลสามารถบรรลุผลสำเร็จได้ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ นอกจากนี้หน่วยงานเจ้าภาพควรตรวจสอบโครงการ กิจกรรมและการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่ให้ความซ้ำซ้อน ให้เป็นไปตามหลักการจัดทำงบประมาณในลักษณะบูรณาการเชิงยุทธศาสตร์ที่ให้ความสำคัญกับการประหยัด คุ้มค่า และมีประสิทธิภาพ

แม้ว่าระดับประเทศ จะมีแผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2558-2569 ที่เน้นการแก้ไขปัญหาด้านทรัพยากรน้ำของประเทศในทุกด้านอย่างมีเอกภาพและบูรณาการในทุกมิติ โดยเฉพาะยุทธศาสตร์การสร้างความมั่นคงของน้ำภาคการผลิต (เกษตรและอุตสาหกรรม) การจัดการน้ำท่วมและอุทกภัยเพื่อลดความเสียหายในพื้นที่เกษตรรวมถึงการปรับตัวในพื้นที่น้ำท่วมซ้ำซาก แต่ในแผนพัฒนาจังหวัดนครพนมไม่ปรากฏว่า มีแผนงาน/โครงการด้านทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตร แผนงานด้านการเกษตรจะปรากฏอยู่ในยุทธศาสตร์การพัฒนาการเกษตรและอุตสาหกรรมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม แผนงานการบริหารจัดการน้ำอยู่ในยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน ซึ่งมีได้มีการบูรณาการการทำงานร่วมกันและบริหารจัดการน้ำเพื่อการเกษตรอย่างเป็นระบบและเป็นองค์รวม การที่จะให้มีการบูรณาการน้ำเพื่อการเกษตรในแผนพัฒนาจังหวัด จึงจำเป็นต้องมียุทธศาสตร์ด้านทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตรเฉพาะบรรจุในแผนพัฒนาจังหวัดนครพนมพร้อมจัดทำงบประมาณเชิงบูรณาการทั้ง 3 มิติ ทั้งมีดำเนินงานตามยุทธศาสตร์

พื้นที่ (Area) มิติงานตามยุทธศาสตร์กระทรวง/หน่วยงาน (Function) และมียุทธศาสตร์สำคัญของรัฐบาล (Agenda) ดังนั้นเพื่อให้เกิดผลเป็นรูปธรรม จึงจำเป็นต้องมีกลไกในระดับนโยบายสู่ระดับพื้นที่ โดยควรให้มี ก.บ.ภ. และกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นหน่วยงานเจ้าภาพหลักในการบูรณาการ ทำนองเดียวกับการบูรณาการและขับเคลื่อนงานตามนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (เพื่อยกกระดาศ A4) แผนงานระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ที่ดำเนินการในปัจจุบัน ท้ายสุดการจัดสรรงบประมาณของประเทศต้องเน้นไปที่งบประมาณบูรณาการเชิงพื้นที่ให้มากขึ้น และเป็นไปตามหลักการจัดทำงบประมาณในลักษณะบูรณาการเชิงยุทธศาสตร์

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า กลไกและกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดและการขอรับการจัดสรรงบประมาณในปัจจุบันยังมีช่องว่างในเรื่องของการเชื่อมโยงกับข้อมูลสารสนเทศด้านทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตรจังหวัดนครพนม จึงมีข้อเสนอแนะให้ต้องมีการดำเนินการอุดช่องว่างเพื่อก่อให้เกิดการบูรณาการงานและงบประมาณที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ดังนี้ 1) ควรมีเจ้าภาพหลัก เพื่อดำเนินการรวบรวมและจัดทำฐานข้อมูลสารสนเทศด้านทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตรทั้งจังหวัด และนำมาใช้สนับสนุนการวางแผนพัฒนาในพื้นที่ โดยควรเป็นหน่วยงานกลางที่มีศักยภาพและมีบุคลากรในการพัฒนาและปรับปรุงข้อมูลให้เป็นปัจจุบันตลอดเวลา และ 2) กำหนดความเชื่อมโยงของเป้าประสงค์และตัวชี้วัดที่แสดงภาพชัดเจน

กลไกการวางแผนและแนวทางการเชื่อมโยงสารสนเทศสนับสนุนการวางแผนพัฒนาระดับจังหวัด นครพนมด้านทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตร ซึ่งจังหวัดนครพนมมีศูนย์ปฏิบัติการจังหวัด (Provincial Operation Center : POC) อยู่แล้ว เห็นควรให้คณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ (ก.บ.จ.) ควรแต่งตั้งคณะกรรมการยุทธศาสตร์ทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตรขึ้นมาอีกชุดหนึ่ง โดยมีรองผู้ว่าราชการจังหวัดที่ได้รับมอบหมายเป็นประธาน กลุ่มงานยุทธศาสตร์จังหวัด สำนักงานจังหวัด เป็นคณะทำงานและเลขานุการ โดยคณะกรรมการควรมาจากตัวแทนจากส่วนราชการในจังหวัดที่เกี่ยวข้องกับในด้านทรัพยากรน้ำ ด้านการเกษตร และสถาบันการศึกษาในพื้นที่ เช่นมหาวิทยาลัยนครพนมในการทำหน้าที่สนับสนุนการจัดทำระบบสารสนเทศและระบบเครือข่ายด้านทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตรเป็นการเฉพาะ และให้เชื่อมโยงเข้ากับระบบสารสนเทศของจังหวัด ทั้งนี้ให้อยู่ภายใต้ศูนย์ปฏิบัติการจังหวัดนครพนม

ในการศึกษานี้ได้เลือกพื้นที่เกษตรแปลงใหญ่ข้าวอินทรีย์ต้นแบบ ตำบลอนนางหงส์ อำเภอธาตุพนม เป็นพื้นที่กรณีศึกษาการทำงานแบบบูรณาการ เพื่อวิเคราะห์ลักษณะโครงการแบบบูรณาการด้านทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตร ที่มีหลายหน่วยงานทั้งในกระทรวงเกษตรและสหกรณ์และต่างกระทรวงได้เข้าร่วมดำเนินการเพื่อของบประมาณโครงการตามแนวคิดห่วงโซ่คุณค่า (value chain concept) ตั้งแต่ต้นน้ำจนถึงปลายน้ำ ที่มีเป้าประสงค์โครงการรวมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต รวมทั้งผลผลิตมีคุณภาพได้มาตรฐานตรงตามความต้องการของตลาด มีการผลิตร่วมกันเป็นกลุ่มและมีการเชื่อมโยงกับตลาด เกิดสมดุลระหว่างอุปทานและอุปสงค์ของสินค้า โครงการฯ ได้เข้าร่วมดำเนินการและสนับสนุนข้อมูลสารสนเทศทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตรสำหรับการวางแผนการผลิต ทำให้ภาพรวมการผลิตข้าวหอมมะลิ 105 ในอนาคตของพื้นที่เป้าหมาย มีมูลค่าของผลผลิตเพิ่มขึ้นจาก 36.3 ล้านบาท เป็น 73.97 ล้านบาท

บทคัดย่อ

การศึกษาโครงการการพัฒนากลไกและกระบวนการเพื่อสนับสนุนการวางแผนจัดทำงบประมาณด้านทรัพยากรน้ำและเกษตรโดยใช้ระบบสารสนเทศในการเชื่อมโยงและสนับสนุนข้อมูลจังหวัดนครพนมพบว่า

การบริหารงานจังหวัดและกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการอาศัยอำนาจตามความแห่งพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการบริหารจังหวัดและกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ พ.ศ.2551 เป็นหลักในการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดและกลุ่มจังหวัด โดยอาศัยกลไกและการบริหารงานกลุ่มจังหวัดและจังหวัด ปัจจุบันใช้ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารงานเชิงพื้นที่แบบบูรณาการ พ.ศ. 2560 ซึ่งกำหนดให้มีคณะกรรมการบูรณาการนโยบายพัฒนาภาค (ก.บ.ภ.) เพิ่มขึ้นอีกชุดหนึ่งในการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดนครพนม โดยดำเนินการตามและเชื่อมโยงกับนโยบายและทิศทางการพัฒนาประเทศ ยุทธศาสตร์ชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

การวิเคราะห์ช่องว่างของการบูรณาการการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดนครพนมด้านทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตร พบว่า จังหวัดยังไม่มีแผนบูรณาการด้านนี้โดยตรง ไม่มีหน่วยงานที่รับผิดชอบและรวบรวมข้อมูลในจังหวัด แผนงานด้านการเกษตรจะปรากฏอยู่ในยุทธศาสตร์การพัฒนาการเกษตรและอุตสาหกรรมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม แผนงานการบริหารจัดการน้ำอยู่ในยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน ซึ่งมีได้มีการบูรณาการการทำงานและจัดทำคำของบประมาณรายจ่ายในคราวเดียวกัน ดังนั้น การที่จะให้มีการบูรณาการด้านน้ำเพื่อการเกษตรในแผนพัฒนาจังหวัด จำเป็นต้องกำหนดให้มียุทธศาสตร์ด้านทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตร กำหนดให้มีเจ้าภาพหลักในการดำเนินการรวบรวมข้อมูลและจัดทำระบบสารสนเทศด้านทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตร และควรมีกลไกในการนำมาใช้สนับสนุนการวางแผนพัฒนาในทุกระดับพื้นที่ นอกจากนั้นแล้วควรมีการจัดตั้งคณะกรรมการยุทธศาสตร์ทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตรเพื่อกำกับและติดตามการดำเนินงาน โดยที่ระบบสารสนเทศทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตรควรมีการเชื่อมโยงกับระบบสารสนเทศของจังหวัดและควรอยู่ภายใต้การบริการจัดการโดยศูนย์ปฏิบัติการจังหวัดนครพนม

(Provincial Operation Center : POC)

สำหรับกลไกและการบริหารแผนงานโครงการด้านทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตร เห็นควรให้มีการดำเนินการโดยใช้กลไกการบริหารเช่นแผนงานระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ ตามแนวทางของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ที่มีการทำงานเชิงบูรณาการตามแนวคิดห่วงโซ่คุณค่า (value chain) ตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำ จังหวัดนครพนม มีต้นแบบอยู่ที่พื้นที่เกษตรแปลงใหญ่ข้าวอินทรีย์ต้นแบบดอนนางหงส์ อำเภอธาตุพนม

Abstract

This report presents “A Development of Information Support System for Area-Based Budgeting for Water Resource and Agricultural Sector in Nakhon Phanom Province”. Both provincial and clustery provincial administrations currently based on the 2008 Decree for integrated provincial management, and complied with the 2017 regulation issued by the Office of Prime minister.

This regulation declare an additional regional development committee. There have been no master plan for agricultural water resource development in Nakhon Phanom. Agricultural-and water resource plans were addressed separately in two provincial strategies namely: I) green strategy of industrial and environmental development II) strategy of natural resource and environmental management, resulting in fragmentation on administration, for instance, budgeting processes. Integrating provincial agricultural water resource plans requires a host for collecting data, developing database, as well as providing guidance on how the collected data will be used. In addition, a committee for laying out strategy, to be in-lined with the national strategic plan and linked with the Provincial Operation Center: POC, is required. Agricultural water resource projects run as big plot farming are recommended. This concept has already been seen at the Don Nang Hong farming, in Tat Phanom district, where the “value chain” concept, for big plot farming provided by the Minister of Agriculture and Co-op was employed.

กิตติกรรมประกาศ

คณะนักวิจัยโครงการพัฒนากลไกและกระบวนการเพื่อสนับสนุนการวางแผนจัดทำงบประมาณด้าน
ทรัพยากรน้ำและเกษตรโดยใช้ระบบสารสนเทศในการเชื่อมโยงและสนับสนุนข้อมูลจังหวัดนครพนม
ขอขอบคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.สุจิต คุณธนกุลวงศ์ ผู้ประสานงานชุดโครงการ “การจัดทำแผนงบประมาณ
จังหวัดด้านทรัพยากรน้ำและเกษตรโดยใช้ระบบสารสนเทศ” ที่ให้โอกาสและคำแนะนำที่เป็นประโยชน์ในการทำ
วิจัย ขอขอบคุณ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ที่ให้การสนับสนุนงบประมาณการวิจัยและ
ผู้ทรงคุณวุฒิที่กรุณาให้คำแนะนำในการปรับปรุงรายงานฉบับสมบูรณ์

คณะนักวิจัยขอขอบคุณ นายสมชาย วิทย์ดำรงค์ ท่านผู้ว่าราชการจังหวัดนครพนม ดร.ไพฑูรย์ รัก
ประเทศ อธิการบดีมหาวิทยาลัยนครพนมและผู้อำนวยการจังหวัดมุกดาหาร นายรังสรรค์ คัมภีรานนท์ รอง
ผู้อำนวยการจังหวัดนครพนม หัวหน้าสำนักงานจังหวัดนครพนม นางสาวกนกพร ไชยศล หัวหน้ากลุ่มงาน
ยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อพัฒนาจังหวัด นายประโมทย์ ตียะบุตร กลุ่มบริหารงานทรัพยากรบุคคล นายเกษม
รักสุจิต เกษตรจังหวัดนครพนม นายวินัย คงเย็น นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร นางอรสา ไชยมนตรี รักษาการ
เกษตรอำเภอธาตุพนม นายศักดิ์ชาย หัวหน้ายุทธศาสตร์ สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดนครพนม นาย
ช่างภัคภาค นายช่างภาณุวัฒน์ สำนักงานชลประทานจังหวัดนครพนมและโครงการชลประทานน้ำก่ำ ที่
สนับสนุน ร่วมประชุมและให้ข้อมูลการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดนครพนม แก่ทีมวิจัย

คณะนักวิจัยขอขอบคุณ กลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ต้นแบบดอนนางหงส์ นายปราโมทย์ แสงสว่าง
ประธานกลุ่มข้าวบ้านหนองสะโน และโดยเฉพาะสมาชิกกลุ่มนาแปลงใหญ่บ้านหนองสะโน ดอนนางหงส์ ที่ให้
การสนับสนุนข้อมูลและร่วมวางแผนการผลิตและปฏิบัติงานอย่างใกล้ชิด ทำให้งานวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

สารบัญ

	หน้า
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาของโครงการ	1
1.2 วัตถุประสงค์	3
1.3 ผลที่คาดว่าจะได้รับ	3
1.4 ผลงานระยะ 6 เดือน ครอบคลุมเนื้อหา	3
บทที่ 2 ข้อมูลทั่วไปจังหวัดนครพนม	4
2.1 บริบทและสภาพทั่วไป	4
2.2 ลักษณะทางกายภาพ	4
2.3 ข้อมูลการปกครอง/ประชากร	6
2.4 ข้อมูลเศรษฐกิจ	8
2.5 ข้อมูลด้านสังคม	12
2.6 ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	13
บทที่ 3 กฎหมาย ระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานจังหวัดและกลุ่มจังหวัด	
แบบบูรณาการ	23
3.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550	24
3.2 พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ.2534	24
3.3 พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ.2545	25
3.4 พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ.2534 แก้ไขเพิ่มเติมโดย พระราชบัญญัติระเบียบราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2550	26
3.5 พระราชบัญญัติวิธีการงบประมาณ พ.ศ. 2502 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2543	27
3.6 พระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560	28
3.7 เอกสารงบประมาณในลักษณะบูรณาการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2559	28
3.8 พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ.2546	28
3.9 พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการมอบอำนาจ พ.ศ. 2550	28
3.10 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่องยกเลิกระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่า ด้วยระบบการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ พ.ศ. 2546 และระเบียบ สำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารงบประมาณจังหวัดแบบบูรณาการ พ.ศ. 2549 พ.ศ.2551	29
3.11 พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการบริหารงานจังหวัดและกลุ่มจังหวัดแบบบูรณา การ พ.ศ. 2551	29
3.12 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการธรรมาภิบาลจังหวัด พ.ศ. 2552	32
	32

สารบัญ

	หน้า
3.13 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการกำกับและติดตามการปฏิบัติราชการ ในภูมิภาค พ.ศ. 2547 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2548	
3.14 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการกำกับและติดตามการปฏิบัติราชการ ในภูมิภาค พ.ศ. 2547 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2548	33
3.15 ประกาศจังหวัดนครพนม เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการประสานแผนพัฒนา ท้องถิ่นระดับจังหวัด	33
บทที่ 4 กลไกและกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดนครพนมในปัจจุบัน	40
4.1 ภาพรวมของการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ	40
4.2 นโยบาย หลักเกณฑ์และวิธีการการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัด/กลุ่มจังหวัด ที่ผ่านมา	43
4.3 นโยบาย หลักเกณฑ์และกลไกการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัด/กลุ่มจังหวัด ในปัจจุบัน	46
4.4 กลไกในการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ผ่านมา	48
4.5 กลไกในการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในปัจจุบัน	49
4.6 การจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดรอบใหม่ พ.ศ.2561-2564	50
4.7 การเชื่อมโยงนโยบายระดับชาติสู่การปฏิบัติในพื้นที่จังหวัดนครพนม และกรอบแนวคิดในการจัดแผนยุทธศาสตร์	53
4.8 บทเรียนการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดนครพนมแบบบูรณาการ	59
4.9 การวิเคราะห์ช่องว่าง(Gap Analysis) ของกลไก/กระบวนการจัดทำแผนพัฒนา จังหวัดนครพนมและการขอรับการจัดสรรงบประมาณในปัจจุบัน โดยพิจารณา ถึงความเชื่อมโยงกับข้อมูลสารสนเทศน้ำเพื่อการเกษตร	68
บทที่ 5 กลไกการวางแผนและแนวทางการเชื่อมโยงสารสนเทศสนับสนุนการวางแผน พัฒนาระดับจังหวัดนครพนมด้านทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตรจังหวัดนครพนม	71
5.1 กลไกการวางแผนพัฒนาระดับจังหวัดนครพนมด้านทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตร	71
5.2 การบริหารจัดการสารสนเทศ	73
บทที่ 6 พื้นที่ศึกษาการบูรณาการด้านทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตร	75
6.1 ความเป็นมา	75
6.2 เกษตรแปลงใหญ่ต้นแบบดอนนางหงส์	77
6.3 ข้อมูลด้านทรัพยากรน้ำและการเกษตรของพื้นที่เป้าหมาย	77
6.4 การวางแผนการบูรณาการเกษตรแปลงใหญ่ดอนนางหงส์	78
6.5 ห่วงโซ่คุณค่าของการจัดการน้ำในพื้นที่เป้าหมาย	82
6.6 ห่วงโซ่คุณค่าการบริหารจัดการน้ำของสินค้าเกษตรในพื้นที่เป้าหมาย	82

สารบัญ

	หน้า
ภาคผนวก 1 กลไกและกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดนครพนม	85
ภาคผนวก 2 โครงสร้างข้อมูลและข้อมูลจังหวัดนครพนม	94
ภาคผนวก 3 คู่มือการทำงานของคณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดและ คณะทำงานด้านทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตรภายใต้งบประมาณบูรณาการ จังหวัดนครพนม	118
ภาคผนวก 4 คู่มือการพัฒนาแผนพัฒนาจังหวัดและชุดโครงการด้านทรัพยากรน้ำ เพื่อการเกษตรภายใต้งบประมาณบูรณาการจังหวัดนครพนม	157

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 2.1 พระธาตุพนมและประเพณีไหลเรือไฟ จังหวัดนครพนม	4
ภาพที่ 2.2 ที่ตั้งและอาณาเขตของจังหวัดนครพนม	5
ภาพที่ 2.3 โครงสร้างผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัดนครพนม ปี พ.ศ. 2558 แยกตามภาค	8
ภาพที่ 2.4 รายได้เฉลี่ยต่อหัวประชากรของจังหวัดนครพนมช่วงปี 2554-2558	8
ภาพที่ 2.5 ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดต่อประชากร (GPP per capita) สูงที่สุดในกลุ่มจังหวัด ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน	9
ภาพที่ 2.6 มูลค่าการค้าชายแดนจังหวัดนครพนม ประจำปีงบประมาณ 2556-2559	12
ภาพที่ 2.7 แผนที่แสดงเขตการปกครอง และลุ่มน้ำสาขาในจังหวัดนครพนม	15
ภาพที่ 2.8 ปริมาณฝนรวมจังหวัดนครพนม ปี 2545-2558	16
ภาพที่ 3.1 กลไกการบริหารงานจังหวัด กลุ่มจังหวัด และภาค ตามระเบียบสำนัก นายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารงานเชิงพื้นที่แบบบูรณาการ พ.ศ. 2560	34
ภาพที่ 3.2 ลำดับและช่วงเวลาการแต่งตั้งคณะกรรมการของจังหวัดนครพนม	34
ภาพที่ 4.1 กลไกการบริหารงานจังหวัดและกลุ่มจังหวัด	43
ภาพที่ 4.2 ความเชื่อมโยง กลไก และกระบวนการของแผนพัฒนาระดับต่างๆ	45
ภาพที่ 4.3 กฎหมาย/กลไกการจัดทำแผนพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและแผนพัฒนา ระดับจังหวัด	46
ภาพที่ 4.4 กลไกการบริหารงานจังหวัด กลุ่มจังหวัด และภาค	48
ภาพที่ 4.5 การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น 4 ปี	49
ภาพที่ 4.6 ความสอดคล้องแผนพัฒนาท้องถิ่นกับแผนพัฒนาจังหวัดในปัจจุบัน (4 ปี)	50
ภาพที่ 4.7 ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579)	54

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 4.8 ความเชื่อมโยงยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปีกับแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ไปสู่แผนระดับ ต่างๆ	55 57
ภาพที่ 4.9 ทิศทางการพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	
ภาพที่ 4.10 Value Chain การนำนโยบายสู่การปฏิบัติเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนใน พื้นที่จังหวัดนครพนม	58
ภาพที่ 4.11(ก) เปิดตัวโครงการฯ ในการประชุมคณะกรรมการบริหารงานจังหวัดนครพนม ครั้งที่ 3/2559	60
ภาพที่ 4.1(ข) เปิดตัวโครงการฯ ในการประชุมคณะกรรมการบริหารงานจังหวัดนครพนม ครั้งที่ 3/2559	60
ภาพที่ 4.11(ค) เปิดตัวโครงการฯ ในการประชุมคณะกรรมการบริหารงานจังหวัดนครพนม ครั้งที่ 3/2559	61
ภาพที่ 4.11(ง) เปิดตัวโครงการฯ ในการประชุมคณะกรรมการบริหารงานจังหวัดนครพนม ครั้งที่ 3/2559	61 62
ภาพที่ 4.12(ก) การประชุมถอดบทเรียนการทำงานบูรณาการแผนพัฒนาจังหวัดนครพนม	62
ภาพที่ 4.12(ข) การประชุมถอดบทเรียนการทำงานบูรณาการแผนพัฒนาจังหวัดนครพนม	63
ภาพที่ 4.12(ค) การประชุมถอดบทเรียนการทำงานบูรณาการแผนพัฒนาจังหวัดนครพนม	63
ภาพที่ 4.12(ง) การประชุมถอดบทเรียนการทำงานบูรณาการแผนพัฒนาจังหวัดนครพนม	
ภาพที่ 5.1 รูปแบบการจัดเก็บข้อมูลในปัจจุบัน	72
ภาพที่ 5.2 โครงสร้าง กลไก การบริหารและระบบสารสนเทศด้านทรัพยากรน้ำ เพื่อการเกษตร	72
ภาพที่ 5.3 รูปแบบการจัดเก็บข้อมูลในอนาคต	73
ภาพที่ 6.1 นโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์	76
ภาพที่ 6.2 ขอบเขตพื้นที่เกษตรแปลงใหญ่ดอนนางหงส์	78
ภาพที่ 6.3 ระบบชลประทานพื้นที่เกษตรแปลงใหญ่ดอนนางหงส์ ในปี 2562	80
ภาพที่ 6.4 พื้นที่เหมาะสมสำหรับการปลูกข้าว มันสำปะหลัง อ้อยโรงงาน และข้าวโพด	81

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2.1 ข้อมูลการปกครองของจังหวัดนครพนม	7
ตารางที่ 2.2 ร้อยละของจำนวนประชากรจังหวัดนครพนม	7
ตารางที่ 2.3 สินค้าเกษตรเศรษฐกิจที่สำคัญในปีการเพาะปลูก ปี 2559/2560	10
ตารางที่ 2.4 จำนวนประชากรจำแนกตามประเภทอาชีพระดับจังหวัด ปี 2560	13
ตารางที่ 2.5 ข้อมูลสภาพแหล่งน้ำธรรมชาติในพื้นที่จังหวัดนครพนม	14

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2.6 ข้อมูลด้านโครงการชลประทานในพื้นที่จังหวัดนครพนม	16
ตารางที่ 2.7 ผลการตรวจวัดคุณภาพน้ำผิวดินในแม่น้ำสายหลัก	18
ตารางที่ 2.8 ระดับความรุนแรงและระดับผลกระทบของปัญหาทรัพยากรน้ำ	19
ตารางที่ 2.9 เนื้อที่กลุ่มชุดดินและพื้นที่เบ็ดเตล็ดจังหวัดนครพนม	20
ตารางที่ 2.10 ความเหมาะสมของดินสำหรับปลูกพืชเศรษฐกิจของจังหวัดนครพนม	21
ตารางที่ 2.11 สภาพการใช้ที่ดินของจังหวัดนครพนม ปี พ.ศ. 2556	22
ตารางที่ 4.1 จุดอ่อนของการบูรณาการแผนพัฒนาจังหวัดภายใต้การจัดทำงบประมาณ รายจ่ายแบบปัจจุบัน พร้อมข้อเสนอแนะแนวทางการปรับปรุง	64
ตารางที่ 6.1 ห่วงโซ่คุณค่า (Value Chain) ของการจัดการน้ำ	82
ตารางที่ 6.2 พื้นที่ปลูกข้าว ผลผลิต ราคาขาย ผลผลิตรวมและมูลค่าผลผลิตของพื้นที่ เป้าหมาย ในปีการผลิต 2560	83
ตารางที่ 6.3 ห่วงโซ่คุณค่า (Value Chain) ของการบริหารจัดการน้ำเพื่อการเกษตร	83

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาของโครงการ

ยุทธศาสตร์ประเทศ ภูมิภาค กลุ่มจังหวัดและจังหวัดเป็นแนวทางหลักของแผนพัฒนาที่จะเกิดขึ้นในจังหวัด ปัจจุบันยัง “ขาดการเชื่อมโยงระหว่างยุทธศาสตร์ให้ลงไปถึงระดับพื้นที่” โดยการสร้างความเชื่อมโยงดังกล่าว จำเป็นต้องเกิดความเชื่อมโยงทั้งแนวราบและแนวดิ่ง จากระดับประเทศลงสู่พื้นที่และระหว่างพื้นที่ ทั้งนี้การเชื่อมโยงยุทธศาสตร์ระดับต่างๆ ให้ลงไปถึงแผนพัฒนาจังหวัดและระดับพื้นนั้นจำเป็นต้องเข้าใจถึงแนวคิดหรือปัจจัยที่ก่อให้เกิดยุทธศาสตร์รวมถึงกระบวนการที่จะเชื่อมโยงยุทธศาสตร์ต่างๆให้ลงสู่พื้นที่ โดยมีกลุ่มเป้าหมายการทำงานในส่วนกลางผ่านทางผู้ทรงคุณวุฒิของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และในส่วนจังหวัดผ่านทางคณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดและอปท. ในพื้นที่ เพื่อทำให้เกิดการบูรณาการแผนพัฒนาที่สามารถมองเห็นผลสัมฤทธิ์ได้จริง ทางโครงการจำเป็นต้องอาศัยการศึกษา กฎหมาย ระเบียบ อำนาจหน้าที่ และรูปแบบกลไกการทำงานที่มีอยู่ แล้วเชื่อมโยงข้อต่อที่ยังขาดเพื่อให้เกิด “แผนพัฒนาจังหวัดแบบบูรณาการ ที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ในระดับต่างๆ”

ปัจจุบันมีการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดร่วมกันระหว่างหน่วยงานในจังหวัดผ่านทางคณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดและคณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ (กบจ.) แต่การเสนอของบประมาณยังต้องกลับไปหน่วยงานต้นสังกัดตามระบบงบประมาณเดิม ที่ให้ความสำคัญที่นโยบายและภารกิจของกระทรวงหรือกรมต้นสังกัดมากกว่าความเชื่อมโยงเชิงบูรณาการระหว่างหน่วยงาน ทำให้โครงการไม่สามารถเกิดได้ในคราวเดียวกัน ขาดความต่อเนื่อง ยกตัวอย่างการเชื่อมโยงทรัพยากรน้ำที่จำเป็นต้องพัฒนาเป็นระบบตั้งแต่ต้นน้ำจนถึงปลายน้ำ ซึ่งส่วนใหญ่มักตั้งอยู่ในต่างพื้นที่ปกครองและต่างหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบ ดังนั้นเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาจังหวัดทางโครงการจึง “ส่งเสริมการจัดทำแผนงานโครงการและเสนอขอรับการจัดสรรงบประมาณแบบบูรณาการ”

การเชื่อมโยงข้อมูลที่มีอยู่ในส่วนกลางและจังหวัด ซึ่งปัจจุบันแต่ละหน่วยงานมีข้อมูลและระบบฐานข้อมูลที่จำเป็นต่อการหน้าที่ในการทำงานอยู่แล้ว แต่ยังขาดการบูรณาการข้อมูลร่วมกันอย่างเป็นรูปแบบ ดังนั้นโครงการนี้จะส่งเสริม “การเชื่อมโยงและการใช้ประโยชน์จากข้อมูลในการพัฒนาแผนพัฒนาจังหวัด” ในการสนับสนุนการตัดสินใจทั้งในส่วนการวางยุทธศาสตร์ การพัฒนาแผนพัฒนาจังหวัด การบูรณาการแผนงาน โดยเฉพาะการใช้ข้อมูลในการวางแผน และพิจารณาโครงการภายใต้แผนพัฒนาจังหวัดที่เชื่อมโยง แผนยุทธศาสตร์ ประเทศ-ภูมิภาค-กลุ่มจังหวัด-จังหวัด ที่ตอบโจทย์การพัฒนาเพื่อแผนงานโครงการ และเสนอขอรับการจัดสรรงบประมาณในคราวเดียวกัน

โครงการพัฒนากลไกและกระบวนการเพื่อสนับสนุนการวางแผนจัดทำงบประมาณด้านทรัพยากรน้ำและเกษตรโดยใช้ระบบสารสนเทศในการเชื่อมโยงและสนับสนุนข้อมูลจังหวัดนครพนมทำการวิจัย เพื่อให้ได้ “หลักเกณฑ์และวิธีการในการพัฒนาแผนพัฒนาจังหวัด เพื่อขอรับการจัดสรรงบประมาณในคราวเดียวกัน” โดยคำนึงถึงภารกิจ อำนาจหน้าที่ รวมทั้งศักยภาพและความพร้อมของหน่วยงาน เพื่อให้การใช้จ่ายงบประมาณไม่ซ้ำซ้อน มีความคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด โดยดำเนินการอาศัยการประชุมกลุ่ม การส่งเสริม การประชุมเชิงปฏิบัติการกับหน่วยงานส่วนกลาง

หน่วยงานระดับจังหวัด และหน่วยงานระดับพื้นที่ในพื้นที่จังหวัดนครพนม ร่วมกับพื้นที่ในจังหวัดนำร่องอื่นๆ อีก 4 จังหวัด ได้แก่ ลำพูน ชัยนาท ระยอง และพัทลุง เพื่อนำมาใช้เป็นต้นแบบในการศึกษาแผนยุทธศาสตร์ การจัดทำแผนพัฒนาจังหวัด หลักเกณฑ์และวิธีการในการจัดทำงบประมาณ โครงสร้างเศรษฐกิจและสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านทรัพยากรน้ำและการเกษตร จนสุดท้ายนำมาใช้พัฒนาเป็น "การเชื่อมโยงสารสนเทศสนับสนุนการวางแผนจัดทำงบประมาณระดับจังหวัดด้านทรัพยากรน้ำและเกษตร"

งบประมาณปี พ.ศ. 2559 ในรายจังหวัด ได้ถูกจัดสรรให้กระทรวง กรม กอง และหน่วยงานในสังกัดที่ปฏิบัติงานในส่วนภูมิภาค อย่างไรก็ตามการดำเนินการของหน่วยงานภาครัฐภายใต้กระทรวงดังกล่าว ยังไม่มีการเชิญภาคเอกชนและผู้ประกอบการในจังหวัดเข้าร่วมกระบวนการทำงานงบประมาณประจำปี เป็นการขาดกระบวนการมีส่วนร่วมในการกำหนดและเข้าใจปัญหา รวมทั้งเป้าหมายของการของงบประมาณประจำปี นอกจากนี้แต่ละแผนงาน/โครงการขาดการกำหนดตัวชี้วัด ที่แสดงให้เห็นถึงการสนับสนุนหรือเกี่ยวข้องกับรายได้ของครัวเรือน (Gross Household Product: GHP) รายได้ของหมู่บ้าน (Gross Village Product: GVP) รายได้ของตำบล (Gross Tambon Product: GTP) รายได้ของอำเภอ (Gross Amphoe Product: GAP) รายได้ของจังหวัด (Gross Provincial Product: GPP) และรวมเป็นรายได้ของประเทศ (Gross National Product: GNP) ตามลำดับ ที่สำคัญขาดหน่วยงานหลัก ขาดผู้รับผิดชอบ และขาดการเชื่อมโยงสารสนเทศสนับสนุนการวางแผนจัดทำงบประมาณบูรณาการข้อมูลด้านทรัพยากรน้ำและเกษตรในระดับจังหวัดที่มีการนำเข้าและจัดเก็บ รวมถึงการประมวลผลข้อมูลเทียบแผนและผลปฏิบัติงานรายเดือน และขาดการนำเสนอข้อมูลในการประชุมประจำเดือนในระดับจังหวัดซึ่งมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน โครงการนี้จะดำเนินการสร้างผลงานวิจัยพัฒนาและการนำนวัตกรรมใหม่ คือ การเชื่อมโยงสารสนเทศสนับสนุนการวางแผนจัดทำงบประมาณระดับจังหวัดด้านทรัพยากรน้ำและเกษตร (สผน-กษ) บนฐานข้อมูลแบบเน้นการมีส่วนร่วมมาใช้ในการพัฒนายั่งยืน เกิดการเท่าเทียมและความสมดุล

แม้ว่าในระดับจังหวัดจะมีคณะกรรมการบริหารจังหวัดแบบบูรณาการ (กบจ.) เป็นคณะทำงาน ทำหน้าที่ประสานเพื่อให้ได้มาซึ่งแผนพัฒนายุทธศาสตร์จังหวัด แต่การทำงานยังเป็นเพียงการประสาน การทำงานยังไม่มีกระบวนการอย่างแท้จริง การจัดทำแผนงานโครงการ และขอรับการจัดสรรงบประมาณ ต่างกรรมต่างวาระ การทำงานมีความซ้ำซ้อนทั้งที่อยู่ในพื้นที่เดียวกัน ส่งผลให้มีการจัดทำงบประมาณซ้ำซ้อนและสิ้นเปลืองงบประมาณจำนวนมาก เกิดผลสัมฤทธิ์ต่ำ

รัฐบาลภายใต้การนำของนายรัฐมนตรี พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ในการประชุมคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 26 มกราคม 2559 ได้สั่งการให้สำนักงบประมาณ ปรับปรุงกฎหมายงบประมาณ เพื่อให้มีลักษณะเป็นการบูรณาการงบประมาณระหว่างหน่วยงานที่สอดคล้องกับภารกิจหลักของหน่วยงาน และภารกิจที่เป็นการดำเนินการตามนโยบายของรัฐบาล เพื่อให้การใช้จ่ายงบประมาณไม่ซ้ำซ้อน มีความคุ้มค่า และเกิดประโยชน์สูงสุด สำนักงบประมาณได้ดำเนินการปรับปรุงกฎหมายวิธีการงบประมาณเพื่อรองรับการปฏิรูประบบงบประมาณและการจัดทำงบประมาณที่มีการบูรณาการระหว่างหน่วยงาน ประกอบด้วย 7 หมวด 50 มาตรา ตามร่างพระราชบัญญัติวิธีการงบประมาณ พ.ศ. 2559

ดังนั้นเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการจัดทำงบประมาณที่มีประสิทธิภาพและคุ้มค่าในการใช้จ่ายงบประมาณและเกิดผลสัมฤทธิ์ในการจัดการภาครัฐ จึงจำเป็นต้องทำการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนา

กลไกสนับสนุนการวางแผนจัดทำงบประมาณด้านทรัพยากรน้ำและเกษตรที่เป็นรูปธรรมและเป็นต้นแบบของการบริหารงบประมาณแบบบูรณาการ เพื่อนำไปใช้ในระดับประเทศต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์

1.2.1 พัฒนารอบงานการวางแผนพัฒนาจังหวัดนครพนมด้านทรัพยากรน้ำและการเกษตร เพื่อให้เกิดความเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ระดับชาติ กลุ่มจังหวัด และจังหวัด จนถึงระดับพื้นที่

1.2.2 พัฒนาหลักเกณฑ์และวิธีการในการจัดทำงบประมาณบูรณาการที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาจังหวัดนครพนมด้านทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตร เพื่อขอรับการจัดสรรงบประมาณรายจ่ายในคราวเดียวกัน

1.2.3 พัฒนาแนวทางการเชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศด้านทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตรเพื่อสนับสนุนการทำงานของคณะทำงานจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดนครพนม และคณะกรรมการบูรณาการแผนพัฒนาจังหวัดนครพนม

1.3 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1.3.1 รูปแบบการพัฒนาแผนพัฒนาจังหวัดด้านทรัพยากรน้ำและเกษตร ที่เชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ระดับต่างๆ ในระดับพื้นที่

1.3.2 หลักเกณฑ์และวิธีการในการจัดทำงบประมาณบูรณาการ ตามแผนพัฒนาจังหวัดเพื่อขอรับการจัดสรรงบประมาณรายจ่ายในคราวเดียวกัน ด้านทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตร

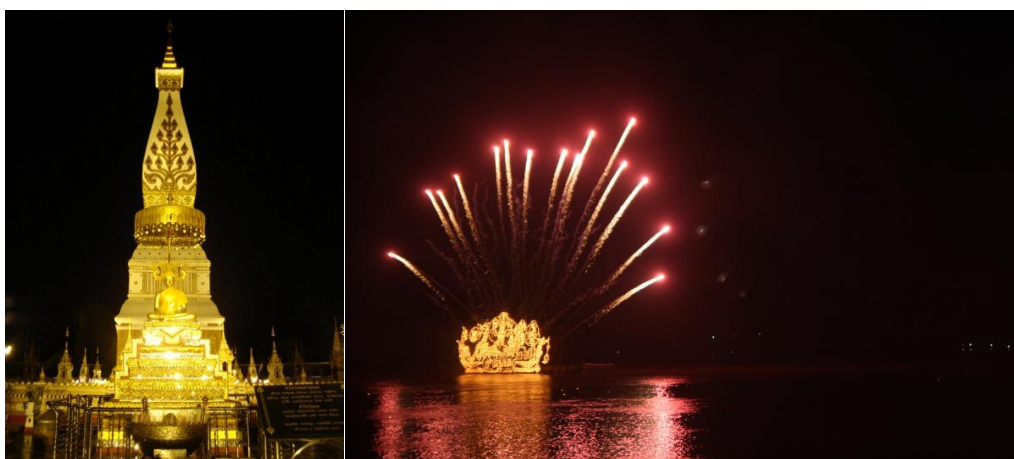
1.3.3 การเชื่อมโยงข้อมูลเพื่อสนับสนุนการทำงานของคณะทำงานจัดทำแผนพัฒนาจังหวัด และคณะกรรมการบูรณาการแผนพัฒนาจังหวัด ด้านทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตร

บทที่ 2

ข้อมูลทั่วไปของจังหวัดนครพนม

2.1 บริบทและสภาพทั่วไป

จังหวัดนครพนม ตั้งอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย มีประวัติสืบทอดยาวนานมาหลายร้อยปี เดิมเคยเป็นมณฑลนครของ “อาณาจักรศรีโคตรบูรณ” ที่รุ่งเรืองในอดีต ประมาณราวต้นพุทธศตวรรษที่ 12 ต่อมาได้เปลี่ยนนามเมืองใหม่ว่า “เมืองมรุกขนคร” “นครราชธานีศรีโคตรบูรณ” และ “นครบุรีราชธานี” ตามลำดับ จนกระทั่งปี พ.ศ. 2337 พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เปลี่ยนนามเมืองเสียใหม่ว่า “เมืองนครพนม” ขึ้นตรงต่อกรุงเทพมหานคร การที่พระราชทานนามว่า “เมืองนครพนม” สันนิษฐานได้ว่า อาจจะเนื่องด้วยเดิมเมืองนี้เป็นเมืองลูกหลวงมาก่อน เป็นเมืองที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ จึงให้ใช้คำว่า “นคร” หรืออีกนัยหนึ่งคำว่า “นคร” นี้ อาจรักษาชื่อเมืองเดิมไว้ คือ “เมืองนครบุรีราชธานี” ส่วนคำว่า “พนม” อาจจะเนื่องด้วยจังหวัดนี้มีองค์พระธาตุพนมประดิษฐานอยู่ หรืออาจจะเนื่องจากเดิมมีอาณาเขตไกลไปถึงดินแดนฝั่งซ้ายของแม่น้ำโขง คือบริเวณเมืองท่าแขก ซึ่งมีภูเขาสลับซับซ้อนมากมาย ไปจนถึงดินแดนของประเทศเวียดนาม จึงใช้คำว่า “พนม” เพราะแปลว่า “ภูเขา” (ภาพที่ 2.1)

ภาพที่ 2.1 พระธาตุพนมและประเพณีไหลเรือไฟ จังหวัดนครพนม
(ที่มา: เว็บไซต์วิกิพีเดียและกรมประชาสัมพันธ์เขต 2)

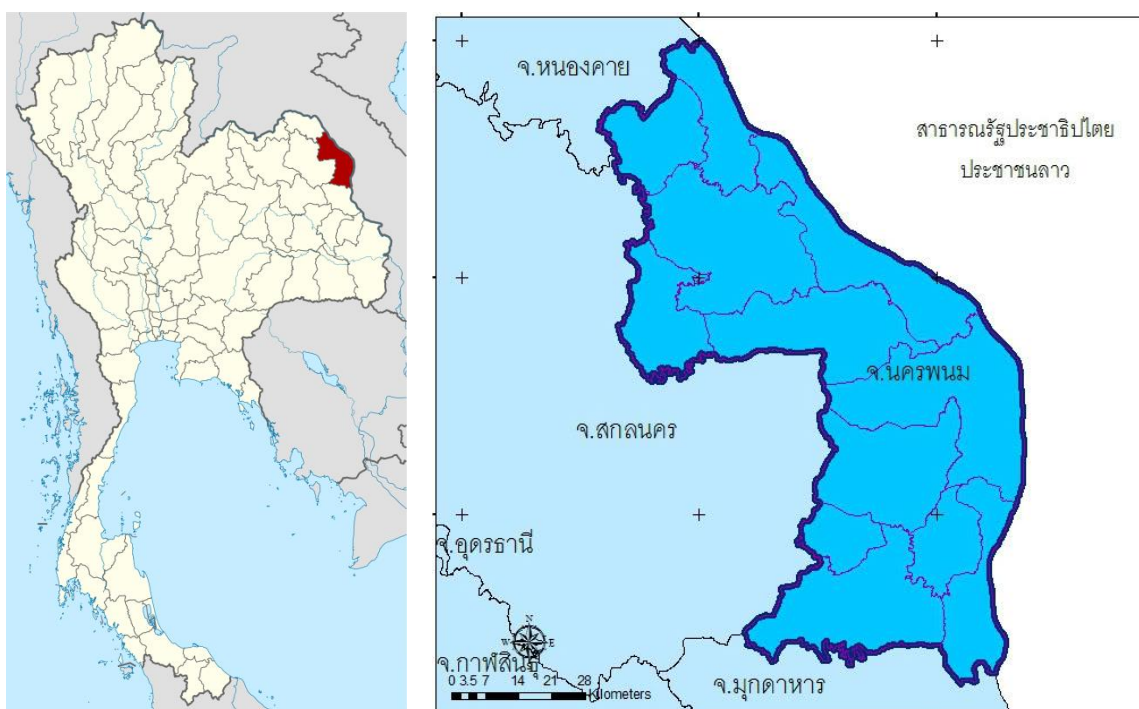
2.2 ลักษณะทางกายภาพ

2.2.1. ที่ตั้งและอาณาเขต

ที่ตั้ง จังหวัดนครพนม ตั้งอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ตอนบน) ของประเทศไทย ระหว่างละติจูดที่ 16-18 องศาเหนือ และลองจิจูดที่ 104-105 องศาตะวันออก มีระยะทางห่างจากกรุงเทพมหานครประมาณ 740 กิโลเมตร

อาณาเขต จังหวัดนครพนมมีเนื้อที่ประมาณ 5,512.7 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 3,445,414.32 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 3 ของพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีลักษณะเป็นแนวยาวตามฝั่งแม่น้ำโขงประมาณ 153 กิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้ **ภาพที่ 2.2**

- **ทิศเหนือ** ติดอำเภอกาฬสินธุ์ อำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดบึงกาฬ
- **ทิศตะวันออก** ติดแขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยมีแม่น้ำโขงเป็นแนวกันพรมแดน
- **ทิศใต้** ติดอำเภอดงหลวง และอำเภอห้วยใหญ่ จังหวัดมุกดาหาร
- **ทิศตะวันตก** ติดอำเภอกุสุมาลย์ อำเภออากาศอำนวย อำเภอโพนนาแก้ว อำเภอโคกศรี อำเภอดงอวย จังหวัดสกลนคร

(ก)

(ข)

ภาพที่ 2.2 ที่ตั้งและอาณาเขตของจังหวัดนครพนม

(ที่มา: เว็บไซต์วิกิพีเดียและสถาบันอาณานิคมศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์)

2.2.2. ลักษณะภูมิประเทศ

สภาพโดยทั่วไปของจังหวัดนครพนมเป็นที่ราบลุ่ม มีที่ราบสูงและภูเขาอยู่บ้าง มีแม่น้ำสายสั้นๆ เป็นสาขาย่อยแยกจากแม่น้ำโขงมาหล่อเลี้ยงความอุดมสมบูรณ์ภายในพื้นที่ พื้นที่ส่วนใหญ่มีแม่น้ำโขงไหลผ่าน นครพนม จึงนับว่าเป็นจังหวัดที่มีแหล่งน้ำที่สมบูรณ์มาก ด้านตะวันออกมีแม่น้ำโขงทอดยาวกันพรมแดนระหว่างประเทศไทยกับลาว **ตอนเหนือ** สภาพพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นเนินสูงและที่ดอน มีป่าไม้สลับกับพื้นที่ราบ ทาง **ตอนกลางและตะวันตก**ของพื้นที่จะเป็นที่ราบลุ่มมีลักษณะเป็นทุ่งกว้าง ซึ่งปีใดมีฝนตกชุกจะมีสภาพน้ำท่วมขัง **ตอนใต้** พื้นที่บริเวณใกล้แม่น้ำโขงเป็นที่ราบลุ่มมีน้ำท่วมถึง ส่วนทางทิศตะวันตกซึ่งอยู่ห่างออกไป พื้นที่มีลักษณะเป็นลูกคลื่น และที่ตอนสภาพป่าเป็นไม้เต็งรัง พื้นดินส่วนมากเป็นหินลูกรัง และบางส่วนมีลักษณะเป็นเนินและที่ต่ำสลับกัน

2.2.3. ลักษณะภูมิอากาศ

โดยทั่วไปจังหวัดนครพนมเป็นจังหวัดที่มีฝนตกชุกในฤดูฝน ได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้และลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ ในแต่ละปียังได้รับอิทธิพลจากลมดีเปรสชันซึ่งพัดมาจากทะเลจีนใต้ รวมทั้งอิทธิพลจากป่าไม้และเทือกเขาจากสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ทำให้มีฝนตกหนักในฤดูฝน อิทธิพลของลมมรสุมทั้งสองทำให้เกิดฤดูกาล 3 ฤดู คือ ฤดูร้อน ฤดูฝนและฤดูร้อน

- ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่กลางเดือนกุมภาพันธ์ - กลางเดือนพฤษภาคม ของทุกปี ฤดูร้อนจะมีอากาศร้อนอบอ้าว อุณหภูมิเฉลี่ย 25-35 องศาเซลเซียส และมีอุณหภูมิสูงสุดอยู่ระหว่าง 37 - 41 องศาเซลเซียส

- ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่กลางเดือนพฤษภาคม - กลางเดือนตุลาคมของทุกปี ในบางส่วนของจังหวัดมีฝนตกชุก โดยเฉพาะพื้นที่อำเภอที่อยู่ริมฝั่งแม่น้ำโขงจะประสบอุทกภัยได้รับความเสียหายเป็นประจำทุกปี เช่น อำเภอบ้านแพง อำเภอท่าอุเทน อำเภอเมือง และอำเภอธาตุพนม เป็นต้น

- ฤดูหนาว เริ่มตั้งแต่กลางเดือนตุลาคม - กลางเดือนกุมภาพันธ์ของทุกปี โดยทั่วไปอากาศจะหนาวเย็น อุณหภูมิเฉลี่ย 16-25 องศาเซลเซียส และอุณหภูมิต่ำสุดอยู่ในช่วง 8 - 15 องศาเซลเซียส แต่ก็มีบางปีที่มีอุณหภูมิต่ำสุดอาจจะต่ำกว่านั้น

2.3 ข้อมูลการปกครอง/ประชากร

2.3.1. ข้อมูลการปกครอง

จังหวัดนครพนมแบ่งการปกครองออกเป็น 12 อำเภอ 99 ตำบล 1,128 หมู่บ้าน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย 1 องค์การบริหารส่วนจังหวัด, 81 องค์การบริหารส่วนตำบล, 1 เทศบาลเมือง และ 21 เทศบาลตำบล ดังแสดงรายละเอียดในตารางที่ 2.1

2.3.2. ข้อมูลประชากร

จังหวัดนครพนม ประกอบด้วยกลุ่มชน 8 เผ่า ได้แก่ ไทยลาวเผ่าผู้ไท, เผ่าไทยญ้อ(ญ้อ), เผ่าไทยไส้หรือไทยกะโซ่, เผ่าไทยกะเลิง, ไทยข่า, เผ่าไทแสก, และไทกวน รวมไปถึงชาวไทยเชื้อสายจีนและเวียดนาม อาศัยอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ ซึ่งชนเผ่าต่างๆ มีความหวงแหนในศิลปวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีของตนเอง เช่น ชนเผ่าผู้ไท อำเภอเรณูนคร ยังคงรักษาเอกลักษณ์ของตนเองไว้เป็นอย่างดี

จำนวนประชากรรวมทั้งหมด 731,257 คน แยกเป็นชาย จำนวน 364,608 คน และเป็นหญิง จำนวน 366,649 คน จากจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 211,934 คน โดยแบ่งเป็น เด็ก เยาวชน วัยแรงงาน ผู้สูงอายุ เป็นร้อยละได้ตามตารางที่ 2.2

ตารางที่ 2.1 ข้อมูลการปกครองของจังหวัดนครพนม

อำเภอ	พื้นที่ (ตารางกิโลเมตร)	ตำบล	หมู่บ้าน	เทศบาล เมือง	เทศบาล ตำบล	อบต.
1. เมืองนครพนม	853.306	15	165	1	1	12
2. ท่าอุเทน	467.983	9	111	-	2	7
3. ธาตุพนม	367.884	12	136	-	5	7
4. นาแก	539.217	12	143	-	2	11
5. บ้านแพง	284.731	6	66	-	1	5
6. ปลาปาก	547.096	8	85	-	1	8
7. ศรีสงคราม	671.371	9	109	-	5	5
8. เรณูนคร	253.952	8	91	-	1	8
9. นาหว้า	288.448	6	68	-	2	5
10. โพนสวรรค์	718.835	7	90	-	1	7
11. นาทม	398.129	3	37	-	-	3
12. วังยาง	137.931	4	27	-	-	3
รวม	5,528.883	99	1,128	1	21	81

(ที่มา : ที่ทำการปกครองจังหวัดนครพนม กันยายน 2560)

ตารางที่ 2.2 ร้อยละของจำนวนประชากรจังหวัดนครพนม

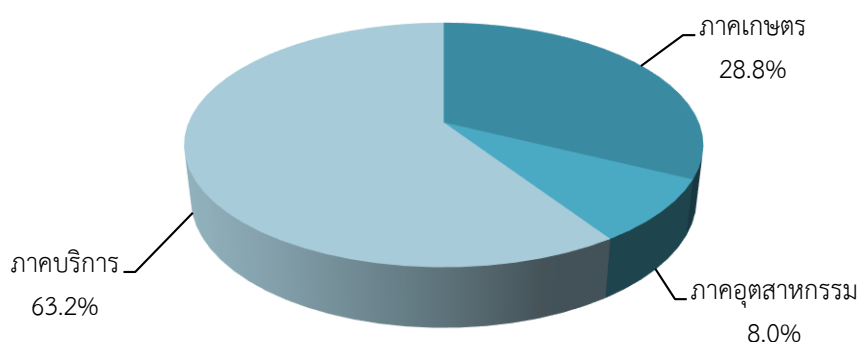
ประชากร	เพศชาย (คน)	เพศหญิง (คน)	รวม (คน)	ร้อยละ
เด็ก	89,870	85,693	175,563	24.69
เยาวชน	37,056	36,819	73,875	10.39
วัยแรงงาน	189,552	185,897	375,449	52.79
ผู้สูงอายุ	38,212	48,097	86,309	12.14
รวม	354,690	356,506	711,196	100.00

(ที่มา: สำนักทะเบียนจังหวัด สังกัดกรม 2560)

2.4 ข้อมูลเศรษฐกิจ

2.4.1. โครงสร้างเศรษฐกิจหลัก

โครงสร้างผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดนครพนม ในปี พ.ศ. 2558 สามารถแยกเป็น 3 ภาคหลัก ได้แก่ **ภาคบริการ** ที่ประกอบไปด้วย 11 สาขาการผลิต คือ 1) สาขาการก่อสร้าง 2) สาขาการขายส่ง การขายปลีก การซ่อมแซมยานยนต์ จักรยานยนต์ ของใช้ส่วนบุคคลและของใช้ในครัวเรือน 3) สาขาโรงแรมและภัตตาคาร 4) สาขาการขนส่ง สถานที่เก็บสินค้าและการคมนาคม 5) สาขาตัวกลางทางการเงิน 6) สาขาบริการด้านอสังหาริมทรัพย์ การให้เช่าและบริการทางธุรกิจ 7) สาขาการบริหารราชการแผ่นดินและการป้องกันประเทศรวมทั้งการประกันสังคมภาคบังคับ 8) สาขาการศึกษา 9) สาขาบริการด้านสุขภาพและงานสังคมสงเคราะห์ 10) สาขาการให้บริการชุมชน สังคม และบริการส่วนบุคคลอื่น ๆ 11) สาขาลูกจ้างในครัวเรือนส่วนบุคคล **ภาคเกษตร**จำนวน 2 สาขาการผลิต คือ 1) สาขาเกษตรกรรมการล่าสัตว์และการป่าไม้ 2) สาขาประมง **ภาคอุตสาหกรรม**จำนวน 3 สาขาการผลิต คือ 1) สาขาการทำเหมืองแร่และเหมืองหิน 2) สาขาอุตสาหกรรม 3) สาขาการไฟฟ้า ก๊าซ และการประปา โดยมีสัดส่วนของแต่ละภาคการผลิตดังแสดงในภาพที่ 2.3

ภาพที่ 2.3 โครงสร้างผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัดนครพนม ปี พ.ศ. 2558 แยกตามภาค

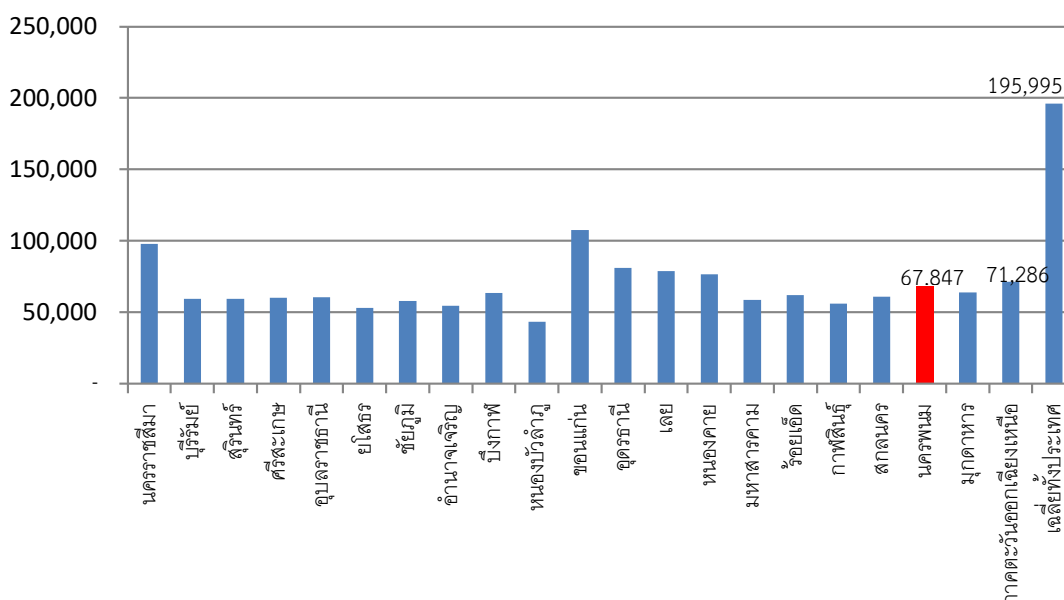
(ที่มา: สำนักงานคลังจังหวัดนครพนม กันยายน 2560)

ผลิตภัณฑ์มวลรวมต่อหัว (GPP Per Capita)

รายได้เฉลี่ยต่อหัวประชากรของจังหวัดนครพนม ณ ราคาประจำปี 2558 เท่ากับ 66,799 บาท/คน/หัว เพิ่มขึ้น 396 บาท/คน/หัว จากปี 2557 ดังแสดงรายละเอียดในภาพที่ 2.4 และต่ำกว่ารายได้เฉลี่ยต่อหัวของประเทศและรายได้เฉลี่ยต่อหัวของภูมิภาค แต่มีรายได้เฉลี่ยต่อหัวประชากรสูงที่สุดในกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 2 ดังแสดงรายละเอียดในภาพที่ 2.5

ภาพที่ 2.4 รายได้เฉลี่ยต่อหัวประชากรของจังหวัดนครพนมช่วงปี 2554-2558

ภาพที่ 2.5 ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดต่อประชากร (GPP per capita) สูงที่สุดในกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน

2.4.2. การผลิตที่สำคัญ

จังหวัดนครพนมมีผลิตภัณฑ์ภาคเกษตรที่สำคัญอยู่หลายชนิด ผลิตภัณฑ์ด้านพืช ประกอบด้วยข้าว ยางพารา มันสำปะหลัง สับปะรด ลิ้นจี่ ผลิตภัณฑ์ด้านประมง ประกอบด้วย ปลานิล ปลาตะเพียน ปลาช่อน เป็นต้น และผลิตภัณฑ์ด้านปศุสัตว์ ประกอบด้วย โคเนื้อ กระบือ สุกร ไก่ ซึ่งมีปริมาณการผลิต ดังนี้

1) เกษตรกรรม

สภาพการเพาะปลูกพืชในจังหวัดนครพนม พืชหลักที่สำคัญ ได้แก่ ข้าว ยางพารา มันสำปะหลัง ยาสูบ และสับปะรด อย่างไรก็ตามในช่วงหลังได้มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการเพาะปลูกโดยมีการเพาะปลูกพืชผักและพืชไร่บางชนิดที่ให้ผลผลิตสูงและมีตลาดรองรับ เช่น แตงโม มะเขือเทศ พริก ข้าวโพดหวาน มันฝรั่ง และพืชผักส่วนใหญ่จะเพาะปลูกริมแม่น้ำหรือบริเวณที่มีระบบชลประทานซึ่งเป็นการเพาะปลูกนอกฤดูกาล พื้นที่การเพาะปลูกมีการแบ่งเขตที่ชัดเจนคือ เขตริมแม่น้ำโขงและริมแม่น้ำสงคราม ได้แก่ อำเภอเมืองนครพนม อำเภอบ้านแพง อำเภอท่าอุเทน อำเภอศรีสงคราม และอำเภอธาตุพนม เขตเพาะปลูกพืชผสมผสานคือ ทั้งทำนาข้าว ปลูกมะเขือเทศ ยาสูบ และข้าวโพด ได้แก่ อำเภอปลาปาก อำเภอนาแก อำเภอเรณูนคร อำเภอนาหว้า อำเภอวังยาง เขตปลูกพืชไร่ ปลูกมันสำปะหลัง สับปะรดและยางพารา ฯลฯ ได้แก่ อำเภอโพนสวรรค์ และอำเภอนาทม พื้นที่ที่สามารถเพาะปลูกพืชผลทางการเกษตรได้ดี คือ อำเภอเมือง อำเภอนาแก อำเภอท่าอุเทน อำเภอศรีสงคราม และอำเภอโพนสวรรค์

พืชเศรษฐกิจของจังหวัด ผลิตและป้อนโรงงานแปรรูป คือ ข้าวนาปี มะเขือเทศ ข้าวโพดหวาน และยางพารา

ในปี 2559 จังหวัดนครพนมมีพื้นที่การเกษตร 2,125,850 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 61.70 มีครัวเรือนทั้งสิ้น 213,497 ครัวเรือน ประชาชนประกอบอาชีพด้านการเกษตร 127,173 ครัวเรือน พืชเศรษฐกิจที่สำคัญ ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ปลูกข้าวนาปี 1,382,123 ไร่ แบ่งออกเป็น ข้าวเจ้านาปี จำนวน

762,339 ไร่ และข้าวเหนียวนาปี จำนวน 619,784 ไร่ ยางพารา จำนวน 374,488 ไร่ มันสำปะหลัง จำนวน 29,611 ไร่ สับปะรด จำนวน 5,541 ไร่ และลิ้นจี่ นพ.1 จำนวน 1,711 ไร่ ดังแสดงข้อมูลพื้นฐาน ด้านพื้นที่เพาะปลูก ผลผลิตและราคา ในตารางที่ 2.3

ตารางที่ 2.3 สินค้าเกษตรเศรษฐกิจที่สำคัญในปีการเพาะปลูก ปี 2559/2560

ชนิดพืช	พื้นที่ปลูก (ไร่)	พื้นที่เก็บ เกี่ยว (ไร่)	ผลผลิต เฉลี่ย (ก.ก.)	ผลผลิต รวม (ตัน)	มูลค่า (ล้านบาท)	เปรียบเทียบ จากปีก่อน +/- (ร้อยละ)	ราคาเฉลี่ย ทั้งปี (บาท/ก.ก.)
ข้าวเจ้านาปี	762,339	762,339	413	314,662.4	3,354.50	-8.12	10.66
ข้าวเหนียวนาปี	619,784	619,784	426	264,275.3	3,103.39	26.07	11.74
ยางพารา	374,488	293,883	237	69,588.4	3,132.17	23.17	45.01
มันสำปะหลัง	29,611	29,611	3,314	98,130.9	135.42	-6.74	1.38
สับปะรด	5,541	4,707	3,726	17,538.3	201.16	-0.08	11.47
ลิ้นจี่ นพ.1	2,711	1,098	529	580.8	40.08	-57.11	69.00

(ที่มา : สำนักงานเกษตรจังหวัดนครพนม)

ปัญหาการผลิตพืชและประเด็นที่ควรให้ความสำคัญ

(1) พืชเศรษฐกิจมีจำนวนน้อยชนิด การผลิตส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับการผลิตข้าวนาปีและยางพารา ส่วนพืชอื่นๆ ยังมีปริมาณการผลิตที่น้อย หากปีใดเกิดอุทกภัยราคาข้าวและยางพาราดกต่ำจะทำให้เกษตรกรของจังหวัดมีภาวะหนี้สินเพิ่มขึ้น นอกจากนั้นยังได้รับผลกระทบจากสภาพการตกของฝนซึ่งไม่เอื้อต่อการปลูกพืชไร่อายุสั้นในฤดูฝน

(2) ดินที่ใช้ในการปลูกข้าวมีพื้นที่ที่มีความเหมาะสมระดับดีถึงดีมากประมาณ 30 % อีกประมาณ 70% เป็นพื้นที่เหมาะสมปานกลางและไม่เหมาะสมนอกจากนั้นแล้วสภาพดินยังมีสภาพเป็นทรายจัดดินตื้นและดินปนกรวดอยู่โดยทั่วไป

(3) การผลิตพืชอายุสั้นหลังการทํานาในเขตชลประทานและเขตสูบน้ำด้วยไฟฟ้ายังมีการผลิตน้อย โดยมีการผลิตเพียง 10% ของพื้นที่ส่งน้ำ ทั้งนี้เนื่องจากความต้องการของภาคเอกชนในการผลิตแบบครบวงจรยังอยู่ในปริมาณจำกัด

2) การประมง

ปี 2559 จังหวัดนครพนมประกอบอาชีพประมงน้ำจืดเป็นหลัก ผลผลิตของสาขาประมงส่วนใหญ่ได้จากการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ และการจับสัตว์น้ำจากแหล่งน้ำธรรมชาติ สัตว์น้ำที่นิยมเลี้ยงได้แก่ ปลานิล ปลาช่อน ปลาดุกเป็น ปลาตะเพียน เป็นต้น ในปี พ.ศ. 2559 มูลค่าการทำประมงรวม เท่ากับ 832,789,938 บาท แบ่งออกเป็น เกษตรกรทำการประมงเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดจำนวน 8,421 ครัวเรือน พื้นที่เพาะเลี้ยงรวม 6,463.4370 ไร่ ผลผลิตจากการเพาะเลี้ยง 10,117,651 กิโลกรัม มูลค่า 626,239,938 บาท และการจับสัตว์น้ำจากแหล่งน้ำธรรมชาติ มีเกษตรกร จำนวน 3,880 ครัวเรือน ผลผลิตจากการจับสัตว์น้ำจากแหล่งน้ำธรรมชาติ 4,131,000 กิโลกรัม มูลค่า 206,550,000 บาท (ที่มา : สำนักงานประมงจังหวัดนครพนม)

3) การปศุสัตว์

ในปี พ.ศ. 2560 จังหวัดนครพนมมีครัวเรือนเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์ 45,915 ครัวเรือน มูลค่ารวม 3,361.894 ล้านบาท มีพื้นที่ปลูกหญ้า 17,980 ไร่ และพื้นที่ทุ่งหญ้าสาธารณะ 117,282.75 ไร่ ปศุสัตว์ที่สำคัญ ได้แก่ โคเนื้อ กระบือ สุกร ไก่ โดยปศุสัตว์ที่สำคัญของจังหวัดนครพนมคือการเลี้ยงโคขุน และเป็นจังหวัดที่ผลิตโคเนื้อลูกผสม โคพื้นเมือง และโคขุนเป็นอันดับ 3 ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รองจากจังหวัดสกลนคร และนครราชสีมา มีโรงงานรองรับวัตถุดิบจากเกษตรกรคือบริษัท นครพนม บีฟ (ไทยแลนด์) จำกัด ตั้งอยู่ที่อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม (ที่มา : สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดนครพนม)

4) อุตสาหกรรม

ในปี พ.ศ. 2560 จังหวัดนครพนมมีโรงงานจำนวนทั้งสิ้น 462 แห่ง จำนวนเงินลงทุนประมาณ 6,948,508,054 บาท การจ้างงาน 5,056 คน เป็นชาย 3,242 คน เป็นหญิง 1,814 คน โดยส่วนใหญ่จะเป็นโรงงานอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดเล็ก และเป็นอุตสาหกรรมที่ใช้วัตถุดิบที่มีในพื้นที่ เช่น อุตสาหกรรมโลหะ ประเภผลิตภัณฑ์จากคอนกรีต เช่น อิฐบล็อก เสา ท่อ แผ่นพื้น ปูนซีเมนต์ผสมเสร็จ ผลิตเครื่องเรือนจากไม้และผลิตภัณฑ์จากไม้ อุตสาหกรรมอาหาร โรงสีข้าว ผลิตน้ำแข็งและน้ำดื่ม และแปรรูปยางพารา เป็นต้น

5) การค้าชายแดน

จังหวัดนครพนมมีช่องทางการค้า 6 ช่องทาง ประกอบด้วย จุดผ่านแดนถาวร 2 แห่ง และจุดผ่อนปรน 4 แห่ง ดังนี้

(1) จุดผ่านแดนถาวรสะพานมิตรภาพ 3 (นครพนม-คำม่วน) บริเวณบ้านห้อม ตำบลอาจสามารถ อำเภอเมืองนครพนม เป็นเขตติดต่อกับบ้านเวินใต้ เมืองท่าแขก แขวงคำม่วน เปิดตั้งแต่ 06.00 – 22.00 น. ทุกวัน

(2) จุดผ่านแดนถาวร ท่าเทียบเรือเทศบาลเมืองนครพนม ตำบลในเมือง อำเภอเมืองนครพนม ติดต่อกับเมืองท่าแขก แขวงคำม่วน เปิดตั้งแต่ 08.00 – 18.00 น. ทุกวัน

(3) จุดผ่อนปรนบ้านนาหว้า หมู่ 2 ตำบลบ้านกลาง อำเภอเมืองนครพนม เป็นเขตติดต่อกับบ้านปากเป้ง เมืองท่าแขก เปิดตั้งแต่ 07.30 – 15.00 น. ทุกวันอังคารและวันพฤหัสบดี

(4) จุดผ่อนปรนบ้านโพธิ์ไทร ตำบลไผ่ล้อม อำเภอบ้านแพง เป็นเขตติดต่อกับบ้านท่าสะอาด เมืองปากกระดิ่ง แขวงบอลิคำไซ เปิดตั้งแต่ 08.00 – 16.00 น. ทุกวันจันทร์ถึงวันศุกร์

(5) จุดผ่อนปรนบ้านธาตุพนมสามัคคี หมู่ที่ 2 อำเภอธาตุพนม เป็นเขตติดต่อกับบ้านด่าน เมืองหนองบก แขวงคำม่วน เปิดตั้งแต่ 07.00 – 15.00 น. ทุกวันจันทร์และวันพฤหัสบดี

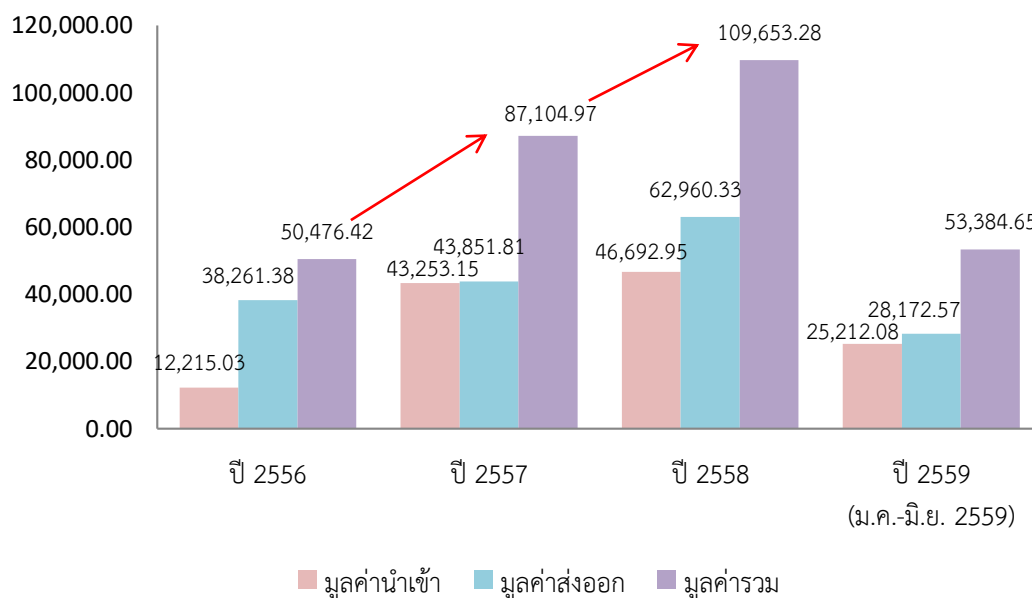
(6) จุดผ่อนปรนบ้านท่าอุเทน ตำบลท่าอุเทน อำเภอท่าอุเทน เป็นเขตติดต่อกับบ้านหินบูน เมืองหินบูน แขวงคำม่วน เปิดตั้งแต่ 08.00 – 16.00 น. ทุกวันจันทร์และวันพฤหัสบดี

การนำเข้าและส่งออกสินค้ามีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นมาโดยตลอดและเพิ่มแบบก้าวกระโดดสืบเนื่องมาจากการเปิดใช้สะพานมิตรภาพ 3 เมื่อวันที่ 11 พฤศจิกายน 2554 ทำให้การขนส่งสินค้าจากนครพนมไปถึงจีนตอนใต้ โดยใช้เส้นทาง R12 มีระยะทางสั้นที่สุดเมื่อเทียบกับเส้น R9 (มุกดาหาร) สำหรับประเทศที่มีมูลค่าการนำเข้าและส่งออกสูงสุด คือ จีนและฮ่องกง เวียดนาม และ สปป.ลาว ตามลำดับ โดยมีมูลค่าส่งออกสูงกว่ามูลค่านำเข้าตลอดตั้งแต่ปี 2556 - 2558 จึงถือว่าได้ว่าประเทศไทยได้เปรียบดุลการค้า สำหรับในปี 2558 ประเทศไทยได้เปรียบดุลการค้า 16,267.37 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 14.84 ของมูลค่ารวม เพิ่มขึ้นจากปี 2557 เท่ากับ 15,668.71 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ

2,617.25 และในช่วง 6 เดือนของปี พ.ศ. 2559 ประเทศไทยได้ดุลการค้า 2,960.29 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 5.55 ของมูลค่ารวม ดังแสดงรายละเอียดมูลค่าการค้าชายแดนจังหวัดนครพนม ประจำปีงบประมาณ 2556–2559 ในตารางที่ 2.6

สินค้านำเข้าที่สำคัญ ได้แก่ อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ คอมพิวเตอร์พร้อมอุปกรณ์ครบชุด และแท็บเล็ต พลังงานไฟฟ้า แผงวงจรพิมพ์ ไอโซแท้งค์ สำหรับบรรจุก๊าซ เป็นต้น

สินค้าส่งออกที่สำคัญ ได้แก่ หน่วยประมวลผลข้อมูล เครื่องดื่มบำรุงกำลัง ผลไม้สด (ขนุน เงาะ ชมพู่ ทุเรียน ฯลฯ) ผลไม้อบแห้ง ลำไยอบแห้ง มะม่วงอบแห้ง มังคุดอบแห้ง

ที่มา : สำนักงานพาณิชย์จังหวัดนครพนม/ด่านศุลกากรนครพนม

ภาพที่ 2.6 มูลค่าการค้าชายแดนจังหวัดนครพนม ประจำปีงบประมาณ 2556–2559

2.5 ข้อมูลด้านสังคม

ข้อมูลคุณภาพชีวิตของประชาชนจังหวัดนครพนมตามเกณฑ์ชี้วัด จปฐ. ข้อมูลคุณภาพชีวิตของประชาชนจังหวัดนครพนม ตามเกณฑ์ชี้วัด จปฐ. ปี 2560 ตัวชี้วัดข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) 5 หมวด 31 ตัวชี้วัด จากการประมวลผลข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ. + เขตเมือง) ในพื้นที่ 1,161 หมู่บ้าน/ชุมชน 95 ตำบล 10 อปท. 12 อำเภอของประชาชน ประกอบไปด้วย 166,482ครัวเรือน มีจำนวนประชากรรวม 501,559 คน แบ่งเป็นชาย 247,764 คน และเป็นหญิง 253,795 คน โดยมีรายได้เฉลี่ย 66,806 บาท/คน/ปี และมีรายจ่ายเฉลี่ย 40,774 บาท/คน/ปี (ที่มา: สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดนครพนม) จากข้อมูล จปฐ. และข้อมูลพื้นฐาน สามารถสรุปจำนวนประชากรจำแนกตามประเภทอาชีพ ระดับจังหวัด ปี 2559 ได้ดังตารางที่ 2.4

2.6 ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

2.6.1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำจังหวัดนครพนม

1) แม่น้ำและลำห้วย

จังหวัดนครพนมมีแม่น้ำและลำห้วยที่สำคัญสำหรับหล่อเลี้ยงพื้นที่ของจังหวัด การไหลของน้ำธรรมชาติของลำห้วยต่างๆ แบบ Dendritic pattern คือ มีลักษณะสาขาของลำน้ำไม่สม่ำเสมอมีหลายทิศทาง มีลักษณะมุมเล็กมากกว่ามุมฉาก เกิดจากหินที่มีความคงทนแต่ขาดโครงสร้างเป็นระบบ ซึ่งจะไหลจากทิศตะวันตกไปทางทิศตะวันออกลงสู่แม่น้ำโขง ดังแสดงในภาพที่ 2.7 โดยมีแม่น้ำและลำห้วยที่สำคัญได้แก่

ตารางที่ 2.4 จำนวนประชากรจำแนกตามประเภทอาชีพระดับจังหวัด ปี 2560

ลำดับ	ประเภทอาชีพ	เพศ				รวม (คน)	ร้อยละ
		ชาย (คน)	ร้อยละ	หญิง (คน)	ร้อยละ		
1	เกษตรกรรม -ทำนา	155,797	23.09	120,098	23.94	235,895	47.03
2	กำลังศึกษา	52,987	10.56	53,996	10.77	106,983	21.33
3	รับจ้างทั่วไป	40,489	8.07	33,712	6.72	74,201	14.79
4	ค้าขาย	9,321	1.86	11,324	2.26	20,645	4.12
5	รับราชการ/เจ้าหน้าที่ของรัฐ	7,189	1.43	11,422	2.28	18,611	3.71
6	ไม่มีอาชีพ	6,650	1.33	8,178	1.63	14,828	2.96
7	อาชีพอื่นๆ	7,273	1.45	7,120	1.42	14,393	2.87
8	ธุรกิจส่วนตัว	2,338	0.47	2,335	0.47	4,673	0.93
9	พนักงานบริษัท	2,167	0.43	2,324	0.46	4,491	0.90
10	เกษตรกรรม -ทำสวน	1,955	0.39	1,778	0.35	3,733	0.74
11	พนักงานรัฐวิสาหกิจ	790	0.16	834	0.17	1,624	0.32
12	เกษตรกรรม -ทำไร่	593	0.12	577	0.12	1,170	0.23
13	เกษตรกรรม -ปศุสัตว์	118	0.02	30	0.01	148	0.03
14	เกษตรกรรม -ประมง	97	0.02	67	0.01	164	0.03
รวม		247,764	49.40	253,795	50.60	501,559	100.00

(ที่มา : สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดนครพนม)

(1) แม่น้ำโขง เป็นแม่น้ำขนาดใหญ่ เป็นเส้นกั้นเขตแดนระหว่างไทยกับประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยถือร่องน้ำลึกเป็นแนวเขต แม่น้ำโขงนับว่ามีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของจังหวัดเป็นอย่างมาก

(2) แม่น้ำสงคราม ต้นน้ำเกิดในท้องที่อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี ไหลผ่านท้องที่อำเภอเซกา จังหวัดหนองคาย อำเภอวานนิवास จังหวัดสกลนคร ผ่านอำเภอศรีสงคราม และไหลสู่แม่น้ำโขงที่ตำบลไชยบุรี อำเภอท่าอุเทนจังหวัดนครพนม

(3) ลำน้ำยาม ต้นน้ำเกิดในท้องที่จังหวัดสกลนคร ไหลผ่านอำเภอศรีสงคราม มาบรรจบลำน้ำสงครามที่บ้านปากยาม ตำบลสามผง อำเภอศรีสงคราม จังหวัดนครพนม

(4) ลำน้ำก่ำ ที่มีต้นน้ำเกิดในท้องที่จังหวัดสกลนคร ไหลลงสู่แม่น้ำโขงที่ตำบลน้ำก่ำ อำเภอธาตุพนม

(5) ลำน้ำอุ่ม ที่มีต้นน้ำเกิดในท้องที่จังหวัดสกลนคร ไหลผ่านอำเภอนาหว้ามาบรรจบกับลำน้ำสงคราม ที่บ้านปากอุ่ม อำเภอศรีสงครามของจังหวัดนครพนม

(6) ห้วยลังกา ต้นกำเนิดเทือกเขาลังกา อำเภอบ้านแพง จังหวัดนครพนม ไหลผ่านอำเภอบ้านแพง ไหลลงสู่แม่น้ำโขงที่บ้านนาเข ตำบลนาเข อำเภอบ้านแพง ความยาวประมาณ 13 กิโลเมตร

(7) ห้วยบังกอ ต้นกำเนิดตำบลกุดจุก อำเภอเมืองนครพนม ไหลผ่านตำบลโพธิ์ตาก ตำบลหนองญาติ ตำบลท่าค้อ อำเภอเมืองนครพนม ไหลลงสู่แม่น้ำโขงที่บ้านกุดข้าวปุ้น ตำบลขามเฒ่า อำเภอเมืองนครพนม

(8) ห้วยบังฮวก ต้นกำเนิดอำเภอปลาปาก จังหวัดนครพนม ไหลผ่านตำบลคำเตย ตำบลบ้านกลาง อำเภอเมืองนครพนม ตำบลนาถ่อน ตำบลดอนนางหงส์ อำเภอธาตุพนม ไหลลงสู่แม่น้ำโขงที่บ้านดงขวาง อำเภอธาตุพนม

(9) ห้วยฮ่องฮอ ต้นกำเนิดตำบลอาจสามารถ อำเภอเมืองนครพนม ไหลผ่านตำบลหนองญาติ อำเภอเมืองนครพนม ไหลบรรจบห้วยบังกอที่บ้านดงหมู อำเภอเมืองนครพนม ความยาวประมาณ 15 กิโลเมตร

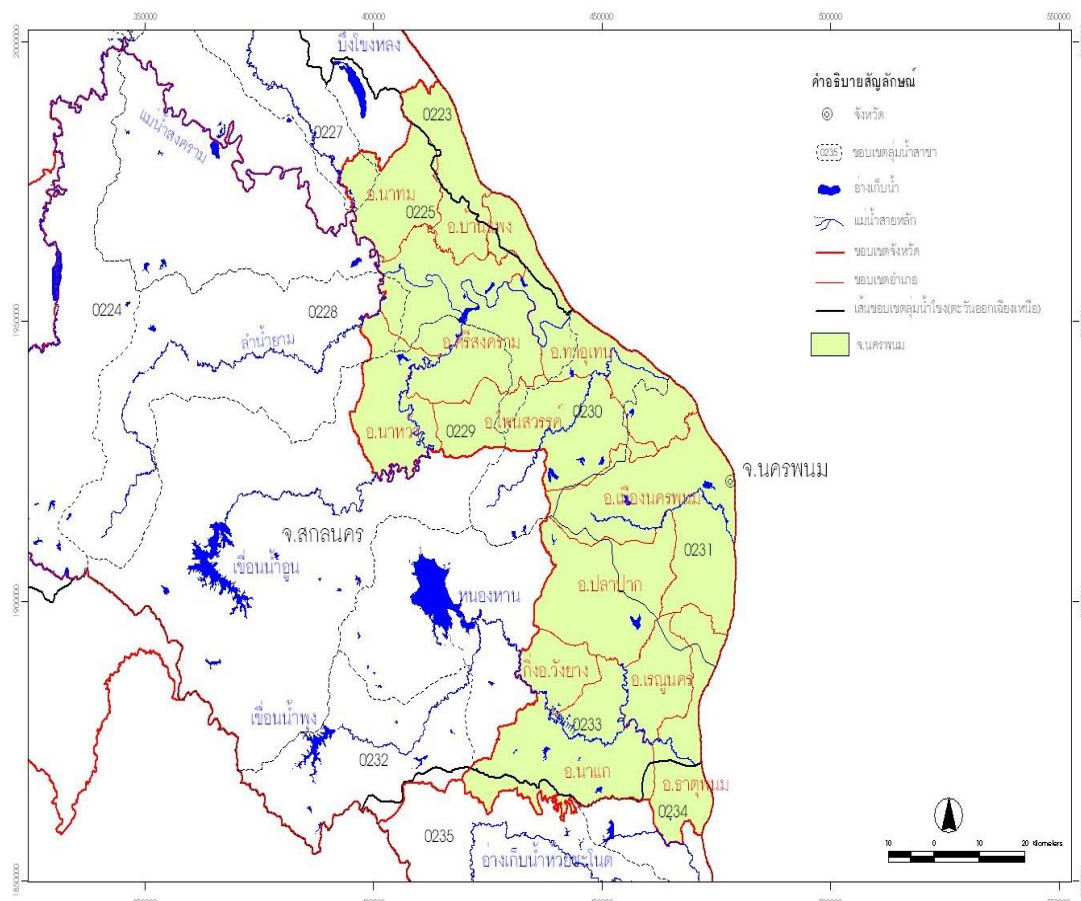
(10) ห้วยน้ำบัง ต้นกำเนิดอำเภอปลาปาก จังหวัดนครพนม ไหลผ่านอำเภอปลาปาก อำเภอนาแก ไหลบรรจบลำน้ำก่ำที่บ้านปากบัง อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม

(11) ห้วยทวย ต้นกำเนิดอำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร ไหลผ่านอำเภอโพนสวรรค์ อำเภอท่าอุเทน ไหลลงแม่น้ำโขงที่บ้านปากทวย อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม ความยาวประมาณ 85 กิโลเมตร

ตารางที่ 2.5 ข้อมูลสภาพแหล่งน้ำธรรมชาติในพื้นที่จังหวัดนครพนม

ลุ่มน้ำ	พื้นที่ลุ่มน้ำ (ตร.กม.)	ปริมาณฝน (มม.)			ปริมาณน้ำท่า (ล้าน ลบ.ม.)		
		ฤดูฝน	ฤดูแล้ง	ทั้งปี	ฤดูฝน	ฤดูแล้ง	ทั้งปี
1. แม่น้ำโขงส่วนที่ 7 ห้วยลังกา, ห้วยไร่, ห้วยเบือก, ห้วยทราย	2,350			2,580	2,150	140	2,290
2. สงครามตอนล่าง	3,070			1,861	1,830	50	1,880
3. ห้วยอุ่ม	3,542			1,417	1,234	104	1,338
4. ห้วยทวย	782			1,877	233	20	253
5. แม่น้ำโขงส่วนที่ 8 ห้วยบังกอ, ห้วยบังฮวก	1,145			2,102	355	30	385
6. น้ำก่ำ	2,670			1,407	1,322	85	1,407
7. แม่น้ำโขงส่วนที่ 9 ห้วยกะเบา	449			1,448	204	10	214
รวม	14,008				7,328	443	7,767

(ที่มา : สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดนครพนม 2559)

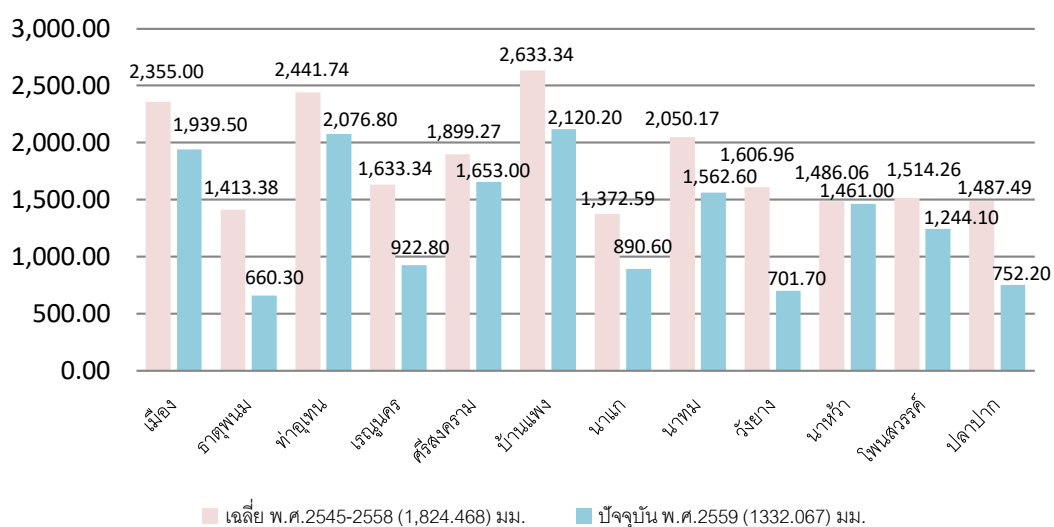
ภาพที่ 2.7 แผนที่ขอบเขตการปกครองและลุ่มน้ำสาขาในจังหวัดนครพนม
(ที่มา: ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดนครพนม 2552)

2) แหล่งน้ำชลประทาน

จังหวัดนครพนมมีปริมาณน้ำมากสามารถพัฒนาเป็นแหล่งน้ำและโครงการชลประทานที่สำคัญ จำนวน 366 แห่ง ปริมาณความจุรวม 180.180 ล้านลูกบาศก์เมตร พื้นที่ระบบชลประทาน 280,557 ไร่ โดยแสดงรายละเอียดข้อมูลด้านโครงการชลประทานในพื้นที่จังหวัดนครพนมดังตารางที่ 2.6

3) ปริมาณฝนและปริมาณน้ำท่า

ในปี 2559 จังหวัดนครพนมมีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย 1,332.07 มม. พื้นที่ที่มีฝนตกมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ อำเภอบ้านแพง อำเภอท่าอุเทน และอำเภอเมือง โดยมีปริมาณฝน 2,120.20 2,076.80 และ 1,939.50 มม. ตามลำดับ ในส่วนของพื้นที่ลุ่มน้ำ จังหวัดนครพนมมีพื้นที่ลุ่มน้ำรวมประมาณ 14,000 ตารางกิโลเมตร ปริมาณน้ำท่าเฉลี่ยต่อปี 7,767 ล้านลูกบาศก์เมตร ฤดูฝน 7,328 ล้านลูกบาศก์เมตร (94%) และฤดูแล้ง 443 ล้านลูกบาศก์เมตร (6%) โดยแสดงปริมาณฝนรวมจังหวัดนครพนม ปี 2545-2558 ในภาพที่ 2.8

ภาพที่ 2.8 ปริมาณฝนรวมจังหวัดนครพนม ปี 2545-2558

ตารางที่ 2.6 ข้อมูลด้านโครงการชลประทานในพื้นที่จังหวัดนครพนม

ลำดับ	โครงการ	ที่ตั้ง		ความจุลำน (ลบ.ม.)	พ.ท.ขป. (ไร่)	พื้นที่รับประโยชน์ (ไร่)
		ตำบล	อำเภอ			
1	อ่างเก็บน้ำขนาดกลาง					
	1.1 อ่างเก็บน้ำห้วยส้มโฮง	บ้านผึ้ง	เมือง	3.120	10,000	11,000
	1.2 อ่างเก็บน้ำห้วยแคน	หนองฮี	ปลาปาก	11.014	5,000	5,500
	1.3 อ่างเก็บน้ำก้านเหลือง	ก้านเหลือง	นาแก	7.408	7,840	9,570
	1.4 อ่างเก็บน้ำห้วยศรีคุณ	นาแก	นาแก	2.312	2,000	7,260
	1.5 อ่างเก็บน้ำห้วยเชียงยืน	เวินพระบาท	ท่าอุเทน	0.344	600	1,430
				21.078	25,440	34,760
2	โครงการพัฒนาลุ่มน้ำก้ำอันเนื่องมาจากพระราชดำริ					
	2.1 ประตุน้ำร่อนรัตนนิคม	โนนสังข์	หาดปทุมเม	35.673	อยู่ระหว่างดำเนินการก่อสร้างและพัฒนาโดยก่อสร้างระบบชลประทานในพื้นที่จังหวัดนครพนม ได้มีปริมาณความจุแล้ว 53.603 ล้านลูกบาศก์เมตร พื้นที่ชลประทาน 57,753 ไร่ เมื่อแล้วเสร็จโครงการจะมีระบบชลประทานทั้งโครงการประมาณ 165,000 ไร่	
	2.2 ประตุน้ำร่อนบ้านนาบัว	นาบัว	เรณูนคร	1.050		
	2.3 ประตุน้ำร่อนน้ำห้วยแคน	โพธิ์ทอง	หาดปทุมเม	1.900		
	2.4 ประตุน้ำร่อนบ้านดัดเต่า	หนองเทาใหญ่	ปลาปาก	0.730		
	2.5 ประตุน้ำร่อนบ้านนาขาม	วังยาง	วังยาง	3.100		
	2.6 ประตุน้ำร่อนบ้านนาคู	นาคู	นาแก	8.750		
	2.7 ปรับปรุงบึงสาธารณะหนองสังข์	หนองสังข์	นาแก	2.400		
				53.603		
3	โครงการพัฒนาแหล่งน้ำอันเนื่องมาจากพระราชดำริ					
	จำนวนโครงการ 42 โครงการ			33.162	26,199	33,641
4	โครงการชลประทานขนาดเล็ก					
	จำนวนโครงการ 197 โครงการ			72.217	-	87,553
5	สถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้า					
	จำนวนโครงการ 107 โครงการ			-	171,165	230,135
6	โครงการพัฒนาแหล่งน้ำหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดน ไทย-ลาว					
	จำนวนโครงการ 8 โครงการ			0.120	-	3,650
รวมทั้งหมด				180.180	280,557	447,492

4) ทรัพยากรน้ำบาดาล

สภาพอุทกธรณีวิทยาน้ำบาดาลในจังหวัดนครพนม โดยทั่วไปเป็นชั้นน้ำในหินทราย หินทรายแป้ง และหินโคลนของกลุ่มหินโคราช ดังนั้นสภาพน้ำโดยทั่วไปจึงมักมีสนิมเหล็กสีแดง และมีปริมาณคลอไรด์ค่อนข้างสูงหากอยู่ในบริเวณหมวดหินมหาสารคาม จังหวัดนครพนมมีจำนวนบ่อบาดาลทั้งหมด 1,254 บ่อ ประชาชนในพื้นที่ใช้ประโยชน์จากน้ำบาดาลในการอุปโภคบริโภคมากที่สุด รองลงมาคือใช้ภาคเกษตรกรรมและภาคธุรกิจและการบริการ

5) คุณภาพน้ำผิวดิน

จังหวัดนครพนมได้ดำเนินงานโครงการเฝ้าระวังคุณภาพน้ำสายหลักในจังหวัด ประกอบด้วย แม่น้ำสงคราม แม่น้ำอูน และแม่น้ำยาม ซึ่งทำการตรวจวัดเป็นประจำทุกปี ปีละ 4 ครั้ง โดยในปี 2558 ครั้งที่ 1 (พ.ย. 2557) ครั้งที่ 2 (ก.พ. 2558) ครั้งที่ 3 (พ.ค. 2558) และครั้งที่ 4 (ก.ค. 2558) ตามลำดับ พบว่าคุณภาพน้ำผิวดินทั้ง 3 สาย อยู่ในเกณฑ์เสื่อมโทรม โดยแสดงรายละเอียดผลการตรวจวัดคุณภาพน้ำผิวดินในตารางที่ 2.7

ปัญหาเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำในจังหวัดนครพนมมีอยู่ 5 ประเภท โดยมีปัญหาทรัพยากรน้ำหลักอยู่ 2 ประเภท คือ

1) ปัญหากัญแล้ง

พื้นที่ส่วนใหญ่ของจังหวัดนครพนมประสบปัญหากัญแล้ง ซึ่งหมายรวมทั้งปัญหาขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร และขาดแคลนน้ำเพื่อการอุปโภค-บริโภค ในจังหวัดนครพนมปัญหากัญแล้งที่มีผลจากการเปลี่ยนแปลงของสภาวะภูมิอากาศ เช่น ฝนทิ้งช่วงนาน ปริมาณฝนน้อย ประกอบกับขาดแหล่งกักเก็บน้ำ การขยายตัวของชุมชนและผู้ประกอบการ ทำให้ระบบกักเก็บและกระจายน้ำที่มีอยู่เดิมไม่เพียงพอไม่ทั่วถึง และระบบชลประทาน ระบบประปาหลายแห่งมีอายุการใช้งานมานานหลายปีมีสภาพทรุดโทรมทำให้ใช้งานได้ไม่เต็มประสิทธิภาพ รวมทั้งมีปัญหาน้ำเค็ม น้ำกร่อย ปัญหาด้านกัญแล้งในพื้นที่แยกออกเป็นประเด็นหลักได้ 14 ประเด็น ดังต่อไปนี้

- (1) ขาดแคลนน้ำดื่มในฤดูแล้ง
- (2) ขาดแคลนน้ำเพื่อการอุปโภคในฤดูแล้ง
- (3) ไม่มีระบบประปาชุมชน / ประปาส่งน้ำไม่ทั่วถึง / ระบบประปาชำรุด
- (4) น้ำประปาไม่พอใช้ในฤดูแล้ง
- (5) ขาดแคลนแหล่งน้ำเพื่อการผลิตประปาผิวดิน
- (6) ระบบประปาผิวดินมีคุณภาพน้ำไม่ดี
- (7) ระบบประปาบาดาลมีน้ำกร่อย / เค็ม / มีสนิมเหล็ก / มีหินปูน
- (8) น้ำบาดาลเป็นน้ำกร่อย / เค็ม / มีสนิมเหล็ก / มีหินปูน
- (9) ขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร
- (10) ขาดแคลนแหล่งน้ำสาธารณะ
- (11) มีวัชพืชในแหล่งน้ำสาธารณะ
- (12) ลำห้วยตื้นเขิน
- (13) แหล่งน้ำสาธารณะตื้นเขิน
- (14) อาคารชลประทาน (ฝาย/คลองส่งน้ำ/สถานีสูบน้ำ) ชำรุด หรือส่งน้ำได้ไม่ทั่วถึง

ตารางที่ 2.7 ผลการตรวจวัดคุณภาพน้ำผิวดินในแม่น้ำสายหลัก

แหล่งน้ำ/สถานที่ ตรวจวัด/ (แม่น้ำสายหลัก/สาขา/ คลอง)*	ค่าที่ตรวจวัดได้อยู่ในช่วง				การจัดลำดับ ประเภท คุณภาพน้ำ
	ออกซิเจนละลาย (DO) (มิลลิกรัม/ลิตร)	บีโอดี (BOD) (มิลลิกรัม/ลิตร)	แบคทีเรีย กลุ่มโคลิฟอร์มทั้งหมด (TCB) (MPN/100มิลลิกรัม)	แบคทีเรีย กลุ่มฟีโคลิฟอร์ม (FCB) (MPN/100มิลลิกรัม)	
แม่น้ำสงคราม(SO 01)	6.14 – 8.00	2.6 – 3.1	430 – 11,000	230 – 930	4 (เสื่อมโทรม)
แม่น้ำสงคราม (SO02)	7.02 – 9.35	2.0 – 3.1	90 – 7,500	36 – 230	4 (เสื่อมโทรม)
น้ำอูน (ON01)	6.43 – 8.57	1.7 – 2.8	900 – 1,500	90 – 930	4 (เสื่อมโทรม)
น้ำอูน (ON02)	6.40 – 7.71	1.2 – 1.8	230 – 2,400	90 – 230	3 (พอใช้)
น้ำยาม (HY 01)	6.20 – 7.94	0.9 – 2.5	90	<30 – 36	4 (เสื่อมโทรม)

ที่มา : สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 9 อุดรธานี, 2558

2) ปัญหาอุทกภัย

ปัญหาน้ำท่วมปกติทั่วไปจะเกิดขึ้นในพื้นที่จำกัดบริเวณริมลำน้ำที่ราบลุ่มเป็นแอ่งรับน้ำ หรือพื้นที่ทาม และกุดแก่งต่างๆ ที่เกิดน้ำท่วมในฤดูน้ำหลากเป็นประจำทุกปีมาแต่เดิมนอกจากนี้จากการสำรวจพบว่า สภาพปัญหาน้ำท่วมในปัจจุบันแตกต่างจากแต่ก่อน กล่าวคือ มีการขยายตัวของปัญหาน้ำท่วมกระจายไปอีกหลายจุดเนื่องจากการก่อสร้างเส้นทางคมนาคม และสิ่งก่อสร้างปิดกั้นทางน้ำในจุดต่างๆโดยมีท่อระบายหรือร่องระบายน้ำไม่เพียงพอปัญหาการบุกรุกลำน้ำ ปัญหาวัชพืชและการตื้นเขินของแหล่งน้ำ ทำให้เส้นทางน้ำเดิมถูกปิดกั้น ระดับน้ำท่วมถูกยกเพิ่มสูงขึ้นทำให้น้ำท่วมขังนานและกระแสน้ำไหลแรงกว่าเดิม น้ำไหลเอ่อเข้าท่วมพื้นที่ชุมชน พื้นที่เกษตรและสถานประกอบการ ทำให้น้ำท่วมในหลายจุดกลายเป็นน้ำเน่าเสีย ข้ำซ้อนกับปัญหาน้ำเน่าท่วมขังเดิม

นอกจากนี้ ชุมชนหลายแห่งจะมีทั้งปัญหาน้ำท่วมและภัยแล้งในชุมชนเดียวกัน คือ มีทั้งบริเวณที่โนนน้ำท่วมไม่ถึงมีปัญหาขาดน้ำ และที่ลุ่มน้ำท่วมพอน้ำลดก็จะลดลงเร็วและลดไปห่างจากหมู่บ้านและที่ทำกิน ประกอบกับขาดแหล่งกักเก็บน้ำ ไม่มีระบบท่อน้ำ ทำให้เกษตรกรขาดน้ำเพื่อทำการเกษตรหลังน้ำลด บางชุมชนมีปัญหาน้ำเสียจากชุมชนและสถานประกอบการ ปัญหาด้านอุทกภัยในพื้นที่แยกออกเป็นประเด็นหลักได้ 2 ประเด็น คือ 1. น้ำท่วมพื้นที่ชุมชน หรือถนน 2. น้ำท่วมพื้นที่การเกษตร โดยประเด็นปัญหาด้านทรัพยากรน้ำสามารถแบ่งระดับความรุนแรงและระดับผลกระทบได้ดังตารางที่ 2.8

ตารางที่ 2.8 ระดับความรุนแรงและระดับผลกระทบของปัญหาทรัพยากรน้ำ

ประเด็น ปัญหา ทรัพยากรน้ำ	พื้นที่ที่เกิด ปัญหา	ระดับ ผลกระทบ ต่อ ประชาชน (1-4)	ระดับผลกระทบต่อ ทรัพยากรธรรมชาติ (1-4)	ระดับ ผลกระทบต่อ สิ่งแวดล้อม (1-4)	สรุปความรุนแรง ของปัญหา (1-12)
ภัยแล้ง	กระจายในพื้นที่ จังหวัด	3	3	2	8
น้ำท่วม	พื้นที่ลุ่มน้ำ	3	3	2	8
แหล่งน้ำตื้น เหิน	กระจายในพื้นที่ จังหวัด	3	3	2	8
ที่กักเก็บน้ำ ไม่เพียงพอ	กระจายในพื้นที่ จังหวัด	3	3	2	8
ระบบ ชลประทาน ไม่ทั่วถึง	กระจายในพื้นที่ จังหวัด	3	3	2	8

หมายเหตุ : ระดับผลกระทบของปัญหา

ระดับ 1 น้อยที่สุด ระดับ 2 น้อย ระดับ 3 มาก ระดับ 4 มากที่สุด

2.6.2. ทรัพยากรดินและการใช้ที่ดิน

1) ทรัพยากรดิน

จากการสำรวจศึกษาลักษณะและสมบัติของดินในจังหวัดนครพนม ได้จำแนกดินออกเป็น 25 กลุ่ม ชุดดิน มีเนื้อที่ประมาณ 3,094,328 ไร่ หรือร้อยละ 89.79 ของเนื้อที่ทั้งหมด และเป็นหน่วยพื้นที่เบ็ดเตล็ด 7 หน่วย ได้แก่ ที่ดินหินพื้นโผล่ ที่อยู่อาศัย แหล่งน้ำ มีเนื้อที่ประมาณ 351,090 ไร่ หรือร้อยละ 10.21 ของเนื้อที่ทั้งหมด มีรายละเอียดเนื้อที่กลุ่มชุดดินและพื้นที่เบ็ดเตล็ดจังหวัดนครพนมดังตารางที่ 2.8

จังหวัดนครพนม ได้จำแนกดินออกเป็น 25 กลุ่มชุดดิน มีเนื้อที่ประมาณ 3,094,328 ไร่ หรือร้อยละ 89.79 ของเนื้อที่ทั้งหมด และเป็นหน่วยพื้นที่เบ็ดเตล็ด 7 หน่วย ได้แก่ ที่ดินหินพื้นโผล่ ที่อยู่อาศัย แหล่งน้ำ มีเนื้อที่ประมาณ 351,090 ไร่ หรือร้อยละ 10.21 ของเนื้อที่ทั้งหมด

ตารางที่ 2.9 เนื้อที่กลุ่มชุดดินและพื้นที่เบ็ดเตล็ดจังหวัดนครพนม

ลำดับ	กลุ่มชุดดิน/ พื้นที่เบ็ดเตล็ด	เนื้อที่		ลำดับ	กลุ่มชุดดิน/พื้นที่เบ็ดเตล็ด	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ			ไร่	ร้อยละ
1	กลุ่มชุดดินที่ 4	101,347	2.95	27	กลุ่มชุดดินที่35B	127,216	3.69
2	กลุ่มชุดดินที่5	78,980	2.29	28	กลุ่มชุดดินที่37	7,796	0.23
3	กลุ่มชุดดินที่6	267,887	7.77	29	กลุ่มชุดดินที่37B	9,109	0.26
4	กลุ่มชุดดินที่7	23,210	0.67	30	กลุ่มชุดดินที่38	29,209	0.85
5	กลุ่มชุดดินที่15hi	9,988	0.29	31	กลุ่มชุดดินที่40	622	0.02
6	กลุ่มชุดดินที่15hiB	15,860	0.46	32	กลุ่มชุดดินที่40B	312,738	9.07
7	กลุ่มชุดดินที่16hi	6,289	0.18	33	กลุ่มชุดดินที่41B	26,805	0.78
8	กลุ่มชุดดินที่ 16hiB	9,230	0.27	34	กลุ่มชุดดินที่44B	7,956	0.23
9	กลุ่มชุดดินที่ 17	87,129	2.53	35	กลุ่มชุดดินที่48B	3,416	0.11
10	กลุ่มชุดดินที่17hi	1,665	0.06	36	กลุ่มชุดดินที่49	17,307	0.51
11	กลุ่มชุดดินที่17hiB	57,966	1.68	37	กลุ่มชุดดินที่49B	985,057	28.57
12	กลุ่มชุดดินที่18	31,780	0.92	38	กลุ่มชุดดินที่56B	109,872	3.19
13	กลุ่มชุดดินที่18hiB	12,270	0.36	39	กลุ่มชุดดินที่62	113,499	3.29
14	กลุ่มชุดดินที่19	10,993	0.32	40	กลุ่มชุดดินที่4/33	25,637	0.74
15	กลุ่มชุดดินที่19B	94,214	2.73	41	กลุ่มชุดดินที่4/38	70,365	2.04
16	กลุ่มชุดดินที่19C	1,064	0.03	42	กลุ่มชุดดินที่33/38	3,829	0.11
17	กลุ่มชุดดินที่20	682	0.03	43	กลุ่มชุดดินที่35C/RC	687	0.02
18	กลุ่มชุดดินที่21B	72,542	2.11	44	กลุ่มชุดดินที่40C/RC	7,178	0.21
19	กลุ่มชุดดินที่22	92,197	2.67	45	สนามบิน (AP)	6,293	0.18
20	กลุ่มชุดดินที่22B	21,023	0.61	46	ที่สาธารณประโยชน์ (CEM)	205	0.01
21	กลุ่มชุดดินที่24	3,671	0.11	47	ที่ดินดัดแปลง (ML)	4,147	0.13
22	กลุ่มชุดดินที่25	145,836	4.23	48	สระน้ำ (P)	1,287	0.04
23	กลุ่มชุดดินที่25B	24	0.01	49	ที่ดินหินพื้นโคลน (RC)	11,584	0.34
24	กลุ่มชุดดินที่33	42,769	1.24	50	ที่อยู่อาศัย (U)	119,548	3.47
25	กลุ่มชุดดินที่33B	36,589	1.06	51	พื้นที่น้ำ (W)	208,026	6.04
26	กลุ่มชุดดินที่35	10,825	0.31	รวมเนื้อที่ทั้งหมด		3,445,418	100.00

(ที่มา : สถานีพัฒนาที่ดินจังหวัดนครพนม)

ความเหมาะสมของดินสำหรับการปลูกพืชเศรษฐกิจ

ผลการจำแนกศักยภาพของดินที่มีความเหมาะสมสำหรับการปลูกพืชเศรษฐกิจของจังหวัดนครพนม ตามตารางที่ 2.9 พบว่าดินของจังหวัดนครพนมเป็นดินที่เหมาะสมปานกลางสำหรับปลูกพืชไร่และไม้ผล โดยมีข้อจำกัดเกี่ยวกับดินที่มีกรวดและหินพื้นโคลนปะปนมากที่สุด จำนวน 1,013,645 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 29.42 รองลงมา คือ ดินที่เหมาะสมดีสำหรับปลูกพืชไร่ ไม้ผล และไม้ยืนต้น แต่มีข้อจำกัดเกี่ยวกับดิน จำนวน 626,178 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 18.17

2) การใช้ประโยชน์ที่ดิน

ผลการศึกษาของกรมพัฒนาที่ดิน พบว่า ในปี พ.ศ. 2556 จังหวัดนครพนมมีการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการเกษตรมากที่สุด คิดเป็น 2,115,538 ไร่ รองลงมาคือพื้นที่ป่า คิดเป็น 794,516 ไร่ ซึ่งประกอบด้วยพื้นที่ป่าสมบูรณ์ 701,631 ไร่ และ พื้นที่ป่าไม่สมบูรณ์ 92,885 ไร่ โดยแสดงรายละเอียดสภาพการใช้ที่ดินของจังหวัดนครพนม ปี พ.ศ. 2556 ในตารางที่ 2.10

ตารางที่ 2.10 ความเหมาะสมของดินสำหรับปลูกพืชเศรษฐกิจของจังหวัดนครพนม

ประเภท	เนื้อที่ (ไร่)	ร้อยละ
ดินเหมาะสำหรับปลูกข้าว	228,392	6.63
ดินที่เหมาะสมดีสำหรับปลูกข้าวแต่มีข้อจำกัดเกี่ยวกับดิน	502,250	14.58
ดินที่เหมาะสมปานกลางสำหรับปลูกข้าว	463,270	13.45
ดินที่เหมาะสมดีสำหรับปลูกพืชไร่ไม้ผลและไม้ยืนต้น	112,396	3.26
ดินที่เหมาะสมดีสำหรับปลูกพืชไร่ไม้ผลและไม้ยืนต้นแต่มีข้อจำกัดเกี่ยวกับดิน	626,178	18.17
ดินที่เหมาะสมดีสำหรับปลูกพืชไร่บางชนิดเหมาะสมปานกลางสำหรับไม้ผลและไม้ยืนต้นโดยมีข้อจำกัดเกี่ยวกับดินและเนื้อดิน	34,761	1.01
ดินที่เหมาะสมปานกลางสำหรับปลูกพืชไร่และไม้ผลโดยมีข้อจำกัดเกี่ยวกับดินที่มีกรวดและหินพื้นที่ไผ่ล่ปะปน	1,013,645	29.42
ดินที่ไม่เหมาะสมสำหรับการทำเกษตรกรรมเนื่องจากมีความลาดชันมากกว่า 35 เปอร์เซ็นต์	113,499	3.29
สนามบิน (AP)	6,293	0.18
ที่สาธารณประโยชน์ (CEM)	205	0.01
ที่ดินดัดแปลง (ML)	4,147	0.13
สระน้ำ (P)	1,287	0.04
ที่ดินหินพื้นไผ่ล่ (RC)	11,584	0.34
ที่อยู่อาศัย (U)	119,548	3.47
พื้นที่น้ำ (W)	208,026	6.04
รวมทั้งหมด	3,445,418	100.00

ที่มา : สถานีพัฒนาที่ดินจังหวัดนครพนม

2.6.3. ทรัพยากรป่าไม้

จังหวัดนครพนม ในปี 2557 มีพื้นที่ประมาณ 3,521,776.91 ไร่ เป็นพื้นที่ป่าไม้ทั้งสิ้น 613,535.13 ไร่หรือประมาณร้อยละ 17.42 ของพื้นที่จังหวัด ลักษณะภูมิประเทศโดยทั่วไปเป็นที่ราบลุ่ม ความสูงของพื้นที่โดยเฉลี่ยสูงกว่าระดับน้ำทะเลประมาณ 140 เมตร โดยเขตพื้นที่ทางตอนเหนือจะมีลักษณะเป็นเนินสูงและที่ตอนประเภทของป่าไม้ส่วนใหญ่เป็นป่าเต็งรัง มีป่าเบญจพรรณบางส่วนและป่าดงดิบแล้ง ไม้ส่วนใหญ่เป็นไม้กระยาเลย ได้แก่ ไม้ยาง ไม้ตะแบก ไม้แดง ไม้ประดู่ ไม้เต็ง ไม้รัง ไม้มะค่าโมง ไม้พะยุง ไม้ก้นกระดา เป็นต้น พื้นที่ป่าอนุรักษ์ ได้แก่

1) พื้นที่ป่าไม้ในเขตป่าอนุรักษ์

- อุทยานแห่งชาติภูผายลและอุทยานแห่งชาติภูสิงห์
- พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ จำนวน 12 ป่า พื้นที่ 565,360.50 ไร่ มอบให้สำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) นำไปปฏิรูปที่ดิน จำนวน 294,315.41 ไร่ คงเหลือพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ จำนวน 271,045.09 ไร่

2) พื้นที่ป่าอนุรักษ์ตามกฎหมายทับซ้อนในเขตป่าสงวนแห่งชาติ

- อุทยานแห่งชาติภูผายล จำนวน 79,437.50 ไร่
- อุทยานแห่งชาติภูแล้งคา จำนวน 24,375 ไร่
- สวนรุกขชาติวังปอพาน จำนวน 174 ไร่
- โครงการบ้านเล็กในป่าใหญ่ในพระราชดำริ จำนวน 17,253.29 ไร่

ตารางที่ 2.11 สภาพการใช้ที่ดินของจังหวัดนครพนม ปี พ.ศ. 2556

ประเภทการใช้ที่ดิน	เนื้อที่ (ไร่)	ร้อยละ
พื้นที่ชุมชนและสิ่งก่อสร้าง	147,234	4.26
1. พื้นที่ชุมชนและสิ่งก่อสร้าง	147,234	4.26
พื้นที่เกษตรกรรม	2,115,538	61.40
1. นาข้าว	1,690,146	49.06
2. พืชไร่	49,887	1.45
3. ไม้ยืนต้น	357,481	10.38
4. ไม้ผล	14,088	0.40
5. พืชสวน	1,185	0.03
6. ท่งหญ้าเลี้ยงสัตว์และโรงเรือนเลี้ยงสัตว์	1,427	0.04
7. สถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ	1,324	0.04
พื้นที่ป่าไม้	794,516	23.06
1. ป่าสมบูรณ์	701,631	20.36
2. ป่าเสื่อมโทรม	92,885	2.70
พื้นที่แหล่งน้ำ	174,355	5.07
1. พื้นที่แหล่งน้ำ	174,355	5.07
พื้นที่เบ็ดเตล็ด	213,774	6.21
1. พื้นที่อื่นๆ	204,238	5.93
2. พื้นที่ลุ่ม	9,536	0.28
รวมทั้งหมด	3,445,417	100.00

(ที่มา : ส่วนวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดินที่ 1 สำนักนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน)

บทที่ 3

กฎหมาย ระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานจังหวัดและกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ

วันที่ 4-5 สิงหาคม 2544 จังหวัดชลบุรี พ.ต.ท. ดร.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี ได้เสนอแนวคิดว่าการบริหารงานในจังหวัดต้องมีเจ้าภาพที่มองทุกตารางนิ้วในจังหวัด เป็นภารกิจที่จะต้องดูแลแก้ไข มีการทำงานเป็นทีมในรูปแบบของคณะผู้บริหารจังหวัด ประกอบด้วยหัวหน้าส่วนราชการทุกส่วนราชการ โดยมีผู้ว่าราชการเป็นประธานคณะผู้บริหาร (CEO: Chief Executive Officer) มีอำนาจเหมือนนายกรัฐมนตรีของจังหวัด และคณะผู้บริหารจังหวัดเปรียบเหมือนเป็นคณะรัฐมนตรีของจังหวัด คณะผู้บริหารจังหวัดทำหน้าที่กำหนดทิศทางของจังหวัด โดยจัดทำเป็นยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด มองปัญหา เป้าหมายของจังหวัดแบบองค์รวม ใช้หลักการบริหารประสานความร่วมมือกับทุกภาคส่วน เพื่อให้เกิดพลังขับเคลื่อนงานไปข้างหน้าอย่างมีทิศทาง เกิดผลสัมฤทธิ์คือประโยชน์สุขของประชาชนในจังหวัด ในปี 2545 รัฐบาลได้ทดลองการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ 5 จังหวัด กล่าวคือ จังหวัดลำปาง ศรีสะเกษ ชัยนาถ ภูเก็ต และนราธิวาส

28 เมษายน 2546 คณะรัฐมนตรีมีมติให้ทุกจังหวัดใช้รูปแบบบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ (ยกเว้นกรุงเทพมหานคร) เพื่อเป็นการปรับปรุงระบบราชการให้สอดคล้องกับนโยบายรัฐบาลที่มุ่งเน้นให้การปฏิบัติราชการสามารถอำนวยความสะดวกและให้บริการประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงเพื่อให้การบริหารราชการในราชการส่วนภูมิภาคสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน ดังนั้นในการบริหารงานจังหวัดและกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการเป็นรูปธรรม เกิดประสิทธิภาพ ประหยัดและลดความซ้ำซ้อน จึงได้มีการตรากฎหมาย ระเบียบ และหนังสือสั่งการที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ ทั้งในระดับประเทศ กระทรวง และจังหวัด

กฎหมาย ระเบียบและหนังสือสั่งการหลักที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานจังหวัดและกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ ที่เกี่ยวข้อง จนถึงปัจจุบัน ประกอบด้วย 14 ฉบับ ดังนี้

- 1) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550
- 2) พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ.2534
- 3) พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ.2545
- 4) พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 7) พ.ศ.2550
- 5) พระราชบัญญัติวิธีการงบประมาณ พ.ศ.2502 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2543
- 6) พระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560
- 7) เอกสารงบประมาณในลักษณะบูรณาการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2559
- 8) พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ.2546
- 9) พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการมอบอำนาจ พ.ศ. 2550
- 10) ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่องยกเลิกระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยระบบการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ พ.ศ. 2546 และระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการบริหารงบประมาณจังหวัดแบบบูรณาการ พ.ศ. 2549 พ.ศ.2551

- 11) พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการบริหารงานจังหวัดและกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ พ.ศ. 2551
 - 12) ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการธรรมาภิบาลจังหวัด พ.ศ. 2552
 - 13) ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการกำกับและติดตามการปฏิบัติราชการในภูมิภาค พ.ศ. 2547 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2548
 - 14) ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารงานเชิงพื้นที่แบบบูรณาการพ.ศ. 2560
- รายละเอียดของกฎหมาย พระราชบัญญัติ พระราชกฤษฎีกา พอสรุปรายละเอียดได้ดังนี้

3.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 78 (2) ได้กำหนดให้มีการจัดระบบการบริหารราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น ให้มีขอบเขต อำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบที่เหมาะสมแก่การพัฒนาประเทศ และกำหนดให้รัฐต้องดำเนินการสนับสนุนให้จังหวัดมีแผนและงบประมาณเพื่อพัฒนาจังหวัด เพื่อประโยชน์ของประชาชนในพื้นที่ ประกอบกับมาตรา 87(1) ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น ประกอบกับมาตรา 283 วรรคแรก ได้บัญญัติว่า “องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่ดูแลและจัดทำบริการสาธารณะ และมีความเป็นอิสระในการกำหนดนโยบาย การบริหาร การจัดการสาธารณะ การบริหารงานบุคคล การเงินและการคลัง โดยต้องคำนึงถึงความสอดคล้องกับการพัฒนาของจังหวัดและประเทศเป็นส่วนรวมด้วย”

3.2 พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534

เป็นการปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน โดยในมาตรา 4 ให้จัดระเบียบราชการแผ่นดิน ดังนี้ 1) ระเบียบบริหารราชการส่วนกลาง 2) ระเบียบบริหารราชการส่วนภูมิภาค 3) ระเบียบบริหารราชการส่วนท้องถิ่น มาตรา 6 ให้จัดระเบียบบริหารราชการส่วนกลาง มาตรา 8 ว่าด้วยการจัดตั้งและยุบราชการตามมาตรา 6 ให้ตราเป็นพระราชบัญญัติ มาตรา 9 ว่าด้วยการจัดระเบียบราชการในสำนักนายกรัฐมนตรีให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม มาตรา 18 ว่าด้วย ให้จัดระเบียบราชการของกระทรวง มาตรา 51 ให้จัดระเบียบบริหารราชการส่วนภูมิภาค มาตรา 57 ผู้ว่าราชการจังหวัดมีอำนาจและหน้าที่ 9 ข้อ แต่ที่สำคัญที่เกี่ยวกับการบูรณาการคือ ใน (1) บริหารราชการตามกฎหมายและระเบียบแบบแผนของทางราชการ (6) เสนองบประมาณต่อกระทรวงที่เกี่ยวข้องตามโครงการหรือแผนพัฒนาจังหวัด และรายงานให้กระทรวงมหาดไทยทราบ (7) ควบคุมดูแลการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นในจังหวัดตามกฎหมาย มาตรา 60 ให้แบ่งส่วนราชการของจังหวัดดังนี้ (1) สำนักงานจังหวัด มีหน้าที่เกี่ยวกับราชการทั่วไปและการวางแผนพัฒนาของจังหวัดนั้น มีหัวหน้าสำนักงานจังหวัดเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการและรับผิดชอบในการปฏิบัติราชการของสำนักงานจังหวัด

เหตุผลที่ประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่เป็นการจำเป็นต้องกำหนดขอบเขตอำนาจของส่วนราชการต่างๆ ให้ชัดเจน เพื่อมิให้มีการปฏิบัติงานซ้ำซ้อนกันระหว่างส่วนราชการต่างๆ และเพื่อให้การบริหารงานในระดับกระทรวงมีเอกภาพสามารถดำเนินการให้เป็นไปตามนโยบายที่รัฐมนตรีกำหนดได้ และสมควรเพิ่มบทบัญญัติเกี่ยวกับการมอบอำนาจให้ปฏิบัติราชการแทนให้ครบถ้วนชัดเจน เพื่อไม่ให้เป็นอุปสรรคในการปฏิบัติราชการ และกำหนดอำนาจหน้าที่ของผู้ว่าราชการในการควบคุมการปฏิบัติราชการของราชการซึ่งปฏิบัติราชการในจังหวัดในเขตจังหวัดให้เหมาะสมขึ้น ประกอบกับประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่

218 ลงวันที่ 29 กันยายน 2515 ซึ่งเป็นกฎหมายหลักในการบริหารราชการแผ่นดิน ได้ประกาศใช้บังคับมาเป็นเวลานานแล้ว

3.3 พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2545

มาตรา 3 /1 บัญญัติว่า “การบริหารราชการตามพระราชบัญญัตินี้ต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ ความมีประสิทธิภาพ ความคุ้มค่าในเชิงภารกิจของรัฐ การลดขั้นตอนการปฏิบัติงาน การลดภารกิจและยุบเลิกหน่วยงานที่ไม่จำเป็น การกระจายภารกิจและทรัพยากรให้แก่ท้องถิ่น การกระจายอำนาจการตัดสินใจ การอำนวยความสะดวก และการตอบสนองความต้องการของประชาชน ทั้งนี้ โดยมิได้รับผิดชอบต่อผลของงาน

การจัดสรรงบประมาณ และการบรรจุและแต่งตั้งเข้าดำรงตำแหน่งหรือปฏิบัติหน้าที่ต้องคำนึงถึงหลักการตามวรรคหนึ่ง

ในการปฏิบัติหน้าที่ของส่วนราชการ ต้องใช้วิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี โดยเฉพาะให้คำนึงถึงความรับผิดชอบของผู้ปฏิบัติงาน การมีส่วนร่วมของประชาชน การเปิดเผยข้อมูล การติดตามตรวจสอบ และประเมินผลการปฏิบัติงาน ทั้งนี้ตามความเหมาะสมของแต่ละภารกิจ

เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรานี้ จะตราพระราชกฤษฎีกา กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการปฏิบัติราชการและสั่งการให้ส่วนราชการและข้าราชการปฏิบัติงานได้

มาตรา 19 บัญญัติว่า กระทรวงมีอำนาจหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยการปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม

การจัดระเบียบราชการในกระทรวงหนึ่งๆ ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม ส่วนการจัดระเบียบราชการในกระทรวงที่เกี่ยวกับการทหาร และการศึกษา ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น”

จากการปรับปรุงระบบบริหารราชการ เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานตอบสนองต่อการพัฒนาประเทศ และการให้บริการแก่ประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น พระราชบัญญัติฉบับนี้ได้มีการกำหนดให้มีรูปแบบการบริหารใหม่ โดยกระทรวงสามารถแยกส่วนราชการจัดตั้งเป็นหน่วยงานตามภาระหน้าที่ เพื่อให้เกิดความคล่องตัวและสอดคล้องกับเป้าหมายของงานที่จะต้องปฏิบัติ และกำหนดให้มีกลุ่มภารกิจของส่วนราชการต่างๆ ที่มีงานสัมพันธ์กัน เพื่อที่จะสามารถกำหนดเป้าหมายการทำงานร่วมกันได้ และมีผู้รับผิดชอบกำกับการบริหารงานของกลุ่มภารกิจนั้นโดยตรงเพื่อให้งานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและรวดเร็ว รวมทั้งให้มีการประสานการปฏิบัติงานและการใช้งบประมาณเพื่อที่จะให้การบริหารงานของทุกส่วนราชการบรรลุเป้าหมายของกระทรวงได้อย่างมีประสิทธิภาพและลดความซ้ำซ้อน มีการมอบหมายงานเพื่อลดขั้นตอนการปฏิบัติราชการและสมควรกำหนดการบริหารราชการในต่างประเทศให้เหมาะสมกับลักษณะการปฏิบัติหน้าที่และสามารถปฏิบัติการได้อย่างรวดเร็วและมีเอกภาพ โดยมีหัวหน้าคณะผู้แทนเป็นผู้รับผิดชอบในการบริหารราชการ นอกจากนี้ สมควรให้มีคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการเพื่อเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบในการดูแลการจัดส่วนราชการและการปรับปรุงระบบการทำงานของภาคราชการให้มีการจัดระบบราชการอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

3.4 พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติระเบียบราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2550

พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติระเบียบราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2550 ได้มีข้อบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการบริหารแบบบูรณาการในจังหวัดและกลุ่มจังหวัด ไว้ในมาตรา 52 วรรคสาม มาตรา 53/1 และมาตรา 53/2 ไว้ดังนี้

มาตรา 52 วรรคสาม บัญญัติว่า “เพื่อประโยชน์ในการบริหารแบบบูรณาการในจังหวัดหรือกลุ่มจังหวัด ให้จังหวัดหรือกลุ่มจังหวัดยื่นคำขอจัดตั้งงบประมาณได้ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา ในกรณีนี้ให้ถือว่าจังหวัดหรือกลุ่มจังหวัดเป็นส่วนราชการตามกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณ”

มาตรา 52/1 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ให้จังหวัดมีอำนาจในเขตจังหวัด ดังต่อไปนี้

- 1) นำภารกิจของรัฐและนโยบายของรัฐไปปฏิบัติให้เกิดผลสัมฤทธิ์
- 2) ดูแลให้มีการปฏิบัติและบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมาย เพื่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยและเป็นธรรมในสังคม
- 3) จัดให้มีการควบคุม ตรวจสอบ ส่งเสริม และช่วยเหลือประชาชนและชุมชนที่ด้อยโอกาส เพื่อให้ได้รับความเป็นธรรมทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมในการดำรงชีวิตอย่างพอเพียง
- 4) จัดให้มีการบริการภาครัฐเพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงได้อย่างเสมอหน้า รวดเร็ว และมีคุณภาพ

5) จัดให้มีการส่งเสริม อุดหนุน และสนับสนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อให้สามารถดำเนินการตามอำนาจและหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และให้มีขีดความสามารถพร้อมที่จะดำเนินการตามภารกิจที่ได้รับการถ่ายโอนจากกระทรวง ทบวง กรม

6) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่คณะรัฐมนตรี กระทรวง ทบวง กรม หรือหน่วยงานอื่นของรัฐมอบหมาย หรือที่มีกฎหมายกำหนด

เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ของจังหวัดตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นหน้าที่ของส่วนราชการและหน่วยราชการของรัฐที่ประจำอยู่ในเขตจังหวัดที่จะต้องปฏิบัติให้สอดคล้องและเป็นไปตามแผนพัฒนาจังหวัดตามมาตรา 53/1”

มาตรา 53 บัญญัติว่า “ในจังหวัดหนึ่งให้มีคณะกรรมการจังหวัด ทำหน้าที่ปรึกษาของผู้ว่าราชการจังหวัดในการบริหารราชการแผ่นดินในจังหวัดนั้น กับปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่กฎหมายหรือมติของคณะรัฐมนตรีกำหนด”

มาตรา 53/1 บัญญัติว่า “ให้จังหวัดจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดให้สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในระดับชาติ และความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นในจังหวัด

ในการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดตามวรรคหนึ่ง ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดจัดให้มีการประชุมปรึกษาหารือร่วมกันระหว่างหัวหน้าส่วนราชการที่มีสถานที่ทำการอยู่ในจังหวัดไม่ว่าจะเป็นราชการส่วนภูมิภาคหรือราชการส่วนกลางและผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งหมดในจังหวัดรวมถึงผู้แทนภาคประชาสังคม และผู้แทนภาคธุรกิจเอกชน

การจัดทำแผนพัฒนาตามวรรคหนึ่ง จำนวนและวิธีการสรรหาผู้แทนภาคประชาสังคมและผู้แทนภาคธุรกิจเอกชนตามวรรคสอง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดไว้ในพระราชกฤษฎีกา

เมื่อประกาศใช้แผนพัฒนาจังหวัดแล้ว ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และการดำเนินการกิจการของส่วนราชการและหน่วยงานอื่นของรัฐทั้งปวงที่กระทำในพื้นที่จังหวัดต้องสอดคล้องกับแผนพัฒนาจังหวัดดังกล่าว”

มาตรา 53/2 บัญญัติว่า “ให้นำความมาตรา 53/1 มาบังคับใช้กับการจัดทำแผนพัฒนากลุ่มจังหวัดด้วยโดยอนุโลม”

พระราชบัญญัติฉบับนี้ได้มีการปรับปรุงอำนาจการดำเนินงานของจังหวัด การจัดทำแผนจังหวัดและการจัดทำคำของบประมาณของจังหวัดและกลุ่มจังหวัดให้เหมาะสม เพื่อประโยชน์ในการบริหารงานจังหวัดและกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ รวมทั้งได้ส่งเสริมให้มีกรรมการธรรมาภิบาลจังหวัด เพื่อสอดส่องและเสนอแนะการปฏิบัติภารกิจของหน่วยงานของรัฐในจังหวัด โดยได้ออกกฎหมายรองรับการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติ เช่น พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการมอบอำนาจ พ.ศ. 2550 พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการบริหารงานจังหวัดและกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ พ.ศ. 2551 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการธรรมาภิบาลจังหวัด พ.ศ. 2552 เป็นต้น

3.5 พระราชบัญญัติวิธีการงบประมาณ พ.ศ. 2502 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2543

พระราชบัญญัติวิธีการงบประมาณ ได้รับการแก้ไขครั้งสุดท้ายในปี พ.ศ. 2543 ประกอบด้วย 32 มาตรา เนื้อหาว่าด้วยลักษณะของงบประมาณ (มาตรา 8, 9, 10 และ 11) การจัดทำงบประมาณ (มาตรา 12, 13, 14, 15, 16, 17) การโอนงบประมาณรายจ่าย (มาตรา 18, 19, และ 20) การควบคุมงบประมาณ (มาตรา 21, 22, 23, 24 และ 26) โดยเฉพาะมาตรา 8 และ 9 เป็นมาตราที่กำกับรายรับรายจ่ายงบประมาณของประเทศ

มาตรา 8 บัญญัติว่า “งบประมาณประจำปีที่เสนอต่อรัฐสภานั้น โดยปกติให้ประกอบด้วย

- 1) ค่าแถลงประกอบงบประมาณแสดงฐานะและนโยบายการคลังและการเงิน สำคัญของงบประมาณ และความสัมพันธ์ระหว่างรายรับและงบประมาณรายจ่ายที่ขอตั้ง
- 2) รายรับรายจ่ายเปรียบเทียบระหว่างปีที่ล่วงมาแล้ว ปีปัจจุบันและปีที่ขอตั้งงบประมาณรายจ่าย
- 3) คำอธิบายเกี่ยวกับประมาณการรายรับ
- 4) คำชี้แจงเกี่ยวกับงบประมาณรายจ่ายที่ขอตั้ง
- 5) รายงานเกี่ยวกับการเงินของรัฐวิสาหกิจ
- 6) คำอธิบายเกี่ยวกับหนี้ของรัฐบาลทั้งที่มีอยู่แล้วในปัจจุบันและที่เสนอขอกู้เพิ่มเติม
- 7) รายงานการรับจ่ายเงินหรือทรัพย์สินที่มีผู้มอบให้เพื่อช่วยราชการ
- 8) ร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี”

มาตรา 9 บัญญัติว่า “ในการเสนองบประมาณนั้น ถ้าประมาณการรับรายได้ตามอำนาจกฎหมายที่มีอยู่แล้ว เป็นจำนวนต่ำกว่างบประมาณรายจ่ายทั้งสิ้นที่ขอตั้ง ให้แถลงวิธีการหาเงินส่วนที่ขาดสมดุลต่อรัฐสภาด้วย แต่ถ้าเป็นจำนวนสูงกว่าก็ให้แถลงวิธีการจัดการกับส่วนที่เกินดุลนั้นในทางที่จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง”

3.6 พระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560

พระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี สำนักงานงบประมาณมีหน้าที่จัดทำเป็นประจำปี เพื่อให้ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ และหน่วยงานอื่น ได้มีงบประมาณรายจ่ายประจำปี สำหรับใช้เป็นหลักในการจ่ายเงินแผ่นดิน ปัจจุบันได้ออกพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 เรียบร้อยแล้ว

3.7 เอกสารงบประมาณในลักษณะบูรณาการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2559

เอกสารงบประมาณในลักษณะบูรณาการฉบับนี้ ปรับปรุงตามพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี 2559 เนื้อหาประกอบด้วย หลักการจัดทำงบประมาณในลักษณะบูรณาการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2559 จำนวน 19 เรื่อง หน่วยงานเจ้าภาพและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำงบประมาณในลักษณะบูรณาการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2559 และสาระสำคัญของแผนงานบูรณาการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2559

3.8 พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546

โดยที่มีการปฏิรูประบบราชการเพื่อให้การปฏิบัติงานของส่วนราชการตอบสนองต่อการพัฒนาประเทศและให้บริการแก่ประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ซึ่งการบริหารราชการและการปฏิบัติหน้าที่ของส่วนราชการ ต้องใช้วิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีเพื่อให้การบริหารราชการแผ่นดินเป็นไปเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนเกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ มีประสิทธิภาพ เกิดความคุ้มค่าในเชิงภารกิจของรัฐ ลดขั้นตอนการปฏิบัติงานที่เกินความจำเป็น และประชาชนได้รับการอำนวยความสะดวกและได้รับการตอบสนอง ความต้องการ รวมทั้งมีการประเมินผลการปฏิบัติราชการอย่างสม่ำเสมอ และเนื่องจากมาตรา 3/1 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2545 บัญญัติให้กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการปฏิบัติราชการ และการสั่งการให้ส่วนราชการและข้าราชการปฏิบัติราชการเพื่อให้เกิดการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีกระทำโดยพระราชกฤษฎีกา

พระราชกฤษฎีกาฉบับนี้ประกอบด้วย 9 หมวด 53 มาตรา เป็นกฎหมายรองรับการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2550

3.9 พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการมอบอำนาจ พ.ศ. 2550

โดยที่มาตรา 38 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2550 กำหนดให้การมอบอำนาจในการสั่งการ การอนุญาต การอนุมัติ การปฏิบัติราชการ หรือดำเนินการอื่นใดจะพึงปฏิบัติหรือดำเนินการตามกฎหมาย กฎ ระเบียบ ประกาศหรือคำสั่งใด หรือมติคณะรัฐมนตรี ผู้ดำรงตำแหน่งนั้น อาจมอบอำนาจให้ผู้ดำรงตำแหน่งอื่นในส่วนราชการเดียวกันหรือส่วนราชการอื่นหรือผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้ปฏิบัติราชการแทนได้ ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกานี้

พระราชกฤษฎีกาฉบับนี้ประกอบด้วย 7 หมวด 30 มาตรา เป็นกฎหมายรองรับการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ.2534 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติระเบียบราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2550

3.10 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่องยกเลิกระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยระบบการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ พ.ศ. 2546 และระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการบริหารงบประมาณจังหวัดแบบบูรณาการ พ.ศ. 2549 พ.ศ.2551

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีฉบับนี้ (2551) ให้ยกเลิกยกเลิกระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยระบบการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ พ.ศ. 2546 และระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการบริหารงบประมาณจังหวัดแบบบูรณาการ พ.ศ. 2549 เนื่องจากได้มีการตราพระราชกฤษฎีกา ว่าด้วยการบริหารงานจังหวัดและกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ พ.ศ. 2551 ซึ่งมีบทบัญญัติครอบคลุมการบริหารงานจังหวัดจังหวัดแบบบูรณาการและการบริหารงบประมาณจังหวัดแบบบูรณาการแล้ว

3.11 พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการบริหารงานจังหวัดและกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ พ.ศ. 2551

พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการบริหารงานจังหวัดและกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ พ.ศ. 2551 ซึ่งบัญญัติขึ้นตามพระราชบัญญัติข้างต้นได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 125 ตอนที่ 137 ก เมื่อวันที่ 30 ธันวาคม 2551 เป็นต้นไป พระราชบัญญัตินี้ประกอบห้าหมวดและหนึ่งบทเฉพาะกาล 37 มาตรา หมวด 1 การบริหารงานจังหวัดและกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ หมวด 2 การจัดทำแผนพัฒนาจังหวัด หมวด 3 การจัดทำกลุ่มจังหวัดและการจัดทำแผนพัฒนาภูมิภาคกลุ่มจังหวัด หมวด 4 งบประมาณจังหวัดและกลุ่มจังหวัด หมวด 5 การกำกับและติดตาม

พระราชบัญญัตินี้ได้กำหนดหลักการบริหารจังหวัดและกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ เนื่องจากมาตรา 53/1 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ.2534 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2550 กำหนดให้จังหวัดจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา ซึ่งมาตรา 53/2 กำหนดให้นำหลักเกณฑ์และวิธีการดังกล่าวมาใช้บังคับการจัดทำแผนพัฒนาภูมิภาคกลุ่มจังหวัดด้วยโดยอนุโลม ประกอบกับมาตรา 52 วรรคสามแห่งพระราชบัญญัติเดียวกันกำหนดให้จังหวัดหรือกลุ่มจังหวัดยื่นคำขอจัดตั้งงบประมาณได้ และให้ถือว่าจังหวัดหรือกลุ่มจังหวัดเป็นส่วนราชการตามกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณ

มาตรา 6 บัญญัติว่า “การบริหารงานจังหวัดและกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการให้คำนึงถึงหลักการดังต่อไปนี้

- 1) การบริหารงานให้เป็นไปตามแผนพัฒนาจังหวัดหรือแผนพัฒนาภูมิภาคกลุ่มจังหวัด แล้วแต่กรณี
- 2) การสร้างโอกาสและส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมระหว่างภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาสังคมในจังหวัด เพื่อเสริมสร้างศักยภาพในการแข่งขันและแก้ไขปัญหา ร่วมกันเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน
- 3) การกระจายอำนาจการตัดสินใจไปสู่ระดับผู้ปฏิบัติ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและความรวดเร็วในการปฏิบัติราชการ

4) การส่งเสริมและสนับสนุนให้ท้องถิ่นมีความพร้อมในการรองรับการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

5) การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี มีความโปร่งใส และมีการตรวจสอบผลสัมฤทธิ์ของการปฏิบัติราชการ

6) การบริหารงบประมาณจังหวัดให้เป็นไปตามวิธีการบริหารงบประมาณจังหวัดแบบบูรณาการตามหลักเกณฑ์ และวิธีปฏิบัติตามที่ ก.น.จ. กำหนดตามข้อเสนอแนะของสำนักงบประมาณ”

มาตรา 7 บัญญัติว่า “ให้มีคณะกรรมการนโยบายการบริหารงานจังหวัดและกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ”

มาตรา 10 บัญญัติว่า “ในจังหวัดหนึ่ง ให้มีคณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการคณะหนึ่ง”

มาตรา 14 บัญญัติว่า “เพื่อให้การบริหารงานเป็นไปตามหลักการเป็นไปตามมาตรา 6 ให้ผู้ว่าราชการปฏิบัติ ดังต่อไปนี้

1) บริหารงานจังหวัด โดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐตามธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนบริหารราชการแผ่นดิน แผนพัฒนาประเทศด้านต่างๆที่เกี่ยวข้องรวมตลอดทั้งนโยบายของรัฐบาลและความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นในจังหวัด

2) ประสานและเชื่อมโยงหน่วยงานของรัฐ ซึ่งรวมถึงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับภาคประชาสังคมและภาคธุรกิจเอกชน เพื่อร่วมกันวางยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดให้เหมาะสมกับโอกาสและศักยภาพของจังหวัด โดยเน้นการมีส่วนร่วมกับของทุกฝ่าย

3) บูรณาการบริหารงบประมาณ และแสวงหาความร่วมมือ และการสนับสนุนจากทุกฝ่าย เพื่อให้เป็นไปตามแผนพัฒนาจังหวัดและแผนปฏิบัติราชการประจำปีของจังหวัด”

4) ส่งเสริมและสนับสนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีความเข้มแข็งในการพัฒนาท้องถิ่น และให้บริการพื้นฐานแก่ชุมชน

5) ส่งเสริมและสนับสนุนภาคประชาสังคมให้เข้มแข็ง สามารถบริหารจัดการและแก้ไขปัญหาได้ด้วยตนเองอย่างยั่งยืน

6) เสริมสร้างการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีและการบริหารการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้จังหวัดมีขีดสมรรถนะรองรับกระแสโลกาภิวัตน์

7) กระทำตนเป็นแบบอย่างแก่ผู้ปฏิบัติงานและส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้ ตลอดจนการพัฒนาผู้ปฏิบัติงานให้มีความรู้ ความสามารถ ทักษะ และทัศนคติที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงาน

มาตรา 17 บัญญัติว่า “ให้ ก.น.จ. กำหนดนโยบาย หลักเกณฑ์ และวิธีการในการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดและแผนปฏิบัติราชการประจำปีของจังหวัด เพื่อให้ผู้ว่าราชการจังหวัดและ ก.บ.จ. รับไปดำเนินการต่อ”

มาตรา 18 บัญญัติว่า “ให้ ก.บ.จ. ดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัด โดยคำนึงความต้องการและศักยภาพของประชาชนในท้องถิ่นในจังหวัด รวมตลอดถึงความพร้อมของภาครัฐและภาคธุรกิจเอกชนและยุทธศาสตร์ระดับชาติ

แผนพัฒนาจังหวัดอย่างน้อยต้องระบุรายละเอียดของวิสัยทัศน์ ประเด็นยุทธศาสตร์ เป้าประสงค์ ตัวชี้วัด ค่าเป้าหมาย และกลยุทธ์ ให้แผนพัฒนาจังหวัดมีระยะเวลาสี่ปี

เพื่อให้ทราบถึงความต้องการและศักยภาพของประชาชนในพื้นที่ตามวรรคหนึ่ง ให้ ก.บ.จ. สำรวจความคิดเห็นของประชาชนในท้องถิ่นในจังหวัดตามวิธีการที่ ก.น.จ. กำหนด แต่ ก.บ.จ. อาจแต่งตั้งคณะกรรมการระดับอำเภอดำเนินการประสานงานกับองค์กรต่างๆ ในพื้นที่ของอำเภอ เพื่อให้ได้ความคิดเห็นของประชาชนเสนอเป็นข้อมูลต่อ ก.บ.จ. แทนการสำรวจความคิดเห็นก็ได้”

มาตรา 19 บัญญัติว่า “ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดจัดให้มีการประชุมปรึกษาหารือร่วมกับบุคคลดังต่อไปนี้เพื่อรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับแผนพัฒนาจังหวัดที่ ก.บ.จ. จัดทำตามมาตรา 18

- 1) หัวหน้าส่วนราชการที่มีสถานที่ตั้งทำการอยู่ในจังหวัดหรือขอบเขตอำนาจหน้าที่ในจังหวัดไม่ว่าจะเป็นราชการบริหารส่วนภูมิภาคหรือราชการบริหารส่วนกลาง
- 2) หัวหน้าหน่วยงานที่เป็นรัฐวิสาหกิจและหน่วยงานอื่นของรัฐ บรรดาที่มีสถานที่ตั้งทำการอยู่ในจังหวัดหรือมีเขตอำนาจหน้าที่ในจังหวัด
- 3) ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งหมดในจังหวัด
- 4) ผู้แทนภาคประชาชน
- 5) ผู้แทนภาคธุรกิจเอกชน

เมื่อดำเนินการตามวรรคหนึ่งแล้วให้ ก.บ.จ. นำผลการประชุมปรึกษาหารือ และความคิดเห็นของที่ประชุมมาปรับปรุงแผนพัฒนาจังหวัดให้สมบูรณ์ แล้วส่ง ก.บ.จ. เพื่อพิจารณาส่งเสนอคณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบต่อไป ทั้งนี้ ให้สำเนาให้ ก.บ.ก. ทราบด้วย

เมื่อแผนพัฒนาจังหวัดได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีและประกาศใช้แล้ว การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และการดำเนินกิจการของจังหวัด และหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องต้องสอดคล้องกับแผนพัฒนาจังหวัดดังกล่าว”

มาตรา 26 บัญญัติว่า “ให้ ก.น.จ. พิจารณาจัดตั้งกลุ่มจังหวัดและกำหนดให้จังหวัดที่เป็นศูนย์ปฏิบัติราชการของกลุ่มจังหวัดเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบ”

มาตรา 27 บัญญัติว่า “ให้นำความในมาตรา 17 มาตรา 18 และมาตรา 25 มาใช้บังคับการจัดทำแผนพัฒนากลุ่มจังหวัด และแผนปฏิบัติราชการประจำปีของกลุ่มจังหวัดโดยอนุโลม

การรับฟังความคิดเห็นแผนพัฒนากลุ่มจังหวัด ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ และวิธีการที่ ก.น.จ.กำหนด”

มาตรา 28 บัญญัติว่า “เมื่อคณะรัฐมนตรีพิจารณาให้ความเห็นชอบกับแผนพัฒนาจังหวัดและแผนปฏิบัติราชการประจำปีของจังหวัดตามที่ ก.น.จ. เสนอแล้ว ให้ ก.น.จ. ส่งให้สำนักงบประมาณเพื่อใช้ในการจัดสรรงบประมาณ โดยสำนักงบประมาณ ต้องดำเนินการจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปี ให้เพียงพอต่อการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติราชการประจำปีของจังหวัด”

มาตรา 34 บัญญัติว่า “เพื่อให้การบริหารงานจังหวัดและกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการสัมฤทธิ์ผล ให้ผู้ตรวจราชการสำนักนายกรัฐมนตรีและผู้ตรวจราชการกระทรวงมหาดไทย มีอำนาจหน้าที่เฝ้าติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนากลุ่มจังหวัด และแผนปฏิบัติราชการประจำปีของจังหวัด รวมทั้งการบริหารงบประมาณจังหวัดและงบประมาณกลุ่มจังหวัด”

มาตรา 35 บัญญัติว่า “เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติราชการตามแผนพัฒนาจังหวัดและแผนปฏิบัติราชการประจำปีของจังหวัดให้เกิดผลสัมฤทธิ์ ให้จังหวัดและกลุ่มจังหวัดจัดทำคำรับรองการปฏิบัติราชการตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ”

3.12 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการธรรมาภิบาลจังหวัด พ.ศ. 2552

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีนี้ กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับจำนวน วิธีการสรรหา และการปฏิบัติหน้าที่ของกรรมการธรรมาภิบาลจังหวัด เพื่อให้การสอดส่องและเสนอแนะการปฏิบัติภารกิจของหน่วยงานรัฐในจังหวัดเป็นไปตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีตามมาตรา 3/1 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ.2534 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2545

3.13 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการกำกับและติดตามการปฏิบัติราชการในภูมิภาค พ.ศ. 2547 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2548

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการกำกับและติดตาม การปฏิบัติราชการในภูมิภาค พ.ศ. 2547 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2548 ข้อ 13 กำหนดว่าเพื่อประโยชน์ในการประสานงานและความสะดวกในการกำกับและติดตามการปฏิบัติราชการในภูมิภาค ให้ส่วนราชการปรับปรุงการกำหนดเขตพื้นที่ตรวจราชการให้สอดคล้องกับเขตตรวจราชการของสำนักนายกรัฐมนตรี

ตามความในหมวด ๓ การสนับสนุนงบประมาณ ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการกำกับและติดตามการปฏิบัติราชการในภูมิภาค พ.ศ. ๒๕๔๗ และที่แก้ไขเพิ่มเติม มีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนให้มีการเร่งรัด ช่วยเหลือ ส่งเสริมระบบการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ เพื่อให้การปฏิบัติงานของหน่วยงานต่างๆ ของจังหวัด ดำเนินการไปด้วยความคล่องตัว มีประสิทธิภาพ สามารถสนองตอบความต้องการของประชาชนได้ โดยไม่มีอุปสรรคด้านกลไกการบริหารราชการ โดยให้รองนายกรัฐมนตรี (หมายความว่ารวมถึงรัฐมนตรีที่ได้รับมอบหมายจากนายกรัฐมนตรีให้กำกับและติดตามการปฏิบัติราชการในภูมิภาค) แต่ละคนมีอำนาจในการอนุมัติการจัดสรรเงินงบประมาณรายจ่ายประจำปี งบกลาง รายการเงินสำรองจ่ายเพื่อกรณีฉุกเฉินหรือจำเป็นภายในวงเงินตามที่คณะกรรมการกำกับและติดตามการปฏิบัติราชการในภูมิภาคกำหนด ให้แก่หน่วยงานของรัฐ ในกรณีที่พบหรือทราบว่ามี ความจำเป็นต้องได้รับจัดสรรเงินงบประมาณเพื่อแก้ไขปัญหาอย่างเร่งด่วน หากไม่ดำเนินการแล้วจะเกิดความเสียหายและมีผลกระทบต่อประโยชน์สุขของประชาชนในพื้นที่ โดยการจัดสรรงบประมาณจะดำเนินการตามนัยกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณ

ประสานเชื่อมโยงการทำงานระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ เพื่อให้จังหวัดและกลุ่มจังหวัดสามารถบริหารงาน แก้ไขปัญหา และพัฒนาพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และตอบสนองความต้องการของประชาชน โดยใช้กลไกตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการกำกับและติดตามการปฏิบัติราชการในภูมิภาค พ.ศ. 2547 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2548

3.14 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารงานเชิงพื้นที่แบบบูรณาการ พ.ศ. 2560

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารงานเชิงพื้นที่แบบบูรณาการ พ.ศ. 2560 (ภาพที่ 3.1) กำหนดหลักการบริหารงานเชิงพื้นที่แบบบูรณาการ โดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๑ (๘) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ ประกอบกับมาตรา ๔ วรรคหนึ่ง แห่งพระราช

กฤษฎีกาว่าด้วยการบริหารงานจังหวัดและกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ พ.ศ. ๒๕๕๑ และมติ คณะกรรมการนโยบายการบริหารงานจังหวัดและกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ ครั้งที่ ๓/๒๕๖๐ เมื่อวันที่ ๑๙ ตุลาคม ๒๕๖๐ ระเบียบ ข้อ ๔ ให้มีคณะกรรมการบูรณาการนโยบายพัฒนาภาค(ก.บ.ภ.) ข้อ ๕ มีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

(1) กำหนดกรอบนโยบายและวางระบบในการบริหารงานภาค กลุ่มจังหวัดและจังหวัดแบบบูรณาการ เพื่อให้สามารถบริหารงาน แก้ไขปัญหา และพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพและตอบสนองความต้องการของประชาชนให้ได้รับประโยชน์สูงสุด

(๒) กำหนดนโยบาย หลักเกณฑ์ และวิธีการในการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนากลุ่มจังหวัด แผนพัฒนาภาค แผนปฏิบัติราชการประจำปีของจังหวัด แผนปฏิบัติราชการประจำปีของกลุ่มจังหวัด การจัดทำและบริหารงบประมาณจังหวัด งบประมาณกลุ่มจังหวัด และงบประมาณของส่วนราชการที่จะดำเนินการตามแผนพัฒนาภาค

(๓) บูรณาการแผนของส่วนราชการและแผนพัฒนาระดับพื้นที่ เพื่อให้การขับเคลื่อนแผนในพื้นที่ของกระทรวง กรม สอดคล้องกับศักยภาพหรือประเด็นปัญหาในพื้นที่และเชื่อมโยงให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และนโยบายรัฐบาล

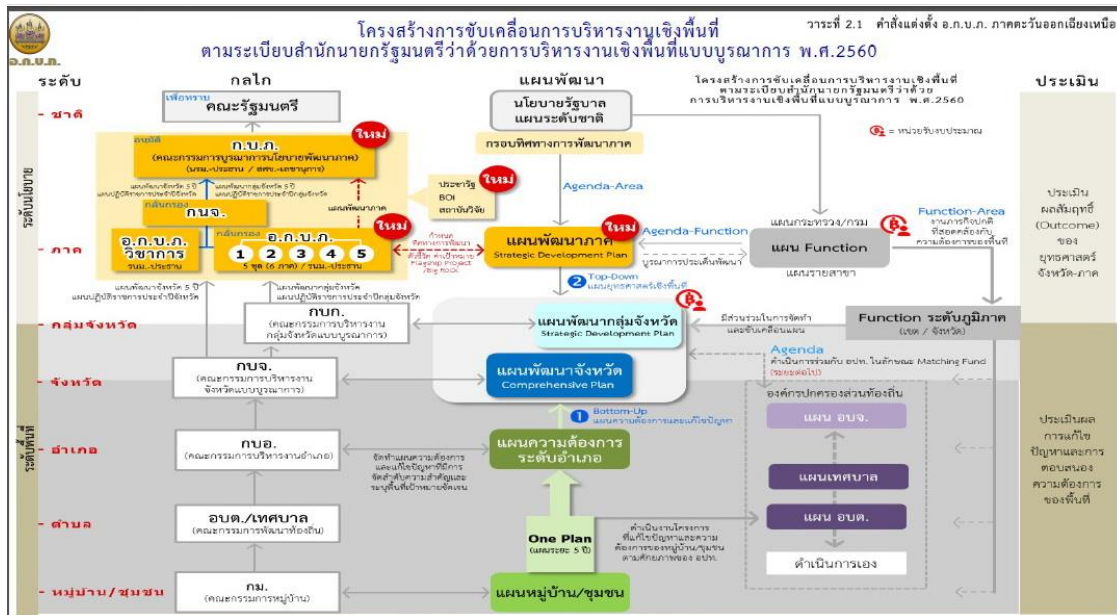
(4) ให้ความเห็นชอบแผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนากลุ่มจังหวัด แผนพัฒนาภาคแผนปฏิบัติราชการประจำปีของจังหวัด แผนปฏิบัติราชการประจำปีของกลุ่มจังหวัด คำของบประมาณ

ของจังหวัด กลุ่มจังหวัด และงบประมาณของส่วนราชการที่จะดำเนินการตามแผนพัฒนาภาค ตามกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณ แล้วเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อทราบ

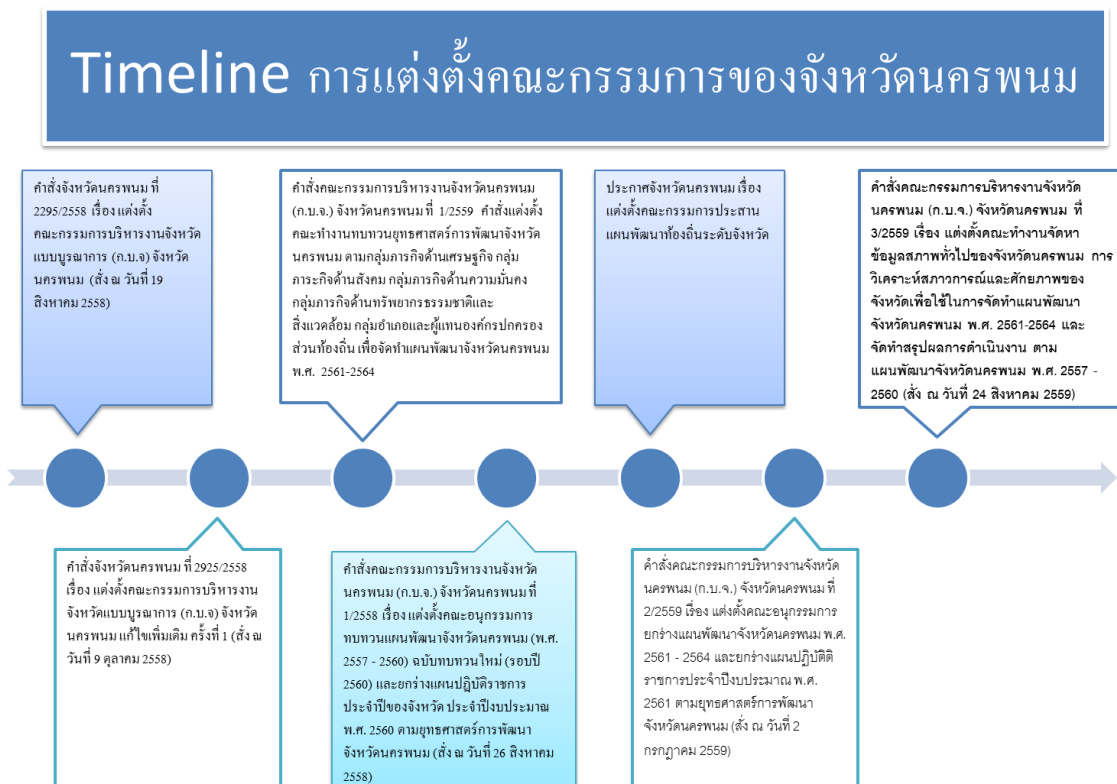
3.15 ประกาศจังหวัดนครพนม เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการประสานแผนพัฒนาท้องถิ่นระดับจังหวัด

นอกจากกฎหมาย ระเบียบ ที่กล่าวมาในเบื้องต้น ในการบริหารงานระดับจังหวัดนครพนม จังหวัดนครพนมได้มีประกาศจังหวัดแต่งตั้งคณะกรรมการและคณะทำงาน เพื่อให้การทำงานด้านการบูรณาการของจังหวัดนครพนมเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ทางจังหวัดจึงได้มีคำสั่งและประกาศต่าง ๆ (ภาพที่ 3.2) ดังต่อไปนี้

3.13.1 คำสั่งจังหวัดนครพนม ที่ 2295/2558 เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ (ก.บ.จ) จังหวัดนครพนม (สั่ง ณ วันที่ 26 สิงหาคม 2558)

ภาพที่ 3.1 กลไกการบริหารงานจังหวัด กลุ่มจังหวัด และภาค ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารงานเชิงพื้นที่แบบบูรณาการพ.ศ.2560

ภาพที่ 3.2 แสดงลำดับและช่วงเวลาการแต่งตั้งคณะกรรมการของจังหวัดนครพนม

2) คำสั่งจังหวัดนครพนม ที่ 2925/2558 เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ (ก.บ.จ.) จังหวัดนครพนม แก้ไขเพิ่มเติม ครั้งที่ 1 (สั่ง ณ วันที่ 9 ตุลาคม 2558)

3) คำสั่งคณะกรรมการบริหารงานจังหวัดนครพนม (ก.บ.จ.) จังหวัดนครพนม ที่ 1/2559 คำสั่งแต่งตั้งคณะทำงานทบทวนยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดนครพนม ตามกลุ่มภารกิจด้านเศรษฐกิจ กลุ่มภารกิจด้านสังคม กลุ่มภารกิจด้านความมั่นคง กลุ่มภารกิจด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กลุ่มอาเภอและผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดนครพนม พ.ศ. 2561-2564

4) คำสั่งคณะกรรมการบริหารงานจังหวัดนครพนม (ก.บ.จ.) จังหวัดนครพนม ที่ 1/2558 เรื่อง แต่งตั้งคณะอนุกรรมการทบทวนแผนพัฒนาจังหวัดนครพนม (พ.ศ.2557-60) ฉบับทบทวนใหม่ (รอบปี 2560) และยกร่างแผนปฏิบัติราชการประจำปีของจังหวัด ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 ตามยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดนครพนม (สั่ง ณ วันที่ 26 สิงหาคม 2558)

5) ประกาศจังหวัดนครพนม เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการประสานแผนพัฒนาท้องถิ่นระดับจังหวัด

6) คำสั่งคณะกรรมการบริหารงานจังหวัดนครพนม (ก.บ.จ.) จังหวัดนครพนม ที่ 2/2559 เรื่อง แต่งตั้งคณะอนุกรรมการยกร่างแผนพัฒนาจังหวัดนครพนม พ.ศ.2561-2564 และยกร่างแผนปฏิบัติราชการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ตามยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดนครพนม (สั่ง ณ วันที่ 2 กรกฎาคม 2559)

7) คำสั่งคณะกรรมการบริหารงานจังหวัดนครพนม (ก.บ.จ.) จังหวัดนครพนม ที่ 3/2559 เรื่อง แต่งตั้งคณะทำงานจัดหาข้อมูลสภาพทั่วไปของจังหวัดนครพนม การวิเคราะห์สภาพการณ์และศักยภาพของจังหวัดเพื่อใช้ในการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดนครพนม พ.ศ.2561-2564 และจัดทำสรุปผลการดำเนินงาน ตามแผนพัฒนาจังหวัดนครพนม พ.ศ.2557-2560 (สั่ง ณ วันที่ 24 สิงหาคม 2559)

รายละเอียดของคำสั่งต่างๆ มีดังนี้

3.15.1 คำสั่งจังหวัดนครพนม ที่ 2295/2558 เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ (ก.บ.จ.) จังหวัดนครพนม (สั่ง ณ วันที่ 19 สิงหาคม 2558)

คำสั่งฉบับนี้ แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ (ก.บ.จ.) จังหวัดนครพนมชุดใหม่แทนคณะกรรมการฯ ชุดเดิมที่หมดวาระแล้ว เพื่อทำหน้าที่ (1) วางแนวทางปฏิบัติและอำนาจการให้การบริหารงานแบบบูรณาการในจังหวัดเป็นไปตามหลักการ นโยบายและระบบตามที่ ก.น.จ. กำหนด (2) จัดทำแผนพัฒนาจังหวัดเสนอต่อที่ประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็น (3) ส่งเสริม ประสานความร่วมมือการพัฒนา ระหว่างภาครัฐ ภาคประชาสังคมและภาคธุรกิจเอกชน เพื่อสร้างโอกาสให้เอื้ออำนวยต่อการลงทุนและชักชวนภาคธุรกิจเอกชนมาลงทุนในจังหวัดและให้มีการพัฒนาให้เป็นไปตามแผนพัฒนาจังหวัดอย่างยั่งยืน (4) จัดทำบันทึกความเข้าใจกับฝ่ายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาที่ให้ความร่วมมือและสนับสนุนการดำเนินการตามแผนพัฒนาจังหวัด และแผนปฏิบัติราชการประจำปีของจังหวัด (5) วิเคราะห์ บูรณาการ และจัดทำแผนปฏิบัติราชการประจำปีของจังหวัดและคำของบประมาณจังหวัด ก่อนเสนอ ก.น.จ. (6) กำกับ ให้คำแนะนำ ติดตาม และประเมินผลการปฏิบัติตามแผนพัฒนาจังหวัดและแผนปฏิบัติราชการประจำปีของจังหวัด และรายงาน ก.น.จ. (7) แต่งตั้งคณะอนุกรรมการหรือคณะทำงานเพื่อปฏิบัติหน้าที่ต่างๆ ตามที่มอบหมาย (8) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ ก.น.จ. หรือคณะรัฐมนตรีมอบหมาย

3.15.2 คำสั่งจังหวัดนครพนม ที่ 2295/2558 เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารงาน จังหวัดแบบบูรณาการ (ก.บ.จ) จังหวัดนครพนม (สั่ง ณ วันที่ 19 สิงหาคม 2558)

คำสั่งฉบับนี้ แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ (ก.บ.จ) จังหวัดนครพนมชุดใหม่แทนคณะกรรมการฯ ชุดเดิมที่หมดวาระแล้ว เพื่อทำหน้าที่ (1) วางแนวทางปฏิบัติและอำนวยการให้งานบริหารงานแบบบูรณาการในจังหวัดเป็นไปตามหลักการ นโยบายและระบบตามที่ ก.น.จ. กำหนด (2) จัดทำแผนพัฒนาจังหวัดเสนอต่อที่ประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็น (3) ส่งเสริม ประสานความร่วมมือการพัฒนา ระหว่างภาครัฐ ภาคประชาสังคมและภาคธุรกิจเอกชน เพื่อสร้างโอกาสให้เอื้ออำนวยต่อการลงทุนและชักชวนภาคธุรกิจเอกชนมาลงทุนในจังหวัดและให้มีการพัฒนาให้เป็นไปตามแผนพัฒนาจังหวัดอย่างยั่งยืน (4) จัดทำบันทึกความเข้าใจกับฝ่ายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาที่ให้ความร่วมมือและสนับสนุนการดำเนินการตามแผนพัฒนาจังหวัด และแผนปฏิบัตินโยบายประจำปีของจังหวัด (5) วิเคราะห์ บูรณาการ และจัดทำแผนปฏิบัตินโยบายประจำปีของจังหวัดและคำของบประมาณจังหวัด ก่อนเสนอ ก.น.จ. (6) กำกับ ให้คำแนะนำ ติดตาม และประเมินผลการปฏิบัติตามแผนพัฒนาจังหวัดและแผนปฏิบัตินโยบายประจำปีของจังหวัด และรายงาน ก.น.จ. (7) แต่งตั้งคณะอนุกรรมการหรือคณะทำงานเพื่อปฏิบัติหน้าที่ต่างๆ ตามที่มอบหมาย (8) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ ก.น.จ. หรือคณะรัฐมนตรีมอบหมาย

3.15.3 คำสั่งจังหวัดนครพนม ที่ 2925/2558 เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารงาน จังหวัดแบบบูรณาการ (ก.บ.จ) จังหวัดนครพนม แก้ไขเพิ่มเติม ครั้งที่ 1 (สั่ง ณ วันที่ 9 ตุลาคม 2558)

คำสั่งนี้ แต่งตั้งผู้ช่วยฝ่ายเลขานุการ ก.บ.จ. เพิ่มเติม เพื่อติดตามการใช้จ่ายงบประมาณจังหวัดและงบประมาณกลุ่มจังหวัด

3.15.4 คำสั่งคณะกรรมการบริหารงานจังหวัดนครพนม (ก.บ.จ.) จังหวัดนครพนม ที่ 1/2559 คำสั่งแต่งตั้งคณะทำงานทบทวนยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดนครพนม ตามกลุ่มภารกิจด้านเศรษฐกิจ กลุ่มภารกิจด้านสังคม กลุ่มภารกิจด้านความมั่นคง กลุ่มภารกิจด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กลุ่มอำเภอและผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดนครพนม พ.ศ. 2561-2564

คณะทำงานทบทวนยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดนครพนม ตามกลุ่มภารกิจ มีอำนาจหน้าที่พิจารณาทบทวนศักยภาพ ศักยภาพวิเคราะห์สถานการณ์ (SWAT) วิเคราะห์ความต้องการ (Demand) เพื่อกำหนดตำแหน่งทางยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดในการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดนครพนม พ.ศ.2561-64 แผนปฏิบัตินโยบายของจังหวัด ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ในระดับชาตินโยบายของรัฐบาล แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ยุทธศาสตร์การพัฒนาภาค ยุทธศาสตร์รายสาขา ยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดและกลุ่มจังหวัด และสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในจังหวัด ประกอบด้วยการทบทวนวิสัยทัศน์ พันธกิจ ประเด็นยุทธศาสตร์ เป้าประสงค์ ตัวชี้วัด ค่าเป้าหมาย กลยุทธ์ และแผนงานโครงการ และดำเนินการบูรณาการแผนงานโครงการเพื่อให้ได้โครงการในการแก้ไขปัญหาเชิงบูรณาการอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้ได้แผนงานโครงการมีความเชื่อมโยงตั้งแต่ต้นทาง-กลางทาง-ปลายทาง สร้างคุณค่าให้แก่ผลิตภัณฑ์หรือผลผลิตของจังหวัด เน้นการบูรณาการแผนงานโครงการของจังหวัดกับส่วนราชการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ในเชิงพื้นที่ (area based)

3.15.5 คำสั่งคณะกรรมการบริหารงานจังหวัดนครพนม (ก.บ.จ.) จังหวัดนครพนม ที่ 1/2558 เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการทบทวนแผนพัฒนาจังหวัดนครพนม (พ.ศ.2557-60) ฉบับทบทวนใหม่ (รอบปี 2560) และยกร่างแผนปฏิบัติราชการประจำปีของจังหวัด ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 ตามยุทธศาสตร์การพัฒนจังหวัดนครพนม (สั่ง ณ วันที่ 26 สิงหาคม 2558)

คำสั่งนี้แต่งตั้งคณะกรรมการทบทวนแผนพัฒนาจังหวัดเพื่อพิจารณาทบทวนศักยภาพ ศึกษาวิเคราะห์สภาวะการณ์ เพื่อกำหนดตำแหน่งทางยุทธศาสตร์การพัฒนจังหวัดในการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัด แผนปฏิบัติราชการของจังหวัดให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ในระดับชาติ นโยบายรัฐบาล แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ยุทธศาสตร์การพัฒนภาค ยุทธศาสตร์รายสาขา ยุทธศาสตร์การพัฒนจังหวัดและกลุ่มจังหวัด และสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในจังหวัด ประกอบด้วยการทบทวนวิสัยทัศน์ พันธกิจ ประเด็นยุทธศาสตร์ เป้าประสงค์ ตัวชี้วัด ค่าเป้าหมาย กลยุทธ์ และแผนงานโครงการ เพื่อยกร่างแผนพัฒนาจังหวัด (พ.ศ.2557-2560) และยกร่างแผนปฏิบัติราชการประจำปีของจังหวัด ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 อีกทั้งดำเนินการบูรณาการแผนงานโครงการตามประเด็นยุทธศาสตร์การพัฒนจังหวัด เพื่อให้ได้โครงการในการแก้ไขปัญหาเชิงบูรณาการอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้ได้แผนงานโครงการมีความเชื่อมโยงตั้งแต่ต้นทาง-กลางทาง-ปลายทาง สร้างคุณค่าให้แก่ผลิตภัณฑ์หรือผลผลิตของจังหวัด เน้นการบูรณาการแผนงานโครงการของจังหวัดกับส่วนราชการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ในเชิงพื้นที่ (Area Based)

3.15.6 ประกาศจังหวัดนครพนม เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการประสานแผนพัฒนาท้องถิ่นระดับจังหวัด

คณะกรรมการประสานแผนพัฒนาท้องถิ่น มีอำนาจหน้าที่กำหนดกรอบการประสานแผนพัฒนาที่มาจากการบูรณาการร่วมกันระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และโครงการพัฒนาระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับองค์กรบริหารส่วนจังหวัดนครพนม ส่วนราชการหรือภาคเอกชนดังนี้ (1) โครงการพัฒนาที่ประชาชนในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตั้งแต่ 2 แห่งขึ้นไปได้ประโยชน์และตกลงร่วมกัน (2) โครงการพัฒนาที่มีขนาดใหญ่ ใช้งบประมาณจำนวนมากและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่สามารถดำเนินการได้ โดยโครงการดังกล่าวอาจส่งผลในภาพรวมของจังหวัดก็ได้ (3) โครงการที่ต้องใช้เทคนิคในการดำเนินการตามโครงการค่อนข้างสูง หรือเป็นโครงการที่ต้องใช้ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านในการกำกับดูแลถึงจะบรรลุผลตามเป้าหมายของโครงการ

นอกจากนี้ มีอำนาจหน้าที่ (1) จัดทำกรอบยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเชิญประชุมผู้บริหารท้องถิ่นทุกแห่ง เพื่อนำยุทธศาสตร์การพัฒนาระดับชาติ ยุทธศาสตร์การพัฒนจังหวัด และกลุ่มจังหวัด มาร่วมกันกำหนดเป็นกรอบยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และจัดส่งกรอบยุทธศาสตร์ฯให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และคณะกรรมการประสานแผนพัฒนาท้องถิ่นระดับอำเภอ (2) พิจารณาให้ความเห็นแผนพัฒนาสามปีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละแห่งว่า มีความสอดคล้องกับกรอบยุทธศาสตร์หรือไม่ และให้้องค์การบริหารส่วนจังหวัดนำโครงการจากบัญชีที่เกินศักยภาพของเทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบล ไปพิจารณาเพื่อบรรจุไว้ในแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนจังหวัดตามอำนาจหน้าที่ และ (3) พิจารณานำโครงการที่เกินศักยภาพขององค์การบริหารส่วนจังหวัด หรือเป็นโครงการที่มีความจำเป็น แต่ไม่อยู่ในอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด และสอดคล้องกับกรอบยุทธศาสตร์ฯ รวบรวมจัดทำเป็น บัญชีโครงการเพื่อขอรับการสนับสนุนจากคณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ (ก.บ.จ.)

3.15.7 คำสั่งคณะกรรมการบริหารงานจังหวัดนครพนม (ก.บ.จ.) จังหวัดนครพนม ที่ 2/2559 เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการยกร่างแผนพัฒนาจังหวัดนครพนม พ.ศ.2561-2564 และยกร่างแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ตามยุทธศาสตร์การพัฒนารัฐบาลนครพนม (สั่ง ณ วันที่ 2 กรกฎาคม 2559)

คำสั่งนี้แต่งตั้งคณะกรรมการยกร่างแผนพัฒนาจังหวัดนครพนม พ.ศ. 2560-2564 และยกร่างแผนปฏิบัติการประจำปีของจังหวัดประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ตามยุทธศาสตร์การพัฒนารัฐบาลนครพนม 6 ด้านกล่าวคือ (1) การพัฒนาการค้าและการลงทุน (2) การพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยว (3) การพัฒนาการเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตรที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (4) การพัฒนาสังคมและคุณภาพชีวิตเพื่อสร้างสุขอย่างยั่งยืน (5) การรักษาความมั่นคงชายแดน และ(6) การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน โดยที่กรรมการชุดนี้เป็นคณะกรรมการลูกของคณะทำงานทบทวนยุทธศาสตร์การพัฒนารัฐบาลนครพนม

3.15.8 คำสั่งคณะกรรมการบริหารงานจังหวัดนครพนม (ก.บ.จ.) จังหวัดนครพนม ที่ 3/2559 เรื่อง แต่งตั้งคณะทำงานจัดหาข้อมูลสภาพทั่วไปของจังหวัดนครพนม การวิเคราะห์สภาพการณ์และศักยภาพของจังหวัดเพื่อใช้ในการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดนครพนม พ.ศ.2561-2564 และจัดทำสรุปผลการดำเนินงาน ตามแผนพัฒนาจังหวัดนครพนม พ.ศ.2557-2560 (สั่ง ณ วันที่ 24 สิงหาคม 2559)

คณะทำงานนี้มีอำนาจหน้าที่ พิจารณาทบทวนข้อมูลสภาพทั่วไปของจังหวัดนครพนม ประกอบด้วยความเป็นมา สภาพภูมิศาสตร์ สภาพอากาศ ข้อมูลการปกครอง ประชากร ลักษณะทางสังคม โครงสร้างพื้นฐาน ระบบชลประทาน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การเกษตร การปศุสัตว์ที่สำคัญ ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ และข้อมูลสถิติที่สำคัญของพื้นที่ ฯลฯ ซึ่งเป็นข้อมูลที่แสดงสถานะปัจจุบันของจังหวัด และวิเคราะห์สภาพการณ์และศักยภาพ โดยครอบคลุมการวิเคราะห์ข้อมูลที่สำคัญด้านเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และความมั่นคง โดยต้องเป็นข้อมูลอนุกรมอย่างน้อย 3 ปี และมีการวิเคราะห์ เปรียบเทียบข้อมูลที่สำคัญ เพื่อชี้ให้เห็นศักยภาพและปัญหาของจังหวัด รวมทั้งสรุปประเด็นปัญหาและความต้องการของประชาชนเชิงพื้นที่ โดยนำผลการประชุมของคณะทำงานทบทวนยุทธศาสตร์การพัฒนารัฐบาลนครพนม ตามกลุ่มภารกิจทั้ง 5 เพื่อจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดนครพนม พ.ศ.2561-2564 และอนุกรรมการยกร่างแผนพัฒนาจังหวัดนครพนม พ.ศ.2561-2564 และยกร่างแผนปฏิบัติการประจำปีของจังหวัด ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ตามยุทธศาสตร์การพัฒนารัฐบาลนครพนม มาประกอบการวิเคราะห์ข้อมูล

สรุป

ในการบริหารงานจังหวัดและกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ เริ่มทดลองการบริหารจังหวัดแบบบูรณาการใน 5 จังหวัด ในปี พ.ศ. 2545 ในปีถัดมา พ.ศ. 2546 กำหนดให้ใช้รูปแบบบริหารจังหวัดแบบบูรณาการกับทุกจังหวัด และมีพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการบริหารงานจังหวัดและกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ ในปี พ.ศ. 2551 ซึ่งถือว่าเป็นกฎหมายหลักที่ใช้ในการทำงานการบริหารงานจังหวัดและกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ เป็นต้นมา มีการร่างกฎหมายอื่นมารองรับการทำงาน นอกจากนี้ยังมีความเกี่ยวข้องกับกฎหมายฉบับอื่นหลายฉบับ

ที่เกิดก่อนหน้านี้ ต่อมาในเดือนตุลาคม พ.ศ. 2560 มีระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารงานเชิงพื้นที่แบบบูรณาการ พ.ศ. 2560 ได้เพิ่มคณะกรรมการบูรณาการนโยบายพัฒนาภาค(ก.บ.ภ.) ทำหน้าที่กำหนดกรอบนโยบายและวางระบบในการบริหารงานภาค กลุ่มจังหวัดและจังหวัดแบบบูรณาการ กำหนดนโยบายหลักเกณฑ์ และวิธีการในการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนากลุ่มจังหวัด และแผนพัฒนาภาค และบูรณาการแผนส่วนราชการและแผนพัฒนาระดับพื้นที่ เพื่อให้การขับเคลื่อนแผนในพื้นที่ของกระทรวง กรม สอดคล้องกับศักยภาพหรือประเด็นปัญหาในพื้นที่และเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และนโยบายรัฐบาล

บทที่ 4

กลไกและกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดนครพนมในปัจจุบัน

4.1 ภาพรวมของการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ

4.1.1 การบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการและที่มา

ในการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อปรับบทบาท ภารกิจ โครงสร้างส่วนราชการ เมื่อวันที่ 4-5 สิงหาคม 2544 จังหวัดชลบุรี พ.ต.ท. ดร.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี ได้เสนอแนวคิดว่าการบริหารงานในจังหวัดต้องมีเจ้าภาพที่มองทุกตารางนิ้วในจังหวัด เป็นภารกิจที่จะต้องดูแลแก้ไข มีการทำงานเป็นทีมในรูปแบบของคณะผู้บริหารจังหวัด ประกอบด้วยหัวหน้าส่วนราชการทุกส่วนราชการ โดยมีผู้ว่าราชการเป็นประธานคณะผู้บริหาร (CEO: Chief Executive Officer) มีอำนาจเหมือนนายกรัฐมนตรีของจังหวัด และคณะผู้บริหารจังหวัดเปรียบเหมือนเป็นคณะรัฐมนตรีของจังหวัด คณะผู้บริหารจังหวัดทำหน้าที่กำหนดทิศทางของจังหวัด โดยจัดทำเป็นยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด มองปัญหา เป้าหมายของจังหวัดแบบองค์รวม ใช้หลักการบริหาร ประสานความร่วมมือกับทุกภาคส่วน เพื่อให้เกิดพลังขับเคลื่อนงานไปข้างหน้าอย่างมีทิศทาง เกิดผลสัมฤทธิ์คือประโยชน์สุขของประชาชนในจังหวัด

ต่อมาในปี 2545 รัฐบาลได้ทดลองการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ 5 จังหวัด กล่าวคือ จังหวัดลำปาง ศรีสะเกษ ชัยนาถ ภูเก็ต และนราธิวาส ต่อมาในวันที่ 28 เมษายน 2546 คณะรัฐมนตรีมีมติให้ทุกจังหวัดใช้รูปแบบบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ (ยกเว้นกรุงเทพมหานคร)

4.1.2 การบริหารงานจังหวัดและกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 78(2) กำหนดให้รัฐต้องดำเนินการสนับสนุนให้จังหวัดมีแผนและงบประมาณเพื่อพัฒนาจังหวัด เพื่อประโยชน์ของประชาชนในพื้นที่ ประกอบกับมาตรา 283 วรรคแรก ได้บัญญัติว่า “องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่ดูแลและจัดทำบริการสาธารณะ และมีความเป็นอิสระในการกำหนดนโยบาย การบริหาร การจัดบริการสาธารณะ การบริหารงานบุคคล การเงิน และการคลัง โดยต้องคำนึงถึงความสอดคล้องกับการพัฒนาของจังหวัด และประเทศเป็นส่วนรวมด้วย”

พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2550 ได้มีข้อบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานแบบบูรณาการในจังหวัดหรือกลุ่มจังหวัด ไว้ในมาตรา 52 วรรคสาม มาตรา 53/1 และมาตรา 53/2 ไว้ดังนี้

มาตรา 52 วรรคสาม บัญญัติว่า “เพื่อประโยชน์ในการบริหารแบบบูรณาการในจังหวัด หรือกลุ่มจังหวัด ให้จังหวัดหรือกลุ่มจังหวัดยื่นคำขอจัดตั้งงบประมาณได้ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการและ เงื่อนไขที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา ในกรณีนี้ให้ถือว่า จังหวัดหรือกลุ่มจังหวัดเป็นส่วนราชการตามกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณ”

มาตรา 53/1 บัญญัติว่า “ให้จังหวัดจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดให้สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมในระดับชาติ และความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นในจังหวัด ในการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดตามวรรคหนึ่ง ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดจัดให้มีการประชุมปรึกษาหารือร่วมกันระหว่างหัวหน้าส่วนราชการที่มีสถานที่ตั้งทำการอยู่ในจังหวัดไม่ว่าจะเป็นราชการ บริหารส่วนภูมิภาคหรือราชการบริหาร

ส่วนกลางและผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งหมดในจังหวัด รวมทั้งผู้แทนภาคประชาสังคม และผู้แทนภาคธุรกิจเอกชน การจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดตามวาระหนึ่ง จำนวนและวิธีการสรรหาผู้แทนภาคประชาสังคม และผู้แทนภาคธุรกิจเอกชนตามวาระสอง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา เมื่อประกาศใช้แผนพัฒนาจังหวัดแล้ว ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และการดำเนินกิจการของส่วนราชการและหน่วยงานอื่นของรัฐทั้งปวงที่กระทำในพื้นที่จังหวัดต้องสอดคล้องกับแผนพัฒนาจังหวัดดังกล่าว”

มาตรา 53/2 บัญญัติว่า “ให้นำความตามมาตรา 53/2 มาใช้บังคับกับการจัดทำแผนพัฒนากลุ่มจังหวัดด้วยโดยอนุโลม

พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการบริหารงานจังหวัดและกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ พ.ศ. 2551 ซึ่งบัญญัติขึ้นตามพระราชบัญญัติข้างต้นได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 125 ตอนที่ 137 ก เมื่อวันที่ 30 ธันวาคม 2551 โดยให้ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 31 ธันวาคม 2551 เป็นต้นไป

4.1.3 หลักการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ

หลักการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 6 แห่งพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการบริหารงานจังหวัดและกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ พ.ศ.2551 ดังนี้

- 1) การบริหารงานให้เป็นไปตามตามแผนพัฒนาจังหวัดหรือแผนพัฒนากลุ่มจังหวัดแล้วแต่กรณี
- 2) การสร้างโอกาสและส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมระหว่างภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมในจังหวัด เพื่อเสริมสร้างศักยภาพในการแข่งขันและการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน
- 3) การกระจายอำนาจการตัดสินใจลงไปสู่ระดับผู้ปฏิบัติ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและความรวดเร็ว ในการปฏิบัติราชการ
- 4) การส่งเสริมและสนับสนุนให้ท้องถิ่นมีความพร้อมในการรองรับการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- 5) การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี มีความโปร่งใสและมีการตรวจสอบผลสัมฤทธิ์ของการปฏิบัติราชการ
- 6) การบริหารงบประมาณให้เป็นไปตามวิธีการบริหารงบประมาณจังหวัดแบบบูรณาการ ตามหลักเกณฑ์และวิธีปฏิบัติที่ ก.น.จ. กำหนดตามข้อเสนอแนะของสำนักงบประมาณ นอกจากนี้ ก.น.จ. . ยังได้มีมติกำหนดนโยบายและระบบในการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการเพื่อให้จังหวัดถือปฏิบัติ ไว้เป็นดังนี้

(1) ให้มีการบูรณาการทุกภาคส่วนในพื้นที่ ทั้งที่เป็นราชการบริหารส่วนภูมิภาค ราชการบริหารส่วนกลาง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน และภาคประชาชน ในการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัด และแผนปฏิบัติราชการประจำปี ให้เป็นไปด้วยความเหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของประชาชน ตลอดจนสภาพปัญหาในพื้นที่ โดย

- ยึดหลักการ “ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ไขปัญหา และร่วมรับผิดชอบในผลที่เกิดขึ้น” รวมทั้ง เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในการดำเนินแผนงานและโครงการ ตั้งแต่เริ่มต้น โดยเน้นระบบการประชาธิปไตย และเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร จัดระบบรับแจ้งข้อมูลข่าวสารจากประชาชน
- ส่งเสริม ผลักดันให้เกิดความร่วมมือในการทำงาน การประสานกันระหว่างหน่วยงาน ภาครัฐ ภาคเอกชนและองค์กรประชาชน ในลักษณะการบริหารงานในรูปแบบเครือข่าย

- บูรณาการทรัพยากรเพื่อขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ของหน่วยงานภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคธุรกิจเอกชน ให้สัมพันธ์และเชื่อมโยงกับแผนพัฒนาจังหวัดและแผนพัฒนากลุ่ม จังหวัด โดยงบประมาณจังหวัดจะเป็นการบูรณาการงบประมาณที่จังหวัดขอตั้ง ร่วมกับงบลงทุนของ กระทรวง ทบวง กรม งบอุดหนุนเฉพาะกิจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และการลงทุนร่วมจากภาคเอกชน เพื่อประโยชน์ในการจัดระบบการจัดสรรงบประมาณให้สอดคล้อง เชื่อมโยงและสนับสนุนการดำเนินการตามแผนพัฒนาจังหวัดและแผนพัฒนากลุ่มจังหวัดให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

(2) ให้จังหวัดริเริ่มเพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาพื้นที่ โดยนำปัญหาและความต้องการของประชาชนมากำหนดเป็นแนวทางริเริ่ม เพื่อแก้ไขปัญหา และพัฒนาในพื้นที่ให้สอดคล้องกับศักยภาพของตนเอง โดย

- สนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทในการดำเนินกิจกรรม โดยคำนึงถึงความจำเป็นและความเหมาะสมตามศักยภาพของท้องถิ่น รวมทั้งความต้องการของประชาชนในพื้นที่ ตลอดจนขยายการให้บริการที่ครอบคลุมการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน เชื่อมโยงและบูรณาการกับแผนชุมชนและแผนพัฒนาระดับต่างๆ ในพื้นที่
- สนับสนุนการสร้างกลไกการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน และประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร และบริการของทางราชการได้โดยสะดวก เป็นธรรม และตรงตามความต้องการ ทั้งนี้ การรับฟังความคิดเห็นและความต้องการของประชาชน ควรจะเป็นไปในลักษณะที่เปิดกว้าง เพื่อให้การดำเนินการมีความคล่องตัว และคำนึงถึงความเหมาะสมของแต่ละพื้นที่

4.1.4 กลไกการบริหารงานจังหวัดและกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ

1) กลไกของคณะกรรมการตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการบริหารงานจังหวัดและกลุ่ม จังหวัดแบบบูรณาการ พ.ศ. 2551 ประกอบด้วยคณะกรรมการใน 3 ระดับ (ภาพที่ 4.1) คือ

2) คณะกรรมการในระดับชาติ ได้แก่ คณะกรรมการนโยบายการบริหารงานจังหวัดและกลุ่ม จังหวัดแบบบูรณาการ(ก.น.จ.) มีนายกรัฐมนตรี เป็นประธาน

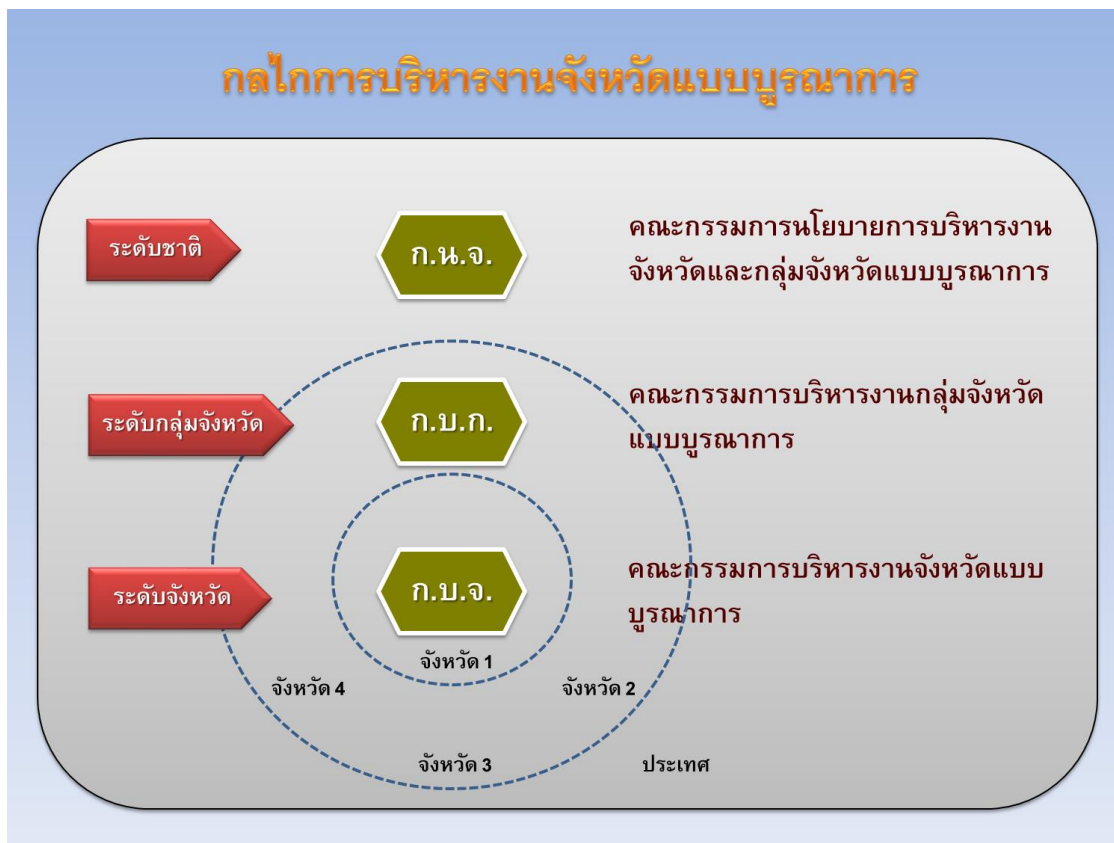
3) คณะกรรมการในระดับกลุ่มจังหวัด ได้แก่ คณะกรรมการบริหารงานกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ (ก.บ.ก.) มีหัวหน้ากลุ่มจังหวัด เป็นประธาน

4) คณะกรรมการในระดับจังหวัด ได้แก่ คณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ (ก.บ.จ.) มีผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นประธาน

องค์ประกอบหลักของคณะกรรมการทั้ง 3 ระดับข้างต้นจะประกอบด้วยหัวหน้า หน่วยงานภาครัฐ ผู้บริหารท้องถิ่น (องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบล) ผู้แทนภาคธุรกิจเอกชน และผู้แทนภาคประชาสังคม

โดยคณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ มีอำนาจหน้าที่ดังนี้

1) วางแนวทางปฏิบัติและอำนวยความสะดวกให้การบริหารงานแบบบูรณาการในจังหวัดเป็นไปตามหลักการ นโยบายและระบบตามที่ ก.น.จ. กำหนด

ภาพที่ 4.1 กลไกการบริหารงานจังหวัดและกลุ่มจังหวัด

- 2) วางแนวทางปฏิบัติและอำนวยความสะดวกให้การบริหารงานแบบบูรณาการในจังหวัดเป็นไปตามหลักการ นโยบายและระบบตามที่ ก.น.จ. กำหนด
- 3) จัดทำแผนพัฒนาจังหวัดเสนอต่อที่ประชุมตามมาตรา 19 เพื่อรับฟังความคิดเห็น
- 4) ส่งเสริม ประสานความร่วมมือการพัฒนาระหว่างภาครัฐ ภาคประชาสังคม และภาคธุรกิจเอกชน เพื่อสร้างบรรยากาศให้เอื้ออำนวยต่อการลงทุนและชักชวนภาคธุรกิจเอกชนมาลงทุนในจังหวัด
- 5) จัดทำบันทึกความเข้าใจกับฝ่ายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาที่ให้ความร่วมมือและสนับสนุนการดำเนินการตามแผนพัฒนาจังหวัด และแผนปฏิบัติราชการประจำปีของจังหวัด
- 6) วิเคราะห์ บูรณาการ และให้ความเห็นชอบรายละเอียดการปฏิบัติการตามแผนปฏิบัติราชการประจำปี และคำของบประมาณจังหวัด ก่อนนำเสนอต่อ ก.น.จ.
- 7) กำกับ ให้คำแนะนำ ติดตามและประเมินผล และรายงาน ก.น.จ.
- 8) แต่งตั้งคณะอนุกรรมการหรือคณะทำงาน
- 9) ปฏิบัติหน้าที่อื่นๆ

4.2 นโยบาย หลักเกณฑ์และกลไกการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัด/กลุ่มจังหวัด ที่ผ่านมา

พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการบริหารงานจังหวัดและกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ พ.ศ. 2551 มาตรา 17 และมาตรา 27 กำหนดให้คณะกรรมการนโยบายการบริหารงานจังหวัดและกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ (กนจ.) กำหนดนโยบาย หลักเกณฑ์และวิธีการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดและกลุ่มจังหวัด แผนปฏิบัติราชการประจำปีของจังหวัด/กลุ่มจังหวัด เพื่อให้ผู้ว่าราชการจังหวัด/หัวหน้ากลุ่มจังหวัด และคณะกรรมการบริหารงานจังหวัดบูรณาการ (กบจ.) หรือคณะกรรมการบริหารงานกลุ่มจังหวัดบูรณาการ (กบก.) รับไปดำเนินการ ซึ่งใน

การประชุมเมื่อวันที่ 24 กรกฎาคม 2558 ก.น.จ. มีมติเห็นชอบข้อเสนอนโยบาย หลักเกณฑ์และวิธีการจัดทำ แผนปฏิบัติการประจำปีของจังหวัด/กลุ่มจังหวัด ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 ดังนี้

4.2.1 นโยบาย

1) ให้ยึดนโยบายของรัฐบาล แผนการบริหารราชการแผ่นดิน แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งประกอบด้วยแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และทิศทางการพัฒนาภาค (ภายใต้แผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ) รวมถึงแผนรายสาขา/เฉพาะด้านต่างๆ เช่น แผนพัฒนาการเกษตร นโยบายโซนนิ่งภาคเกษตร แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ แผนแม่บทการพัฒนาอุตสาหกรรมไทย แผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม แผนแม่บทการบริหารจัดการน้ำ ยุทธศาสตร์การพัฒนาเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงแห่งชาติ เขตเศรษฐกิจพิเศษ โครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคมขนส่ง สิ่งแวดล้อม (ป่าไม้ ชยะ หมอกควัน) ประมงสัตว์น้ำ ฝั่งเมือง เป็นต้น

2) มุ่งเน้นการทำงานแบบเครือข่ายร่วมกันทุกภาคส่วน (ส่วนราชการต่างๆ ทั้งส่วนกลาง ส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น รวมถึงภาคเอกชนและภาคประชาสังคม/ชุมชน) เพื่อร่วมกันกำหนดทิศทางการพัฒนา จังหวัดและกลุ่มจังหวัดให้เหมาะสมกับโอกาสและศักยภาพของจังหวัด/กลุ่มจังหวัด รวมทั้งร่วมมือกันในการสนับสนุนการขับเคลื่อนแผนพัฒนาจังหวัด/กลุ่มจังหวัด

3) ให้ความสำคัญกับแผนพัฒนาจังหวัด โดยให้มีการบูรณาการการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างจังหวัดต่างๆ ในกลุ่มจังหวัดอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดการพัฒนาและการเจริญเติบโตระหว่างจังหวัด และขีดความสามารถในการแข่งขันอันจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อประชาชนได้อย่างทั่วถึงทุกจังหวัด หรือสามารถแก้ไขปัญหาในภาพรวมของกลุ่มจังหวัดได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทันเวลา และสนองตอบต่อความต้องการในพื้นที่กลุ่มจังหวัดอย่างแท้จริง

4) ให้มีการทบทวนแผนพัฒนาจังหวัด/กลุ่มจังหวัด ภายใต้ช่วงระยะเวลา 4 ปีของแผน หรือตามที่ ก.น.จ. กำหนด เป็นประจำทุกปี เพื่อให้แผนทันสถานการณ์และมีการยืดหยุ่นต่อการเปลี่ยนแปลงมากขึ้น

4.2.2 หลักเกณฑ์และวิธีการในการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัด/กลุ่มจังหวัด

1) ขอบเขตของแผนพัฒนาจังหวัดและกลุ่มจังหวัด

แผนพัฒนาจังหวัด มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพชีวิต สร้างโอกาสและอาชีพซึ่งตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในจังหวัด โดยเลือกดำเนินการจากศักยภาพของจังหวัด ซึ่งได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบองค์รวมที่ครอบคลุมทุกมิติ ทั้งนี้ควรเห็นผลได้ภายในรอบระยะเวลาของแผนพัฒนาจังหวัด

แผนพัฒนากลุ่มจังหวัด มุ่งเน้นการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ สังคม และด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของกลุ่มจังหวัด และนำไปสู่การกระตุ้นให้เกิดการลงทุนของภาคเอกชนและสร้างรายได้ให้กลุ่มจังหวัด หรือแก้ไขปัญหาาร่วมกันของกลุ่มจังหวัด

2) นำตัวชี้วัดการพัฒนาจังหวัด/กลุ่มจังหวัดที่จัดทำขึ้นโดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติใช้ประกอบการพิจารณาด้วย

3) แผนพัฒนาจังหวัด/กลุ่มจังหวัดดังกล่าว จะต้องมีความชัดเจน มีความเป็นเหตุเป็นผล มีความสอดคล้องเชื่อมโยงกันตั้งแต่วิสัยทัศน์ เป้าประสงค์รวม ตัวชี้วัด/ค่าเป้าหมายของแต่ละเป้าประสงค์ รวมทั้งประเด็นยุทธศาสตร์ เป้าประสงค์เชิงยุทธศาสตร์ ตัวชี้วัด/ค่าเป้าหมาย กลยุทธ์ และแผนงาน/โครงการ โดยมีแนวทางดังนี้

(1) มีการกำหนดประเด็นปัญหาและโอกาสการพัฒนาชัดเจนทั้งในเชิงของขนาดและพื้นที่ พร้อมทั้งจัดลำดับความสำคัญของปัญหาและโอกาสพัฒนานั้นๆ

(2) มีประเด็นยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนา และการแก้ไขปัญหาที่ตอบสนองกับเป้าประสงค์รวม และตัวชี้วัด/ค่าเป้าหมายของแผน โดยในการกำหนดประเด็นยุทธศาสตร์จะต้องมีการหาข้อตกลงร่วมกัน เพื่อยืนยันประเด็นยุทธศาสตร์นั้นๆ และเป็นที่ยอมรับกันของทุกภาคส่วน

(3) มีตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายในเชิงปริมาณและคุณภาพที่ชัดเจน สะท้อนให้เห็นถึงการแก้ปัญหา และการใช้ออกาสในการพัฒนาจังหวัด/กลุ่มจังหวัด

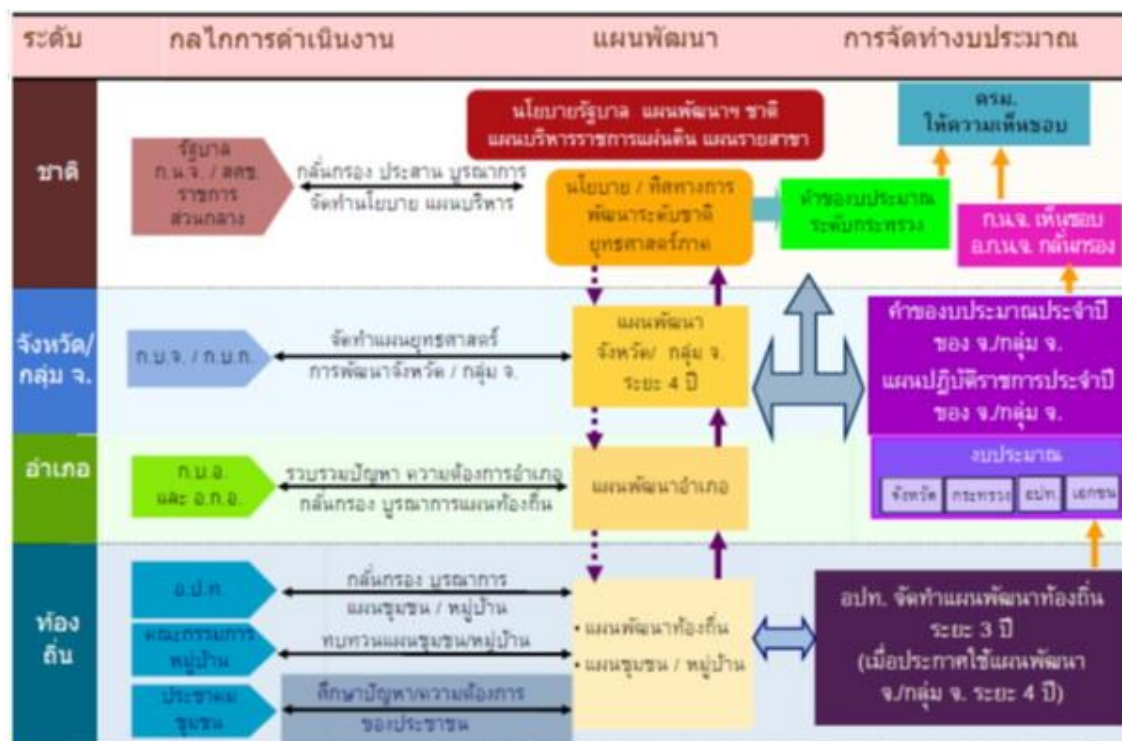
(4) มีการจัดลำดับความสำคัญของประเด็นยุทธศาสตร์

(5) มีแผนงาน/โครงการ ตอบสนองกับแนวทางพัฒนานั้นๆ

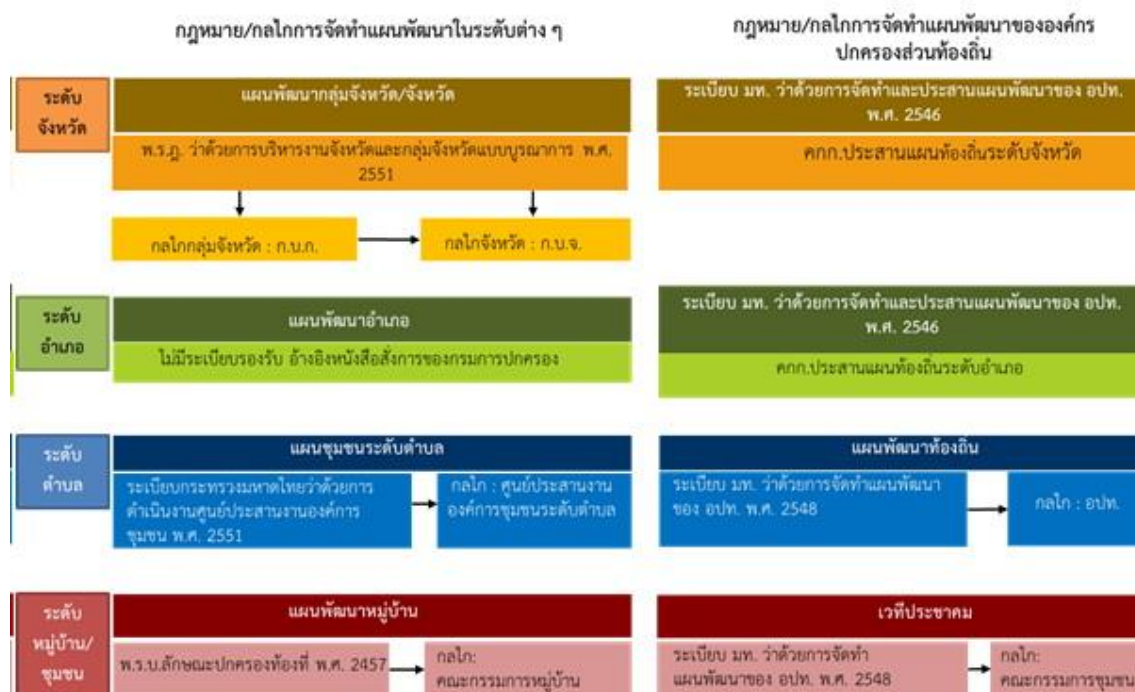
4.2.3 กลไกการจัดทำแผนระดับจังหวัด

การจัดทำแผนพัฒนาจังหวัด ดำเนินการตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการบริหารงานจังหวัดและกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ พ.ศ. 2551 เป็นหลัก โดยอาศัยกลไกกลุ่มจังหวัดและจังหวัด กล่าวคือ ระดับกลุ่มจังหวัด มีคณะกรรมการบริหารงานกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ (ก.บ.ก.) เป็นผู้กำกับ ระดับจังหวัด มีคณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ (ก.บ.จ.) เป็นผู้กำกับ มีผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นประธาน และมีความเชื่อมโยงกับแผนพัฒนาระดับต่างๆ (ดังภาพที่ 4.2 และ 4.3)

การจัดทำแผนพัฒนาจังหวัด จะดำเนินการจะดำเนินการตาม นโยบาย/ทิศทางการพัฒนาประเทศ ยุทธศาสตร์ชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ดังเห็นได้จาก แผนพัฒนาจังหวัดเกือบทั้งหมดจะมียุทธศาสตร์ที่สอดคล้องหรือเหมือนกันกับยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ

ภาพที่ 4.2 ความเชื่อมโยง กลไก และกระบวนการของแผนพัฒนาระดับต่างๆ

ภาพที่ 4.3 กฎหมาย/กลไกการจัดทำแผนพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและแผนพัฒนาระดับจังหวัด

4.3 นโยบาย หลักเกณฑ์และกลไกการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัด/กลุ่มจังหวัด ในปัจจุบัน

วันที่ 19 ตุลาคม 2560 มติคณะกรรมการนโยบายการบริหารงานจังหวัดและกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ ได้ออกระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารงานเชิงพื้นที่แบบบูรณาการ พ.ศ. 2560 ข้อ 5(1) และ (2) กำหนดให้คณะกรรมการการบูรณาการนโยบายพัฒนาภาค(ก.บ.ภ.) มีอำนาจหน้าที่กำหนดกรอบนโยบายและวางระบบในการบริหารภาค กำหนดหลักเกณฑ์ และวิธีการในการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนากลุ่มจังหวัด และแผนพัฒนาภาค ให้สอดคล้องกับแผนระดับชาติและนโยบายรัฐบาล ดังนั้น การจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดตั้งแต่ปี พ.ศ. 2561 เป็นต้นไป ต้องปรับกลไกการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารงานเชิงพื้นที่แบบบูรณาการ พ.ศ. 2560

คณะกรรมการการบูรณาการนโยบายพัฒนาภาค(ก.บ.ภ.) กำหนดนโยบาย หลักเกณฑ์ และวิธีการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนากลุ่มจังหวัด พ.ศ. 2561-2564 และแผนพัฒนาภาค พ.ศ. 2560-2564 มีรายละเอียดดังนี้

4.3.1 นโยบายการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนากลุ่มจังหวัด และแผนพัฒนาภาค

1) ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 นโยบายรัฐบาล และแผนบริหารราชการแผ่นดิน รวมทั้งแผนรายสาขา/เฉพาะด้านต่างๆ ที่ผ่านความเห็นชอบจาก ครม.แล้ว และข้อสั่งการของนายกรัฐมนตรี

2) ให้ความสำคัญกับแผนพัฒนาภาค เพื่อเป็นแผนชั้นนำการพัฒนาในภาพรวมของพื้นที่ เพื่อให้ เกิดการพัฒนาที่สอดคล้องเชื่อมต่องันในทุกพื้นที่ และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน อันจะก่อให้เกิด ประโยชน์ต่อประชาชนได้อย่างทั่วถึง

3) การจัดทำแผนพัฒนากลุ่มจังหวัดและจังหวัด ให้ใช้กระบวนการประชาคมแบบมีส่วนร่วมของ ทุกภาคส่วนหรือจัดเวทีระดมความคิดเห็นของประชาชนเพื่อให้ได้มาซึ่งปัญหา และความต้องการจาก

ประชาชนในพื้นที่ รวมทั้งให้มีการประสานแผนในระดับพื้นที่ โดยการรวบรวมและจัดลำดับความสำคัญของปัญหาและความต้องการของประชาชนในพื้นที่ ผ่านกลไกการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน แผนความต้องการของอำเภอ เพื่อให้แผนมีความเชื่อมโยงสอดคล้องกันในทุกระดับเป็นแผนเดียวกัน (One Plan)

4) การขับเคลื่อนประเด็นการพัฒนา มุ่งเน้นการทำงานแบบเครือข่ายร่วมกันทุกภาคส่วน ทั้งส่วนราชการ (ส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น) ภาคเอกชน ภาคประชาสังคมหรือภาครัฐ เพื่อร่วมกันวางยุทธศาสตร์การพัฒนาให้เหมาะสมกับโอกาสและศักยภาพของภาค กลุ่มจังหวัด และจังหวัด รวมทั้งร่วมมือกันในการสนับสนุนการขับเคลื่อนประเด็นการพัฒนาที่สำคัญของภาค กลุ่มจังหวัด และจังหวัด สู่การปฏิบัติอย่างสัมฤทธิ์ผล

5) การเสนอแผนพัฒนาภาค แผนพัฒนากลุ่มจังหวัด และแผนพัฒนาจังหวัด ให้เสนอในช่วงปีแรกของแผน สำหรับการทบทวนหรือปรับปรุงแผนพัฒนาภาค แผนพัฒนากลุ่มจังหวัด และแผนพัฒนาจังหวัด ให้ดำเนินการเฉพาะเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงสถานการณ์อย่างมีนัยสำคัญที่มีผลต่อการบรรลุเป้าหมายของการพัฒนาภาค กลุ่มจังหวัด และจังหวัด เพื่อให้แผนทันสถานการณ์ และยืดหยุ่นต่อการเปลี่ยนแปลงมากขึ้น โดยไม่จำเป็นต้องปรับปรุงแผนทุกปี

4.3.2 ขอบเขตแผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนากลุ่มจังหวัด และแผนพัฒนาภาค

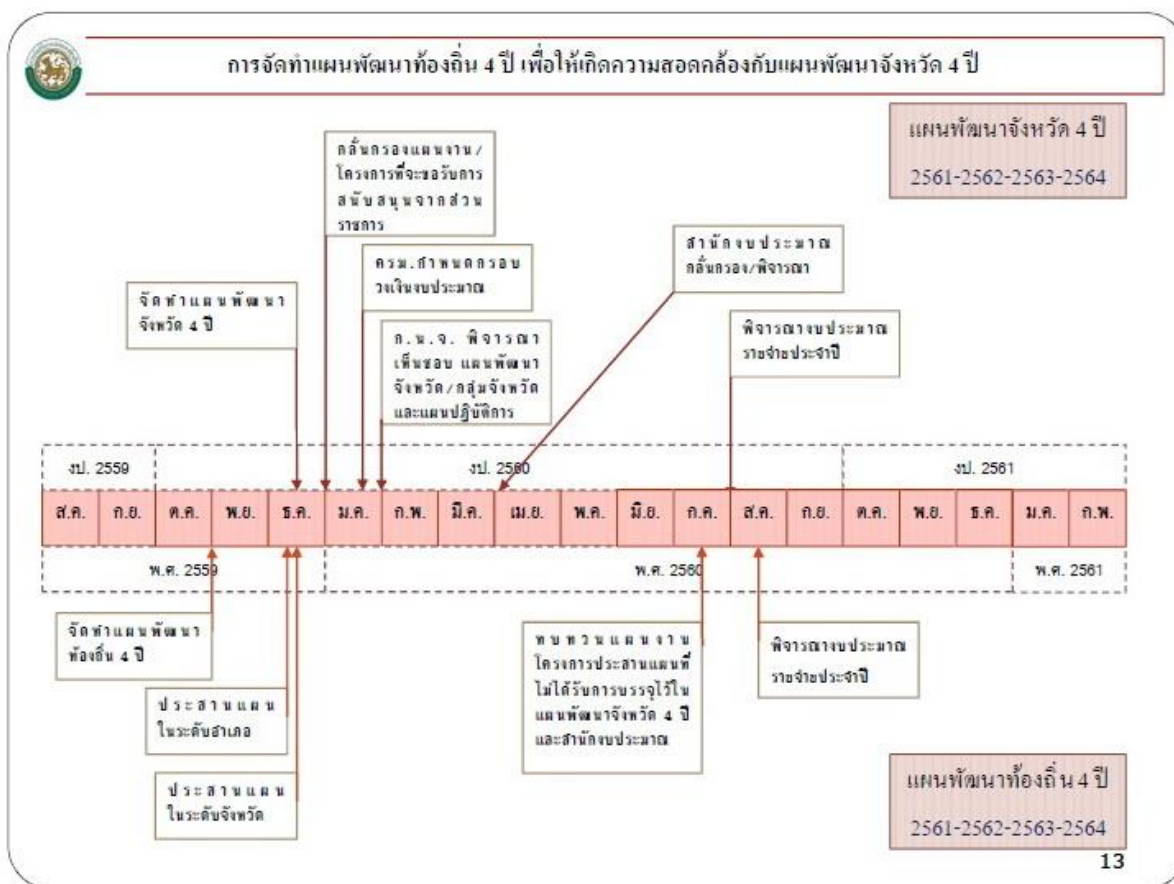
1) **แผนพัฒนาจังหวัด** เป็นแผนที่มีความครอบคลุมทุกมิติการพัฒนา มุ่งตอบสนองความต้องการและแก้ไขปัญหาที่สำคัญของจังหวัดและขับเคลื่อนประเด็นการพัฒนาจังหวัดที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ แผนระดับชาติ นโยบายรัฐบาล และแผนพัฒนาภาค ตามศักยภาพและโอกาสของจังหวัด

2) **แผนพัฒนากลุ่มจังหวัด** เป็นแผนที่เป็นการขับเคลื่อนประเด็นการพัฒนาที่สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาภาค หรือความต้องการแก้ไขปัญหาที่เป็นประเด็นร่วมในพื้นที่ และต้องมีขอบเขตการดำเนินการหรือได้รับผลประโยชน์มากกว่า 1 จังหวัด

3) **แผนพัฒนาภาค** เป็นแผนที่กำหนดทิศทางการพัฒนาภาคที่สอดคล้องเชื่อมโยงกับแผนระดับชาติและนโยบายรัฐบาล มีมิติการพัฒนาเชิงกายภาพและพื้นที่เป็นเครื่องมือบูรณาการแผนของส่วนราชการ เพื่อขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นโยบายของรัฐบาลและประเด็นการพัฒนาภาคสู่การปฏิบัติ

4.3.3 กลไกการบริหารงานจังหวัด กลุ่มจังหวัด และภาค

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารงานเชิงพื้นที่แบบบูรณาการ พ.ศ. 2560 ได้เพิ่มคณะกรรมการบูรณาการนโยบายพัฒนาภาค (ก.บ.ภ.) อีกคณะกรรมการเป็น 4 ระดับ (ก.บ.ภ.) ทำหน้าที่ให้ความเห็นชอบแผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนากลุ่มจังหวัด แผนพัฒนาภาค แผนปฏิบัติราชการประจำปีของจังหวัด แผนปฏิบัติราชการประจำปีของกลุ่มจังหวัด คำของบประมาณของจังหวัด กลุ่มจังหวัด และงบประมาณของส่วนราชการที่จะดำเนินการตามแผนพัฒนาภาค ตามกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณ แล้วเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อทราบ (ภาพที่ 4.4)

ภาพที่ 4.6 ความสอดคล้องแผนพัฒนาท้องถิ่นกับแผนพัฒนาจังหวัดในปัจจุบัน (4 ปี)

4.6 การจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดรอบใหม่ พ.ศ.2561-2564

การจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดจังหวัดและกลุ่มจังหวัด 4 ปี รอบใหม่ (พ.ศ.2561-2564) จากการประชุมวิทัศน์ทางไกล เพื่อรับนโยบายและแนวทางการดำเนินงานจากกระทรวงมหาดไทย ร่วมกับ สำนักงาน ก.พ.ร. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และสำนักงบประมาณ เมื่อวันที่ 19 พฤษภาคม 2559 และการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดนครพนม พ.ศ. 2561-2564 (รอบปี 2562) และแผนปฏิบัติราชการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 สอดคล้องเชื่อมโยงกับนโยบายของคณะกรรมการบูรณาการนโยบายพัฒนาภาค(ก.ช.ภ.) แผนในระดับพื้นที่ และทิศทางการพัฒนาประเทศ ดังนี้

4.6.1 นโยบาย หลักเกณฑ์และการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัด/กลุ่มจังหวัดของ ก.น.จ. และ ก.ช.ภ. เป็นดังนี้

- 1) ให้ยึดยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 นโยบายรัฐบาล และแผนบริหารราชการแผ่นดิน รวมทั้งแผนรายสาขา/เฉพาะด้านต่างๆ ที่ผ่านความเห็นชอบจาก ครม. แล้ว และข้อสั่งการของนายกรัฐมนตรี
- 2) ให้ความสำคัญกับแผนพัฒนาภาค เป็นแผนชี้นำการพัฒนาในภาพรวมของพื้นที่ ทั้งนี้ แผนพัฒนาจังหวัดและกลุ่มจังหวัดต้องมีความเชื่อมโยงสอดคล้องกันในทุกระดับเป็นแผนเดียวกัน (One Plan)
- 3) มุ่งเน้นการทำงานแบบเครือข่ายร่วมกันทุกภาคส่วน
- 4) การให้ความสำคัญกับแผนพัฒนาภาคกลุ่มจังหวัดและจังหวัด ในการพิจารณาและแก้ไขปัญหาตาม Area Base

5) ประเด็นเพิ่มเติมที่นายกรัฐมนตรีให้ความสำคัญ คือการสร้างห่วงโซ่อาหารคุณค่าเพื่อการพัฒนาอย่างครบวงจร ยึดแผนฯ 12 และหลักประชารัฐ

4.6.2 แนวทางการขับเคลื่อนและทบทวนการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัด มีดังนี้

1) กลไกหลักคือ ก.บ.จ. และการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนตามกลไกประชารัฐ และการรับฟังความคิดเห็นตาม พรฎ.ว่าด้วยการบริหารงานจังหวัดและกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ

2) การทบทวนข้อมูลพื้นฐาน สถานการณ์เศรษฐกิจ สังคม ความมั่นคงและทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อประกอบการวิเคราะห์การทบทวนแผนพัฒนาจังหวัด

3) การให้ความสำคัญและตอบสนองต่อการแก้ไขปัญหาในภาพรวมและความต้องการของประชาชนในพื้นที่ โดยผ่านกลไกการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน และแผนความต้องการของอำเภอ ตามข้อสั่งการของกรมการปกครองและกรมการพัฒนาชุมชน

4) การขับเคลื่อนโดยกลไก กลุ่มภารกิจ ในการจัดทำกลยุทธ์ ยุทธศาสตร์ และแผนงาน/โครงการรองรับ

5) จัดทำแผนงาน/โครงการโดยยึดหลักการ Area Base ตามนโยบายของรัฐบาลและ ก.น.จ. มุ่งเน้นการแก้ไขปัญหาที่สำคัญ และสามารถขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดได้อย่างชัดเจน เพื่อให้การแก้ไขและ/หรือการพัฒนาเกิดผลที่สมบูรณ์ เน้นการพัฒนาตามห่วงโซ่อาหารคุณค่า (การพัฒนาแบบครบวงจร ต้นทาง กลางทาง และปลายทาง) โครงการจะต้องแก้ไขปัญหา/พัฒนาครบองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน ไม่ใช่โครงการหรือกิจกรรมย่อย และไม่ซ้ำซ้อนกับภารกิจของกระทรวง กรม และองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

6) แหล่งงบประมาณที่สนับสนุนการขับเคลื่อนแผนพัฒนาจังหวัด มี 3 แหล่งคือ ก) กระทรวง กรม ข) จังหวัดและกลุ่มจังหวัด ค) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

4.6.3 แผนพัฒนาจังหวัดนครพนม พ.ศ. 2561 – 2564

จังหวัดนครพนมได้ดำเนินการจัดการประชุมสัมมนาประชาคมรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับร่างแผนพัฒนาจังหวัดนครพนม พ.ศ. 2561 – 2564 เมื่อวันที่ 23 กันยายน 2559 ณ โรงแรมไอโฮเทล อำเภอเมืองนครพนม จังหวัดนครพนม โดยมีนายประมวล มุ่งมาตร รองผู้ว่าราชการจังหวัดนครพนมเป็นประธานการประชุมประชาคม ผู้เข้าร่วมประชุมประชาคมประกอบด้วย หัวหน้าส่วนราชการ หัวหน้าหน่วยงานรัฐวิสาหกิจ ผู้บริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นทุกแห่ง นายอำเภอทุกอำเภอ ผู้แทนกำนัน ผู้ใหญ่บ้านทุกตำบล ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาสังคม รวมประมาณ 470 คน ส่วนใหญ่เห็นด้วยกับร่างแผนพัฒนาจังหวัดนครพนม พ.ศ. 2561 – 2564 โดยสรุปรายละเอียดการทบทวนวิสัยทัศน์ เป้าประสงค์รวม ประเด็นยุทธศาสตร์ Positioning ดังต่อไปนี้

เป้าหมายการพัฒนาจังหวัด

: เมืองน่าอยู่ ประชาราษฎร์สู่อาเซียนและจีนตอนใต้ – ตะวันออก

ตัวชี้วัดความสำเร็จตามเป้าหมายการพัฒนาจังหวัดนครพนม

: ประชาชนมีรายได้ต่อหัวเพิ่มขึ้น (GDP Per Capita) ร้อยละ 2 (ใช้ฐานปี 2558 จำนวน 66,044 บาทต่อคนต่อปี)

เป้าประสงค์รวม

“เมืองแห่งความสุข ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความมั่นคง ปลอดภัยมีการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ภายใต้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง”

ประเด็นการพัฒนาของจังหวัด(ยุทธศาสตร์) 6 ประเด็น ดังนี้

- 1) การพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยว
- 2) การพัฒนาการเกษตรและอุตสาหกรรมการเกษตรเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
- 3) การพัฒนาการค้าและการลงทุน
- 4) การพัฒนาสังคมและคุณภาพชีวิตเพื่อสร้างสุขอย่างยั่งยืน
- 5) การรักษาความมั่นคงชายแดน
- 6) การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของประเด็นการพัฒนาจังหวัดนครพนม

- 1) เมืองศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมศาสนาประวัติศาสตร์ และนิเวศน์ในอนุภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขง
- 2) ผลผลิตทางการเกษตรมีคุณภาพ มีมาตรฐานปลอดภัย และเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
- 3) เกษตรกรมีคุณภาพชีวิตที่ดีตามแนวทางของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
- 4) เมืองศูนย์กลางการค้าชายแดนและการลงทุน ประตุเศรษฐกิจสู่อาเซียนและจีนตอนใต้ – ตะวันออก
- 5) สังคมน่าอยู่ คุณภาพชีวิตที่ดี มีความสุขอย่างยั่งยืน
- 6) เมืองแห่งความมั่นคง ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และการมีความสัมพันธ์ที่ดีกับประเทศเพื่อนบ้าน
- 7) นครพนมเมืองแห่งสิ่งแวดล้อมที่ดี

แนวทางการพัฒนา 5 แนวทาง (พันธกิจ)

1) ด้านเศรษฐกิจ

- (1) สร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจให้จังหวัดโดยเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการ และประชาชนในพื้นที่เป็นหลัก ควบคู่กับการส่งเสริมการลงทุนจากนักลงทุนระดับประเทศในด้านที่จังหวัดมีศักยภาพ คือ เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษการค้าชายแดนและการค้าระหว่างประเทศ ส่งเสริมการท่องเที่ยวให้เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวในอนุภูมิภาคกลุ่มน้ำโขง
- (2) การพัฒนาเกษตรปลอดภัยและอุตสาหกรรมการเกษตรที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เพื่อให้คนพนมหลุดพ้นจากจังหวัดที่ประชาชนมีสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมในระดับต่ำไปสู่จังหวัดที่ประชาชนมีสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมในระดับสูงพ้นความยากจน โดยยึดหลักการพัฒนาตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และใช้นวัตกรรมโดยยึดหลักการพัฒนาแนวทางของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

2) ด้านสังคม

- (1) ส่งเสริมให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี สุขภาพดี ได้รับโอกาสทางการรักษาพยาบาลที่ได้มาตรฐาน ยกระดับไปสู่การรองรับสังคมผู้สูงอายุ
- (2) ส่งเสริมให้มีการเข้าถึงโอกาสทางการศึกษาจากหลักสูตรและสถานศึกษาคุณภาพสูง
- (3) ส่งเสริมให้มีโอกาสประกอบอาชีพและที่มีหลักประกันการดำรงชีพที่มั่นคง
- (4) ส่งเสริมการใช้หลักหลักศาสนา ประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่น เป็นแกนการขับเคลื่อนสังคม

(5) ประชาชนมีสุขภาพที่ดี มีโอกาสทางการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีอาชีพ มีรายได้ และหลักประกันที่มั่นคง โดยใช้หลักศาสนา วัฒนธรรมท้องถิ่น และยึดหลักธรรมาภิบาลในการขับเคลื่อนไปสู่การมีคุณภาพชีวิตที่ดี

3) **ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม:** เพื่อบูรณาการเป็น “เมืองพัฒนาที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ปลอดภัย” การบริหารจัดการต้นแบบแห่งอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง” ด้วยการอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนโดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน

4) **ด้านการบริหารจัดการ:** มุ่งเน้นการพัฒนาเพิ่มสมรรถนะบุคลากร กระบวนการทำงานให้มีประสิทธิภาพ สะดวก รวดเร็ว และบูรณาการระบบการบริหารจัดการภาครัฐเอกราช และประชาชน ด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัย ไทยแลนด์ 4.0 ภายใต้หลักธรรมาภิบาลขององค์กร เพื่อเพิ่มความโปร่งใสตรวจสอบได้

5) **ด้านความมั่นคง:** เสริมสร้างให้ชุมชนเข้มแข็ง พื้นที่ชายแดนปลอดภัยเสถียร และภัยคุกคามทุกประเภทด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัย สร้างสังคมสันติสุขและมีความสัมพันธ์อันดีกับประเทศเพื่อนบ้าน

4.7 การเชื่อมโยงนโยบายระดับชาติสู่การปฏิบัติในพื้นที่จังหวัดนครพนม และกรอบแนวคิดในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์

4.7.1 หลักการทำงาน

1. ยึดนโยบายรัฐบาล แผนการบริหารราชการแผ่นดิน ยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี พ.ศ. 2560-2579 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 รวมถึงแผนรายสาขา/เฉพาะด้านต่างๆ เช่น แผนพัฒนาการเกษตร นโยบายโซนนิ่งภาคเกษตร แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ แผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม แผนแม่บทการบริหารจัดการน้ำ ยุทธศาสตร์การพัฒนาเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงของชาติ เป็นต้น

2. รับฟังความคิดเห็นของประชาชนในท้องถิ่น เพื่อทราบถึงความต้องการและศักยภาพของประชาชน

3. มุ่งเน้นการทำงานแบบเครือข่ายร่วมกันทุกภาคส่วน โดยคำนึงความพร้อมของทุกภาคส่วน (ส่วนราชการต่างๆ ทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่นรวมถึงภาคเอกชนและภาคประชาสังคม/ชุมชน) เพื่อร่วมกันวางยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดและกลุ่มจังหวัดให้เหมาะสมกับโอกาสและศักยภาพของจังหวัด/กลุ่มจังหวัด และร่วมมือกันในการสนับสนุนการขับเคลื่อนแผนพัฒนาจังหวัดและแผนพัฒนากลุ่มจังหวัด

4. ให้มีการทบทวนแผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนากลุ่มจังหวัด ให้มีความถูกต้องในประเด็นข้อมูลและการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์สำคัญที่มีผลต่อการพัฒนาจังหวัด กลุ่มจังหวัด เพื่อให้แผนทันสถานการณ์และยืดหยุ่นต่อการเปลี่ยนแปลงมากขึ้น

การพัฒนาและการวางแผนจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ เอกชน ประชาชน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในแต่ละกลุ่มเป้าหมาย มีความร่วมมือกันทุกฝ่าย มีเป้าหมายไปในทิศทางเดียวกันก่อน หากไม่มีเป้าหมายร่วมกันแล้วก็จะยากที่จะขับเคลื่อนให้แผนและยุทธศาสตร์นั้นประสบผลสำเร็จได้ โดยเชื่อมโยงยุทธศาสตร์ในระดับต่างๆ ดังนี้ (ภาพที่ 4.7 และ 4.8)

4.7.2 ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560 – 2579)

เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้วด้วยการพัฒนาตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” นำไปสู่การพัฒนาให้คนไทยมีความสุขและตอบสนองต่อการบรรลุ

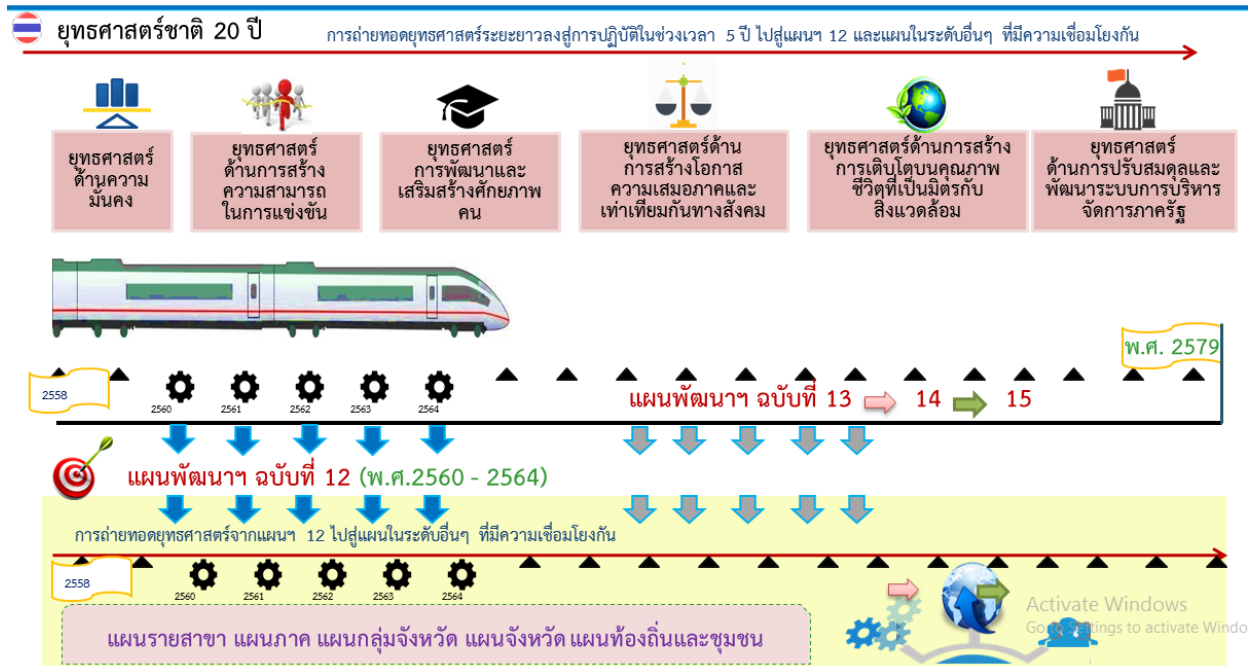
ภาพที่ 4.7 ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579)

ซึ่งผลประโยชน์แห่งชาติ ในการที่จะพัฒนาคุณภาพชีวิต สร้างความสุขของคนไทยสร้างรายได้ระดับสูงเป็นประเทศพัฒนาแล้วสังคมมีความมั่นคงเสมอภาคและเป็นธรรมประเทศสามารถแข่งขันได้ในระบบเศรษฐกิจนำไปสู่การพัฒนาให้คนไทยมีความสุขและตอบสนองต่อการบรรลุซึ่งผลประโยชน์แห่งชาติ ในการที่จะพัฒนาคุณภาพชีวิต สร้างความสุขของคนไทย สร้างรายได้ระดับสูง เป็นประเทศพัฒนาแล้ว สังคมมีความมั่นคง เสมอภาคและเป็นธรรม ประเทศสามารถแข่งขันได้ในระบบเศรษฐกิจ

4.7.3 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12(2560-2564)

- 1) การยกระดับศักยภาพการแข่งขันและการหลุดพ้นจากรายได้ปานกลางสู่รายได้สูง
- 2) การพัฒนาศักยภาพคน ตามช่วงวัยและการปฏิรูประบบสังคมสูงวัยคุณภาพ
- 3) การลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม
- 4) การรองรับการเชื่อมโยงภูมิภาคและความเป็นเมือง
- 5) การสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
- 6) การบริหารราชการแผ่นดินที่มีประสิทธิภาพ

ความเชื่อมโยงยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ไปสู่แผนระดับต่างๆ

ภาพที่ 4.8 ความเชื่อมโยงยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ไปสู่แผนระดับต่างๆ

4.7.4 ยุทธศาสตร์อาเซียน

- 1) การเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขันของสินค้าบริการ การค้าและการลงทุน
- 2) การพัฒนาคุณภาพชีวิตและการคุ้มครองทางสังคม
- 3) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและโลจิสติกส์
- 4) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์
- 5) การพัฒนากฎหมาย กฎ และระเบียบ
- 6) การสร้างความรู้ ความเข้าใจ และความตระหนักถึงความสำคัญของอาเซียน
- 7) การเสริมสร้างความมั่นคง
- 8) การเพิ่มศักยภาพของเมืองเพื่อเชื่อมโยงโอกาสของอาเซียน

4.7.5 นโยบายรัฐบาล

- 1) การปกป้องและเชิดชูสถาบันพระมหากษัตริย์
- 2) การรักษาความมั่นคงของรัฐและการต่างประเทศ
- 3) การลดความเหลื่อมล้ำของสังคมและการสร้างโอกาสเข้าถึงบริการของรัฐ
- 4) การศึกษาและเรียนรู้ การทะนุบำรุงศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม
- 5) การยกระดับคุณภาพบริการด้านสาธารณสุข และสุขภาพของประชาชน

- 6) การเพิ่มศักยภาพทางเศรษฐกิจของประเทศ
- 7) การส่งเสริมบทบาทและการใช้โอกาสในประชาคมอาเซียน
- 8) การพัฒนาและส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การวิจัยและพัฒนา และนวัตกรรม
- 9) การรักษาความมั่นคงของฐานทรัพยากร และการสร้างสมดุลระหว่างการอนุรักษ์กับการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน
- 10) การส่งเสริมการบริหารราชการแผ่นดินที่มีธรรมาภิบาลและการป้องกันปราบปรามการทุจริต และประพฤติมิชอบในภาครัฐ
- 11) การปรับปรุงกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม

4.7.6 ยุทธศาสตร์การพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

4.7.6.1 ทิศทางการพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

1) เร่งพัฒนาให้หลุดพ้นจากความยากจนก้าวสู่เป้าหมาย “อีสานพึ่งตนเอง” โดยใช้ศักยภาพ ได้แก่ (1) เป็นฐานการผลิตข้าวหอมมะลิคุณภาพสูง มาตรฐานปลอดภัยและอินทรีย์ (2) เป็นศูนย์กลางอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและเอทานอลของประเทศ (4) เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางโบราณคดียุคก่อนประวัติศาสตร์ อารยธรรมขอม วัฒนธรรมประเพณี แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ และแหล่งท่องเที่ยวเชิงกีฬาระดับนานาชาติ (5) เป็นประตูของประเทศ เชื่อมโยงไปสู่อนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง และเอเชียตะวันออก (ภาพที่ 4.9)

2) ประเด็นการพัฒนาเศรษฐกิจภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ (1) เพิ่มศักยภาพการผลิตไปสู่มาตรฐานเกษตรอินทรีย์และอาหารปลอดภัย (2) ส่งเสริมการปรับเปลี่ยนไปสู่สินค้าเกษตรชนิดใหม่ตามศักยภาพของพื้นที่ อาทิ พืชผัก ผลไม้ ไม้ดอก โคเนื้อ ไก่ชน ปลา เป็นต้น (3) พัฒนาเกษตรกรรมใหม่ให้เป็นมืออาชีพ โดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (4) ยกกระดับมาตรฐานสินค้ากลุ่มผ้าไหม ผ้าฝ้าย ผ้าอ้อมคราม และส่งเสริมพื้นที่ที่มีศักยภาพให้ก้าวไปสู่การเป็นศูนย์กลางแฟชั่นในระดับภูมิภาค (5) ยกกระดับการท่องเที่ยวเชิงประเพณีวัฒนธรรม ธรรมชาติ และกีฬาสู่นานาชาติ (6) พัฒนาเส้นทางเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวทั่วประเทศเพื่อนบ้าน (7) เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการน้ำเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (8) พัฒนาเมืองให้น่าอยู่

4.7.6.2 ทิศทางการพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 2

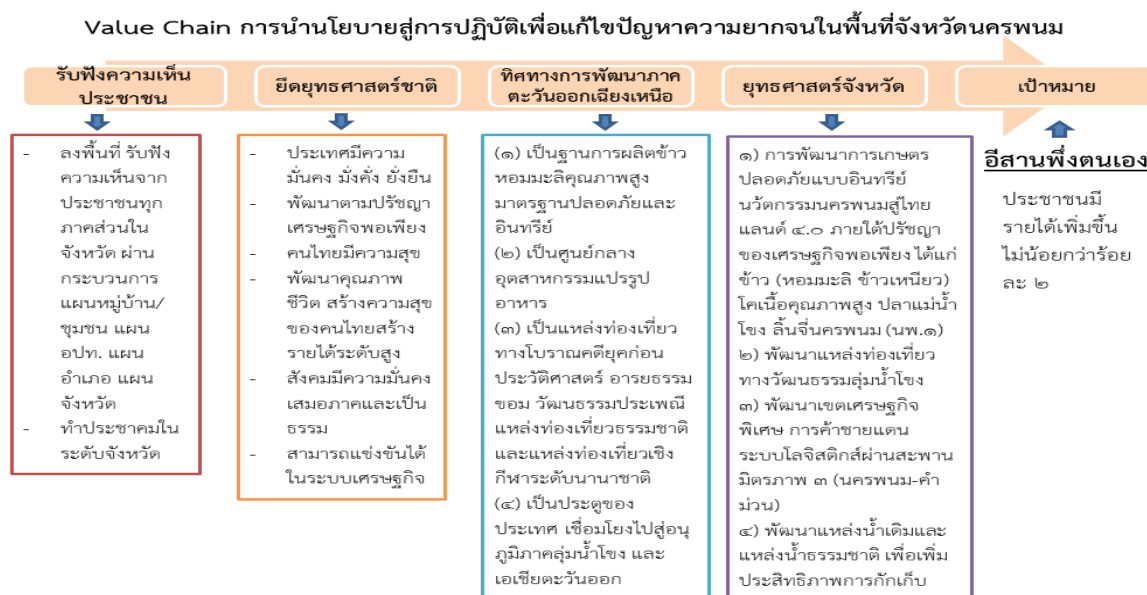
- 1) ส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจ การผลิต และการบริการ ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
- 2) ยกกระดับการท่องเที่ยวเชิงลักษณะในเรื่องของอารยธรรม ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมและประเพณี ของอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง
- 3) เพิ่มศักยภาพการผลิตทางการเกษตรและการสร้างมูลค่าเพิ่มเพื่อการแข่งขัน

ท่องเที่ยวแนวเกษตร” ซึ่งในห้วงหลายปีที่ผ่านมาได้ได้มีการจัดทำแผนงานโครงการเพื่อให้สอดคล้องกับศักยภาพและความต้องการของประชาชนในพื้นที่ยึดนโยบายรัฐบาลเป็นหลัก พร้อมน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นเครื่องมือในการควบคุมการดำเนินงานเป็น Value Chain สอดคล้องเชื่อมโยงตั้งแต่ต้นทาง กลางทาง ปลายทาง สิ่งแรกที่จะต้องดำเนินการ ในการการนำนโยบายสู่การปฏิบัติในพื้นที่จังหวัดนครพนม ดังนี้ (ภาพที่ 4.10)

1. การพัฒนาการเกษตรปลอดภัยแบบอินทรีย์นวัตกรรมนครพนมสู่ไทยแลนด์ 4.0 ภายใต้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ ข้าว (หอมมะลิ ข้าวเหนียว) โคเนื้อคุณภาพสูง ปลาแม่น้ำโขง ลิ่นจิ้นครพนม (พันธุ์นพ.๑) โดยการสร้างแบรนด์ ยกกระต๊อบไปสู่ตลาดคุณภาพสูง การแปรรูปเพิ่มมูลค่า เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตทางการเกษตร รวมถึงการยกระดับผลิตภัณฑ์ OTOP ให้สามารถแข่งขันได้ ให้เป็นที่ยอมรับของตลาดทั้งในและต่างประเทศ รวมทั้งการสร้างความร่วมมือการผลิตสินค้าเกษตรแบบ Contract Farming กับ สปป. ลาว

2. พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมลุ่มน้ำโขง “ให้เป็นเมืองศูนย์กลางการท่องเที่ยวในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง” พัฒนาเมืองให้เป็นเมืองน่าอยู่ริมโขง หรือเมืองคลาสสิกริมโขง (Classic city) เพื่อเพิ่มคุณภาพชีวิต และสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจ โดยรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ ศาสนา ประเพณี วัฒนธรรม และธรรมชาติ โดยเฉพาะองค์พระธาตุพนม การส่งเสริมงานประเพณีไหลเรือไฟ วัฒนธรรมชนเผ่า ๘ ชนเผ่า ๒ เชื้อชาติ การจัดทำเส้นทางไหว้พระธาตุประจำวันเกิด ยกกระต๊อบและพัฒนาวัฒนธรรมชนเผ่าต่างๆ ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ศาสนา และศิลปวัฒนธรรม รวมถึงการสร้างแหล่งท่องเที่ยวใหม่ๆ ให้เป็น Land Mark ของเมือง โดยการก่อสร้างองค์พระธาตุรัตนนาคราย การก่อสร้างเส้นทางจักรยานริมแม่น้ำโขงที่ยาวที่สุดในประเทศไทยเชื่อมโยงการท่องเที่ยวกับประเทศเพื่อนบ้าน

3. พัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษและการค้าชายแดน รวมถึงพัฒนาระบบโลจิสติกส์ระหว่างประเทศผ่านสะพานมิตรภาพ ๓ (นครพนม-คำม่วน) สู่ลาว เวียดนาม และจีนตอนใต้ที่สั้นและสะดวกที่สุด

ภาพที่ 4.10 Value Chain การนำนโยบายสู่การปฏิบัติเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนในพื้นที่จังหวัดนครพนม

Value Chain การนำนโยบายสู่การปฏิบัติเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนในพื้นที่จังหวัดนครพนม เป็นการเชื่อมโยงจากสภาพปัญหาในพื้นที่สู่การกำหนดนโยบาย และแนวทางการขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติทั้งในระดับชาติ ระดับภาค และจังหวัด (Area) เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนและยกระดับรายได้ของประชาชนในจังหวัดนครพนมที่มีเป้าหมายที่ชัดเจนวัดผลได้ คือ ประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ 2 ต่อปี (GPP Per Capita)

4.8 บทเรียนการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดนครพนมแบบบูรณาการ

รูปแบบบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ เริ่มดำเนินการมาประมาณ 14 ปี (ตั้งแต่ปี 2546 จนถึงปัจจุบัน) ปัจจุบันยังพบว่า แผนดังกล่าวยังขาดการบูรณาการการประสานเชื่อมโยงที่ดี และมักเกิดความซ้ำซ้อนในการดำเนินการโครงการหรือดำเนินโครงการที่ไม่สอดคล้องต่อกันและกัน ทำให้การพัฒนาในจังหวัดและการแก้ไขความเดือดร้อนของประชาชนขาดประสิทธิภาพหรืออาจไม่บรรลุผลสำเร็จอย่างเท่าที่ควร ประกอบกับประเทศไทยกำลังอยู่ในยุคของการปฏิรูปประเทศ โดยเฉพาะการปฏิรูประบบงบประมาณของประเทศให้เป็นระบบงบประมาณเชิงพื้นที่ (Area-Based Budgeting) ซึ่งการขับเคลื่อนเรื่องระบบงบประมาณเชิงพื้นที่แล้วจำเป็นต้องพัฒนาและมีความสำคัญยิ่งคือ การปรับกระบวนการจัดทำแผนจังหวัดที่มีกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนตั้งแต่ระดับชุมชนที่จะเชื่อมโยงมาถึงแผนพัฒนาจังหวัด รวมถึงความสอดคล้องกับแผนพัฒนากลุ่มจังหวัดและแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งแผนพัฒนาจังหวัดนั้นยังต้องบูรณาการแผนแม่บทชุมชน และแผนพัฒนา อปท.ที่เกี่ยกับสภาพ/แผนที่มีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์จังหวัดด้วย

ทีมวิจัยได้เปิดตัวโครงการในการประชุมคณะกรรมการบริหารงานจังหวัดนครพนม ครั้งที่ 3/2559 วันที่ 20 ตุลาคม 2559 ณ ห้องประชุมพระธาตุพนม ศาลากลางจังหวัดนครพนม ดังภาพที่ 4.11 จากนั้นได้ดำเนินการเข้าพบหัวหน้าส่วนราชการและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับแผนพัฒนาจังหวัดนครพนม เพื่อดำเนินการสัมภาษณ์เกี่ยวกับปัญหาอุปสรรค และแนวทางแก้ไขการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดนครพนม ตั้งแต่องค์กรว่าราชการจังหวัดนครพนม สำนักงานจังหวัดนครพนม สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดนครพนม สำนักงานเกษตรจังหวัดนครพนม สำนักงานชลประทานจังหวัดนครพนม สำนักงานโครงการชลประทานน้ำท่า องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครพนม ผู้นำชุมชนในพื้นที่

ก่อนดำเนินการพัฒนากรอบการวางแผนพัฒนาจังหวัดนครพนมด้านทรัพยากรน้ำและการเกษตรทางโครงการพัฒนากลไกและกระบวนการเพื่อสนับสนุนการวางแผนจัดทำงบประมาณด้านทรัพยากรน้ำและเกษตรโดยใช้ระบบสารสนเทศในการเชื่อมโยงและสนับสนุนข้อมูลจังหวัดนครพนม ได้จัดให้มีการถอดบทเรียนการทำงานบูรณาการแผนพัฒนาจังหวัดนครพนม ภายใต้การจัดทำงบประมาณรายจ่ายแบบปัจจุบัน ในวันที่ 19 มกราคม 2560 ณ ห้องประชุมพระธาตุพนม ศาลากลางจังหวัดนครพนม มีผู้เข้าร่วมจำนวน 30 คน ดังภาพที่ 4.12

ภาพที่ 4.11(ก)

ภาพที่ 4.11(ข)

ภาพที่ 4.11(ค)

ภาพที่ 4.11(ง)

ภาพที่ 4.11 เปิดตัวโครงการฯ ในการประชุมคณะกรรมการบริหารงานจังหวัดนครพนม ครั้งที่ 3/2559
วันที่ 20 ตุลาคม 2559 ณ ห้องประชุมพระธาตุพนม ศาลากลางจังหวัดนครพนม

ภาพที่ 4.12(ก)

ภาพที่ 4.12(ข)

ภาพที่ 4.12(ค)

ภาพที่ 4.12(ง)

ภาพที่ 4.12 การประชุมถอดบทเรียนการทำงานบูรณาการแผนพัฒนาจังหวัดนครพนม
วันที่ 19 มกราคม 2560 ณ ห้องประชุมพระธาตุนคร ศาลากลางจังหวัดนครพนม

ผลการสรุปจากที่ประชุมถอดบทเรียนและการสัมภาษณ์การทำงานบูรณาการแผนพัฒนาจังหวัด นครพนม มีทั้งข้อดีและปัญหาอุปสรรคในการทำงานแบบบูรณาการที่ผ่านมา สรุปได้ดังนี้

4.8.1 ข้อดีของการมีแผนพัฒนาจังหวัดแบบบูรณาการ

1) ปัจจุบัน แม้ว่าแผนพัฒนาจังหวัดนครพนมแบบบูรณาการยังมีการบูรณาการการทำงานได้ไม่ดีเท่าที่ควร แต่ในบางพื้นที่ที่แผนงานโครงการมีการบูรณาการ แม้ไม่สมบูรณ์มากนัก สิ่งที่พบเห็นคือ ช่วยลดความซ้ำซ้อนของแผนงานโครงการที่ดำเนินการในพื้นที่เดียวกันจากหลายหน่วยงานได้ ส่งผลให้ลดความซ้ำซ้อนของงบประมาณรายจ่ายในดำเนินการในแต่ละปีได้เป็นจำนวนมาก

2) มีการตรวจสอบความซ้ำซ้อน (ไม่ซ้ำซ้อน) กับโครงการที่อยู่ในคำขอตั้งงบประมาณของส่วนราชการ/รัฐวิสาหกิจ และองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

3) จังหวัดมีข้อมูลการพัฒนาที่เป็นปัจจุบัน แผนงานโครงการของทุกหน่วยงานที่ดำเนินการและจะดำเนินการในจังหวัด ผลการดำเนินการโครงการในจังหวัดที่ดำเนินการแล้วและยังไม่ได้ดำเนินการนำไปประกอบการทบทวนยุทธศาสตร์การพัฒนาของจังหวัด แผนพัฒนาจังหวัด ทำให้การพัฒนาในจังหวัดและการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนบรรลุผลสำเร็จเท่าที่ควรจะเป็น

4) การพัฒนาในจังหวัดเป็นเชิงระบบ มีการประสานและเชื่อมโยงการทำงานของหน่วยงานภายในกระทรวงและต่างกระทรวงมากขึ้น เนื่องจากต้องทำงานแบบบูรณาการและจัดทำระบบงบประมาณเชิงพื้นที่ (Area-Based Budgeting)

4.8.2 จุดอ่อน/ปัญหาการบูรณาการแผนพัฒนาจังหวัดและแนวทางการปรับปรุง

จุดอ่อน/ปัญหาการบูรณาการแผนพัฒนาจังหวัดนครพนม ภายใต้การจัดทำงบประมาณรายจ่ายแบบปัจจุบัน พร้อมข้อเสนอแนะแนวทางการปรับปรุง จำนวน 26 ประเด็น รายละเอียดดังตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 จุดอ่อน/ปัญหาของการบูรณาการแผนพัฒนาจังหวัดภายใต้การจัดทำงบประมาณรายจ่ายแบบปัจจุบัน พร้อมข้อเสนอแนะแนวทางการปรับปรุง

จุดอ่อน/ปัญหา	แนวทางการปรับปรุง
1. งบประมาณจังหวัด ถูกแทรกแซงจากฝ่าย/นักการเมือง ทำให้ไม่สามารถดำเนินการตามแผนพัฒนาจังหวัด	1. มีกลไกการจัดทำงบประมาณที่ป้องกันการแทรกแซงจากนักการเมือง และมีระบบตรวจสอบและติดตาม/ประเมินการใช้จ่ายงบประมาณตามแผนพัฒนาจังหวัด
2. หน่วยงานที่มีงบประมาณของตนเอง (function) จะไม่/ให้ความสำคัญน้อยกับการทำงานจังหวัดแบบบูรณาการ สาเหตุจากงบประมาณจังหวัดแบบบูรณาการมีจำนวนน้อยเมื่อเทียบกับงบประมาณของทุกหน่วยงานที่ลงมาที่จังหวัด (งบประมาณจังหวัดแบบบูรณาการจังหวัดนครพนม ประมาณ 300 ล้านบาทต่อปี ขณะที่งบประมาณทั้งหมดที่จัดสรรมาในจังหวัดนครพนม ประมาณ 5,700-7,623 ล้านบาทต่อปี)	2. แผนงานโครงการที่เป็นงบประมาณ Function ต้องถูกบรรจุในแผนพัฒนาจังหวัด แผนงานโครงการต้องดำเนินการจัดทำงบประมาณเชิงพื้นที่ร่วมกับแผนพัฒนาจังหวัด และต้องผ่านความเห็นชอบและอนุมัติจากคณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนา

จุดอ่อน/ปัญหา	แนวทางการปรับปรุง
	จังหวัด และคณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ (ก.บ.จ.) ก่อนดำเนินการ จึงจะทำให้หน่วยงานดังกล่าวให้ความสำคัญกับแผนพัฒนาจังหวัดมากขึ้น
3. งบประมาณจังหวัดแบบบูรณาการที่ได้รับค่อนข้างน้อยและคงที่ในแต่ละปี ทำให้มีงบประมาณค่อนข้างจำกัดในการดำเนินการ แผนพัฒนาจังหวัดและไม่ทั่วถึง ทำให้หน่วยงานต่างๆ ให้ความสนใจน้อยกับงบประมาณ	3. พิจารณางบประมาณจังหวัดตามหลักเกณฑ์ ตัวชี้วัดและคุณภาพของแผนงานโครงการ
4. งบประมาณแผนพัฒนาจังหวัด อยู่ในความดูแลของคณะกรรมการนโยบายการบริหารงานจังหวัดและกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ (ก.น.จ.) หากแผนพัฒนาจังหวัดมีการเปลี่ยนแปลงหรือต้องการปรับเปลี่ยน การปรับเปลี่ยนทำไม่ได้ทันทีและได้ยากเพราะต้องรอความเห็นชอบจาก ก.น.จ. ก่อน จึงเบิกจ่ายงบจังหวัดได้ (ผู้ว่าไม่มีอำนาจเบิกจ่ายโดยตรง)	4. การปรับเปลี่ยนแผนพัฒนาจังหวัด หากปรับเปลี่ยนไม่มากนัก ควรมอบอำนาจให้ ก.บ.จ. ดำเนินการ หรือ ก.น.จ. ควรมีการประชุมทุกเดือน (ปกติมีการประชุม 1-2 ครั้งต่อปี)
5. ช่วงเวลาการจัดทำแผนจากส่วนกลาง แผนพัฒนาจังหวัด และแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่สอดคล้องกัน ทำให้แผนงานโครงการและข้อมูลไม่สอดคล้องกันและไม่เป็นปัจจุบัน (แผนพัฒนาจังหวัดต้องทำล่วงหน้า 4 ปี ขณะที่แผนส่วนกลางทำแผนล่วงหน้า 1 ปี ขณะที่แผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทำแผนล่วงหน้า 3 ปี แผนทั้งสามทำในช่วงเวลาที่ต่างกัน	5. แก้ไขช่วงเวลากำหนดแผนทั้งส่วนกลางและภูมิภาคให้สอดคล้องกันและส่งต่อข้อมูลกัน ปรับแผนพัฒนาในทุกระดับให้มีช่วงเวลาเท่ากันกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ(5 ปี)
6. ปกติหน่วยงานราชการในจังหวัดที่ขึ้นตรงกับส่วนกลาง แผนงานโครงการที่ขอในแผนพัฒนาจังหวัด จะมีการของงบประมาณทั้งงบ Function และ Agenda หากหน่วยงานได้งบประมาณทั้งสองทาง หน่วยงานดังกล่าวจะขอใช้งบ Function ของหน่วยงานตนเอง และขอยกเลิกงบ Agenda ทำให้ก่อปัญหาในการขอยกเลิกงบ Agenda ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการใช้จ่ายเงินของแผนพัฒนาจังหวัด	6. กำหนดให้ของงบประมาณจากแหล่งเดียว
7. ที่ผ่านมา การขับเคลื่อนแผนพัฒนาจังหวัดแบบบูรณาการ ยังไม่เป็นรูปธรรมมากนัก (ยังไม่มีการบูรณาการเป็นรูปธรรม) ปัญหาจากหน่วยงานส่วนกลาง มีแต่แบบฟอร์มให้ทางจังหวัดกรอก แต่ยังไม่มี การตรวจสอบเชิงบูรณาการ	7. มีระบบติดตามและประเมินผลการดำเนินการตามแผนพัฒนาจังหวัด
8. การจัดทำแผนบูรณาการที่ผ่านมา ไม่มีตัวชี้วัดที่ชัดเจน ตั้งแต่ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2559 เป็นต้นมา กำหนดให้มีตัวชี้วัดที่ชัดเจน	8. แผนงานโครงการในแผนพัฒนาจังหวัด ควรมีความชัดเจนในเรื่องวัตถุประสงค์ ตัวชี้วัด ค่าเป้าหมายในเชิงปริมาณและคุณภาพที่สะท้อนให้เห็นถึงการแก้ปัญหา และการใช้โอกาสในการพัฒนาจังหวัด

จุดอ่อน/ปัญหา	แนวทางการปรับปรุง
9. การประชุมแผนงานโครงการแบบบูรณาการ ส่วนใหญ่มีการประชุมเฉพาะในช่วงวางแผนการจัดทำยุทธศาสตร์ ยังไม่มีการประชุมติดตามภาพรวมของการดำเนินงานแผนงานโครงการ และแนวทางแก้ไข	9. คณะกรรมการแผนงานโครงการ/ยุทธศาสตร์จัดให้มีการประชุมหารือติดตามผลการดำเนินงานตามกิจกรรมและแก้ปัญหาาร่วมกัน เป็นประจำหรือทุกเดือน
10. ปัญหาความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน และการขอข้อมูลข้ามหน่วยงาน (การติดต่อประสานงานระหว่างบุคคลและหน่วยงาน) ทำให้การดำเนินงานล่าช้า และไม่บูรณาการจริง	10. มีระบบข้อมูลและฐานข้อมูลกลางของจังหวัด โดยเฉพาะข้อมูลที่ใช้สำหรับการวางแผนพัฒนาจังหวัด ซึ่งทุกหน่วยงานในจังหวัดต้องจัดส่งหรือนำเข้าข้อมูลในระบบอย่างสม่ำเสมอ (ทันสมัย) และหาทางลดความเป็นเอกภาพของแต่ละหน่วยงาน มีเวทีปรึกษาหารือสร้างความคุ้นเคยของบุคลากรที่อยู่ต่างหน่วยงาน ที่ไม่เป็นทางการ อาทิ มีสภากาแฟทุกเดือน
11. ข้อมูลที่ใช้ในการวางแผนไม่เป็นเอกภาพ แต่ละหน่วยงานมีข้อมูลไม่ตรงกันในเรื่องเดียวกัน ทำให้เป็นอุปสรรคในการทำแผน	11. จัดทำระบบฐานข้อมูลกลางระดับจังหวัด
12. ขาดการบูรณาการข้อมูล การไม่ใช้ข้อมูลในแผนพัฒนาจังหวัดมาวิเคราะห์ปัญหาและศักยภาพของจังหวัด เพื่อนำไปสู่การจัดทำแผนงานโครงการที่จัดทำใหม่ ทำให้แผนงานโครงการไม่ตอบโจทย์การแก้ปัญหาและความต้องการของประชาชนในพื้นที่	12. นำข้อมูลศักยภาพและปัญหาของพื้นที่ และความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น ซึ่งบรรจุอยู่ในแผนพัฒนาจังหวัด ที่ได้จากการทบทวนแผนพัฒนาจังหวัดมาใช้ในการเขียนแผนงานโครงการใหม่
13. บุคลากรของหน่วยงานไม่เพียงพอ หน่วยงานมีงานทั้ง Function และ Agenda แต่จำนวนบุคลากรมีจำกัดหรือลดลง (อัตรากำลังลดลง) แต่ปริมาณงานเพิ่มมากขึ้น อีกทั้งผู้บริหารระดับบนไม่เข้าใจผู้ปฏิบัติ ทำให้เกิดความขัดแย้งเรื่องงานกับคน	13. วิเคราะห์และจัดสรรอัตรากำลังให้สอดคล้องกับปริมาณงาน
14. หัวหน้าส่วนหน่วยงานและบุคลากรที่รับผิดชอบการทำแผนของหน่วยงานต่างๆ มีการเปลี่ยนบ่อย ทำให้ต้องมีการเรียนรู้ใหม่ตลอด ส่งผลให้ขาดความต่อเนื่องและการดำเนินงานของแผนงานพัฒนา	14. กำหนดวาระการดำรงตำแหน่งอย่างชัดเจน และไม่มีการย้ายจนกว่าครบวาระเช่น หัวหน้าหน่วยราชการมีวาระ 4 ปี เป็นต้น
15. นโยบายเร่งด่วนจากรัฐบาล\หน่วยงานกลางระดับกระทรวง มาแทรกแซงจำนวนมากลงมาในพื้นที่ ส่งผลทำให้การดำเนินการตามแผนพัฒนาจังหวัดเดิมล่าช้าหรือชะงัก	15. หน่วยงานกลางต้องคำนึงถึงประสิทธิภาพและผลสัมฤทธิ์ของงานเป็นหลัก และนำแผนพัฒนาจังหวัดมาร่วมพิจารณาด้วย

จุดอ่อน/ปัญหา	แนวทางการปรับปรุง
16. ความล่าช้าของการประสานงานของหน่วยงานในแต่ละระดับ จังหวัดถึงอำเภอ อาทิ ผู้สั่งการหรือเจ้าของงานอยู่ระดับจังหวัด แต่ผู้ปฏิบัติอยู่ระดับอำเภอ	16. ปรับปรุงระบบการสั่งการให้รวดเร็ว
17. การอนุมัติโครงการล่าช้า (มิได้เป็นไปตามแผน) โดยเฉพาะโครงการที่มีการจัดซื้อจัดจ้าง หากวงเงินเกิน 2 ล้านบาท ต้องผ่าน e breeding มีปัญหาเรื่องการจัดซื้อจัดจ้าง และมีการเร่งรัดในการใช้งบประมาณ ทำให้งานไม่มีประสิทธิภาพ เกิดการร้องเรียนเรื่องการจัดซื้อจัดจ้าง	17. ปรับปรุงระบบการอนุมัติและเบิกจ่ายให้ตรงกับกิจกรรมของโครงการ และมีความโปร่งใส
18. วัสดุโครงการ ถูก lock speck ไม่ตรงกับที่เสนอไว้ในแผนงานโครงการ	18. การจัดซื้อจัดจ้าง วัสดุโครงการ ตรงตามข้อเสนอโครงการ โดยเน้นคุณภาพและความโปร่งใสในการจัดซื้อ
19. ปัญหาทางวิชาการ เรื่องการไม่ยอมรับกันเองของแต่ละหน่วยงาน เนื่องานยังไม่บูรณาการ ยังไม่เอาประชาชนเป็นตัวตั้ง ยึดความคิดผู้บริหารเป็นหลัก	19. หาทางลดความเป็นเอกภาพของแต่ละหน่วยงาน โดยจัดมีเวทีปรึกษาหารือ สร้างความคุ้นเคยกับบุคลากรที่อยู่ต่างหน่วยงาน ที่ไม่เป็นทางการ อาทิ มีสภากาแฟทุกเดือน
20. หน่วยงานราชการในจังหวัดให้ความสำคัญน้อยในการทำแผนพัฒนาจังหวัด เห็นได้จาก การส่งบุคลากรของหน่วยงานมาประชุม จะเปลี่ยนคนที่มาประชุมหรือหนีออกไปก่อนเสร็จสิ้นการประชุม	20. ให้ความสำคัญกับการส่งคนมาประชุม ควรเป็นคนเดิม และเป็นบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการทำแผนงาน
21. ภารกิจและชั่วโมงทำงานของแต่ละหน่วยงานแตกต่างกัน	21. กำหนดเวลาพบปะไว้ล่วงหน้าหรือเป็นประจำ
22. งบประมาณของผู้ปฏิบัติงานไม่เพียงพอ (ออกไปทำงานไม่ได้) ขณะที่คณะทำงานมีงบประมาณเพียงพอ	22. ผู้บริหารควรจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอต่อกิจกรรมของแผนงานโครงการให้ผู้ปฏิบัติงาน
23. การเบิกจ่ายล่าช้าไม่เป็นไปตามวงงบประมาณและเบิกจ่ายไม่พร้อมกัน (งบ Function เบิกจ่ายในเดือนมีนาคม งบ Agenda เบิกจ่ายในเดือนมกราคม) อีกทั้งการเบิกจ่ายได้ล่าช้ากว่ากิจกรรมแผนงานที่ตั้งไว้ ในทางตรงกันข้ามมีการเร่งรัดงานให้เป็นไปตามแผนงานและแผนเงิน	23. ปรับปรุงระบบการอนุมัติเบิกจ่ายให้ตรงกับกิจกรรมของโครงการและตามวงงบประมาณ
24. ขาดการบูรณาการการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงาน ทำให้มีผลกระทบต่อบริบทนิเวศวิทยาและสิ่งแวดล้อม อาทิ กรมชลประทานของงบประมาณในการขุดลอกแหล่งน้ำ แต่การออกแบบมิได้มองผลกระทบกับสิ่งมีชีวิตในน้ำ	24. การประสานความร่วมมือทางวิชาการระหว่างหน่วยงาน และร่วมกันออกแบบก่อสร้างโดยมองผลกระทบเชิงระบบ

จุดอ่อน/ปัญหา	แนวทางการปรับปรุง
25. จังหวัดไม่มีศูนย์กลางการบริหารงานแบบบูรณาการ (วางแผนสั่งการ ดำเนินการ) ประกอบกับงบประมาณของแผนพัฒนาจังหวัดมีจำกัดเมื่อเปรียบเทียบกับงบประมาณของหน่วยงานกระทรวง กรม กอง (Function) ทำให้หน่วยงานในพื้นที่ที่มีงบประมาณของตนเอง จะเน้นการทำงานตามงบประมาณของตนเองเป็นหลัก	25. จัดตั้งศูนย์บริหารงานแบบบูรณาการระดับจังหวัด เพื่อจัดทำ ควบคุม รวบรวมและติดตามแผนพัฒนา จังหวัด ดำเนินการจัดทำงบประมาณ เชิงพื้นที่ร่วมกับแผนพัฒนาจังหวัด และมีเอกภาพในการดูแลควบคุมการทำงานตามแผนพัฒนาจังหวัด
26. แม้ว่าผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธานคณะกรรมการบริหารงาน จังหวัดแบบบูรณาการ (ก.บ.จ.) แต่บทบาทหน้าที่เฉพาะการ ประสาน อำนาจการการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัด ไม่มีอำนาจสั่งการ ว่าทุกหน่วยงานในจังหวัดต้องดำเนินการตามแผนพัฒนาจังหวัดที่ วางไว้	26. มอบอำนาจให้ผู้ว่าราชการ จังหวัดมีอำนาจหน้าที่ในการควบคุม สั่งการแผนงานโครงการให้เป็นไป ตามแผนพัฒนาจังหวัด ผ่าน ก.บ.จ. แผนงานโครงการที่ดำเนินการใน จังหวัดทั้งจากส่วนกลางและภูมิภาค ต้องบรรจุในแผนพัฒนาจังหวัด มีการ วางแผนร่วมกันกับทางจังหวัด และ ต้องผ่านความเห็นชอบ คณะกรรมการบริหารงานจังหวัด แบบบูรณาการ (ก.บ.จ.) จึงจะ สามารถดำเนินการได้ และทำงาน ควบคู่กับศูนย์บริหารงานแบบบูรณา การระดับจังหวัด

4.9 การวิเคราะห์ช่องว่าง(Gap Analysis) ของกลไก/กระบวนการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดนครพนม และการขอรับการจัดสรรงบประมาณในปัจจุบัน โดยพิจารณาถึงความเชื่อมโยงกับข้อมูลสารสนเทศน้ำเพื่อการเกษตร

การบริหารงานจังหวัดและกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ เริ่มต้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2546 อาศัยอำนาจตามความแห่งพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการบริหารจังหวัดและกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ พ.ศ.2551 เป็นหลักในการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดและกลุ่มจังหวัด โดยอาศัยกลไกและการบริหารงานกลุ่มจังหวัดและจังหวัด กลไกของคณะกรรมการ ประกอบด้วยคณะกรรมการใน 3 ระดับคือ 1) คณะกรรมการในระดับชาติ ได้แก่ คณะกรรมการนโยบายการบริหารงานจังหวัดและกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ(ก.น.จ.) มีนายกรัฐมนตรี เป็นประธาน 2) คณะกรรมการในระดับกลุ่มจังหวัด ได้แก่ คณะกรรมการบริหารงานกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ (ก.บ.ก.) มีหัวหน้ากลุ่มจังหวัด เป็นประธาน และ 3) คณะกรรมการในระดับจังหวัด ได้แก่ คณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ (ก.บ.จ.) มีผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นประธาน และมีความเชื่อมโยงกับแผนพัฒนาระดับต่างๆ

ในการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัด มีการบูรณาการทุกภาคส่วนในพื้นที่และสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาพื้นที่ โดยการเชื่อมโยงและบูรณาการกับแผนชุมชนและแผนพัฒนา

ระดับต่างๆ ในพื้นที่ กล่าวคือ แผนพัฒนาหมู่บ้าน/ชุมชน แผนพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งดำเนินการโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) บูรณาการแผนท้องถิ่นเป็นแผนพัฒนาอำเภอ และสู่แผนพัฒนาจังหวัด ตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 มาตรา 16 และมาตรา 17 และระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการจัดทำและประสานแผนพัฒนา ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548

การจัดทำแผนพัฒนาจังหวัด จะดำเนินการจะดำเนินการตาม นโยบาย/ทิศทางการพัฒนาประเทศ ยุทธศาสตร์ชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ดังเห็นได้จาก แผนพัฒนาจังหวัดเกือบทั้งหมดจะมียุทธศาสตร์ที่สอดคล้องหรือเหมือนกันกับยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ แผนพัฒนาจังหวัดเป็นแผน 4 ปี แต่แผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่น เป็นแผน 3 ปี

ปัจจุบัน(ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2561) กลไกการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดและกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ ยึดระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารงานเชิงพื้นที่แบบบูรณาการ พ.ศ. 2560 กำหนดให้มีคณะกรรมการการบูรณาการนโยบายพัฒนาภาค(ก.บ.ภ.) มีอำนาจหน้าที่กำหนดกรอบนโยบายและวางระบบในการบริหารภาค กำหนดหลักเกณฑ์ และวิธีการในการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนากลุ่มจังหวัด และแผนพัฒนาภาค ให้สอดคล้องกับแผนระดับชาติและนโยบายรัฐบาล

การบริหารงานจังหวัดและกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ ได้ออกระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารงานเชิงพื้นที่แบบบูรณาการ พ.ศ. 2560 ข้อ 5(1) และ (2) กำหนดให้คณะกรรมการการบูรณาการนโยบายพัฒนาภาค(ก.บ.ภ.) เพิ่มขึ้นอีกชุดหนึ่ง อยู่ระดับสูงกว่า กบจ. กบก. และ กนจ. ซึ่ง ก.บ.ภ. มีอำนาจหน้าที่กำหนดกรอบนโยบายและวางระบบในการบริหารภาค กำหนดหลักเกณฑ์ และวิธีการในการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนากลุ่มจังหวัด และแผนพัฒนาภาค ให้สอดคล้องกับแผนระดับชาติและนโยบายรัฐบาล

สำหรับกลไกการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภายหลังประกาศระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารงานเชิงพื้นที่แบบบูรณาการ พ.ศ. 2560 กระทรวงมหาดไทยได้แก้ไขเพิ่มเติมระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2559 กำหนดให้แผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็น “แผนพัฒนาท้องถิ่น 4 ปี” เพื่อให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนากลุ่มจังหวัด และแผนพัฒนาภาค ซึ่งเป็นแผน 4 ปี

โดยสรุป กลไกการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดและกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ จากอดีตจนถึงปัจจุบัน กลไกยังคงเดิม เพียงแต่เพิ่มกลไกคณะกรรมการการบูรณาการนโยบายพัฒนาภาค (ก.บ.ภ.) มาช่วยกำหนดกรอบนโยบายและวางระบบการบริหารให้แผนพัฒนาแต่ละระดับสอดคล้องกับแผนพัฒนาระดับชาติและนโยบายของรัฐบาล ซึ่งยังไม่มีหลักฐานเชิงประจักษ์ว่า จะช่วยให้การบริหารงานจังหวัดและกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการดีกว่าที่ผ่านมามากน้อยเพียงใด ที่ผ่านมามีปัญหาหลายประการ อาทิ งบประมาณจังหวัดถูกแทรกแซงจากฝ่ายการเมือง หน่วยงานที่มีงบประมาณของตนเอง (function) เน้นการทำงานตามภารกิจของตนเองและให้ความสำคัญน้อยในการทำแผนพัฒนาจังหวัด ประกอบกับงบประมาณจังหวัดแบบบูรณาการที่ได้รับค่อนข้างน้อยและคงที่ในแต่ละปี ช่วงเวลาการจัดทำแผนจากส่วนกลาง แผนพัฒนาจังหวัด และแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่สอดคล้องกัน ขาดการบูรณาการข้อมูลและการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงาน นโยบายเร่งด่วนจากรัฐบาลหน่วยงานกลางระดับกระทรวงซึ่งต้องดำเนินการก่อน แม้ว่า

ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธานคณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ (ก.บ.จ.) แต่บทบาทหน้าที่เฉพาะการประสาน อำนวยการการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัด ไม่มีอำนาจสั่งการว่าทุกหน่วยงานในจังหวัดต้องดำเนินการตามแผนพัฒนาจังหวัด เป็นต้น นอกจากนี้จากรายงานงานงบประมาณแผนงานบูรณาการและกรณีศึกษาแผนงานบูรณาการส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร 2559) ได้เสนอแนะการจัดทำงบประมาณบูรณาการเชิงยุทธศาสตร์ว่า ทั้งหน่วยงานหลักและหน่วยงานกลางที่เกี่ยวข้องควรทบทวนขอบเขต เป้าหมาย แนวทางการดำเนินงาน และตัวชี้วัดให้ชัดเจน และควรพิจารณาโครงการ กิจกรรมและการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้มีความสัมพันธ์สอดคล้องกัน สามารถเชื่อมโยงไปสู่เป้าหมายได้จริง ควรกำหนดตัวชี้วัดของแต่ละหน่วยงานให้เชื่อมโยงถึงตัวชี้วัดของเป้าหมายรวมของแผนงานบูรณาการเชิงยุทธศาสตร์ เพื่อให้การบูรณาการดำเนินงานตามนโยบายสำคัญเร่งด่วนของรัฐบาลสามารถบรรลุผลสำเร็จได้ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ นอกจากนี้หน่วยงานเจ้าภาพควรตรวจสอบโครงการ กิจกรรมและการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่ให้เกิดความซ้ำซ้อน ให้เป็นไปตามหลักการจัดทำงบประมาณในลักษณะบูรณาการเชิงยุทธศาสตร์ที่ให้ความสำคัญกับการประหยัด ความคุ้มค่า และมีประสิทธิภาพ

แม้ว่าระดับประเทศ จะมีแผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2558-2569 ที่เน้นการแก้ไขปัญหาด้านทรัพยากรน้ำของประเทศในทุกด้านอย่างมีเอกภาพและบูรณาการในทุกมิติ โดยเฉพาะยุทธศาสตร์การสร้างความมั่นคงของน้ำภาคการผลิต (เกษตรและอุตสาหกรรม) การจัดการน้ำท่วมและอุทกภัยเพื่อลดความเสียหายในพื้นที่เกษตรรวมถึงการปรับตัวในพื้นที่น้ำท่วมซ้ำซาก แต่ในแผนพัฒนาจังหวัดนครพนมและหรือจังหวัดอื่น ไม่ปรากฏว่า มีแผนยุทธศาสตร์ด้านทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตร แผนงานด้านการเกษตรจะปรากฏอยู่ในยุทธศาสตร์การพัฒนาการเกษตรและอุตสาหกรรมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม สำหรับแผนงานการบริหารจัดการน้ำอยู่ในยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน ซึ่งมีได้มีการบูรณาการการทำงานร่วมกันและบริหารจัดการน้ำเพื่อการเกษตรอย่างเป็นระบบและเป็นองค์รวม การที่จะให้มีการบูรณาการน้ำเพื่อการเกษตรในแผนพัฒนาจังหวัด จำเป็นต้องมียุทธศาสตร์ด้านทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตร บรรจุในแผนพัฒนาจังหวัดนครพนมพร้อมจัดทำงบประมาณเชิงบูรณาการทั้ง 3 มิติ (มิตินงานตามยุทธศาสตร์พื้นที่ (Area) มิตินงานตามยุทธศาสตร์กระทรวง/หน่วยงาน (Function) และมิตียุทธศาสตร์สำคัญของรัฐบาล (Agenda) ดังนั้น เพื่อให้เกิดผลเป็นรูปธรรม จำเป็นต้องมีกลไกในระดับนโยบายสู่ระดับพื้นที่ โดย ก.บ.จ. และกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นหน่วยงานหลักในการบูรณาการ ทำนองเดียวกับการบูรณาการและขับเคลื่อนงานตามนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (เพื่อยกกระดาด A4) แผนงานระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่

หากพิจารณาช่องว่างของกลไกและกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดและการขอรับการจัดสรรงบประมาณในปัจจุบัน ที่เชื่อมโยงกับข้อมูลสารสนเทศด้านทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตร จังหวัดนครพนมต้องดำเนินการอุดช่องว่าง กล่าวคือ 1) หาเจ้าภาพหลัก เพื่อดำเนินการรวบรวมและจัดทำฐานข้อมูลสารสนเทศด้านทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตรทั้งจังหวัด และนำมาใช้สนับสนุนการวางแผนพัฒนาในพื้นที่ และ 2) กำหนดความเชื่อมโยงของเป้าประสงค์และตัวชี้วัดที่แสดงภาพชัดเจน

บทที่ 5

กลไกการวางแผนและแนวทางการเชื่อมโยงสารสนเทศสนับสนุน การวางแผนพัฒนาระดับจังหวัดนครพนมด้านทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตร

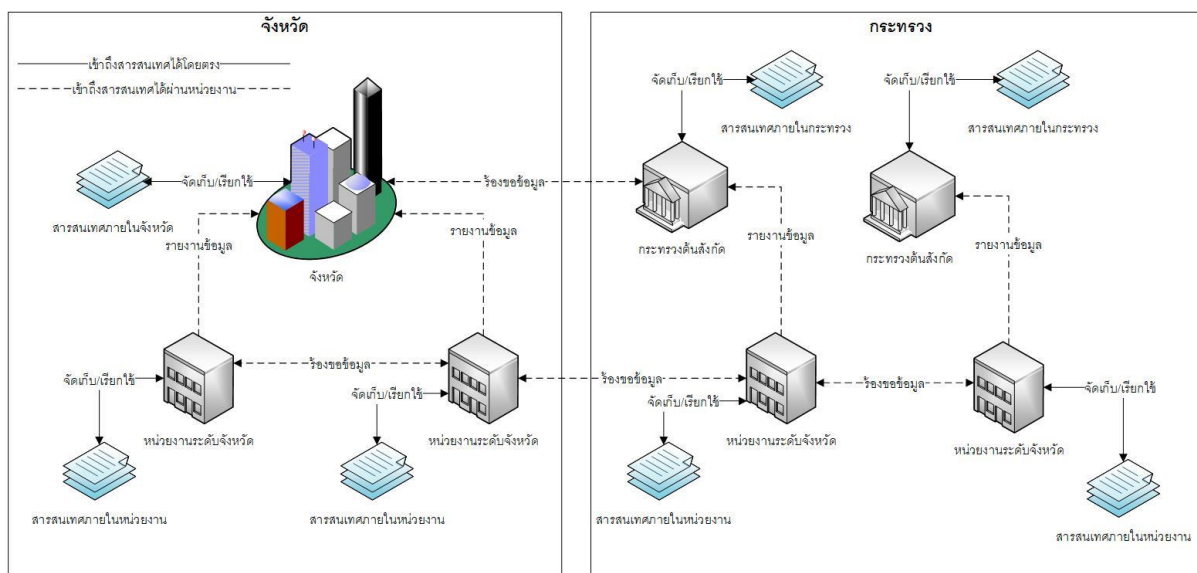
5.1 กลไกการวางแผนพัฒนาจังหวัดด้านทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตร

การจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดมีกลไกและกระบวนการจัดทำแผน อาศัยพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการบริหารจังหวัดและกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ พ.ศ.2551 และระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารงานเชิงพื้นที่แบบบูรณาการ พ.ศ. 2560 ขั้นตอนแรกที่สำคัญคือ การรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล จังหวัดนครพนมมีคณะทำงานข้อมูลจัดหาข้อมูลสภาพทั่วไปของจังหวัดนครพนม มีหน้าที่จัดหาข้อมูล วิเคราะห์สภาพการณ์ ศักยภาพและปัญหาของจังหวัด สำหรับการวางแผนด้านทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตรนั้น การใช้ข้อมูลสารสนเทศมีความจำเป็นอย่างยิ่ง และต้องเป็นข้อมูลที่ถูกต้อง แม่นยำและทันสมัย สามารถนำมาใช้ประกอบการวิเคราะห์สถานการณ์ สภาพแวดล้อม ศักยภาพความต้องการของพื้นที่ได้อย่างตรงประเด็นและเห็นภาพเป็นรูปธรรม

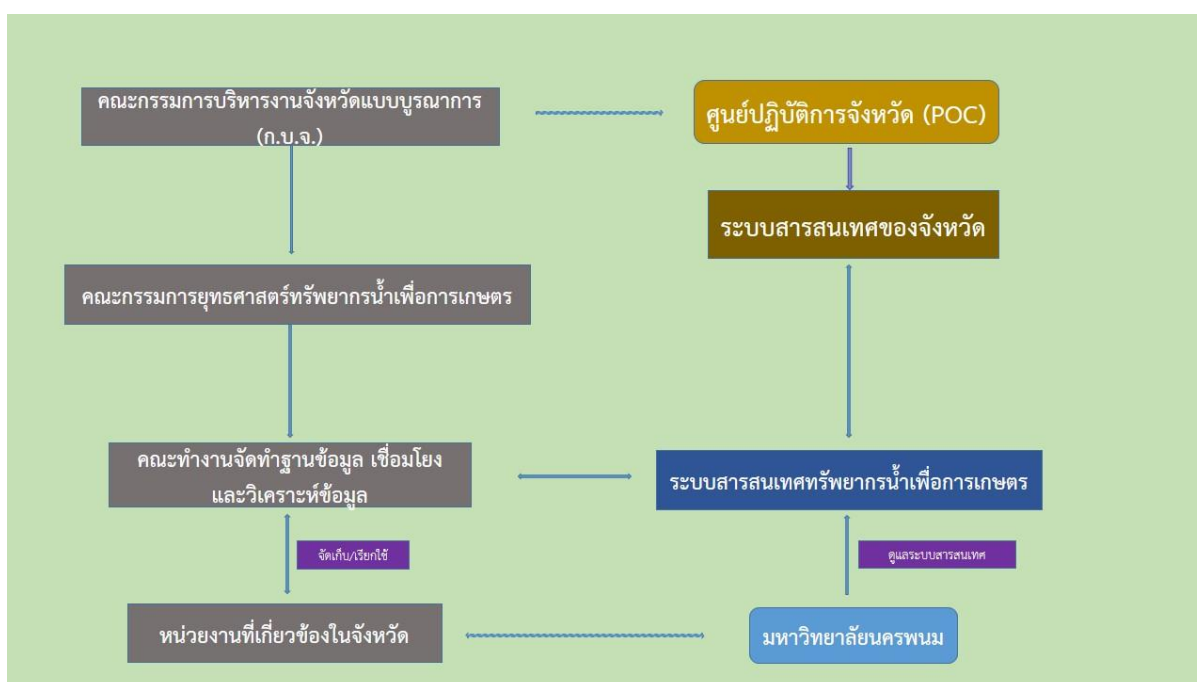
ที่ผ่านมา คณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ (ก.บ.จ.) มีการจัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการจังหวัด (Provincial Operation Center or POC) ซึ่งดำเนินการโดยคณะกรรมการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและสื่อสารจังหวัด (ส่วนใหญ่เป็นการเชื่อมโยงฐานข้อมูลสารสนเทศข่าวสารทางราชการเป็นหลัก) แต่ยังคงขาดสารสนเทศด้านทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตร ผลการประชุมร่วมกับคณะอนุกรรมการพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์จังหวัดนครพนมเกี่ยวกับการบริหารจัดการน้ำเพื่อการเกษตรเกษตรในระดับจังหวัดในวันที่ 16 มิถุนายน 2560 ณ พัฒนาการเกษตรและสหกรณ์จังหวัดนครพนม สรุปได้ว่า ปัจจุบันข้อมูลในระดับจังหวัด จะเป็นข้อมูลเฉพาะของหน่วยงาน จัดเก็บอยู่ในระบบฐานข้อมูลต่างกัน ส่งผลให้การจัดเก็บข้อมูลนั้นมีความซ้ำซ้อน ข้อมูลไม่ตรงกัน ไม่สามารถแลกเปลี่ยนและสนับสนุนการบริการราชการแบบบูรณาการร่วมกันได้ (ภาพที่ 5.1) เช่น สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดนครพนม มีการจัดเก็บข้อมูลทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตรเฉพาะของหน่วยงานตนเพื่อใช้ในการทำงานประจำทั่วไป แต่เมื่อมีความต้องการจัดทำโครงการแบบบูรณาการนั้น อาจจำเป็นต้องใช้ข้อมูลทรัพยากรน้ำบางส่วนเพิ่มเติมจากสำนักงานชลประทานจังหวัดนครพนม ซึ่งกระบวนการร้องขอข้อมูลข้ามหน่วยงานเช่นนี้ มีขั้นตอนและระยะเวลาดำเนินการมาก ส่งผลให้อาจจัดทำแผนงานโครงการไม่ทันกำหนด และแม้ว่าทางจังหวัดนครพนมมีการร้องขอข้อมูลไปยังหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อเก็บรวบรวมเป็นข้อมูลกลางของจังหวัดก็ตาม แต่เป็นเพียงการขอความร่วมมือจากหน่วยงานเท่านั้น ไม่มีหลักเกณฑ์ กฎระเบียบหรือข้อบังคับที่ชัดเจนในการปฏิบัติ ส่งผลให้ในทางปฏิบัตินั้น หากหน่วยงานต่าง ๆ มีภารกิจอื่นที่ดำเนินการอยู่ อาจไม่สามารถให้ความร่วมมือได้อย่างมีประสิทธิภาพพอ ทำให้ไม่สามารถเชื่อมโยงข้อมูลภายในจังหวัดได้อย่างครบถ้วนและมีบูรณาภาพ

ดังนั้น คณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ (ก.บ.จ.) ควรแต่งตั้งคณะกรรมการยุทธศาสตร์ทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตรขึ้นมาอีกชุดหนึ่ง โดยมีรองผู้ว่าราชการจังหวัดที่ได้รับมอบหมายเป็นประธาน กลุ่ม

งานยุทธศาสตร์จังหวัด สำนักงานจังหวัด เป็นคณะทำงานและเลขานุการ กรรมการมาจาก ตัวแทนจากส่วนราชการในจังหวัดที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรน้ำ การเกษตร และสถาบันการศึกษา โดยเฉพาะมหาวิทยาลัยนครพนม ทำหน้าที่สนับสนุนการจัดทำระบบสารสนเทศและระบบเครือข่ายด้านทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตร เป็นการเฉพาะ ดังภาพที่ 5.2 และ 5.3 นอกจากนี้ให้ช่วยประสานงาน สนับสนุนคณะทำงานชุดอื่นภายใต้คณะกรรมการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารระดับจังหวัดนครพนม เพื่อให้ได้ระบบสารสนเทศที่เป็นชุดเดียวกันและทันสมัยอยู่เสมอ อีกทั้งสามารถเชื่อมโยงกับหน่วยงาน/กระทรวงที่เกี่ยวข้อง

ภาพที่ 5.1 รูปแบบการจัดเก็บข้อมูลในปัจจุบัน

ภาพที่ 5.2 โครงสร้าง กลไก การบริหารและระบบสารสนเทศด้านทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตร

1) การพัฒนาและดูแลระบบสารสนเทศ

ในการจะพัฒนาระบบสารสนเทศกลางของจังหวัดโดยใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์นั้น จำเป็นต้องมีการรวบรวมความต้องการข้อมูล และสารสนเทศพื้นฐานของแต่ละหน่วยงาน รวมถึงสำรวจข้อมูลที่มีอยู่ในทุกหน่วยงาน เพื่อนำวิเคราะห์และตรวจสอบความซ้ำซ้อนและความถูกต้องของข้อมูล ดำเนินการแก้ไขให้ข้อมูลเป็นปัจจุบันและมีความถูกต้อง จากนั้นต้องกำหนดกฎ ระเบียบและข้อบังคับในการเข้าถึงข้อมูล ทั้งนี้ในส่วนของการส่งข้อมูลเข้าระบบ มีการกำหนดแบบฟอร์มการนำส่งข้อมูลให้มีมาตรฐานเดียวกันเพื่อให้ผู้นำข้อมูลเข้าระบบสามารถจัดการได้ง่ายขึ้น จากนั้นจึงจะทำการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อให้รองรับกับความต้องการ

แม้ว่าจังหวัดนครพนมจะมีระบบสารสนเทศทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตรที่เป็นมาตรฐานแล้ว สิ่งที่ยังเป็นที่ยาวและยังเป็นปัญหาอยู่ตลอดของหน่วยงานราชการในระดับพื้นที่คือ การขาดบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญและหรือการโยกย้ายของราชการไปทำงานในหน้าที่อื่นที่ได้รับมอบหมาย ดังนั้นการพัฒนาและดูแลระบบสารสนเทศให้ข้อมูลเป็นปัจจุบันและใช้การได้ตลอด เพื่อแก้ปัญหาดังกล่าวควรให้หน่วยงานทางวิชาการประจำจังหวัดนครพนมซึ่งมีบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญทั้งระบบภูมิสารสนเทศ (GIS) ระบบเครือข่าย (Network) และระบบอื่น ๆ ที่อาจเกี่ยวข้องอยู่ เช่น คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม เนื่องจากเป็นหน่วยงานที่มีความเกี่ยวข้องกับองค์ความรู้และเทคโนโลยีที่นำมาใช้งาน ทั้งนี้ทางจังหวัดนครพนมควรทำความร่วมมือการทำงานร่วมกับทางมหาวิทยาลัยนครพนม (MOU) ในการดูแลระบบสารสนเทศและระบบเครือข่ายต่อไป

2) การวิเคราะห์และใช้ระบบในการวางแผนพัฒนา

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานยุทธศาสตร์ทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตร ประกอบด้วยหลายหน่วยงาน ซึ่งสามารถการขอใช้ข้อมูลจากคอมพิวเตอร์แม่ข่าย(Server) ที่ดูแลโดย คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม ผ่านคอมพิวเตอร์ที่เป็นลูกข่าย(Client) ประจำหน่วยงาน ทำให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถร่วมกันวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการวางแผนพัฒนาและการตัดสินใจทั้งในระดับนโยบาย และระดับพื้นที่ต่อไป อย่างไรก็ตามทางจังหวัด ต้องมีการจัดฝึกอบรมการใช้ระบบดังกล่าวให้เกิดบุคลากรเกิดความชำนาญในการวิเคราะห์และการใช้ประโยชน์ข้อมูลให้เกิดประโยชน์สูงสุด และมีการวางแผนจัดเก็บและจัดส่งข้อมูลปัจจุบันให้ผู้ดูแลระบบ และมีประสานแผนการทำงานร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ

บทที่ 6

พื้นที่ศึกษาการบูรณาการด้านทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตร

6.1 ความเป็นมา

ผลการหารือกับสำนักงานจังหวัดนครพนมเกี่ยวกับแผนงานโครงการในแผนพัฒนาจังหวัดนครพนม ในด้านการพัฒนาการเกษตรแบบบูรณาการที่ผ่านมา แผนงานโครงการแม้ว่าโครงการอยู่ในพื้นที่เดียวกัน การใช้งบประมาณดำเนินงานอยู่ในรูปต่างหน่วยต่างของงบประมาณตามหน้าที่ของหน่วยงานตนเองในทุกระดับพื้นที่ มีการบูรณาการแบบหลวมๆ เชิงวาทกรรม ยังไม่เป็นรูปธรรมตามแนวคิดห่วงโซ่คุณค่า (value chain concept) ตั้งแต่ต้นน้ำจนถึงปลายน้ำ

ในช่วงปลายปี 2558 (วันที่ 26 สิงหาคม 2558) กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้กำหนดแนวทางการพัฒนากระทรวง (Road Map) มีโครงสร้างที่สำคัญคือ การปรับโครงสร้างการผลิตสินค้าเกษตร ด้านสินค้าพืช ปศุสัตว์ และสินค้าประมง ประกอบกับรัฐมนตรีกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (พลเอกฉัตรชัย สาริกัลยะ) ได้มอบนโยบาย เน้นให้ความสำคัญในเรื่อง การลดต้นทุน โดยการรวมแปลงเป็นแปลงใหญ่ ก่อให้เกิดกิจกรรมลดต้นทุนการผลิตที่กำหนด และสามารถวัดผลสัมฤทธิ์ได้อย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งเป็นโอกาสในการแข่งขันให้กับสินค้าเกษตร ทั้งนี้การปรับโครงสร้างสินค้าที่สำคัญดังกล่าว จะต้องทำการเกษตรในพื้นที่ที่มีความเหมาะสมตามที่กระทรวงเกษตรได้ประกาศเขตพื้นที่เหมาะสมสำหรับการผลิตสินค้า 20 ชนิดไว้แล้ว โดยมีหลักการคือ การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต อาทิ ลดต้นทุนการผลิต เพิ่มผลผลิตต่อพื้นที่ รวมทั้งผลผลิตมีคุณภาพได้มาตรฐานตรงตามความต้องการของตลาด มีการผลิตร่วมกันเป็นกลุ่มและมีการเชื่อมโยงกับตลาด เพื่อบริหารจัดการให้เกิดสมดุลระหว่างอุปทานและอุปสงค์ของสินค้า แก้ปัญหาเรื่องสินค้าล้นตลาดและราคาสินค้าเกษตรตกต่ำ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์มอบหมายให้ทุกหน่วยภายใต้สังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ดำเนินการส่งเสริมและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร ส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรให้มีคุณภาพได้มาตรฐาน เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของสินค้าเกษตร และเพิ่มรายได้ของเกษตรกร ตลอดจนดูแลคุณภาพชีวิตของเกษตรกร โดยจัดทำโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่

ระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่หรือทั่วไปเรียกว่า เกษตรแปลงใหญ่ เป็นหนึ่งในเก้าเรื่องของนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ อาทิ ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ระบบการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ (แปลงใหญ่) การบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรม (Zoning by Agri-Map) เกษตรอินทรีย์ เกษตรทฤษฎีใหม่ ธนาкарสินค้าเกษตร ยกระดับสหกรณ์ให้เข้มแข็ง การผลิตข้าวครบวงจร ที่ดินทำกิน/สปก. ยึดคืบตาม ม44 ระบบส่งน้ำ/กระจายน้ำ Smart Farmer Smart officer และการพัฒนาและยกระดับมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหาร อย่างไรก็ตาม แผนงานทั้งหมดนี้ จะขับเคลื่อนโดยบูรณาการงานตาม Agenda และ Area Based ดังแผนภาพการเชื่อมโยงงานตามนโยบายของ รมว.กษ (ภาพที่ 6.1)

ภาพที่ 6.1 นโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ในปี 2559 กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้มีหนังสือถึงผู้ว่าราชการจังหวัด ขอให้แจ้งเกษตรกรและสหกรณ์จังหวัดพิจารณาเสนอแปลงต้นแบบ ตามแนวทางการลดต้นทุนการผลิต โดยผ่านความเห็นชอบของคณะกรรมการพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ฯ จังหวัดละ 1 แปลง

เพื่อดำเนินการในปี 2559 คณะกรรมการพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ฯจังหวัดนครพนม ได้ดำเนินการคัดเลือกพื้นที่แปลงต้นแบบ เข้าร่วมแปลงใหญ่ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ คือ แปลงข้าวใหญ่ ต้นแบบตำบลดอนนางหงส์ อำเภอธาตุพนม (ที่ทำการตั้งอยู่ที่บ้านหนองสะโน) ทีมวิจัยโครงการพัฒนาไกลและกระบวนการเพื่อสนับสนุนการวางแผนจัดทำงบประมาณด้านทรัพยากรน้ำและเกษตรโดยใช้ระบบสารสนเทศในการเชื่อมโยงและสนับสนุนข้อมูลจังหวัดนครพนม เห็นว่า ท้องที่ดังกล่าวสมควร เป็นพื้นที่ศึกษาการทำงานแบบบูรณาการด้านทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตร (เนื่องจากมีหลายหน่วยงานทั้งในกระทรวงเกษตรและสหกรณ์และต่างกระทรวงได้เข้าร่วมดำเนินการ)

6.2 เกษตรแปลงใหญ่ต้นแบบดอนนางหงส์

บ้านหนองสะโน ตำบลดอนนางหงส์ อำเภอดงหลวง จังหวัดนครพนม เป็นชุมชนเข้มแข็งที่มีประชาชนรวมตัวกันทำกิจกรรมของหมู่บ้านจำนวน 10 กลุ่มกิจกรรม ต่อมาในปี 2548 กรมพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทยได้ดำเนินการให้หมู่บ้านจัดทำแผนชุมชนโดยชุมชนมีส่วนร่วม ภายหลังชุมชนบ้านหนองสะโนได้จัดทำแผนชุมชนแล้ว กรรมการจาก 10 กลุ่มกิจกรรมเดิม ลงความเห็นให้รวมกลุ่มเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเพียงกลุ่มเดียว (ภายใต้การนำของนายปราโมทย์ แสงสว่าง อดีตผู้ใหญ่บ้านและนางคัมครอง ศรีสมวงศ์ ผู้ใหญ่บ้าน) โดยจดทะเบียนกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกับกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ภายใต้ชื่อ “กลุ่มวิสาหกิจชุมชนพึ่งตนเองบ้านหนองสะโน” มีนายปราโมทย์ แสงสว่าง เป็นประธาน ประธานของแต่ละกลุ่มกิจกรรมเดิมเป็นกรรมการบริหารกลุ่มวิสาหกิจชุมชน มีสมาชิกเริ่มแรก 30 ราย ต่อมาเพิ่มสมาชิกเป็น 60 ราย มีคณะกรรมการบริหารกลุ่มจำนวน 14 คน มีนายปราโมทย์ แสงสว่าง เป็นประธานบริหาร นางคัมครอง ศรีสมวงศ์ รองประธานบริหาร นายวิชาญ ทิศทา เลขานุการ นางเอื้องฟ้า แสงสว่าง เจริญญิก กรรมการศูนย์ฯ ประกอบด้วย นายวิไล โพธิ์ นามมยุรา ชัยอมาตย์ นายคะศรี กงวิรัตน์ นางรจมาศ พรหมโล นางนงรักษ์ แสงสว่าง นางจุฑาภรณ์ ธนะเรือง น.ส. ธนอมชัย ศิรินคร นางคำเปื่อง แสงสว่าง นายวรวุฒิ อินกอง และ น.ส.ยุพาภรณ์ ทับมิน

ในปี พ.ศ. 2559 กลุ่มวิสาหกิจชุมชนพึ่งตนเองบ้านหนองสะโน ได้ถูกคัดเลือกเป็นพื้นที่แปลงใหญ่ต้นแบบของจังหวัดนครพนม เนื่องจากกลุ่มมีความพร้อม มีความเข้มแข็งและเข้าเกณฑ์ เงื่อนไขของโครงการฯ จึงได้ถูกคัดเลือกเป็นพื้นที่แปลงใหญ่ต้นแบบของจังหวัดนครพนม และได้มีการชักชวนเกษตรกรจากชุมชนที่อยู่ใกล้เคียงที่มีพื้นที่ติดต่อกัน กล่าวคือ บ้านบึงเหล็ก หมู่ 2 บ้านดอนนางหงส์ หมู่ 4 บ้านโคกกลาง หมู่ 5 บ้านหนองสะโน หมู่ 6 บ้านดอนนางหงส์ท่า หมู่ 7 บ้านโนนสะอาด หมู่ 8 บ้านหนองเบญ หมู่ 9 บ้านนวลพัฒนา หมู่ 10 ตำบลดอนนางหงส์ บ้านนาถ่อนหมู่ 5 หมู่ 6 หมู่ 11 หมู่ 12 หมู่ 14 ตำบลนาถ่อน บ้านแสนพัน หมู่ 1 ต.แสนพัน และบ้านในเมือง หมู่ 1 ตำบลเมืองนครพนม สมาชิกจำนวน 200 ราย พื้นที่ 1,910 ไร่ สมาชิกส่วนใหญ่อยู่ที่บ้านหนองสะโน พื้นที่เกษตรแปลงใหญ่นางหงส์

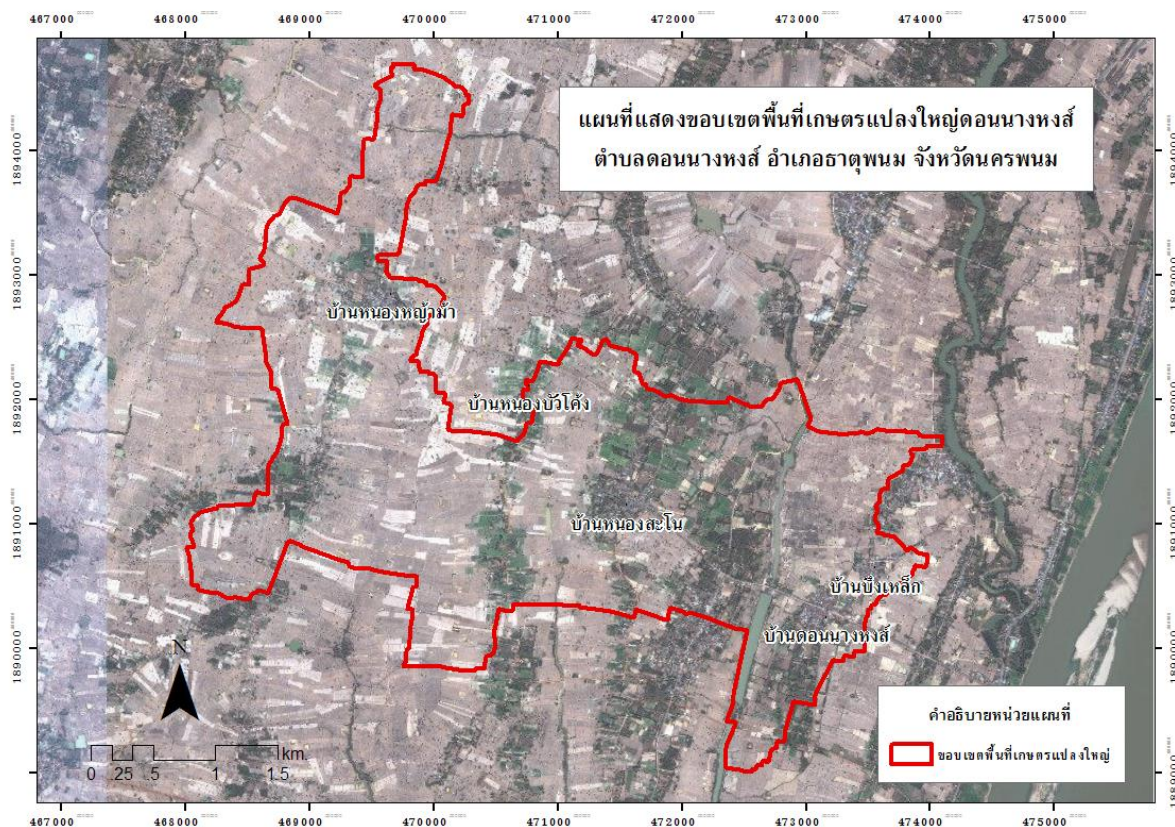
6.3 ข้อมูลด้านทรัพยากรน้ำและการเกษตรของพื้นที่เป้าหมาย

สภาพพื้นที่ พื้นที่ตำบลดอนนางหงส์ มีพื้นที่ทั้งหมด 12,656 ไร่ มีหมู่บ้านจำนวน 11 หมู่บ้าน ประชากรจำนวน 6,732 คน จำนวน 1,455 ครัวเรือน พื้นที่ถือครองเฉลี่ย 9.1 ไร่ ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพด้านการเกษตร มีพื้นที่การเกษตร 7,911 ไร่ หรือร้อยละ 62.5 ของตำบล พื้นที่เกษตรส่วนใหญ่ปลูกข้าว พื้นที่ 7,808 ไร่ (925 ครัวเรือน) รองลงมา ปรักเมล็ดใหญ่ พื้นที่ 103 ไร่ (64 ครัวเรือน) มีสภาพเป็นพื้นที่พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่ม พื้นที่ทางทิศตะวันตกเป็นพื้นที่ดอน และลาดเอียงไปทางทิศตะวันออกสู่ที่ราบลุ่มแม่น้ำโขง พื้นที่จะเป็นลูกคลื่นลอนตื้นไปทางทิศตะวันออก มีดินดอนปากแม่น้ำและดินดอนน้ำท่วมถึงทางทิศตะวันออก หรือริมฝั่งแม่น้ำโขง พื้นที่ส่วนใหญ่สูงจากระดับน้ำทะเลปานกลางประมาณ 150 – 160 เมตร

สภาพแหล่งน้ำ ลำห้วย ลำน้ำ มีทั้งหมด 5 สาย ได้แก่ ลำห้วยเซียม ลำห้วยนาโพธิ์ ลำห้วยนาคู ลำห้วยบังฮวกและลำห้วยทุ่งมนต์ แม่น้ำ จำนวน 1 สาย ได้แก่ แม่น้ำโขง บึงและหนอง จำนวน 4 แห่ง ได้แก่ บึงเหล็ก บึงสีดา บึงท่าหล้า บึงวังโพธิ์

สภาพน้ำฝน ในพื้นที่มีฝนตกประมาณ 139 วัน ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยประมาณ 2,000 มิลลิเมตรต่อปี อุณหภูมิเฉลี่ยสูงสุด 38.5 องศาเซลเซียส อุณหภูมิเฉลี่ยต่ำสุด 7.6 องศาเซลเซียส (โครงการชลประทานน้ำเก่า, 2560)

พื้นที่เป้าหมาย เป็นพื้นที่ส่วนหนึ่งของตำบลดอนนางหงส์ ที่จะดำเนินการโครงการเกษตรแปลงใหญ่ ในปัจจุบันและพื้นที่ขยายในอนาคต มีเนื้อที่จำนวน 7,833 ไร่ (การดำเนินการเกษตรแปลงใหญ่ดอนนางหงส์ในปัจจุบัน จำนวน 1,901 ไร่) เป็นพื้นที่ที่ยังไม่มีระบบชลประทาน **ดังภาพที่ 6.2**

ภาพที่ 6.2 ขอบเขตพื้นที่เกษตรแปลงใหญ่ดอนนางหงส์

การปลูกพืชในปัจจุบัน พื้นที่เกษตรทั้งหมดปลูกข้าว (100%) โดยอาศัยน้ำฝนแต่เพียงอย่างเดียว พันธุ์ข้าวที่ใช้มีทั้ง พันธุ์ข้าวขาวดอกมะลิ 105 กข6 ผลผลิตข้าวโดยเฉลี่ย 350-430 กก.ต่อไร่ และ กข 15 ผลผลิตข้าวโดยเฉลี่ย 250-300 กก.ต่อไร่ ในพื้นที่เดียวกันนี้ ปัจจุบัน กลุ่มนาแปลงใหญ่ต้นแบบบ้านหนองสะโน ใช้พื้นที่ 1,901 ไร่ โดยแบ่งพื้นที่ออกเป็น ปลูกข้าวอินทรีย์ จำนวน 559 ไร่ และข้าวGAP จำนวน 1,351 ไร่ อนาคตกลุ่มจะผลิตข้าวอินทรีย์ทั้งหมด พื้นที่ที่เหลือจะผลิตข้าว GAP จำนวน 5,923 ไร่

6.4 การวางแผนการบูรณาการเกษตรแปลงใหญ่ดอนนางหงส์

หน่วยงานราชการภายใต้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้ประชุมร่วมกับกลุ่มเกษตรแปลงใหญ่ดอนนางหงส์ วางแผนงานโครงการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ที่วางไว้ หน่วยงาน

แต่ละหน่วยต้องทำอะไร ทำแล้วได้อะไร และมีแผนงานโครงการอะไรบ้างที่ไปสนับสนุนกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ฟังตนเองบ้านหนองสะโน ผลการประชุมได้ข้อสรุปดังนี้

1. หากต้องการลดต้นทุนการผลิต ต้องทำอะไร: 1. ใช้เมล็ดพันธุ์ดี และลดอัตราการใช้เมล็ดพันธุ์ 2. การปรับเปลี่ยนการหว่านข้าวมาใช้เครื่องหยอดข้าว 3. การผลิตปุ๋ยอินทรีย์และสารชีวภัณฑ์ใช้เอง 4. การตั้งกองทุนพืชปุ๋ยสด 5. การทำบัญชีต้นทุน และผลผลิตที่ได้ (ได้อะไร): ลดต้นทุนการผลิตจาก 3,025 บาทต่อไร่ เป็น 2,510 บาทต่อไร่ (ลดลง 19%)

2. หากต้องการเพิ่มผลผลิต ต้องทำอะไร: 1. ใช้เมล็ดพันธุ์ดี 2. ปอเทืองปรับปรุงบำรุงดิน 3. ไกลกลบตอซัง 4. ใช้ปุ๋ยอินทรีย์ 5. ปุ๋ยหมักสูตรพระราชทาน และ 6. ใช้สารชีวภัณฑ์ 7. จัดหาน้ำชลประทาน และผลผลิตที่ได้ (ได้อะไร): ผลผลิตเพิ่มจาก 350 กิโลกรัม/ไร่ เป็น 430 กิโลกรัมต่อไร่

3. หากต้องการเพิ่มคุณภาพผลผลิต ต้องทำอะไร: 1. ตรวจรับรองมาตรฐาน GAP และอินทรีย์ 2. ใช้เมล็ดพันธุ์มาตรฐาน 3. แปรรูปข้าว GAP และอินทรีย์ และผลผลิตที่ได้ (ได้อะไร): 1. ผลผลิตได้มาตรฐาน GAP และเกษตรอินทรีย์ 2. เมล็ดพันธุ์คุณภาพ 3. ข้าวสารคุณภาพ

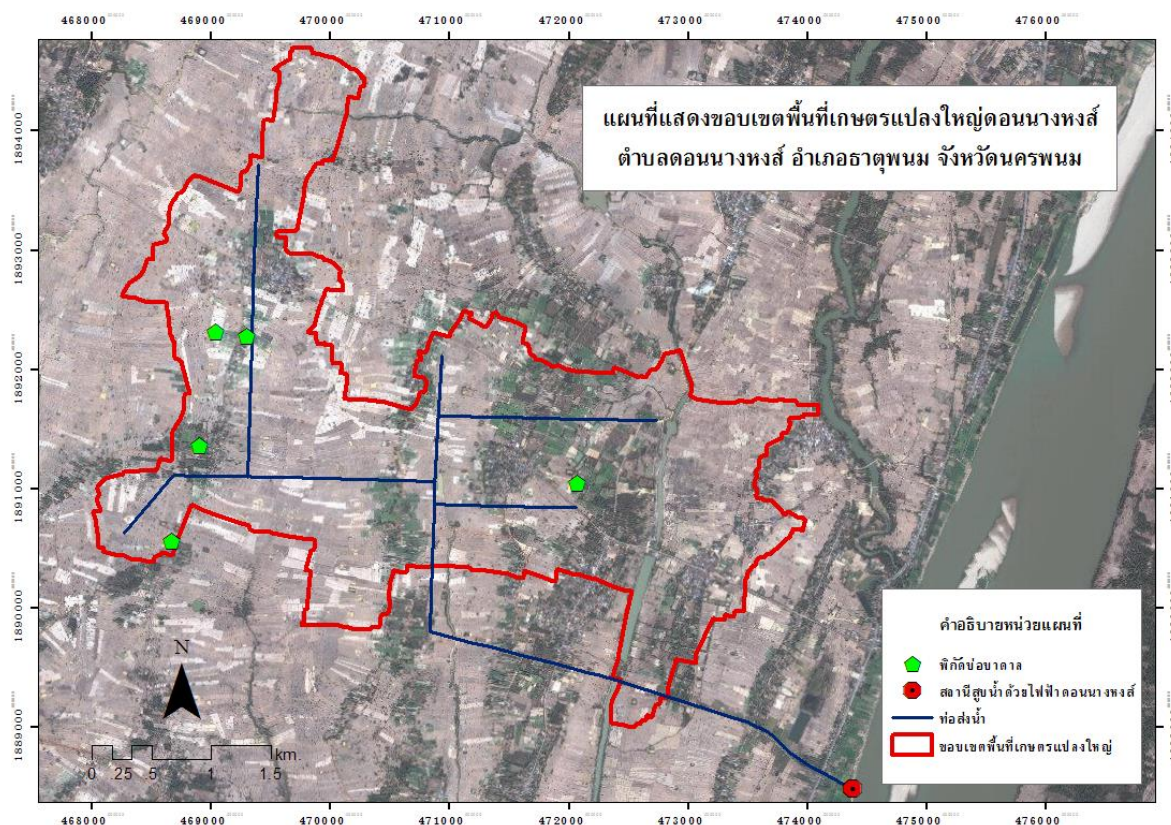
4. การตลาด ต้องทำอะไร: 1. บันทึกข้อตกลง รับซื้อข้าวเปลือกราคาสูงกว่าตลาด 2 บาท/กิโลกรัม 2. ข้าวสารและข้าวกล้องส่ง OTOP ตลาดชุมชน และวิสาหกิจชุมชน และผลผลิตที่ได้ (ได้อะไร): 1. มีตลาดแน่นอน 2. เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น

5. การบริหารจัดการ ต้องทำอะไร: 1. บริหารจัดการใช้เครื่องจักรการเกษตร 2. บริหารจัดการการผลิตและการตลาด 3. บริหารจัดการการผลิตรวมและการตลาด 4. บริหารจัดการธนาคารปุ๋ย 5. บริหารกองทุนเมล็ดพันธุ์ และผลผลิตที่ได้ (ได้อะไร): 1. มีผลผลิตเพียงพอกับตลาด 2. มีความมั่นใจเรื่องราคาและตลาด 3. มีเครื่องจักรทดแทนแรงงาน 4. เกษตรกรลดต้นทุนการผลิตจากการบริหารกองทุนปุ๋ยและเมล็ดพันธุ์

อย่างไรก็ตามในการวางแผนงานโครงการในพื้นที่เป้าหมาย ส่วนใหญ่ใช้ประสบการณ์และการทำงานตามบทบาทหน้าที่ของแต่ละหน่วยงาน ยังมีได้นำข้อมูลสารสนเทศมาร่วมพิจารณา ช่วงปลายปี 2560 ระหว่างการทำแผนงานปฏิบัติการปี 2561 ทางโครงการฯ ได้นำข้อมูลสารสนเทศเข้าไปช่วยในการวางแผน อาทิ พื้นที่ความเหมาะสมสำหรับพืช ข้อมูลภัยแล้งและอุทกภัย แหล่งน้ำ พื้นที่ปลูกข้าว ปริมาณน้ำฝน เป็นต้น

แนวทางการจัดการทรัพยากรน้ำในพื้นที่เป้าหมาย

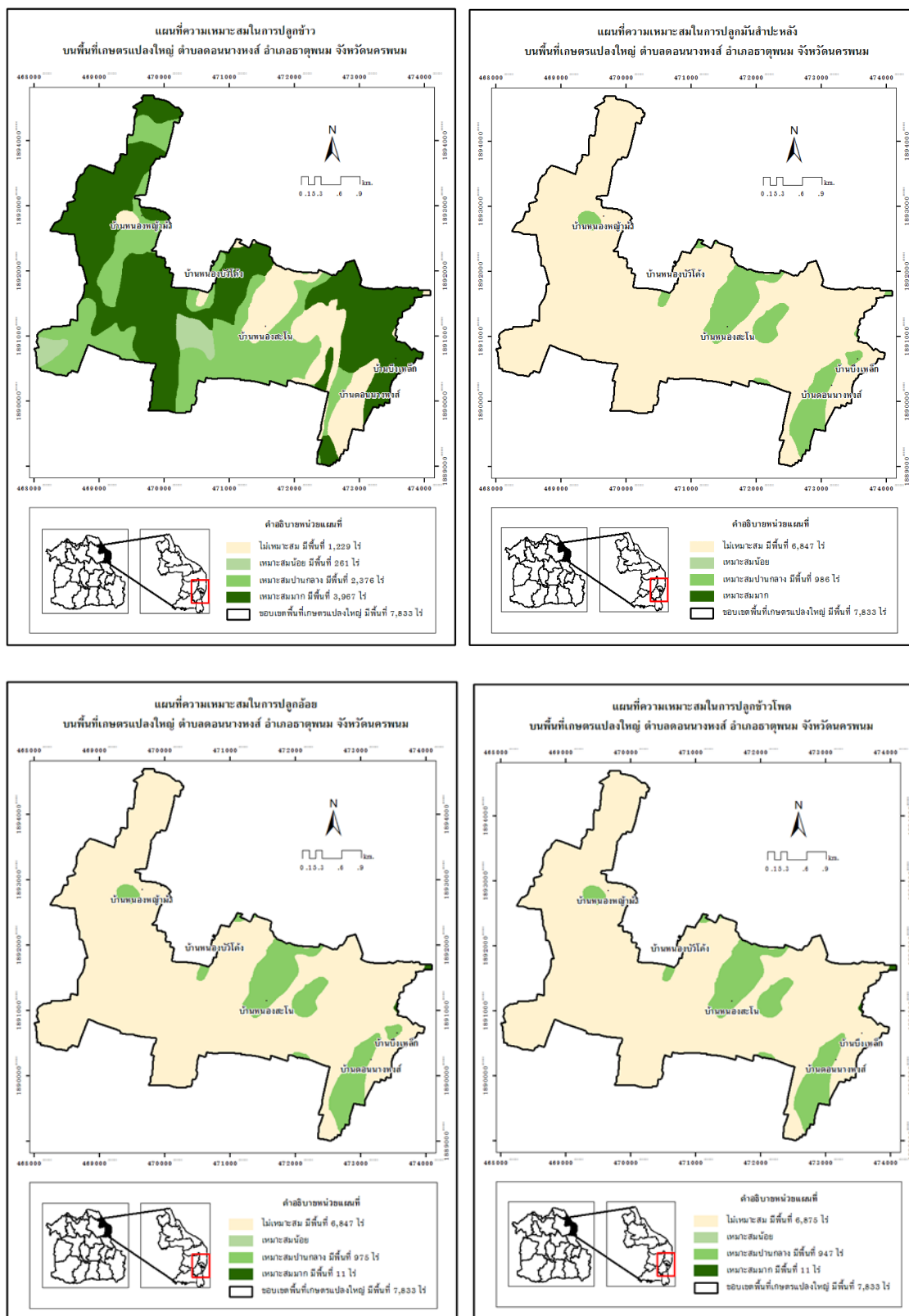
พื้นที่โครงการเกษตรแปลงใหญ่บ้านดอนนางหงส์ เดิมอาศัยน้ำฝนในการทำเกษตร การที่จะเพิ่มศักยภาพการผลิต ทางกรมชลประทานได้ออกแบบระบบชลประทาน ในปี 2559 ดำเนินการก่อสร้างในปี 2560 เป็นระบบท่อโดยสูบน้ำด้วยไฟฟ้าจากแม่น้ำโขง สูบน้ำอัตรา 250 ลบม.ต่อวินาที หรือ 900,000 ลบม. ต่อชั่วโมง คาดว่า สามารถส่งมอบให้องค์การบริหารส่วนตำบลดอนนางหงส์ และใช้ปลูกพืชข้าวนาปีและนาปรังเป็นหลัก ใช้การได้ในปี 2562 เป็นต้นไป ดังภาพที่ 6.3

ภาพที่ 6.3 ระบบชลประทานในพื้นที่เกษตรแปลงใหญ่บ้านดอนนางหงส์ ในปี 2562

ความเหมาะสมสำหรับพืชเศรษฐกิจในพื้นที่เป้าหมาย

การบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรมโดยใช้ Agri-Map ในพื้นที่เป้าหมาย พื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับพืช กล่าวคือ ข้าว มันสำปะหลัง อ้อยโรงงาน และข้าวโพด จำนวน 6,343 986 986 และ 958 ไร่ คิดเป็น ร้อยละ 80.98 12.58 12.58 และ 12.23 ของพื้นที่ทั้งหมด ตามลำดับ ซึ่งพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับพืชไร่จะเป็นพื้นที่เดียวกัน ดังภาพที่ 6.4 อย่างไรก็ตาม เกษตรกรยังคงยืนยันที่จะปลูกข้าวเป็นหลัก เนื่องจากไม่มีโรงงานรับซื้อพืชไร่ในพื้นที่

ภาพที่ 6.4 พื้นที่เหมาะสมสำหรับการปลูกข้าว มันสำปะหลัง อ้อยโรงงาน และข้าวโพด

6.5 ห่วงโซ่คุณค่าของการจัดการน้ำในพื้นที่เป้าหมาย

พื้นที่เกษตรแปลงใหญ่ดอนนางหงส์ เป็นพื้นที่เพาะปลูกที่อาศัยน้ำฝนเป็นหลัก ดังนั้นหากต้องการเพิ่มผลผลิตพืช (ข้าว) ในพื้นที่จำเป็นต้องจัดหาแหล่งน้ำ ภายใต้โครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ โดยสำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดนครพนม ในฐานะประธานคณะกรรมการขับเคลื่อนนโยบายกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ในระดับจังหวัดนครพนม (Single Command: SC) กรมชลประทานได้รับมอบหมายให้ดำเนินการภารกิจดังกล่าว ในปี 2560 ได้รับงบประมาณและสร้างระบบชลประทานสูบน้ำด้วยไฟฟ้าจากแม่น้ำโขง งบประมาณ 160 ล้านบาท เมื่อดำเนินการก่อสร้างแล้วเสร็จ กรมชลประทาน (สำนักงานชลประทานจังหวัดนครพนม) จะถ่ายโอนสถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้าและระบบส่งน้ำทั้งหมดให้องค์การบริหารส่วนตำบลดอนนางหงส์ บริหารต่อไป อบต.ดอนนางหงส์จัดตั้งกลุ่มผู้ใช้น้ำมาบริหารจัดการน้ำ โดยเกษตรกรที่ขอใช้น้ำต้องจ่ายค่ากระแสไฟฟ้าจำนวน 60 สตางค์ต่อ 1 หน่วยกระแสไฟฟ้า ส่วนต่าง อบต.ดอนนางหงส์จะสมทบค่ากระแสไฟฟ้าให้กับเกษตรกร ซึ่งห่วงโซ่คุณค่า (Value Chain) ของการจัดการน้ำในพื้นที่เป้าหมาย ดังตารางที่ 6.1

ตารางที่ 6.1 ห่วงโซ่คุณค่า (Value Chain) ของการจัดการน้ำ

	ต้นน้ำ	กลางน้ำ	ปลายน้ำ
หน่วยงาน/ กลุ่มที่เกี่ยวข้อง	1.โครงการชลประทาน จังหวัดนครพนม 2.สำนักงานเกษตรและ สหกรณ์จังหวัด นครพนม (SC) 3.องค์การบริหารส่วน ตำบลดอนนางหงส์	1.ผู้ควบคุมสถานีสูบน้ำ ด้วยไฟฟ้า 2.กลุ่มและคณะ กรรมการผู้ใช้น้ำ	1.เกษตรกรผู้ใช้น้ำ

6.6 ห่วงโซ่คุณค่าการบริหารจัดการน้ำของสินค้าเกษตรในพื้นที่เป้าหมาย

ปัจจุบัน พืชที่ปลูกในพื้นที่เป้าหมายมีเพียงการปลูกข้าวในฤดูนาปี เพียงฤดูกาลอย่างเดียวโดยอาศัยน้ำฝนเป็นหลัก ภายหลังโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ คณะกรรมการบูรณาการเสนอขอให้จัดหาชลประทานเพื่อเพิ่มผลผลิตข้าว ต่อมาในปี 2560 ได้รับงบประมาณและสร้างระบบชลประทานสูบน้ำด้วยไฟฟ้าจากแม่น้ำโขง ซึ่งระบบดังกล่าวจะดำเนินการได้ในฤดูกาลผลิตปี 2562 โดยมีแผนการผลิตพืชในรอบปีไว้ดังนี้ (ตารางที่ 6.2)

1. ปริมาณน้ำที่สามารถใช้ปลูกพืชทั้งในฤดูฝนและฤดูแล้ง สูบได้ไม่จำกัด
2. พืชที่นำมาปลูกทั้งในสองฤดูกาลผลิตคือ พันธุ์ข้าวขาวดอกมะลิ 105 (ผลิตข้าวหอมมะลิ GAP และข้าวหอมมะลิอินทรีย์) ฤดูแล้ง(นาปรัง) ปลูกข้าวพันธุ์ชัยนาถ 1
3. ฤดูกาลผลิตปี 2560 และ 2561 ยังคงใช้น้ำฝน เริ่มใช้น้ำชลประทานในฤดูกาลผลิตปี 2562

4. ในพื้นที่ที่ปลูกข้าวขาวดอกมะลิ 105 เพื่อผลิตข้าวอินทรีย์ จะปลูกในฤดูนาปีเท่านั้นและใช้น้ำจากน้ำฝนเท่านั้น สำหรับการผลิตข้าว GAP ใช้น้ำจากน้ำฝนร่วมกับน้ำชลประทาน การผลิตในฤดูฝนสูบน้ำชลประทาน 1-2 ครั้ง กรณีฝนทิ้งช่วง สำหรับการปลูกข้าวนาปรัง ใช้น้ำชลประทาน สูบน้ำจำนวน 4 ครั้งตลอดฤดูปลูก

ห่วงโซ่คุณค่า (Value Chain) ของการบริหารจัดการน้ำเพื่อการเกษตร ดังตารางที่ 6.3 การบริหารจัดการน้ำว่าจะมีการจัดสรรน้ำเมื่อไร ให้ใครก่อนหลังตามลำดับหรือคลองส่งน้ำสายไหนก่อนหลัง เป็นหน้าที่ของคณะกรรมการกลุ่มผู้ใช้น้ำ ผู้ควบคุมสถานีสูบน้ำจะดำเนินการสูบน้ำตามคำสั่งของคณะกรรมการกลุ่ม ส่งน้ำเข้าคลองส่งน้ำไปยังพื้นที่นาของเกษตรกรหรือกลุ่มเกษตรกรที่ร้องขอ

ตารางที่ 6.2 พื้นที่ปลูกข้าว ผลผลิต ราคาขาย ผลผลิตรวมและมูลค่าผลผลิตของพื้นที่เป้าหมาย
ในปีการผลิต 2560

ชนิดพืช	พื้นที่ปลูก(ไร่)	ปริมาณน้ำใช้ (ลบ.ม./ไร่) น้ำชลประทาน	ผลผลิต กก./ ไร่	ราคาขาย (บาท/กก.)	ผลผลิตรวม (กก.)	รายได้รวม (บาท)
ข้าวนาปี						
ข้าวหอมมะลิ GAP	1,351	0	340	15	459,340	6,890,100
ข้าวหอมมะลิ อินทรีย์	559	0	340	17	190,060	3,231,020
ข้าวหอมมะลิปกติ	5,923	0	340	13	2,013,820	26,179,660
รวมทั้งปี					2,663,220	36,300,780

หมายเหตุ: ข้อมูลผลผลิตข้าวเป็นข้อมูลในพื้นที่ลุ่มน้ำก่ำ ปี 2560 ราคาที่เกษตรกรขายได้เป็นราคาขายในพื้นที่ปี 2560

ตารางที่ 6.3 ห่วงโซ่คุณค่า (Value Chain) ของการบริหารจัดการน้ำเพื่อการเกษตร

	ต้นน้ำ	กลางน้ำ	ปลายน้ำ
หน่วยงาน/ กลุ่มที่เกี่ยวข้อง	คณะกรรมการ กลุ่มผู้ใช้น้ำ	ผู้ควบคุมสถานีสูบน้ำ ด้วยไฟฟ้า	เกษตรกรผู้ใช้น้ำ

จากข้อมูลการปลูกข้าวในพื้นที่จำนวน 7,833 ไร่ แบ่งพื้นที่ตามความต้องการข้าวของตลาด ออกเป็น 3 ประเภทคือ

- 1) ผลิตข้าวหอมมะลิปลอดภัยหรือข้าวหอมมะลิ GAP จำนวน 1,351 ไร่ (ภายใต้การสนับสนุนของกรมการข้าว) ผลผลิตข้าวเปลือกจำนวน 459 ตัน จำหน่ายให้โรงสีในจังหวัดนครพนมทั้งหมด ภายใต้การประสานงานของพาณิชย์จังหวัดนครพนม
- 2) ผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ จำนวน 559 ไร่ ผลผลิตข้าวเปลือก จำนวน ตัน กลุ่มเกษตรกรแปรรูปเป็นข้าวสาร จำหน่ายให้โรงพยาบาลนครพนมและโรงพยาบาลธาตุพนม จำนวน 36 ตันต่อปี และจำหน่ายข้าวเปลือกให้บริษัทไบโอพาเนค จำกัด จำนวน 150 ตัน

3) ผลิตข้าวหอมมะลิปกติ จำนวน 5,923 ไร่ ได้ผลผลิตข้าวเปลือก จำนวน 2,013 ตัน จำหน่ายให้โรงสีในจังหวัดนครพนมและศรีสะเกษ ในราคา 13 บาทต่อกิโลกรัม
ปัจจุบัน โดยภาพรวมการผลิตข้าวหอมมะลิ 105 ในพื้นที่เป้าหมาย มีมูลค่าของผลผลิต เท่ากับ 36.3 ล้านบาท (ตารางที่ 6.2)

ในฤดูการผลิต ปี 2562 เมื่อระบบชลประทานแล้วเสร็จ สามารถส่งน้ำให้กับพื้นที่ปลูกข้าวทั้งหมด อย่างไรก็ตาม คาดว่า ในพื้นที่ผลิตข้าวหอมมะลินทรีย์เดิม ก็ยังคงพื้นที่ปลูกข้าวอินทรีย์ดังกล่าว โดยทำการผลิตเฉพาะในฤดูฝนและไม่มีการใช้น้ำชลประทาน (ลดการปนเปื้อนสารเคมี) การผลิตข้าวหอมมะลิ GAP จะปรับเปลี่ยนพื้นที่เพาะปลูกเป็น 7,274 ไร่ สำหรับในฤดูนาปรัง จะผลิตข้าวชยันต 1 GAP ในพื้นที่เพาะปลูกจำนวน 7,274 ไร่ ดังนั้น ในปี 2563 โดยภาพรวมการผลิตข้าว ในพื้นที่เป้าหมาย มีมูลค่าของผลผลิต เท่ากับ 73.97 ล้านบาท ดังตารางที่ 6.3 ซึ่งมูลค่าผลผลิตข้าวของโครงการเพิ่มขึ้นจากก่อนได้รับน้ำชลประทาน จำนวน 37.67 ล้านบาท

ตารางที่ 6.3 พื้นที่ปลูกข้าว ผลผลิต ราคาขาย ผลผลิตรวมและมูลค่าผลผลิตของพื้นที่เป้าหมาย
ในปีการผลิต 2562

ชนิดพืช	พื้นที่ปลูก(ไร่)	ปริมาณน้ำใช้ (ลบ.ม./ไร่) น้ำชลประทาน	ผลผลิต กก./ ไร่	ราคาขาย (บาท/กก.)	ผลผลิตรวม (กก.)	รายได้รวม (บาท)
ข้าวนาปี						
ข้าวหอมมะลิ GAP	7,274	375	389	15	2,829,586	42,443,790
ข้าวหอมมะลิ อินทรีย์	559	0	340	17	190,060	3,231,020
ข้าวหอมมะลิปกติ	0	0	0			
ข้าวนาปรัง						
ข้าวชยันต 1 GAP	7,274	2,000	502	7.75	3,651,548	28,299,497
รวมทั้งปี					6,671,194	73,974,307

หมายเหตุ: ข้อมูลผลผลิตข้าวเป็นข้อมูลในพื้นที่ลุ่มน้ำเก่า ปี 2560 และราคาที่เกษตรกรขายได้เป็นราคาขายในพื้นที่ปี 2561/62 (ที่มา: <https://thaipublica.org/2018/03/rice-policy-and-management-committee/>)

ภาคผนวก 1

กลไกและกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดนครพนม

1. กลไกการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดและกระบวนการจัดทำแผนจังหวัดนครพนม

1.1 กลไกการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดนครพนม

การจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดนครพนม (กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 2) การขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดนครพนม กลไกหลักคือ **คณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ (ก.บ.จ.)** โดยผู้ว่าราชการจังหวัดนครพนม อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 10 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการบริหารจังหวัดและกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ พ.ศ.2551 แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ (ก.บ.จ.) ตามประกาศจังหวัดนครพนม ที่ 2295/2558 (สั่ง ณ วันที่ 19 สิงหาคม 2558)

เพื่อให้การจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดนครพนม เป็นไปด้วยความเรียบร้อย คณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ (ก.บ.จ.) จังหวัดนครพนมได้แต่งตั้ง**คณะกรรมการทบทวนยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดนครพนม ตามกลุ่มภารกิจ 5 ด้าน** (กลุ่มภารกิจด้านเศรษฐกิจ กลุ่มภารกิจด้านสังคม กลุ่มภารกิจด้านความมั่นคง กลุ่มภารกิจด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กลุ่มอำเภอและผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น) และ**คณะกรรมการประสานแผนพัฒนาท้องถิ่นระดับจังหวัด** เป็นตัวเชื่อมในการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดนครพนม โดยการประสานแผนพัฒนาที่มาจากกระบวนการร่วมกันระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และโครงการพัฒนาระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับองค์การบริหารส่วนจังหวัด ส่วนราชการหรือภาคเอกชน

ภายหลังที่คณะกรรมการทบทวนยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดนครพนม ตามกลุ่มภารกิจ 5 ด้าน ได้ดำเนินการเสร็จเรียบร้อยแล้ว จังหวัดนครพนมได้แต่งตั้ง**คณะอนุกรรมการยกร่างแผนพัฒนาจังหวัดนครพนม พ.ศ. 2561-2564** และแผนปฏิบัติการประจำปีของจังหวัด ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2561 ตามยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดนครพนม 6 ยุทธศาสตร์ (ยุทธศาสตร์การค้าและลงทุน ยุทธศาสตร์การพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยว ยุทธศาสตร์การพัฒนาการเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตรที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ยุทธศาสตร์การพัฒนาสังคมและคุณภาพชีวิตเพื่อสร้างสุขอย่างยั่งยืน ยุทธศาสตร์การรักษาความมั่นคงชายแดน ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน) นอกจากนี้ยังได้แต่งตั้ง**คณะอนุกรรมการทบทวนแผนพัฒนาจังหวัด (พ.ศ.2557-60) ฉบับทบทวนใหม่ (รอบปี 2560)** และยกร่างแผนปฏิบัติการประจำปีของจังหวัด ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2560 ตามยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดนครพนม เพื่อทบทวนศักยภาพ สภาวะการณ์เพื่อกำหนดตำแหน่งทางยุทธศาสตร์การพัฒนาของจังหวัด แผนปฏิบัติการของจังหวัดให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ทุกระดับและสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในจังหวัด และคณะทำงานจัดหาข้อมูลสภาพทั่วไปของจังหวัดนครพนม การวิเคราะห์ สภาวะการณ์และศักยภาพของจังหวัดเพื่อใช้ในการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดนครพนม พ.ศ.2561-2564 และจัดทำสรุปผลการดำเนินงาน ตามแผนพัฒนาจังหวัดนครพนม พ.ศ.2557-2560 เพื่อ

ทบทวนข้อมูลสภาพทั่วไปของจังหวัดที่เป็นปัจจุบัน วิเคราะห์สถานการณ์และศักยภาพทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และความมั่นคง ภาพรวมของกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดนครพนม **ดังภาพที่ ผผนวก 1.1**

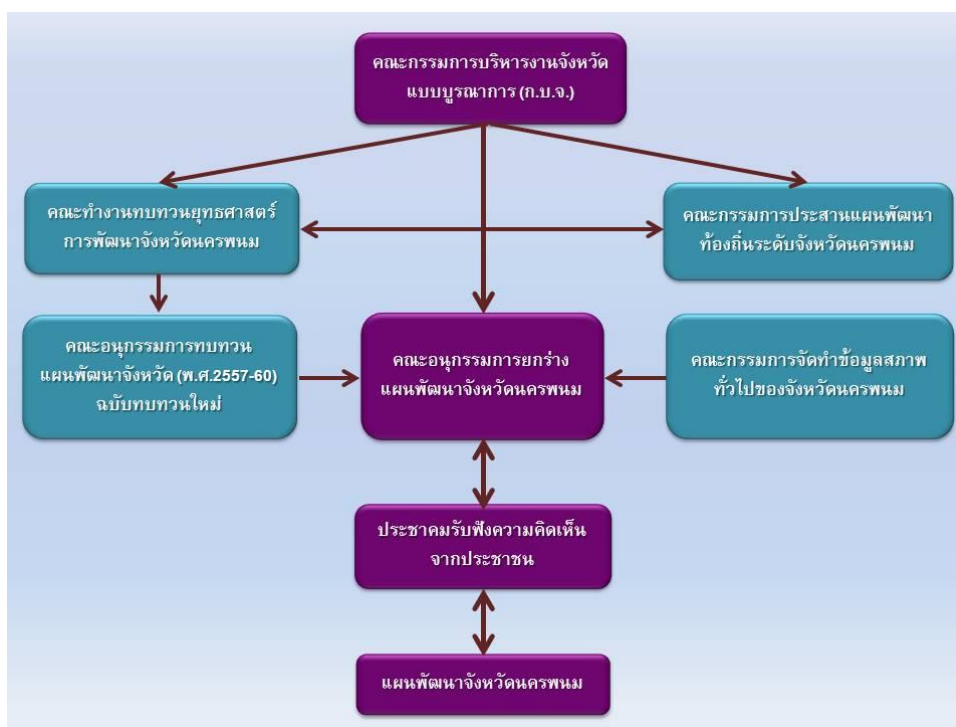
1.2 กระบวนการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดนครพนม

เริ่มต้นจนได้แผนพัฒนาจังหวัดนครพนม ประกอบด้วย 6 ขั้นตอนและรายละเอียดดังนี้

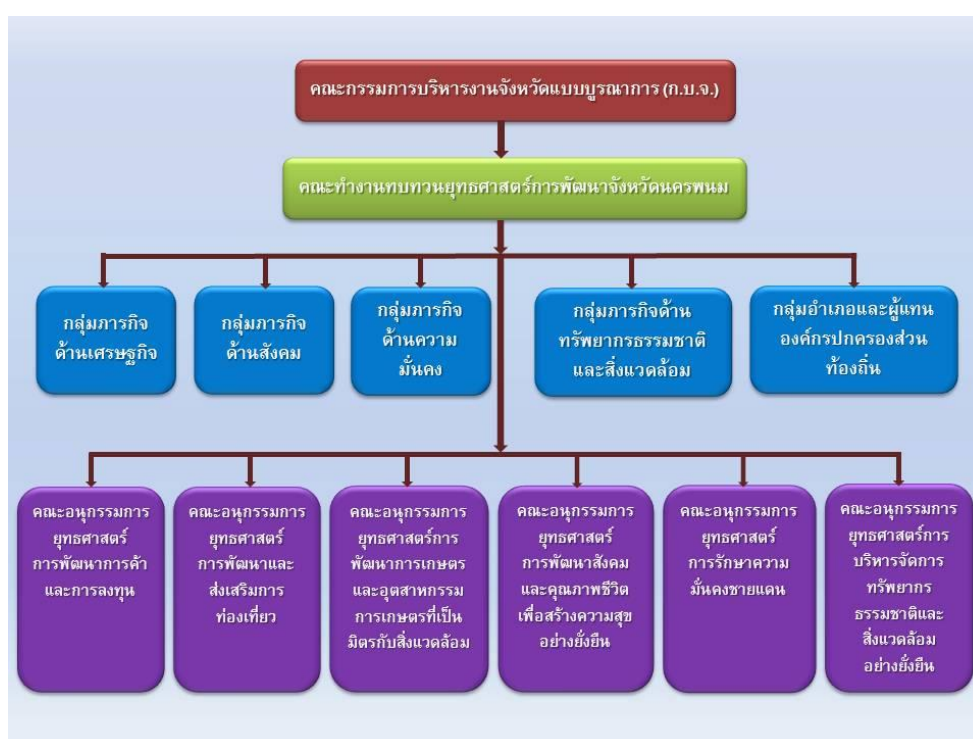
- 1) การอบรมสัมมนาเชิงปฏิบัติการการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดนครพนม
- 2) การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นระดับจังหวัดนครพนม
- 3) ยกร่างแผนพัฒนาจังหวัดนครพนม
- 4) การจัดทำข้อมูลสภาพทั่วไปของจังหวัดนครพนม
- 5) การทบทวนแผนพัฒนาจังหวัดตามยุทธศาสตร์
- 6) ประชาคมรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนจากทุกภาคส่วนในจังหวัด
- 7) สรุปแผนพัฒนาจังหวัดนครพนม
- 8) จังหวัดนครพนมส่งแผนพัฒนาจังหวัดให้คณะกรรมการนโยบายการบริหารงานจังหวัดและกลุ่มจังหวัด (ก.น.จ.)

ขั้นตอนที่ 1 การอบรมสัมมนาเชิงปฏิบัติการการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดนครพนม

จังหวัดนครพนม จัดอบรมสัมมนาเชิงปฏิบัติการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดนครพนม พ.ศ. 2561-2564 แก่คณะทำงานทบทวนยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดนครพนม ตามกลุ่มภารกิจ (5 กลุ่มภารกิจ) ในการอบรมมีการปฏิบัติการวิเคราะห์ศักยภาพของจังหวัด ความต้องการของพื้นที่ และแผนงานโครงการที่เกื้อหนุนศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จะเสนอขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการ โดยเริ่มจากการวิเคราะห์ SWOT ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และด้านความมั่นคง การสรุปความต้องการ (Demand) และศักยภาพประชาชนในจังหวัดที่สอดคล้องกับ SWOT ตามกลุ่มภารกิจ พร้อมพิจารณาเพื่อกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดนครพนม จุดยืนทางยุทธศาสตร์ (Positioning) จังหวัดนครพนม ประเด็นยุทธศาสตร์จังหวัดนครพนม พันธกิจ พร้อมกำหนดเป้าประสงค์เชิงยุทธศาสตร์ ตัวชี้วัด ค่าเป้าหมาย และกลยุทธ์ (ดำเนินการในวันที่ 14-15 กรกฎาคม 2559) โครงสร้างคณะทำงานทบทวนยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดนครพนม ตามกลุ่มภารกิจ แสดงดังภาพที่ ผผนวก 1.2

ภาพที่ ผนวก 1.1 กลไกการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดนครพนม

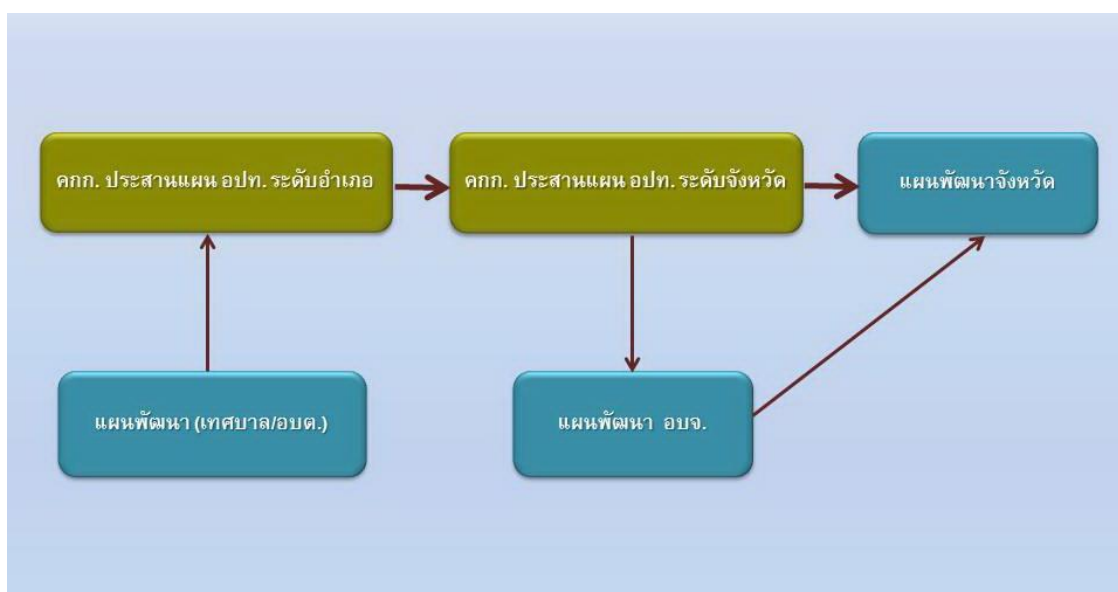

ภาพที่ ผนวก 1.2 โครงสร้างคณะทำงานทบทวนยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดนครพนม

ขั้นตอนที่ 2 การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นระดับจังหวัดนครพนม

คณะกรรมการประสานแผนพัฒนาท้องถิ่นระดับจังหวัดนครพนม (องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครพนม) ทำหน้าที่รวบรวมบัญชีโครงการพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอ จากคณะกรรมการประสานแผนพัฒนาท้องถิ่นระดับอำเภอ พร้อมพิจารณาและตัดความสำคัญพร้อม

จัดทำบัญชีโครงการเสนอคณะกรรมการพัฒนาองค์การบริหารส่วนจังหวัด เพื่อพิจารณาบรรจุไว้ในแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนจังหวัด หากโครงการพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดไม่สามารถดำเนินการได้เอง หรือโครงการที่นอกเหนืออำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด คณะกรรมการประสานแผนพัฒนาท้องถิ่นระดับจังหวัดนครพนม อาจเสนอไปยังคณะกรรมการบริหารจังหวัดแบบบูรณาการ (ก.บ.จ.) เพื่อตรวจสอบความซ้ำซ้อนของโครงการ และพิจารณาบรรจุไว้ในแผนพัฒนาจังหวัดหรือแผนปฏิบัติการประจำปีของจังหวัด ซึ่งการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการจัดทำแผนพัฒนาทุก 3 ปี ให้แล้วเสร็จภายในเดือนมิถุนายนของทุกปี โดยที่คณะกรรมการฯ ดังกล่าวจะนำแผนพัฒนาท้องถิ่นมาเชื่อมกับการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดนครพนมในช่วงทบทวนยุทธศาสตร์การพัฒนาลำดับจังหวัดนครพนม ตามกลุ่มภารกิจ (ช่วงแรกของการทำแผนพัฒนาจังหวัดหรืออบรมสัมมนาเชิงปฏิบัติการการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดนครพนม) โครงสร้างคณะกรรมการประสานแผนพัฒนาท้องถิ่นจังหวัดนครพนม แสดงดังภาพที่ ผนวก 1.3

ภาพที่ ผนวก 1.3 โครงสร้างคณะกรรมการประสานแผนพัฒนาท้องถิ่นจังหวัดนครพนม

ขั้นตอนที่ 3 ยกร่างแผนพัฒนาจังหวัดนครพนม

ภายหลังที่คณะทำงานทบทวนยุทธศาสตร์การพัฒนาลำดับจังหวัดนครพนม ตามกลุ่มภารกิจได้ดำเนินการเสร็จเรียบร้อยแล้ว คณะอนุกรรมการยกร่างแผนพัฒนาจังหวัดนครพนม พ.ศ.2561-2564 และยกร่างแผนปฏิบัติการประจำปีของจังหวัดนครพนม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2561 (ภาพที่ ผนวก 1.4) ตามยุทธศาสตร์การพัฒนาลำดับจังหวัดนครพนม 6 ด้าน ได้นำผลการสัมมนาเชิงปฏิบัติการของคณะทำงานทบทวนยุทธศาสตร์การพัฒนาลำดับจังหวัดนครพนม ตามกลุ่มภารกิจ มาทำการวิเคราะห์ SWOT และความต้องการของประชาชนจากกลุ่มภารกิจเป็นการวิเคราะห์ตามยุทธศาสตร์ใหม่ของจังหวัดนครพนม และปรับให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ในทุกระดับและสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในจังหวัดนครพนม ทั้งนี้คณะอนุกรรมการแต่ละประเด็นยุทธศาสตร์ เป็นผู้ทำการวิเคราะห์

ในแต่ละประเด็นยุทธศาสตร์ โดยการจัดประชุมภายในกลุ่มยุทธศาสตร์ และนำผลที่ได้เข้าประชุมปรึกษาหารือร่วมกับคณะอนุกรรมการยกร่างแผนพัฒนาจังหวัดนครพนมชุดใหญ่ (เดือนกรกฎาคม) (คณะกรรมการดังกล่าวช่วยกันสรุปเป็นยกร่างแผนพัฒนาจังหวัด และแผนปฏิบัติราชการประจำปี ผลที่ได้ประกอบด้วย วิสัยทัศน์ พันธกิจ ประเด็นยุทธศาสตร์ เป้าประสงค์ ตัวชี้วัด ค่าเป้าหมาย กลยุทธ์ และแผนงานโครงการ ของทั้งแผนพัฒนาจังหวัดและแผนปฏิบัติราชการประจำปี (เดือนกรกฎาคม-สิงหาคม 2559)

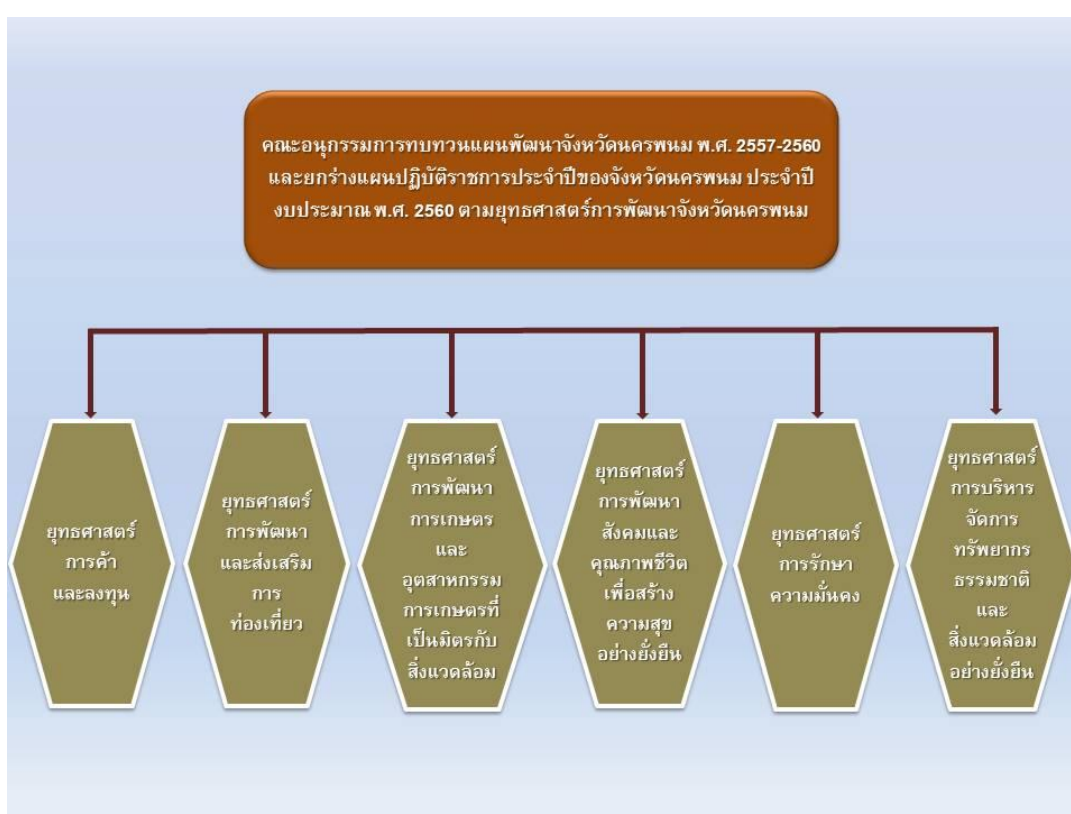
ภาพที่ ผนวก .4 โครงสร้างคณะอนุกรรมการยกร่างแผนพัฒนาจังหวัดนครพนม พ.ศ.2561-2564

ขั้นตอนที่ 4 การจัดทำข้อมูลสภาพทั่วไปของจังหวัดนครพนม

คณะกรรมการจัดทำข้อมูลสภาพทั่วไปของจังหวัดนครพนม (เดือนสิงหาคม) มีการประชุมทบทวนข้อมูลสภาพทั่วไปของจังหวัดนครพนม วิเคราะห์สถานการณ์และศักยภาพและหรือปัญหาของจังหวัด และความต้องการของประชาชนในพื้นที่ ทั้งนี้ในการดำเนินการคณะกรรมการฯ ดังกล่าวได้นำผลการประชุมของคณะทำงานทบทวนผลยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดนครพนม ตามกลุ่มภารกิจ และอนุกรรมการยกร่างแผนพัฒนาจังหวัดนครพนม พ.ศ.2561-2564 และยกร่างแผนปฏิบัติราชการประจำปีของจังหวัด ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2561 ตามยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดนครพนม มาประกอบการพิจารณาวิเคราะห์ข้อมูล แล้วนำข้อสรุปส่งให้คณะอนุกรรมการร่างแผนพัฒนาจังหวัดนครพนม ดำเนินการต่อไป

ขั้นตอนที่ 5 การทบทวนแผนพัฒนาจังหวัดตามยุทธศาสตร์

คณะกรรมการทบทวนแผนพัฒนาจังหวัด (พ.ศ.2557-60) ฉบับทบทวนใหม่ (รอบปี 2560) และยกร่างแผนปฏิบัติการประจำปีของจังหวัด ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2560 ตามยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดนครพนม (ภาพที่ ผนวก 2.5) ใช้ข้อมูลจากคณะทำงานทบทวนยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดนครพนม ตามกลุ่มภารกิจ (5 กลุ่มภารกิจ) ซึ่งเป็นข้อมูลตามกลุ่มภารกิจมาวิเคราะห์และทบทวนศักยภาพ สภาพการณ์ของจังหวัด เพื่อกำหนดตำแหน่งทางยุทธศาสตร์การพัฒนาของจังหวัด แผนปฏิบัติการของจังหวัดให้สอดคล้องเชื่อมโยงกับแผนในระดับพื้นที่และทิศทางการพัฒนาประเทศ (ยุทธศาสตร์ทุกระดับและสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในจังหวัด) (เดือนสิงหาคม 2559)

ภาพที่ ผนวก 1.5 โครงสร้างคณะกรรมการทบทวนแผนพัฒนาจังหวัดนครพนม ฉบับทบทวนใหม่ (รอบปี 2560) และยกร่างแผนปฏิบัติการประจำปีของจังหวัด ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2560

ขั้นตอนที่ 6 ประชาคมรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนจากทุกภาคส่วนในจังหวัด

คณะกรรมการยกร่างแผนพัฒนาจังหวัดนครพนม ประชุมและรวบรวมแผนข้อมูลจากคณะกรรมการต่างๆ มาสรุปและจัดทำเป็นร่างแผนพัฒนาจังหวัดนครพนม พร้อมนำเสนอรายละเอียดแผนพัฒนาจังหวัดแก่คณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ (ก.บ.จ.) และขอความเห็นชอบจาก ก.บ.จ. ก่อนนำไปสู่ขั้นตอนการจัดเวทีประชาคมรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนทุกภาคส่วนในจังหวัดต่อไป (เดือนกันยายน 2559)

ขั้นตอนที่ 7 สรุปแผนพัฒนาจังหวัดนครพนม

หลังการจัดประชุมประชาคมรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนจากทุกภาคส่วนในจังหวัด คณะกรรมการยกร่างแผนพัฒนาจังหวัดนครพนมจัดให้มีการประชุมเพื่อปรับแผนพัฒนาจังหวัดตาม ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแผนพัฒนาจังหวัดจากเวทีประชาคมฯ โดยส่งกลับไปให้ คณะอนุกรรมการตามแผนยุทธศาสตร์ดำเนินการแล้วส่งกลับมาให้คณะอนุกรรมการร่างแผนพัฒนา จังหวัดและยกร่างแผนปฏิบัติราชการประจำปีของจังหวัด เพื่อจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดและแผนปฏิบัติ ราชการประจำปี ฉบับสมบูรณ์ แล้วส่งให้ ก.บ.จ. พิจารณาขอความเห็นชอบ (เดือนกันยายน)

ขั้นตอนที่ 8 จังหวัดนครพนมส่งแผนพัฒนาจังหวัดให้คณะกรรมการนโยบายการ บริหารงานจังหวัดและกลุ่มจังหวัด (ก.น.จ.)

จังหวัดนครพนมจัดส่งแผนพัฒนาจังหวัด พ.ศ.2561-2564 และแผนปฏิบัติราชการ ประจำปี ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2561 ให้คณะกรรมการนโยบายการบริหารงานจังหวัดและกลุ่ม จังหวัดแบบบูรณาการ (ก.น.จ.) สำนักงาน ก.พ.ร. สำนักงบประมาณ สำนักพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ภาควิชาออกเฉียงเหนือ และกระทรวงมหาดไทย ดำเนินการตามกระบวนการกลั่นกรองแผนงาน/ โครงการฯ และจัดสรรงบประมาณ

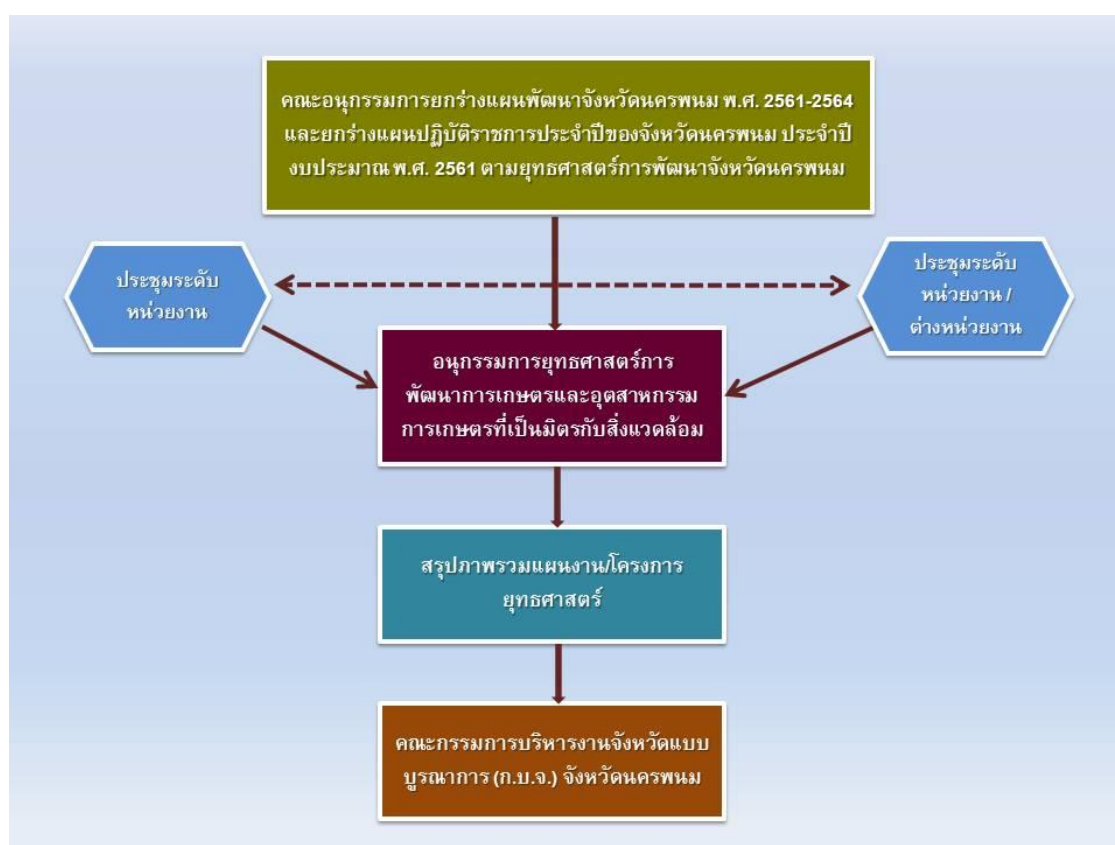
แผนพัฒนาจังหวัดนครพนม พ.ศ. 2561-2564 (รอบ ปี 2562) และแผนปฏิบัติราชการ ประจำปีของจังหวัด ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 ทางจังหวัดนำเสนอ อ.ก.บ.ภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ พิจารณา แล้วนำเสนอ ก.น.จ. พิจารณากลั่นกรอง และเสนอต่อ ก.บ.ภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ พิจารณาให้ความเห็นชอบ

2. กระบวนการพัฒนาแผนงาน/โครงการของยุทธศาสตร์การพัฒนาการเกษตรและอุตสาหกรรม การเกษตรที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

กระบวนการพัฒนาแผนงาน/โครงการที่จะบรรจุในแผนพัฒนาจังหวัดนครพนม คณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ(ก.บ.จ.) จังหวัดนครพนม มอบหมายให้คณะกรรมการ แต่ละยุทธศาสตร์ไปดำเนินการ ซึ่งแต่ละยุทธศาสตร์จะมีกระบวนการพัฒนาแผนงาน/โครงการที่ เหมือนกัน ในที่นี้จะกล่าวเฉพาะกระบวนการพัฒนาแผนงานโครงการของยุทธศาสตร์การพัฒนาการ เกษตรและอุตสาหกรรมเกษตรที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม พอสรุปการดำเนินการเป็น 4 ขั้นตอนดังนี้ (ภาพที่ ผนวก 1.6)

1) ประชุมระดับยุทธศาสตร์ ในขั้นตอนนี้ หน่วยงานหลัก (สำนักงานเกษตรและสหกรณ์ จังหวัดนครพนม) ที่ทำหน้าที่ประสานงานในยุทธศาสตร์การพัฒนาการเกษตรและอุตสาหกรรม การเกษตรที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม จะเชิญหน่วยงานย่อยที่อยู่ในยุทธศาสตร์มาหารือแผนงาน โครงการที่จะดำเนินการ/บรรจุในแผนพัฒนาจังหวัด พร้อมมอบนโยบาย หลักเกณฑ์ให้แต่ละหน่วยงาน ย่อยไปดำเนินการ

2) ประชุมระดับหน่วยงาน แต่ละหน่วยงานย่อย จัดให้มีการประชุมย่อยภายในแต่ละหน่วยงานของตนเอง พิจารณาแผนงาน/โครงการ ที่จะดำเนินการทั้งโครงการเดิมหรือโครงการใหม่ หากเป็นโครงการใหม่ต้องกำหนดเป้าหมาย แผนงานและกิจกรรมของโครงการ รวมถึงตัวชี้วัด และการทำงานร่วมกันของระหว่างหน่วยงานและข้ามหน่วยงานกรมกองหรือกระทรวง (ต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำ) นอกจากนี้ มีบางแผนงานโครงการที่ทำร่วมกันหลายหน่วยงานย่อยทั้งในหรือต่างกรม/กระทรวง ก็จะมีการจัดประชุมย่อยเพื่อให้ได้ข้อสรุป ภายหลังได้ข้อสรุปแผนงานโครงการของหน่วยงานย่อย เจ้าของโครงการนำเสนอแผนงานโครงการแก่เจ้าภาพหลัก (คณะอนุกรรมการยกร่างแผนพัฒนาจังหวัด ยุทธศาสตร์การพัฒนาการเกษตรและอุตสาหกรรมการเกษตรที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม) พิจารณาโครงการและความเชื่อมโยงของโครงการ ellingผ่านความเห็นชอบจากคณะกรรมการดังกล่าว คณะกรรมการโดยหน่วยงานหลักจะเชิญหน่วยงานที่เป็นเจ้าของโครงการมาประชุมและให้ไปจัดทำรายละเอียดโครงการ พร้อมนำเสนอไปยังคณะกรรมการดังกล่าวต่อไป

ภาพที่ ผนวก 1.6 กระบวนการพัฒนาแผนงานโครงการของยุทธศาสตร์การพัฒนาเกษตรและอุตสาหกรรมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

3) สรุปภาพรวมแผนงาน/โครงการในยุทธศาสตร์ เจ้าภาพหลักเชิญหน่วยงานย่อยในยุทธศาสตร์ประชุมเพื่อหาข้อสรุปแผนงาน/โครงการในยุทธศาสตร์ มีการนำเสนอแผนงาน/โครงการของแต่ละหน่วยงาน คณะอนุกรรมการยุทธศาสตร์ ร่วมพิจารณาและจัดลำดับความสำคัญแผนงาน/

โครงการ หากแผนงาน/โครงการ ยังไม่สมบูรณ์ มีการมอบหมายให้เจ้าของแผนงาน/โครงการไปดำเนินการต่อให้สมบูรณ์ คณะอนุกรรมการยุทธศาสตร์ฯ ทำการรวบรวมต่อไป

4) นำเสนอแผนงาน/โครงการของยุทธศาสตร์ ต่อ ก.บ.จ. ข้อเสนอแผนงานของยุทธศาสตร์การพัฒนากิจการเกษตรและอุตสาหกรรมกิจการเกษตรที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม นำส่งสำนักงานจังหวัด สำนักงานจังหวัดรวบรวมแผนงาน/โครงการของแต่ละยุทธศาสตร์ เลขานุการแต่ละยุทธศาสตร์ นำเสนอแผนงานโครงการต่อ ก.บ.จ. ขอความเห็นชอบ ก่อนทำประชาคมกับภาคประชาชนต่อไป หากแผนงาน/โครงการใดในยุทธศาสตร์ ไม่ผ่านความเห็นชอบจาก ก.น.จ.และหรือภาคประชาคม คณะอนุกรรมการแต่ละยุทธศาสตร์จะนำไปปรับปรุงให้สมบูรณ์ ก่อนนำเสนอต่อ ก.บ.จ ต่อไป

ภาคผนวก 2

โครงสร้างข้อมูลและข้อมูลจังหวัดนครพนม

การประชุมคณะทำงานพิจารณากลับกรองการดำเนินงานระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่จังหวัดนครพนม เกี่ยวกับการทำงานบูรณาการการส่งเสริมการผลิตด้านการเกษตรครบวงจรในพื้นที่แปลงใหญ่ ในวันที่ 16 มิถุนายน 2560 และวันที่ 15 สิงหาคม 2560 ณ ห้องประชุมสำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดนครพนม ที่ประชุมได้ปรึกษาหารือการจัดทำแผนงานโครงการและกระบวนการทำงานการส่งเสริมเกษตรแปลงใหญ่ของจังหวัดนครพนม พบว่า ข้อมูลที่จำเป็นในการวางแผนยังไม่ได้มีการรวบรวมข้อมูลเป็นฐานข้อมูลกลางที่ทุกหน่วยงานใช้ร่วมกันได้ แต่ละหน่วยงานต่างเสาะหาข้อมูล บางหน่วยงานใช้วิธีสืบค้นข้อมูลจากเว็บไซต์(website) ผ่าน Google search อาทิ แผนที่ความเหมาะสมพืชเศรษฐกิจหรือเขตเหมาะสมพืชเศรษฐกิจ ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ การใช้ประโยชน์ที่ดินในปัจจุบัน โดยดูจากภาพถ่ายดาวเทียมที่ทางสำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ (องค์การมหาชน) ได้ทำการแปลจากภาพถ่ายให้เห็นการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่เพาะปลูกพืชเศรษฐกิจทุก 15 วัน ซึ่งดำเนินการได้เฉพาะหน่วยงานที่มีบุคลากรด้านสารสนเทศภูมิศาสตร์เท่านั้น หรือใช้การสอบถามข้อมูลจากต่างหน่วยงานในเวทีการประชุมคณะอนุกรรมการพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ เพื่อนำข้อมูลเป็นฐานในการวางแผนงานของหน่วยงานในการจัดทำแผนงานโครงการ ตามภารกิจของหน่วยงาน แล้วนำแผนงานโครงการมาเชื่อมโยงกับพื้นที่ดำเนินงาน โดยสรุปที่ประชุมเสนอให้มีระบบสารสนเทศกลางในระดับจังหวัด (ข้อมูลด้านการเกษตรและน้ำควรมีการจัดทำฐานข้อมูลกลางของจังหวัด) และมีการจัดทำข้อมูลให้เป็นปัจจุบัน ที่ทุกหน่วยงานสามารถเข้าไปสืบค้นได้และมีการส่งข้อมูลแผนงานโครงการที่ดำเนินการแล้วและผลที่ได้จากการดำเนินการของแต่ละหน่วยงานเข้าสู่ระบบกลางในระดับจังหวัด รวมถึงแผนงานโครงการที่จะจัดทำหรือดำเนินการในอนาคต โดยที่ฐานข้อมูลดังกล่าวเข้าถึงหรือสืบค้นได้ตั้งแต่ระดับจังหวัด อำเภอ และตำบล หรือบางข้อมูลเข้าถึงได้ระดับหมู่บ้านและหรือครัวเรือน

ข้อมูลสำหรับใช้ในการวางแผนยุทธศาสตร์การเกษตรและน้ำของจังหวัดควรครอบคลุมตั้งแต่ระดับแปลงหรือพื้นที่จนถึงระดับจังหวัด ซึ่งข้อมูลชุดเดียวกันนี้ นอกจากใช้ในการวางแผนงานดำเนินงานระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่แล้ว ยังเป็นข้อมูลพื้นฐานที่นำไปใช้ในการวางแผนยุทธศาสตร์ด้านอื่น ข้อมูลดังกล่าวประกอบด้วยข้อมูลกายภาพ ชีวภาพ เศรษฐกิจและสังคม ซึ่งอาจจัดกลุ่มใหม่ เป็นข้อมูลพื้นฐาน ข้อมูลด้านการเกษตรและน้ำ แบ่งเป็น ข้อมูลกายภาพด้านการเกษตร ข้อมูลชีวภาพด้านการเกษตร ข้อมูลเศรษฐกิจและสังคม ดังนี้

7.1 ข้อมูลพื้นฐาน

ขอบเขตการปกครองระดับจังหวัด อำเภอ และตำบล
แผนที่ภาพถ่ายดาวเทียม

แผนที่ภูมิประเทศ
แผนที่ป่าไม้

แผนที่ธรณีวิทยา
แผนที่คมนาคม
แผนที่คุณภาพน้ำบาดาล
แผนที่ลุ่มน้ำย่อย

แผนที่ชั้นความสูง
แผนที่ตั้งหมู่บ้าน
แผนที่ปริมาณน้ำฝนรายปี
แผนที่แหล่งน้ำ

7.2 ข้อมูลกายภาพด้านการเกษตร

แผนที่โครงการแก้มลิง
แผนที่ชลประทาน (อ่างเก็บน้ำ)
แผนที่โครงการพระราชดำรินาคกลาง
แผนที่ฝายน้ำล้น
แผนที่อ่างเก็บน้ำขนาดกลาง
แผนการก่อสร้างขนาดกลาง ปี พ.ศ.2560-66
แผนการก่อสร้างช่วงปี พ.ศ.2560-67
แผนการก่อสร้างบริเวณลุ่มน้ำก่ำ
แผนที่การแพร่กระจายของคราบเกลือ
แผนที่กลุ่มชุดดิน
พื้นที่เสี่ยงภัยแล้งเชิงอุทกวิทยา
พื้นที่เสี่ยงภัยแล้งเชิงอุทุนิยมวิทยา
แผนที่อุทกภัยในปี พ.ศ. 2556
แผนที่อุทกภัยในปี พ.ศ. 2558
แผนที่อุทกภัยช่วง 26 กค.-21 สค. 2560

แผนที่อุทกภัยช่วง 26 กค.-14 สค. 2560

แผนที่อุทกภัยนานกว่า 5 วัน (22กค.-21สค.2560)

แผนที่โครงการชลประทานที่ถ่ายโอนแล้ว
แผนที่ประตุน้ำบริเวณลุ่มน้ำก่ำ
แผนที่โครงการพระราชดำรินาคเล็ก
แผนที่สถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้า
แผนที่อ่างเก็บน้ำขนาดเล็ก
แผนการก่อสร้างขนาดใหญ่ ปี พ.ศ.2561-64
แผนการก่อสร้างช่วงปี พ.ศ.2560-65

แผนที่ชุดดิน
พื้นที่ประสบภัยแล้งในรอบ 10 ปี
พื้นที่เสี่ยงภัยแล้งเชิงกายภาพ
แผนที่เสี่ยงอุทกภัย
แผนที่อุทกภัยในปี พ.ศ. 257
แผนที่อุทกภัยในปี พ.ศ. 259
แผนที่นาข้าวที่ประสบอุทกภัย
ช่วง 26 กค.-21 สค. 2560
แผนที่นาข้าวที่ประสบอุทกภัย
ช่วง 26 กค.-14 สค. 2560
แผนที่อุทกภัยบนนาข้าวนานกว่า 5 วัน
(26 กค.-21สค.2560)

7.3 ข้อมูลชีวภาพด้านการเกษตร

แผนที่การใช้ประโยชน์ที่ดินจังหวัดนครพนมปี 2521

แผนที่การใช้ประโยชน์ที่ดินจังหวัดนครพนมปี 2556

แผนที่พื้นที่ปลูกข้าว ปี พ.ศ. 2558
แผนที่พื้นที่ปลูกอ้อยโรงงาน ปี พ.ศ. 2558
แผนที่พื้นที่ปลูกสับปะรด ปี พ.ศ. 2558
แผนที่พื้นที่ปลูกลิ้นจี่ ปี พ.ศ. 2558

แผนที่การใช้ประโยชน์ที่ดินจังหวัดนครพนม
ปี 2550
แผนที่การใช้ประโยชน์ที่ดินจังหวัดนครพนม
ปี 2558
แผนที่พื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง ปี พ.ศ. 2558
แผนที่พื้นที่ปลูกยางพารา ปี พ.ศ. 2558
แผนที่พื้นที่ปลูกข้าวโพด ปี พ.ศ. 2558
แผนที่พื้นที่ปลูกยาสูบ ปี พ.ศ. 2558

7.4 พื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับการปลูกพืช

พื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับการปลูกข้าว
 พื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับการปลูกอ้อยโรงงาน
 พื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับการปลูกสับปะรด
 พื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับการปลูกลิ้นจี่
 พื้นที่ปลูกข้าวบนพื้นที่ที่เหมาะสม
 พื้นที่ปลูกอ้อยบนพื้นที่ที่เหมาะสม
 พื้นที่ปลูกยางพาราบนพื้นที่ที่เหมาะสม
 พื้นที่ปลูกข้าวโพดบนพื้นที่ที่เหมาะสม

พื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับการปลูกมันสำปะหลัง
 แผนที่ความเหมาะสมสำหรับการปลูกยางพารา
 พื้นที่ความเหมาะสมสำหรับการปลูกข้าวโพด
 พื้นที่ความเหมาะสมสำหรับการปลูกยาสูบ
 พื้นที่ปลูกมันสำปะหลังบนพื้นที่ที่เหมาะสม
 พื้นที่ปลูกลิ้นจี่บนพื้นที่ที่เหมาะสม
 พื้นที่ปลูกสับปะรดบนพื้นที่ที่เหมาะสม

7.5 พืชทางเลือก

พื้นที่ความเหมาะสมสำหรับการปลูกกล้วย
 พื้นที่ความเหมาะสมสำหรับการปลูกส้ม

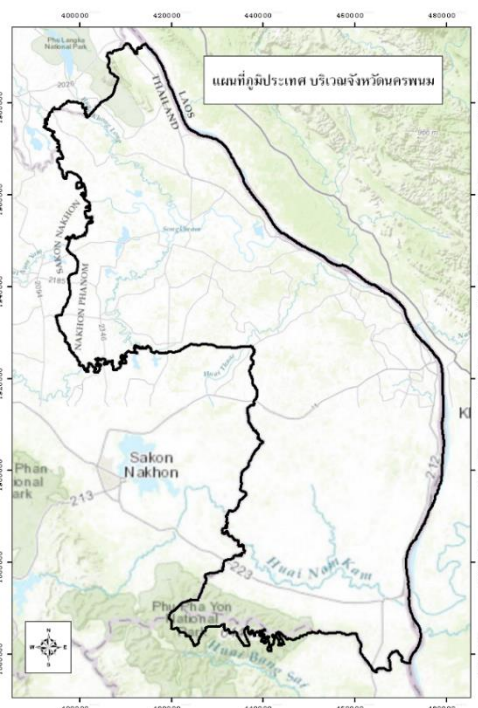
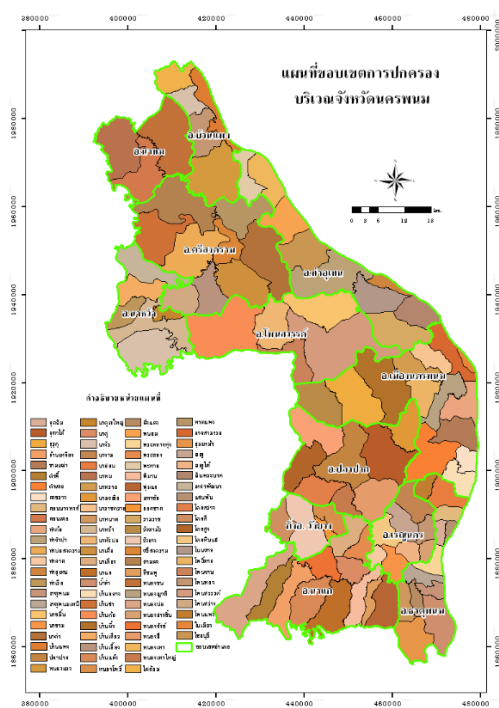
พื้นที่ความเหมาะสมสำหรับการปลูกลำไย
 พื้นที่ความเหมาะสมสำหรับการปลูกมะเขือเทศ

7.6 ข้อมูลเศรษฐกิจและสังคม

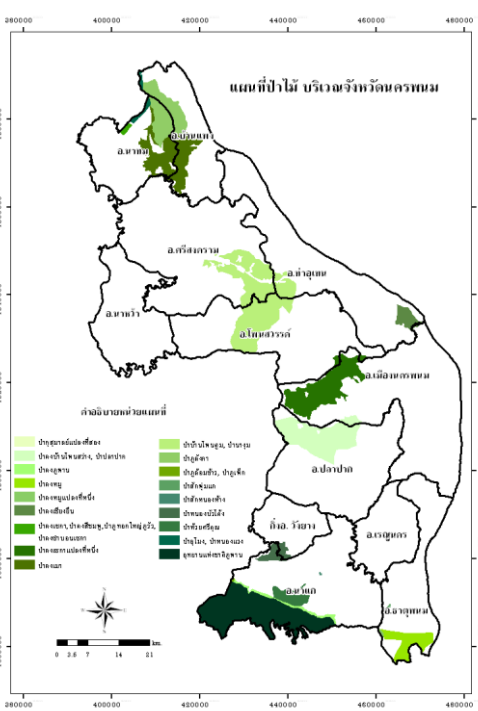
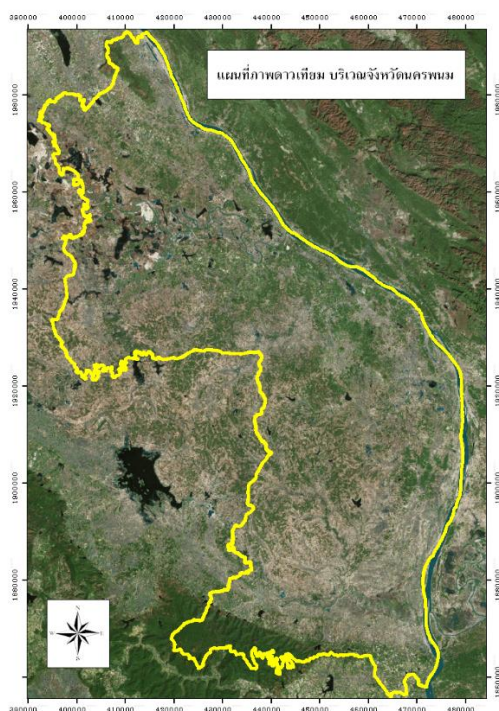
แผนที่สินค้าของพื้นที่เกษตรแปลงใหญ่
 แผนที่ตั้งโรงสีข้าว
 แผนที่ตั้งกลุ่มเกษตรกร วิสาหกิจชุมชน
 ข้อมูลราคาสินค้าเกษตรรายสัปดาห์

แผนที่กลุ่ม/พื้นที่เกษตรแปลงใหญ่
 แผนที่ตั้งโรงงานอุตสาหกรรมการเกษตร
 ข้อมูลราคาสินค้าเกษตรประจำวัน
 ข้อมูลราคาซื้อขายล่วงหน้าสินค้าเกษตร

ข้อมูลพื้นฐาน

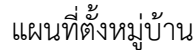
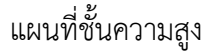
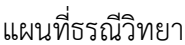

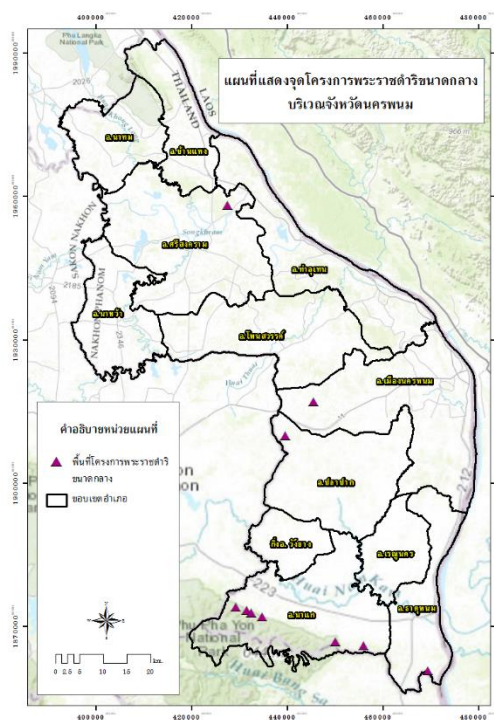
แผนที่ขอบเขตการปกครองระดับจังหวัด อำเภอ
และตำบล

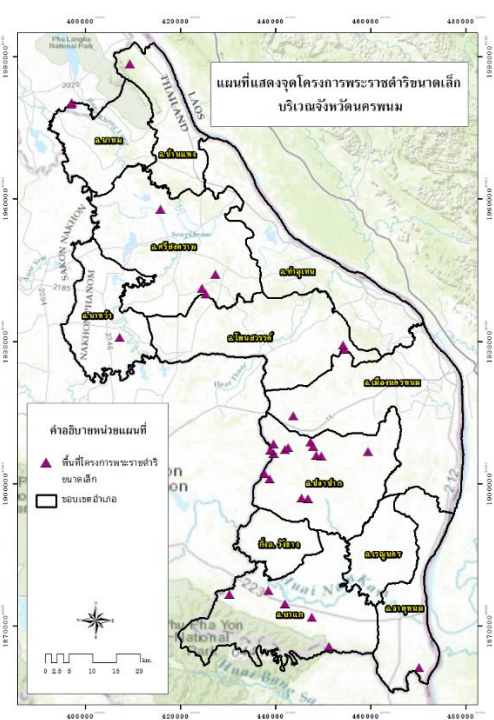
แผนที่ภาพถ่ายดาวเทียม

แผนที่ป่าไม้

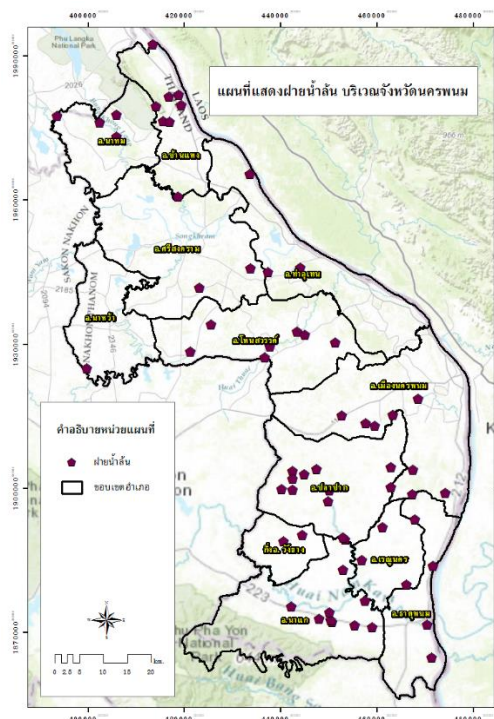

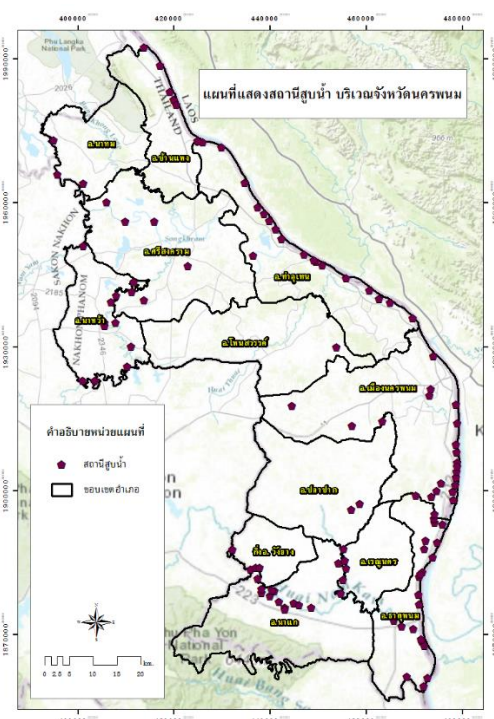
แผนที่โครงการพระราชดำรินขนาดกลาง

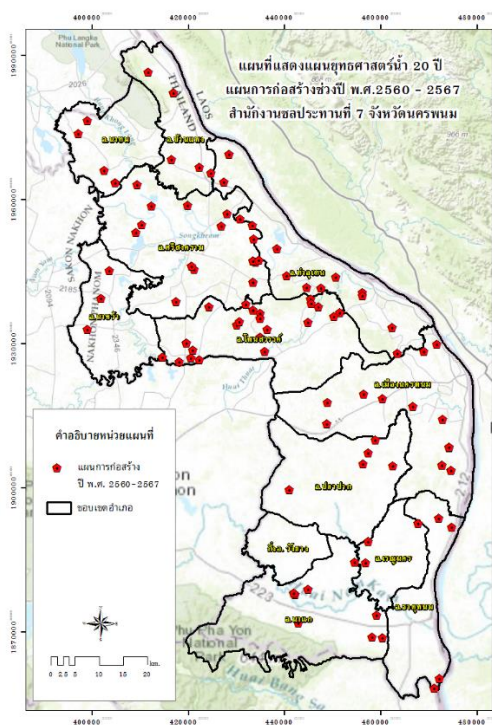
แผนที่โครงการพระราชดำรินขนาดเล็ก

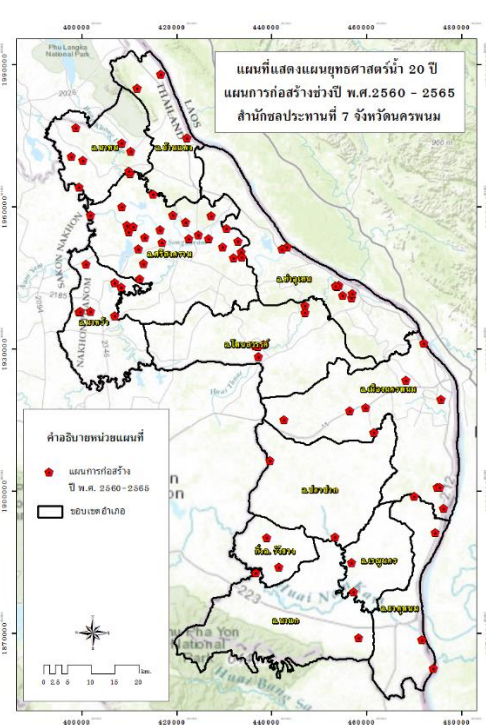
แผนที่ฝายน้ำล้น

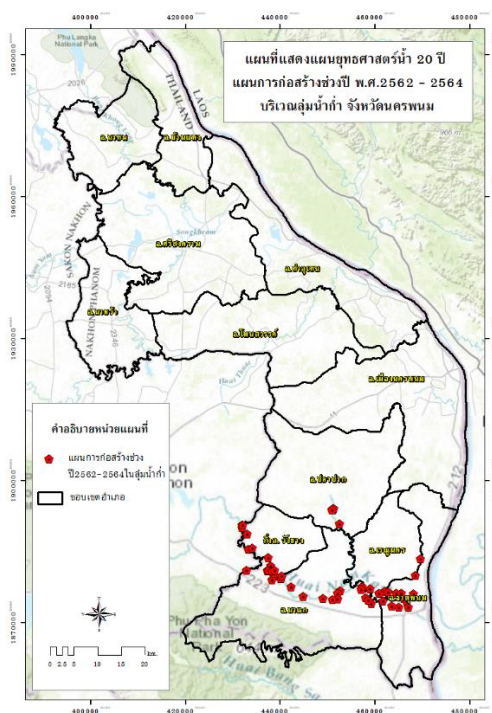
แผนที่สถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้า

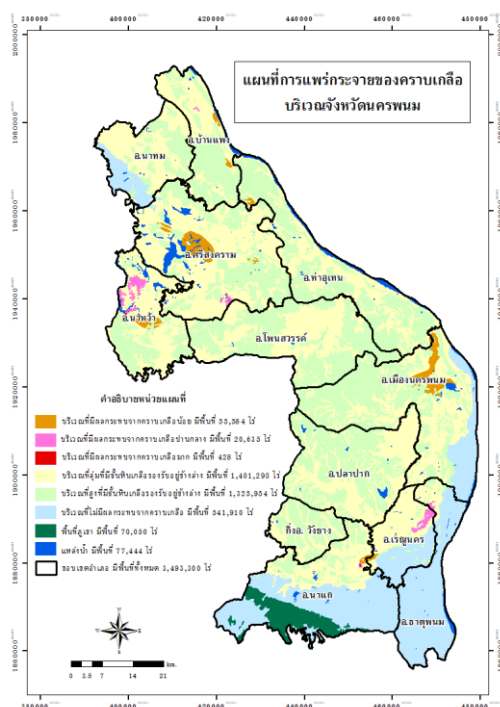
แผนการก่อสร้างช่วงปี พ.ศ.2560-67

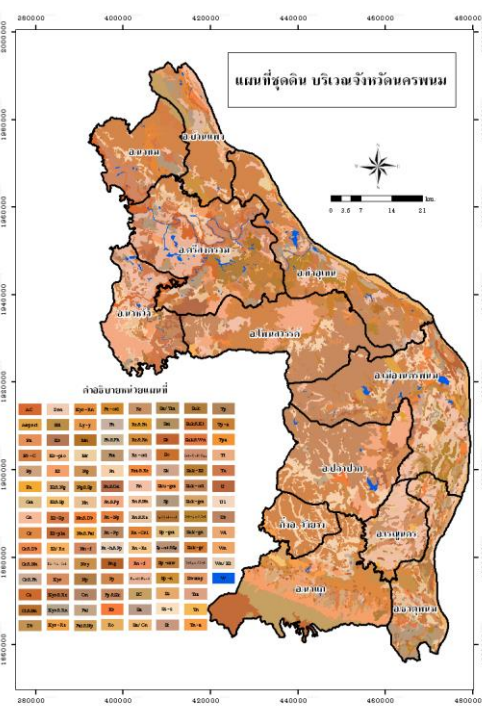
แผนการก่อสร้างช่วงปี พ.ศ.2560-65

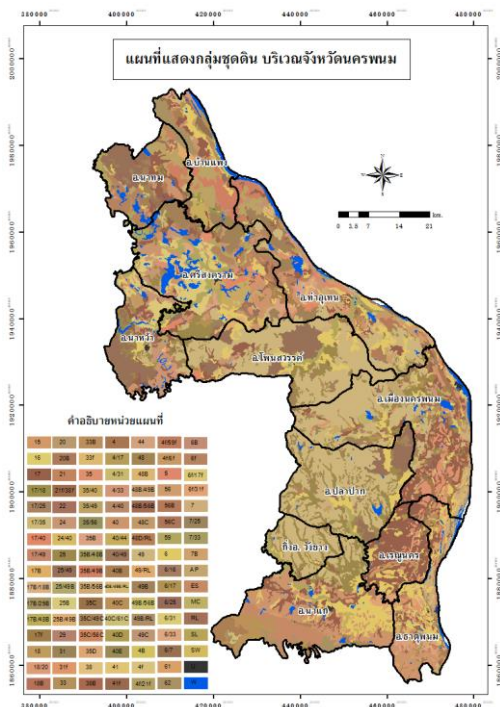
แผนการก่อสร้างบริเวณลุ่มน้ำท่า

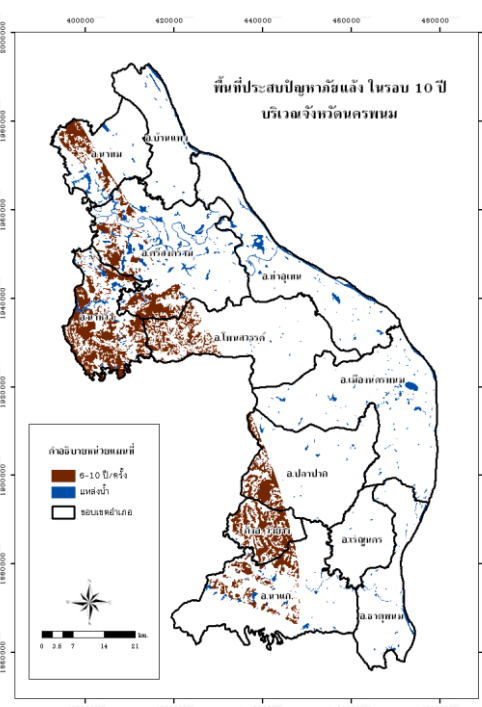
แผนที่การแพร่กระจายของคราบเกล็ด

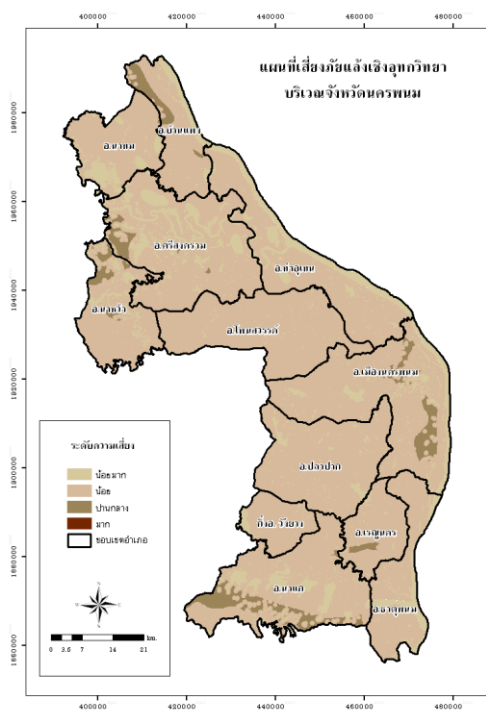
แผนที่ชุดดิน

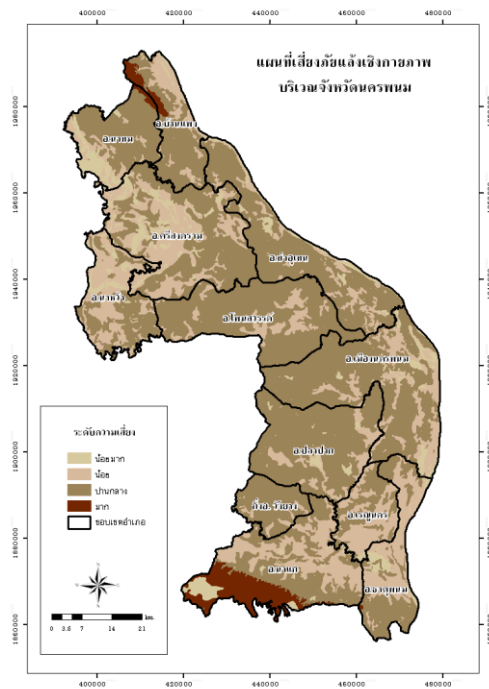
แผนที่กลุ่มชุดดิน

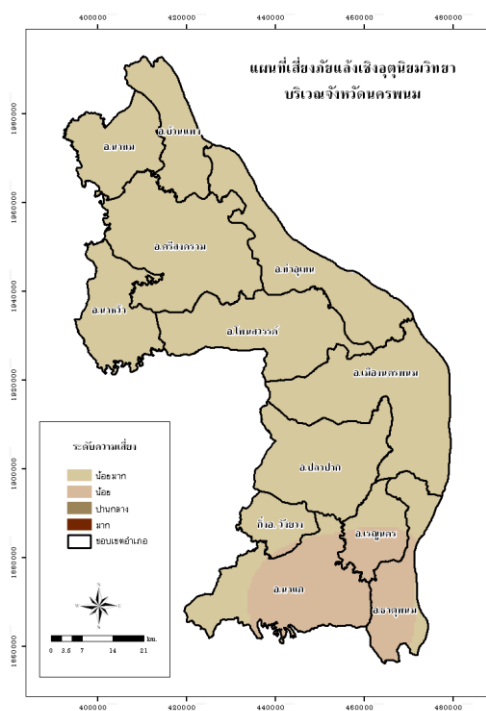
พื้นที่ประสบภัยแล้งในรอบ 10 ปี

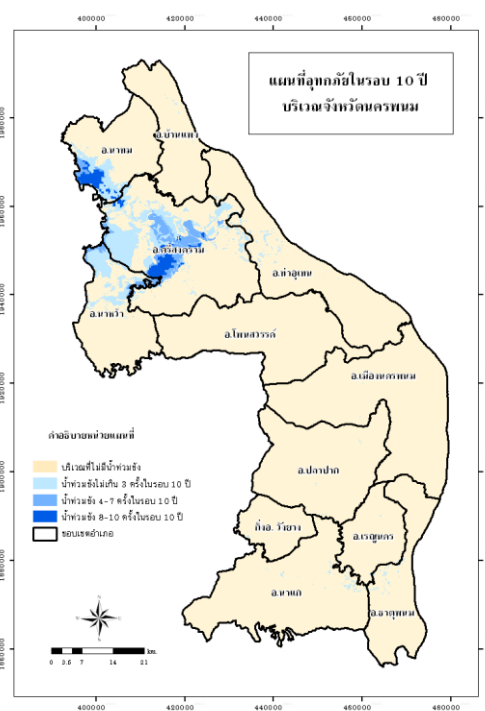
พื้นที่เสี่ยงภัยแล้งเชิงอุทกวิทยา

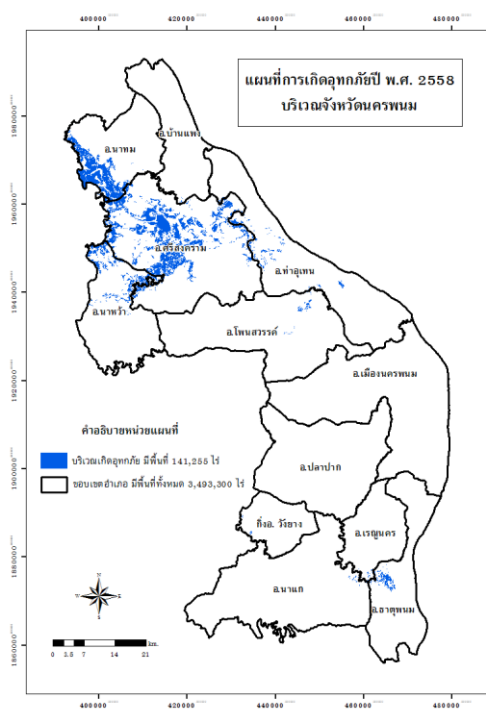
พื้นที่เสี่ยงภัยแล้งเชิงกายภาพ

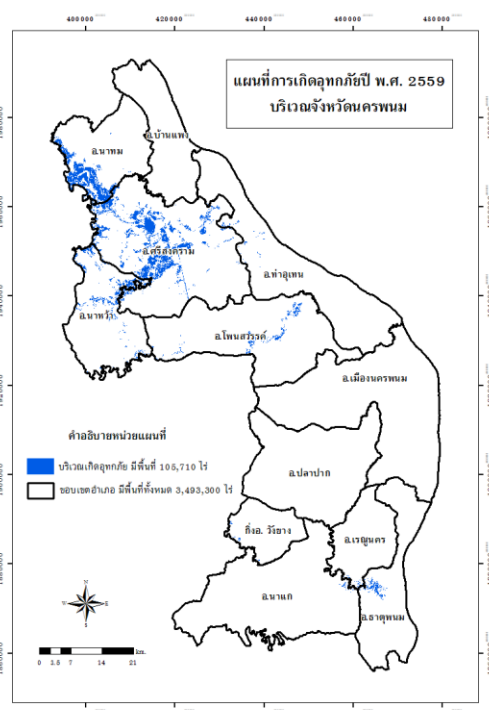
พื้นที่เสี่ยงภัยแล้งเชิงอุทกนิยมวิทยา

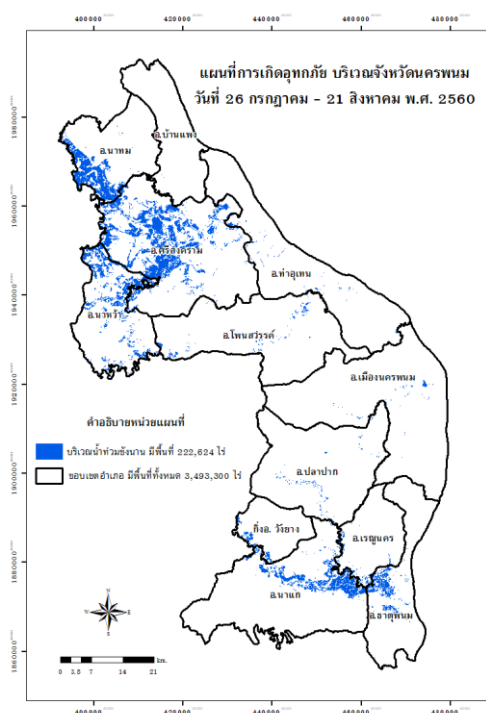
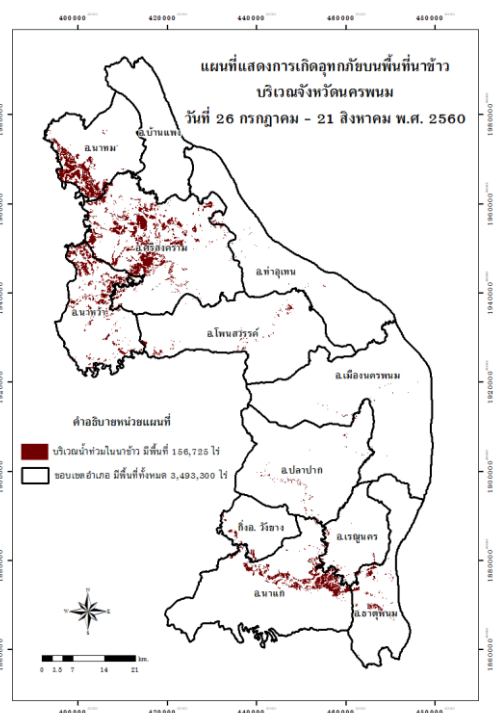
แผนที่เสี่ยงอุทกภัย

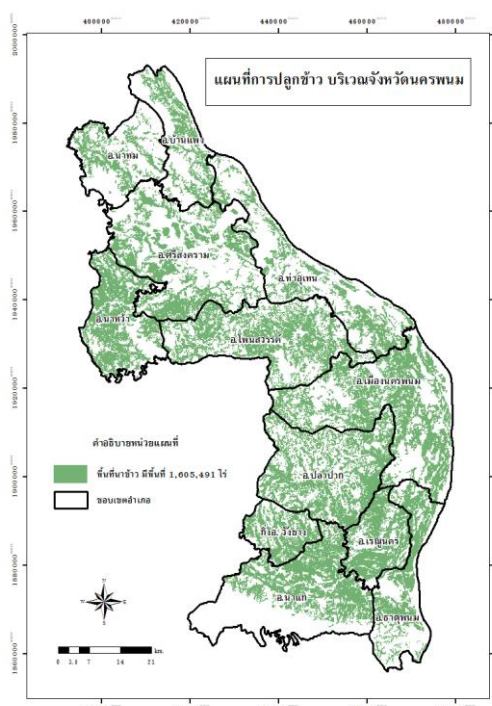
แผนที่อุทกภัยในปี พ.ศ. 2558

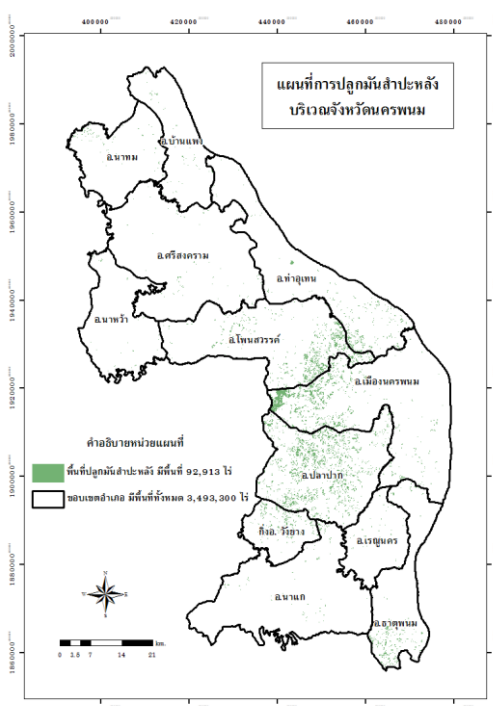
แผนที่อุทกภัยในปี พ.ศ. 2559

แผนที่อุทกภัยช่วง 26 กค.-21 สค.2560
2560

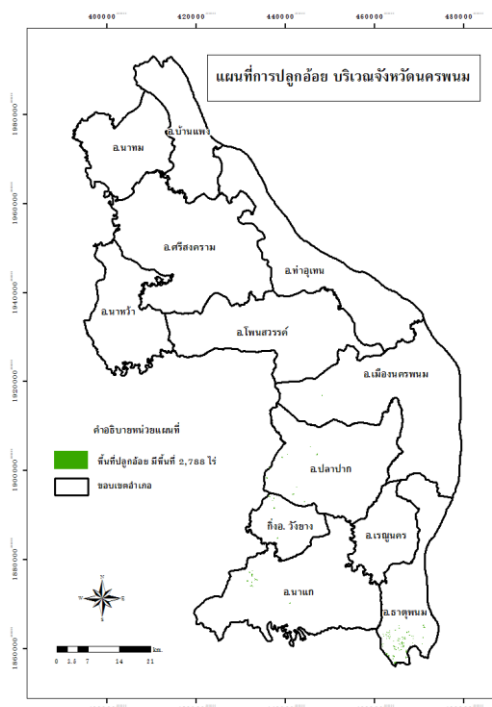
แผนที่นาข้าวที่ประสบอุทกภัยช่วง 26กค.-21สค.

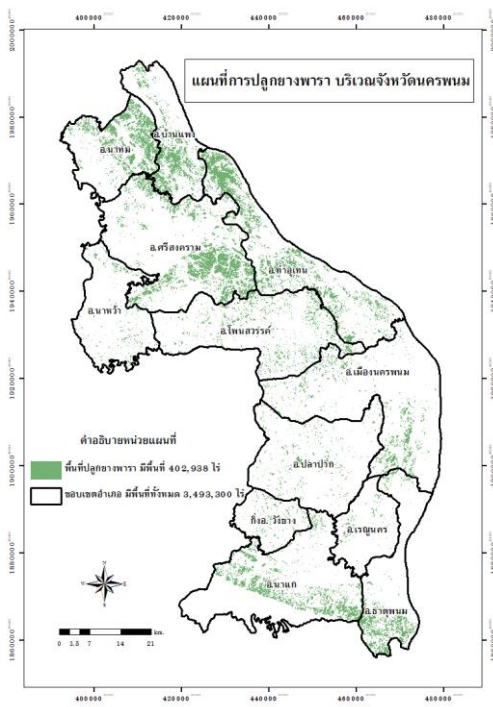
แผนที่พื้นที่ปลูกข้าวปี พ.ศ. 2558

แผนที่พื้นที่ปลูกมันสำปะหลังปี พ.ศ. 2558

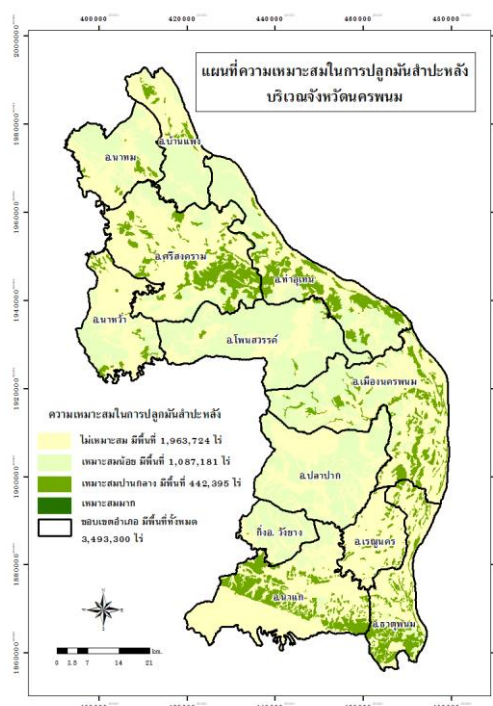
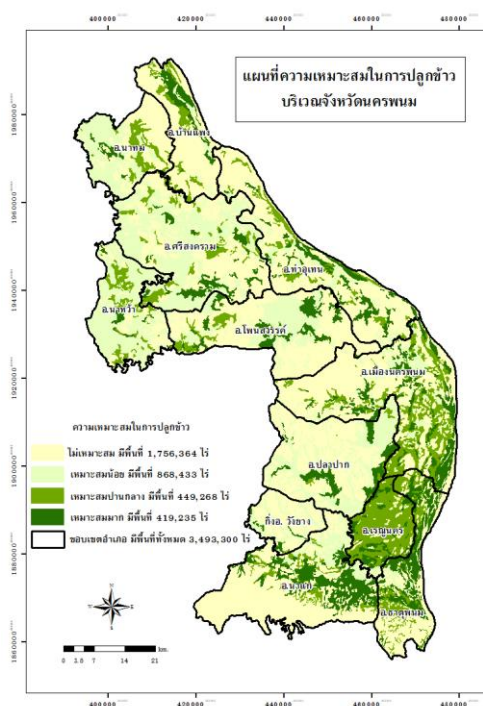

แผนที่พื้นที่ปลูกอ้อยโรงงานปี พ.ศ. 2558

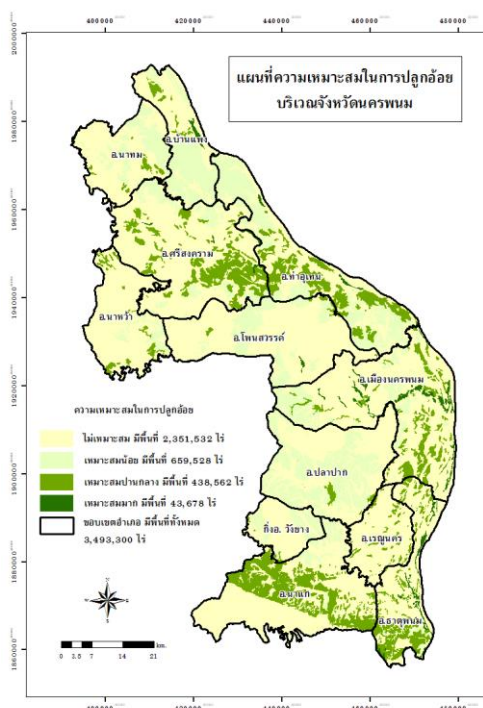

แผนที่พื้นที่ปลูกยางพาราปี พ.ศ. 2558

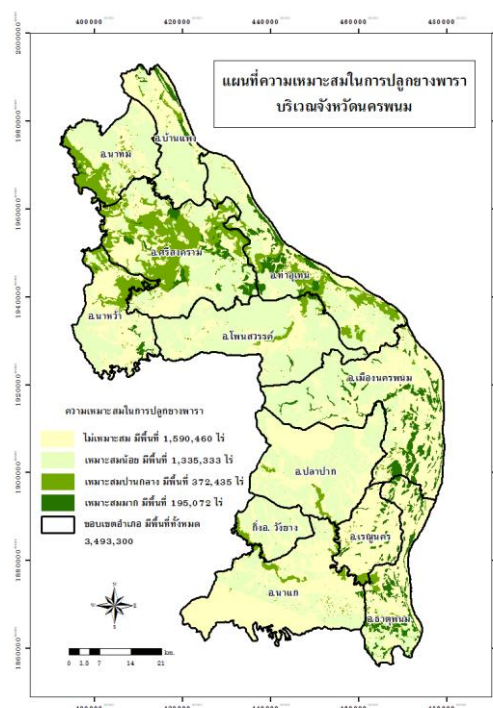
พื้นที่เหมาะสมสำหรับการปลูกพืช

พื้นที่ความเหมาะสมสำหรับการปลูกข้าว

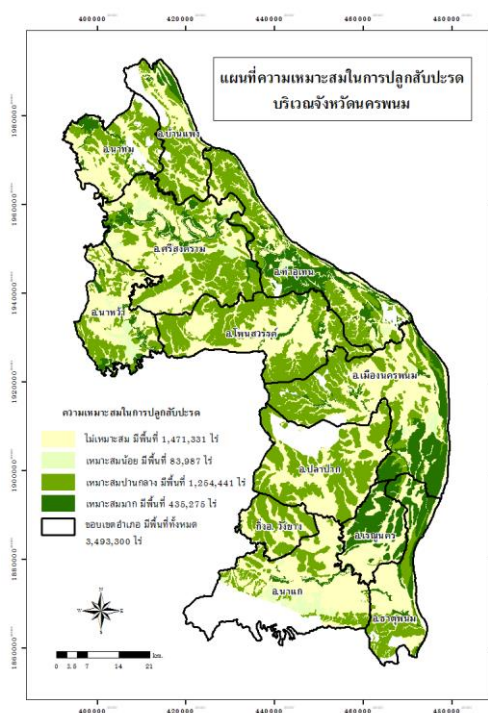

พื้นที่ความเหมาะสมสำหรับการปลูกมันสำปะหลัง

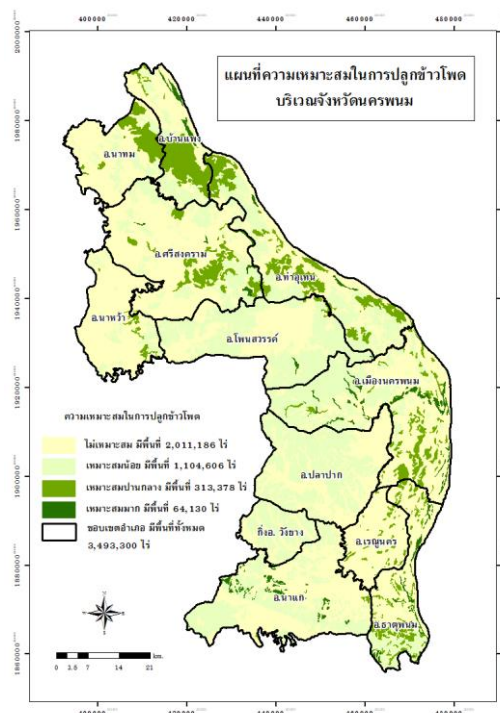

พื้นที่ความเหมาะสมสำหรับการปลูกอ้อยโรงงาน

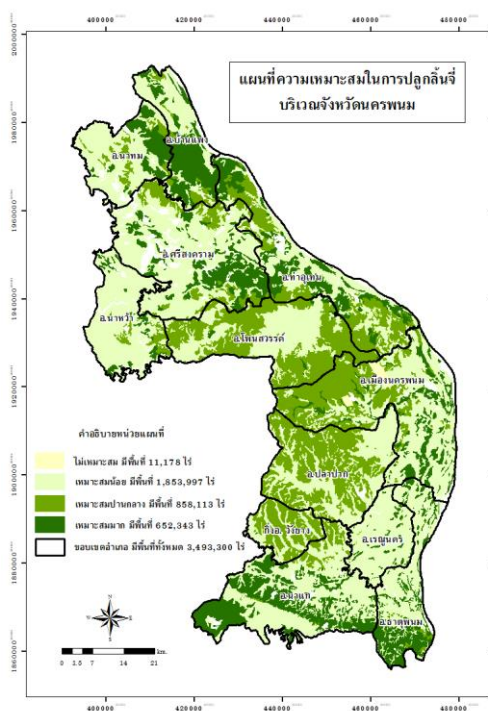
พื้นที่ความเหมาะสมสำหรับการปลูกยางพารา

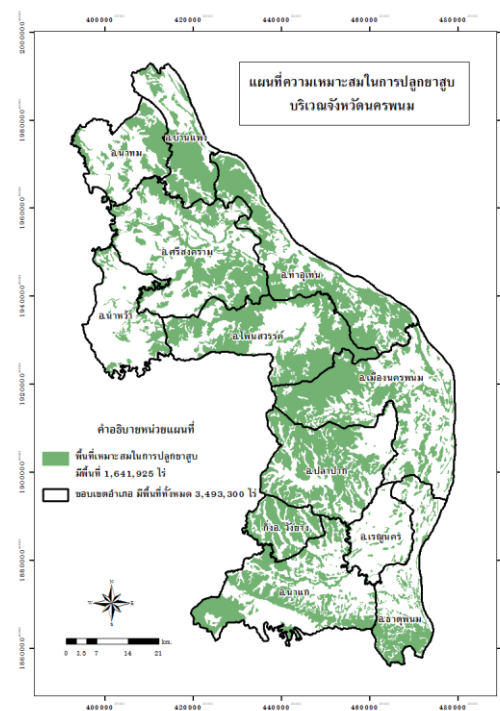
พื้นที่ความเหมาะสมสำหรับการปลูกสับปะรด

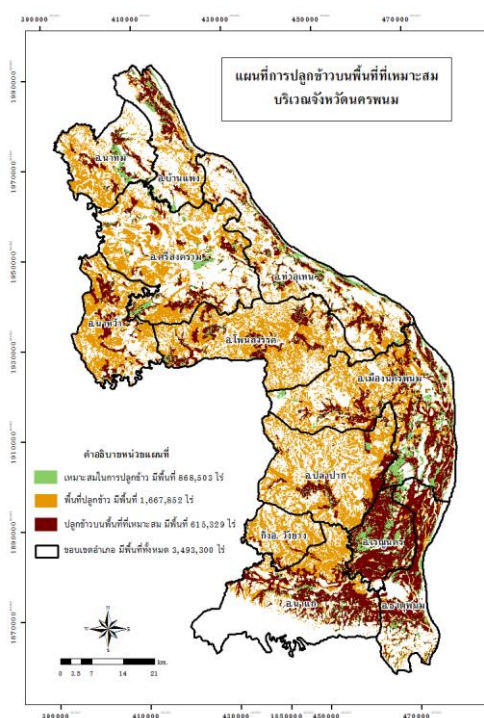
พื้นที่ความเหมาะสมสำหรับการปลูกข้าวโพด

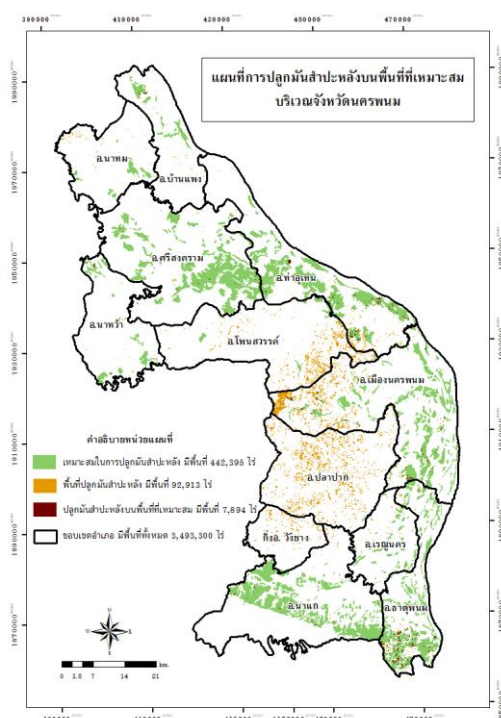
พื้นที่ความเหมาะสมสำหรับการปลูกลิ้นจี่

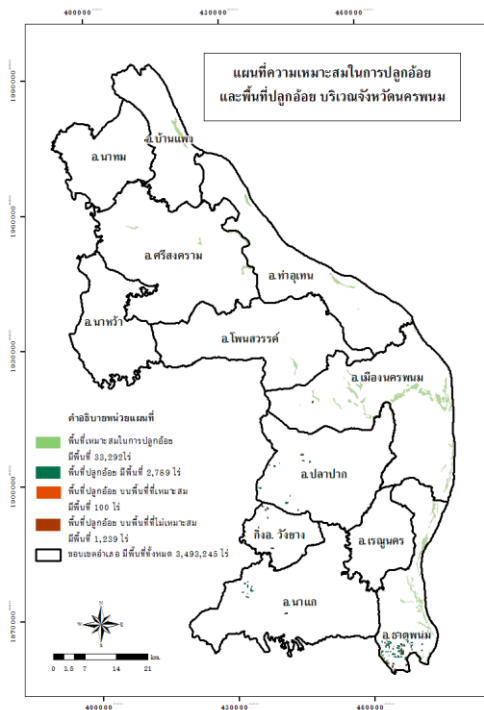
พื้นที่ความเหมาะสมสำหรับการปลูกยาสูบ

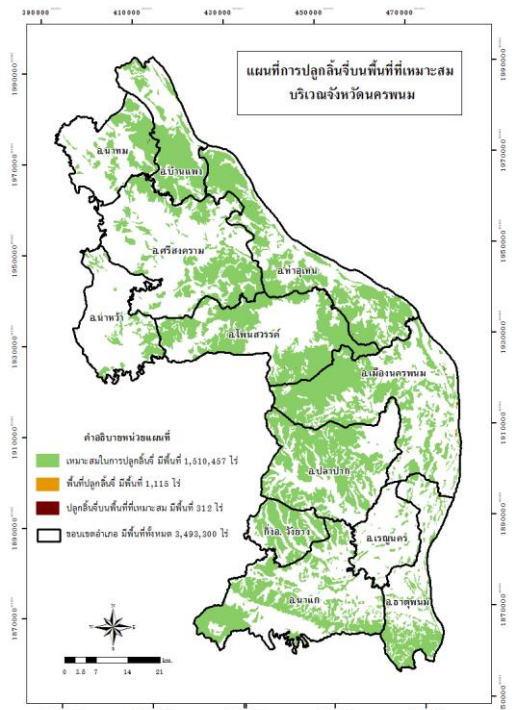
พื้นที่ปลูกข้าวบนพื้นที่ที่เหมาะสม

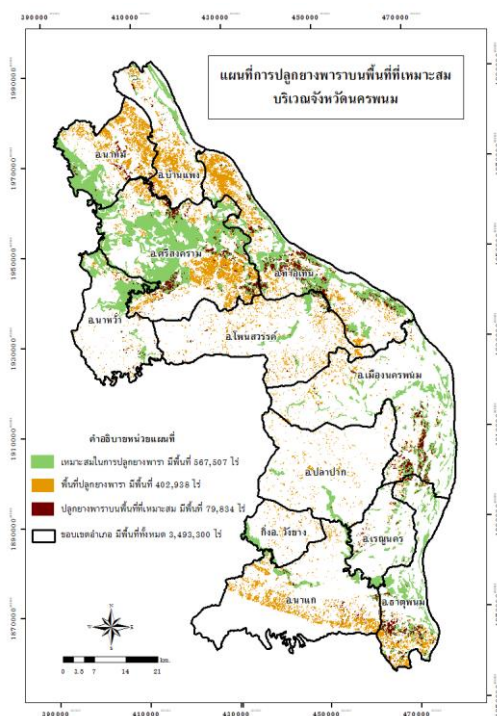
พื้นที่ปลูกมันสำปะหลังบนพื้นที่ที่เหมาะสม

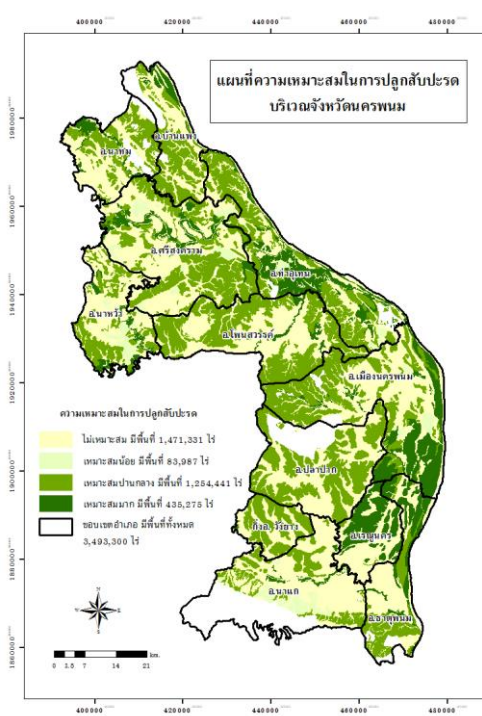
พื้นที่ปลูกอ้อยบนพื้นที่ที่เหมาะสม

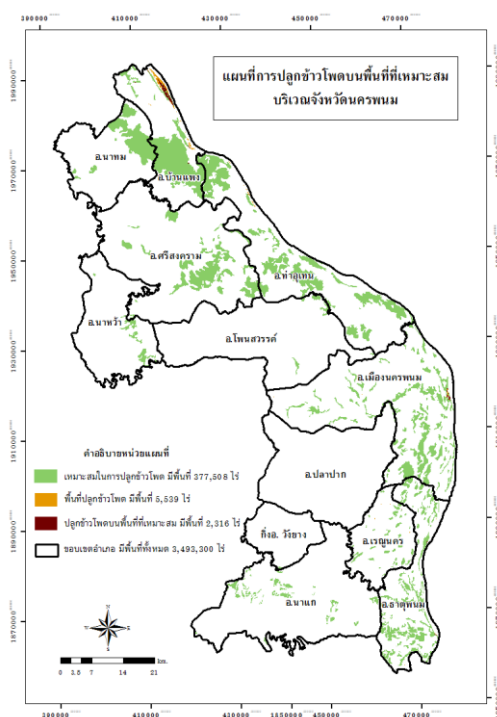
พื้นที่ปลูกลิ้นจี่บนพื้นที่ที่เหมาะสม

พื้นที่ปลูกยางพาราบนพื้นที่ที่เหมาะสม

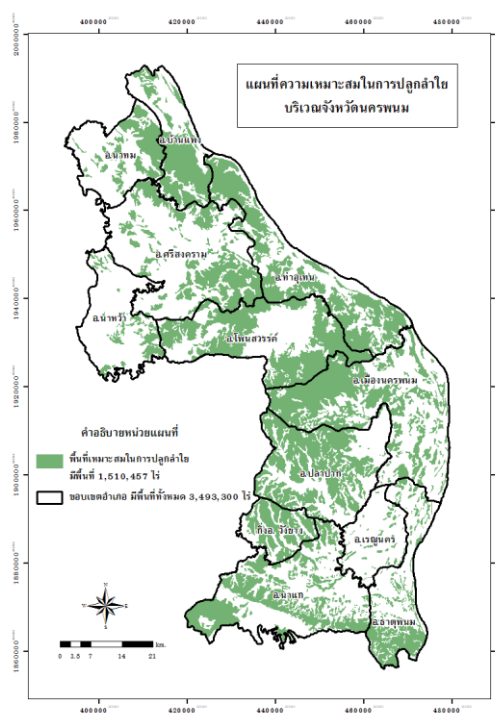
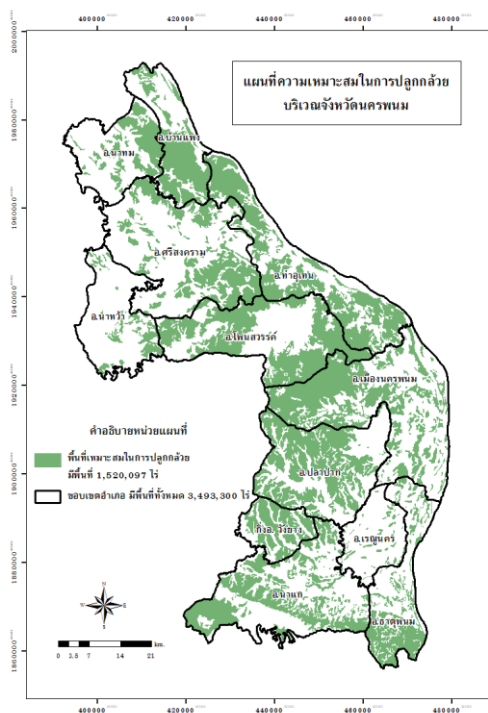

พื้นที่ปลูกสับปะรดบนพื้นที่ที่เหมาะสม

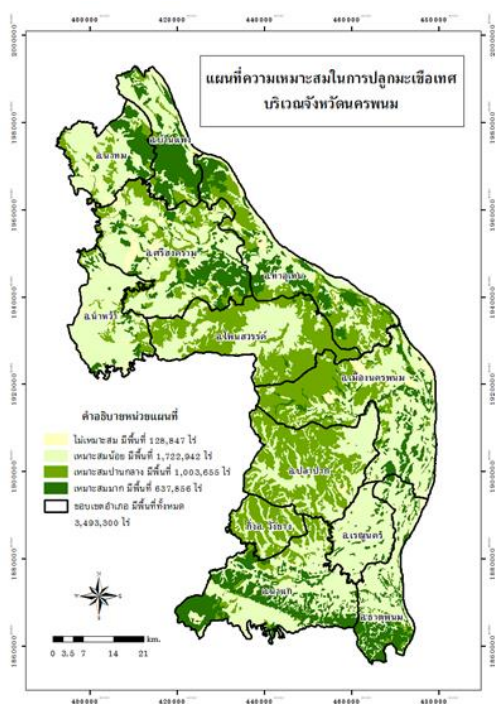
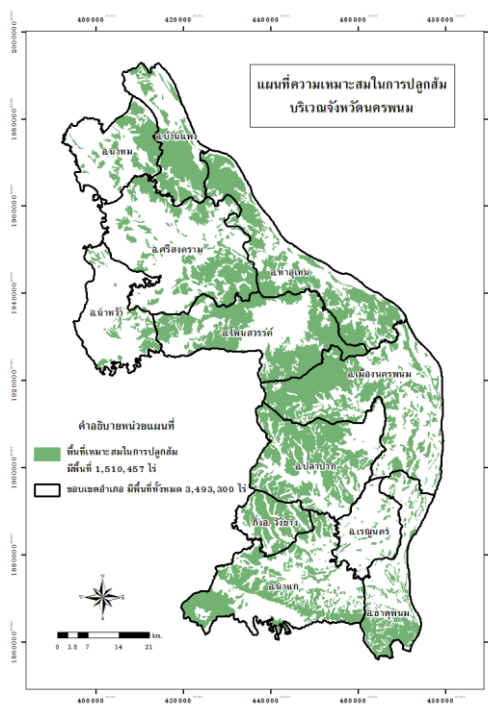
พื้นที่ปลูกข้าวโพดบนพื้นที่ที่เหมาะสม

พืชทางเลือก

พื้นที่ความเหมาะสมสำหรับการปลูกกล้วย

พื้นที่ความเหมาะสมสำหรับการปลูกกล้วย

พื้นที่ความเหมาะสมสำหรับการปลูกส้ม

พื้นที่ความเหมาะสมสำหรับการปลูกมะเขือเทศ

ภาคผนวก 3

คู่มือการทำงานของคณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัด
และคณะทำงานด้านทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตร
ภายใต้งบประมาณบูรณาการจังหวัดนครพนม

ดร.วิเชียร เกิดสุข และคณะ

ภายใต้โครงการการพัฒนากลไกและกระบวนการเพื่อสนับสนุนการวางแผน
จัดทำงบประมาณด้านทรัพยากรน้ำและเกษตรโดยใช้ระบบสารสนเทศ
ในการเชื่อมโยงและสนับสนุนข้อมูลจังหวัดนครพนม

คำนำ

เอกสาร คู่มือการทำงานของคณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดและคณะทำงานด้านทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตรภายใต้งบประมาณบูรณาการจังหวัดนครพนม ภายใต้โครงการการพัฒนากลไกและกระบวนการเพื่อสนับสนุนการวางแผนจัดทำงบประมาณด้านทรัพยากรน้ำและเกษตรโดยใช้ระบบสารสนเทศในการเชื่อมโยงและสนับสนุนข้อมูลจังหวัดนครพนม โดยการสนับสนุนงบประมาณจากสำนักงานสนับสนุนการวิจัย (สกว.) จัดทำขึ้น เพื่อเป็นกรอบการทำงานให้กับคณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดและคณะทำงานด้านทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตรภายใต้งบประมาณบูรณาการจังหวัดนครพนม นำไปสู่การพัฒนาแผนพัฒนาจังหวัดและชุดโครงการด้านทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตร โดยมุ่งเน้นให้เกิดโครงการหรือแผนงานที่สร้างความเชื่อมโยงของห่วงโซ่มูลค่า (Value Chain) จากการบูรณาการการทำงานและนำไปสู่การขอรับการจัดสรรงบประมาณรายจ่ายด้านทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตรในคราวเดียวกัน และสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติจากระดับบนถึงระดับล่างที่ให้ความสำคัญกับปัญหาทรัพยากรน้ำโดยเฉพาะน้ำเพื่อการผลิตในภาคการเกษตรที่เป็นหัวใจหลักในการขับเคลื่อนและยกระดับศักยภาพในการแข่งขันของประเทศ ทั้งนี้หากมีการพัฒนาชุดโครงการที่ดีจะเป็นกรอบในการกำหนดทิศทางการพัฒนาจังหวัดด้านทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตรที่มุ่งไปสู่สภาพการณ์ที่ต้องการให้เกิดขึ้นในอนาคตอย่างเท่าทันการเปลี่ยนแปลงในอนาคต

คณะผู้วิจัย
กุมภาพันธ์ 2561

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญ	ข
1. บทนำ	1
1.1 หลักการและที่มา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการจัดทำคู่มือ	5
1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
2. หลักเกณฑ์และกลไกการทำแผนยุทธศาสตร์ด้านทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตร	6
2.1 นโยบาย หลักเกณฑ์และวิธีการจัดทำยุทธศาสตร์น้ำเพื่อการเกษตร	6
2.2 แนวทาง กลไกการทำแผนยุทธศาสตร์ด้านทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตร	7
2.3 รูปแบบคณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตร	7
3. ขั้นตอนการจัดทำยุทธศาสตร์ทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตร	8
3.1 ขั้นตอนที่ 1 การรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง	8
3.2 ขั้นตอนที่ 2 การวิเคราะห์สถานการณ์ สภาพแวดล้อม ศักยภาพและความต้องการของพื้นที่	10
3.3 ขั้นตอนที่ 3 การจัดทำร่างยุทธศาสตร์ทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตร	12
3.4 ขั้นตอนที่ 4 การจัดประชุมประชาหารือหรือแสดงความคิดเห็นต่อร่างยุทธศาสตร์ทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตร	14
3.5 ขั้นตอนที่ 5 การปรับปรุงยุทธศาสตร์ให้สมบูรณ์ตามผลการประชุมหารือ	14
4. หลักเกณฑ์ในการจัดทำงบประมาณบูรณาการและแนวทางการพิจารณาโครงการ	15
4.1 หลักเกณฑ์ในจัดทำงบประมาณบูรณาการ	15
4.2 แนวทางการพิจารณาโครงการบูรณาการ	16

คู่มือการทำงานของคณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดและคณะทำงานด้านทรัพยากรน้ำ เพื่อการเกษตรภายใต้งบประมาณบูรณาการจังหวัดนครพนม

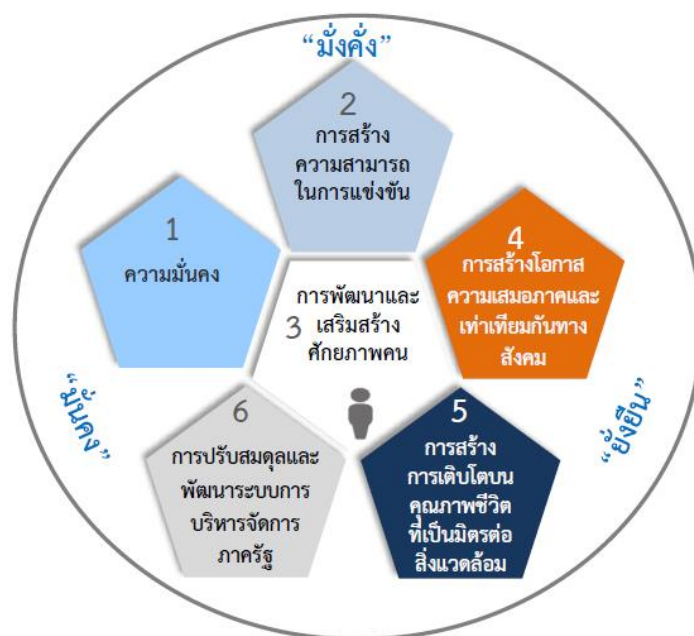
1. บทนำ

1.1 หลักการและที่มา

ประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม ดังนั้นความสำคัญของทรัพยากรน้ำนอกเหนือจากการใช้เพื่อการอุปโภคบริโภคตามปกติแล้ว ยังมีความสำคัญเป็นอย่างมากในการทำการเกษตรและอุตสาหกรรมต่อเนื่อง แม้ว่ารัฐบาลจะตระหนักถึงความสำคัญในเรื่องทรัพยากรน้ำตลอดมา นับตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 1 แต่ปัญหาด้านทรัพยากรน้ำยังไม่ประสบผลสำเร็จในการแก้ไขเท่าที่ควร ไม่ว่าปัญหาการขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร ปัญหาอุทกภัยและปัญหาการขาดแคลนน้ำในพื้นที่ชนบท จนกระทั่งเหตุการณ์อุทกภัยครั้งใหญ่เมื่อปี พ.ศ. 2554 รัฐบาลจึงเริ่มเข้ามาจัดการทรัพยากรน้ำอย่างจริงจัง ดังปรากฏในยุทธศาสตร์ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) (ภาพที่ 1) ให้มีการวางระบบบริหารจัดการน้ำแบบบูรณาการในทุกกลุ่มน้ำของประเทศ หรือในยุทธศาสตร์การสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และด้านการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน สอดคล้องแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) รวมทั้งในยุทธศาสตร์การเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อพัฒนาอย่างยั่งยืน ที่มุ่งเน้นการสร้างความมั่นคงด้านน้ำและบริหารจัดการทรัพยากรน้ำให้มีประสิทธิภาพ การสร้างคุณภาพ สิ่งแวดล้อมที่ดี ลดมลพิษและลดผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชน และในยุทธศาสตร์การสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและแข่งขันได้อย่างยั่งยืน ซึ่งเน้นให้เศรษฐกิจรายสาขามีการเจริญเติบโตอย่างเข้มแข็ง เพื่อให้ภาคเกษตรเน้นเกษตรกรรมยั่งยืน และให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น โดยแนวทางการเสริมสร้างและเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของภาคการผลิตและบริการ มุ่งเน้นการสร้างเชื่อมโยงของห่วงโซ่มูลค่าระหว่างภาคเกษตร อุตสาหกรรม บริการ และการค้าการลงทุน เพื่อยกระดับศักยภาพในการแข่งขันของประเทศ สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์เกษตรและสหกรณ์ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) รวมถึงแผนพัฒนาการเกษตรในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) อีกทั้งยังสอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2558-2569 ที่เน้นการแก้ไขปัญหาด้านทรัพยากรน้ำของประเทศในทุกด้านอย่างมีเอกภาพ และบูรณาการในทุกมิติ โดยเฉพาะยุทธศาสตร์การสร้างความมั่นคงของน้ำภาคการผลิต (เกษตรและอุตสาหกรรม) การจัดการน้ำท่วมและอุทกภัย เพื่อลดความเสียหายในพื้นที่เกษตรรวมถึงการปรับตัวในพื้นที่น้ำท่วมซ้ำซาก

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 78 (2) กำหนดให้การจัดระบบบริหารราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น มีขอบเขต อำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบที่เหมาะสมแก่การพัฒนาประเทศ รวมถึงสนับสนุนให้จังหวัดมีแผนงานและงบประมาณเพื่อพัฒนาจังหวัด เพื่อประโยชน์ของประชาชนในพื้นที่ ต่อมามีการตราพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 7) พ.ศ.2550 แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ.2534 ในมาตรา 53/1 กำหนดให้จังหวัดจัดทำ

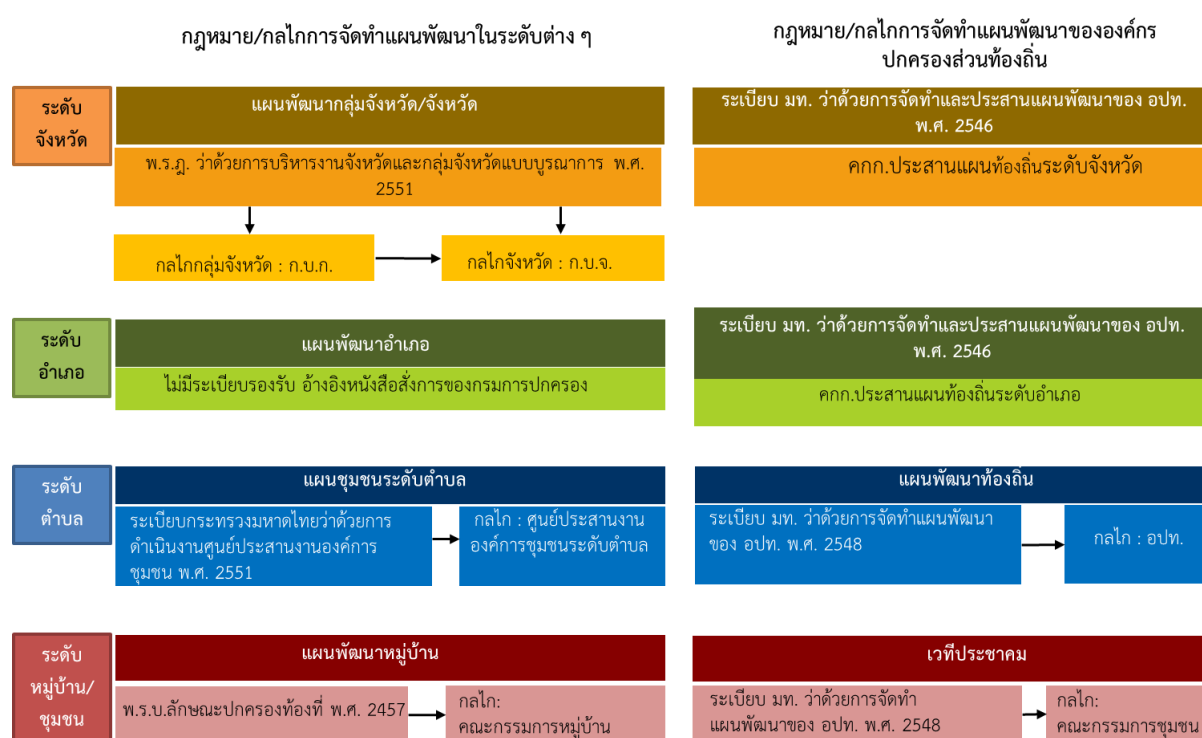
แผนพัฒนาจังหวัดให้สอดคล้องกับแนวทางพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น ทั้งนี้เมื่อวันที่ 11 ตุลาคม 2559 คณะรัฐมนตรีได้มีมติให้ความเห็นชอบการกำหนดแนวทางการจัดทำงบประมาณและปฏิทินงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 โดยเน้นความสำคัญในการจัดทำงบประมาณในลักษณะบูรณาการเชิงยุทธศาสตร์ โดยกำหนดให้มี แผนงานบูรณาการเรื่องสำคัญที่สอดคล้องกับกรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 นโยบายความมั่นคงแห่งชาติและนโยบายสำคัญของรัฐบาล โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้แผนงานบูรณาการเป็นกลไกขับเคลื่อนการดำเนินงานของหน่วยงานให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ที่วางไว้ใน 3 มิติ ได้แก่ มิติงานตามยุทธศาสตร์พื้นที่ (Area) มิติงานตามยุทธศาสตร์กระทรวง/หน่วยงาน (Function) และมิติยุทธศาสตร์สำคัญของรัฐบาล (Agenda) โดยใช้แผนงานบูรณาการเป็นกรอบในการดำเนินงานของหน่วยงานที่มีเป้าหมาย วัตถุประสงค์และตัวชี้วัดร่วมกัน โดยให้หน่วยงานประชุมร่วมกันเพื่อกำหนดเป้าหมาย แนวทางการดำเนินงาน ตัวชี้วัดความสำเร็จและจัดทำแผนแม่บทระยะปานกลางและระยะยาวที่สอดคล้องกับแผนแม่บทของกระทรวง/หน่วยงานตามมติรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 4 ตุลาคม 2559 เรื่องแผนงานในภารกิจหลักของหน่วยงานระยะ 20 ปี (2560-2579)

ภาพที่ 1 ยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579)

การพัฒนาระดับพื้นที่ในทุกจังหวัดจะมีแผนพัฒนาหลายแผนด้วยกัน โดยมีการกระจายความรับผิดชอบของส่วนราชการในฐานะผู้สนับสนุนการขับเคลื่อนในระดับนโยบายโดยผ่านจังหวัด อำเภอ คณะกรรมการหมู่บ้านหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่แตกต่างกันไป (ภาพที่ 2) อาทิ แผนชุมชนอยู่ในความรับผิดชอบของกรมพัฒนาชุมชน แผนพัฒนาหมู่บ้านและแผนพัฒนาอำเภออยู่ในความรับผิดชอบของกรมการปกครองท้องถิ่น แผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอยู่ในความรับผิดชอบของกรมส่งเสริมการ

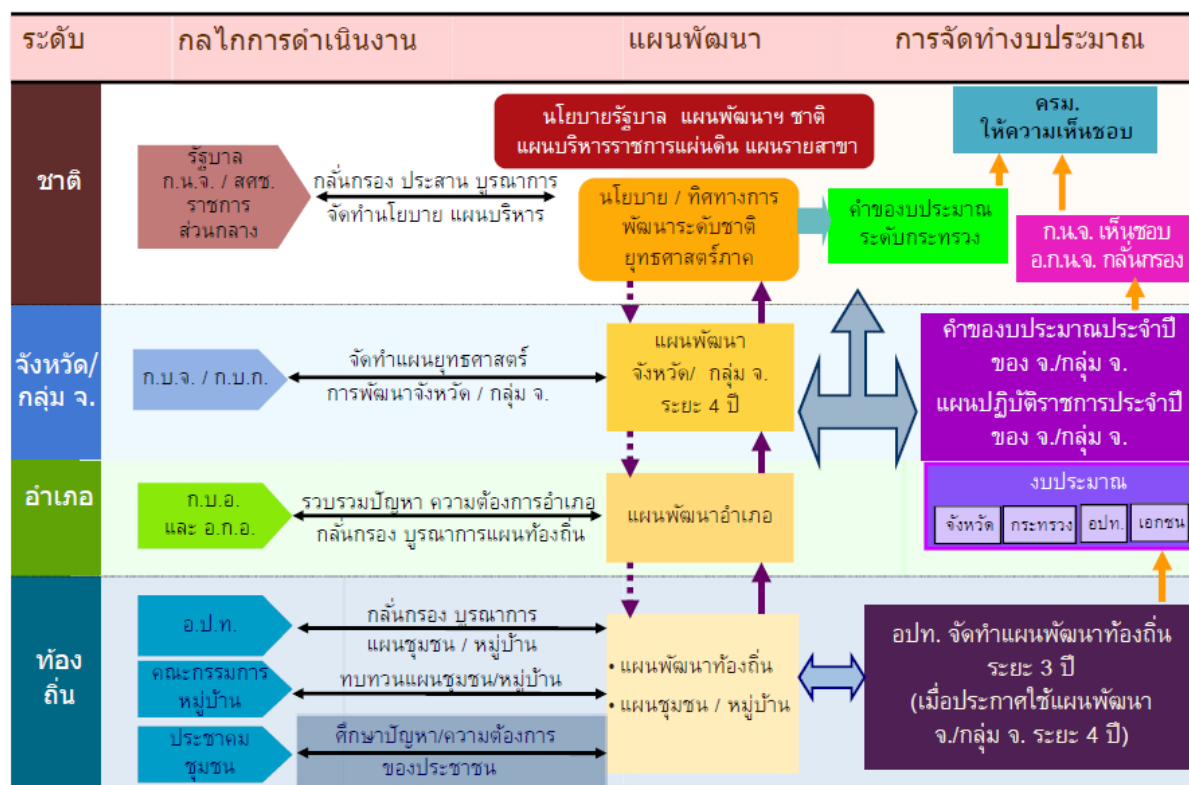
ปกครองท้องถิ่น และแผนพัฒนาจังหวัดอยู่ในความรับผิดชอบของสำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย ทั้งนี้จากการดำเนินการที่ผ่านมา พบว่าการจัดทำแผนพัฒนาต่าง ๆ ยังขาดการบูรณาการ การประสานเชื่อมโยงที่ดีและมีความซ้ำซ้อนหรือไม่สอดคล้องต่อการดำเนินการ ส่งผลให้การพัฒนาในจังหวัดและการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนขาดประสิทธิภาพหรืออาจไม่บรรลุผลสำเร็จเท่าที่ควร ซึ่งหากจะลงไปยังระดับจังหวัดที่ผ่านมา พบว่า แผนพัฒนาจังหวัดส่วนใหญ่ส่วนใหญ่มีสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศแต่เป็นยุทธศาสตร์แบบทั่วไปไม่เฉพาะเจาะจงในการแก้ไขปัญหา อีกทั้งแผนงานโครงการบูรณาการหลายโครงการที่มีไม่เป็นไปตามแนวคิดของการบูรณาการอย่างแท้จริง เห็นได้จากการมีแผนงานโครงการดังกล่าวกระจายตัวอยู่ในหลายยุทธศาสตร์ของจังหวัด

ภาพที่ 2 การจัดทำแผนพัฒนาในระดับต่าง ๆ

จากการดำเนินงานตามแนวทางการจัดทำแผนในระดับต่าง ๆ ที่เคยดำเนินการผ่านมา (ภาพที่ 3) พบว่า หมู่บ้านเป็นหน่วยการปกครองที่เล็กที่สุด แต่ไม่มีแผนหมู่บ้าน นอกจากนี้ยังขาดความเชื่อมโยงจากระดับล่างขึ้นบน เนื่องจากแผนระดับตำบลเป็นแผนของท้องถิ่นแต่ขาดแผนท้องถิ่นที่ แผนไม่ครอบคลุมทุกมิติ (เศรษฐกิจ สังคม มั่นคง การศึกษาและวัฒนธรรม) และขั้นตอนการทำแผนความต้องการท้องถิ่นใช้กลไกประชาคม และแม้ว่ามีกฎหมายเฉพาะของแต่ละแผน แต่ยังขาดการบูรณาการแผนพัฒนาในภาพรวมโดยขาดกลไกการเชื่อมโยงของแผนตั้งแต่ระดับอำเภอลงมา ทั้งนี้แผนกลุ่มจังหวัด จังหวัดและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น(อปท.) มีงบประมาณรองรับเฉพาะ ในขณะที่แผนระดับอำเภอ ตำบล หมู่บ้าน และชุมชนไม่มีงบประมาณรองรับเป็นการเฉพาะ ทั้งนี้หากพิจารณาแผนต่าง ๆ จะพบว่า แผนพัฒนาจังหวัด 4 ปี กับแผนท้องถิ่น 3 ปี มีความเหลื่อมในเรื่องระยะเวลา(กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นได้ปรับเวลาแล้ว) และแม้ว่าแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ได้กำหนดให้มีแผนภาค แต่ยังคงขาดกลไก

การเชื่อมโยงและยังไม่มีกำหนดหน่วยงานผู้รับผิดชอบอย่างเป็นทางการ รวมถึงยังไม่มีกรอบการปฏิรูปประเทศที่เป็นเชิงพื้นที่(Area Based) และการแก้ไข พ.ร.บ. งบประมาณและหน่วยงานผู้รับผิดชอบที่ชัดเจน

ภาพที่ 3 ความเชื่อมโยงกลไกและกระบวนการของแผนพัฒนาระดับต่าง ๆ

เมื่อพิจารณายุทธศาสตร์ระดับชาติทั้งหมด พบว่าได้ให้ความสำคัญกับการจัดการน้ำทั้งระบบ โดยเฉพาะการผลิตภาคการเกษตรและอุตสาหกรรม ซึ่งมีบทบาทสำคัญต่อสังคมและการเจริญทางเศรษฐกิจ เนื่องจากการเกษตรเป็นหัวใจหลักในการขับเคลื่อนและยกระดับศักยภาพในการแข่งขันของประเทศ อีกทั้งรายได้ของจังหวัด(GPP) นั้น อยู่ในภาคการเกษตรถึงร้อยละ 37 ในขณะที่อยู่ในภาคอุตสาหกรรมเพียงร้อยละ 5 ดังนั้นการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการน้ำในแนวนอน(ระดับพื้นที่) มีความจำเป็นที่ต้องขับเคลื่อนควบคู่กันไปกับในแนวดิ่ง(ระดับบนจนถึงระดับล่าง) จึงจะสามารถทำให้การบริหารจัดการน้ำของประเทศ โดยเฉพาะการพัฒนาในระดับพื้นที่ประสบผลสำเร็จ ทำให้การพัฒนาระดับจังหวัดมีความจำเป็นต้องพัฒนาแผนยุทธศาสตร์น้ำเพื่อการเกษตร เพิ่มเติมยุทธศาสตร์จังหวัดอื่นที่มีอยู่

จากเหตุผลดังกล่าว ทำให้มีความจำเป็นในการจัดทำคู่มือการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดด้านทรัพยากรน้ำและการเกษตรภายใต้งบประมาณบูรณาการ จังหวัดนครพนม เพื่อเป็นกรอบการทำงานให้คณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดและคณะทำงานด้านทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตรภายใต้งบประมาณบูรณาการจังหวัดนครพนมต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการจัดทำคู่มือ

1. เพื่อให้คณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดและคณะทำงานด้านทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตร จังหวัดนครพนม ใช้เป็นแนวทางการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดด้านทรัพยากรน้ำและการเกษตร ภายใต้งบประมาณบูรณาการ จังหวัดนครพนม ของคณะให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน
2. เพื่อใช้เป็นเอกสารอ้างอิงในการค้นคว้าสำหรับการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดด้านทรัพยากรน้ำ และการเกษตรภายใต้งบประมาณบูรณาการ จังหวัดนครพนม

1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. มีคู่มือการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดด้านทรัพยากรน้ำและการเกษตรภายใต้งบประมาณบูรณาการของคณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดและคณะทำงานด้านทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตร จังหวัดนครพนม ที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริงอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล
2. คณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดและคณะทำงานด้านทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตร จังหวัดนครพนม สามารถจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดด้านทรัพยากรน้ำและการเกษตรภายใต้งบประมาณบูรณาการ โดยมีความสอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกันตามยุทธศาสตร์ระดับชาติจากระดับบนถึงระดับล่าง
3. บุคลากรที่เกี่ยวข้องสามารถใช้เป็นเอกสารอ้างอิงสำหรับการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดด้านทรัพยากรน้ำและการเกษตรภายใต้งบประมาณบูรณาการของจังหวัดนครพนม

2. หลักเกณฑ์และกลไกการทำแผนยุทธศาสตร์ด้านทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตร

2.1 นโยบาย หลักเกณฑ์และวิธีการจัดทำยุทธศาสตร์น้ำเพื่อการเกษตร

การจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดจะต้องสอดคล้องกับหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดไว้ตามกฎหมายเกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดินและการบริหารงานจังหวัดและกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ รวมทั้งต้องเป็นไปตามข้อกำหนดที่ตั้งขึ้นตามนโยบายการบริหารงานจังหวัดและกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ(ก.น.จ.) ทั้งนี้ การจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดให้มีคุณภาพต้องดำเนินการโดยกระบวนการการมีส่วนร่วมของภาคีการพัฒนาทุกภาคส่วนในทุกขั้นตอน

จากการประชุมวิถีสันทางไกลเพื่อรับนโยบายและแนวทางการดำเนินงานจากกระทรวงมหาดไทย ร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ(ก.พ.ร.) สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และสำนักงบประมาณ เมื่อวันที่ 19 พฤษภาคม 2559 สรุปแนวทางขับเคลื่อนการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัด 4 ปี รอบใหม่ (พ.ศ. 2561-2564) ดังนี้

1. ให้ยึดนโยบายของรัฐบาล แผนบริหารราชการแผ่นดิน แผนพัฒนาประเทศ ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560 - 2579) แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (2560 - 2564) กรอบยุทธศาสตร์การพัฒนาภาค (ภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ รวมถึงยุทธศาสตร์รายสาขา/เฉพาะด้าน สำหรับกรอบในการจัดทำยุทธศาสตร์น้ำเพื่อการเกษตรระดับจังหวัด ให้ยึดยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560 - 2579) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) แผนพัฒนาการเกษตร ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560 - 2564) แผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ(พ.ศ. 2558 - 2569) ยุทธศาสตร์การพัฒนาเกษตรอินทรีย์ ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2559 - 2564) แผนพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

2. แผนพัฒนาจังหวัดต้องสอดคล้องกับศักยภาพ โอกาส สภาพปัญหาและความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นในจังหวัด ดังนั้นจึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยจัดการรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนในจังหวัดตามกระบวนการประชาคมชุมชน เพื่อพิจารณาปัญหาและความต้องการของประชาชน รวมทั้งรวบรวมความคิดเห็นจากอำเภอ มาประมวลข้อมูลตามแผนชุมชน/แผนพัฒนาท้องถิ่นมาเพื่อประกอบการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดและยุทธศาสตร์น้ำเพื่อการเกษตรด้วย

3. มุ่งเน้นการทำงานแบบเครือข่ายร่วมกันทุกภาคส่วนโดยคำนึงถึงความพร้อมของทุกภาคส่วน ได้แก่ ส่วนราชการทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชนและประชาชน รวมถึงต้องมีการประสานและเชื่อมโยงการทำงานร่วมกันของทุกภาคส่วนเพื่อร่วมกันวางยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด และร่วมมือในการสนับสนุนการขับเคลื่อนแผนพัฒนาจังหวัด

4. แผนพัฒนาจังหวัดจะต้องมีความเชื่อมโยงไปสู่การปฏิบัติ โดยจัดทำแผนปฏิบัติราชการประจำปีของจังหวัดให้สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาตามแผนพัฒนาจังหวัด รวมถึงจัดทำโครงการที่มีคุณภาพตามหลักเกณฑ์และแนวทางที่คณะกรรมการนโยบายการบริหารงานจังหวัดและกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ(ก.น.จ.) กำหนด

5. ประเด็นเพิ่มเติมที่นายกรัฐมนตรีให้ความสำคัญ คือ การสร้างห่วงโซ่คุณค่าเพื่อการพัฒนาอย่างครบวงจร และหลักประชารัฐ

2.2 แนวทาง กลไกการทำแผนยุทธศาสตร์ด้านทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตร

1. กลไกหลัก คือ คณะกรรมการนโยบายการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ (ก.บ.จ.) ประจำจังหวัดนครพนม และการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนตามกลไกประชารัฐ และการรับฟังความคิดเห็นตามพระราชกฤษฎีกา(พ.ร.ฎ.) ว่าด้วยการบริหารงานจังหวัดและกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ
2. ทบทวนข้อมูลพื้นฐานด้านทรัพยากรน้ำและการเกษตรในพื้นที่จังหวัด รวมถึงสถานการณ์ด้านเศรษฐกิจ สังคมและทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อประกอบการวิเคราะห์ปัญหา ข้อจำกัดและแนวทางดำเนินการแผนงานโครงการด้านทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตร
3. ให้ความสำคัญและตอบสนองต่อการแก้ไขปัญหาทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตรในภาพรวมและความต้องการของประชาชนในพื้นที่ โดยผ่านกระบวนการแผนชุมชนและแผนพัฒนาอำเภอตามข้อสั่งการของกรมการปกครองและกรมการพัฒนาชุมชน
4. ขับเคลื่อนโดยกลไกกลุ่มภารกิจทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตรในการจัดทำแผนงาน/โครงการรองรับยุทธศาสตร์ทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตร
5. จัดทำแผนงาน/โครงการ โดยยึดหลักการบูรณาการเชิงยุทธศาสตร์ในเชิงพื้นที่(Area Base) ตามนโยบายรัฐบาลและคณะกรรมการนโยบายการบริหารงานจังหวัดและกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ(ก.น.จ.) โดยมุ่งเน้นการแก้ไขปัญหาที่สำคัญ และการพัฒนาตามห่วงโซ่คุณค่า(การพัฒนาแบบครบวงจร ต้นทาง กลางทาง และปลายทาง) ทั้งนี้โครงการจะต้องแก้ไขปัญหา/พัฒนาครบองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน มิใช่โครงการหรือกิจกรรมย่อย และต้องไม่เกิดความซ้ำซ้อนในภารกิจของกระทรวง กรม และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
6. แหล่งงบประมาณที่สนับสนุนการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตรมาจาก 3 แหล่ง ได้แก่ กระทรวง/กรม จังหวัด และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2.3 รูปแบบคณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตร

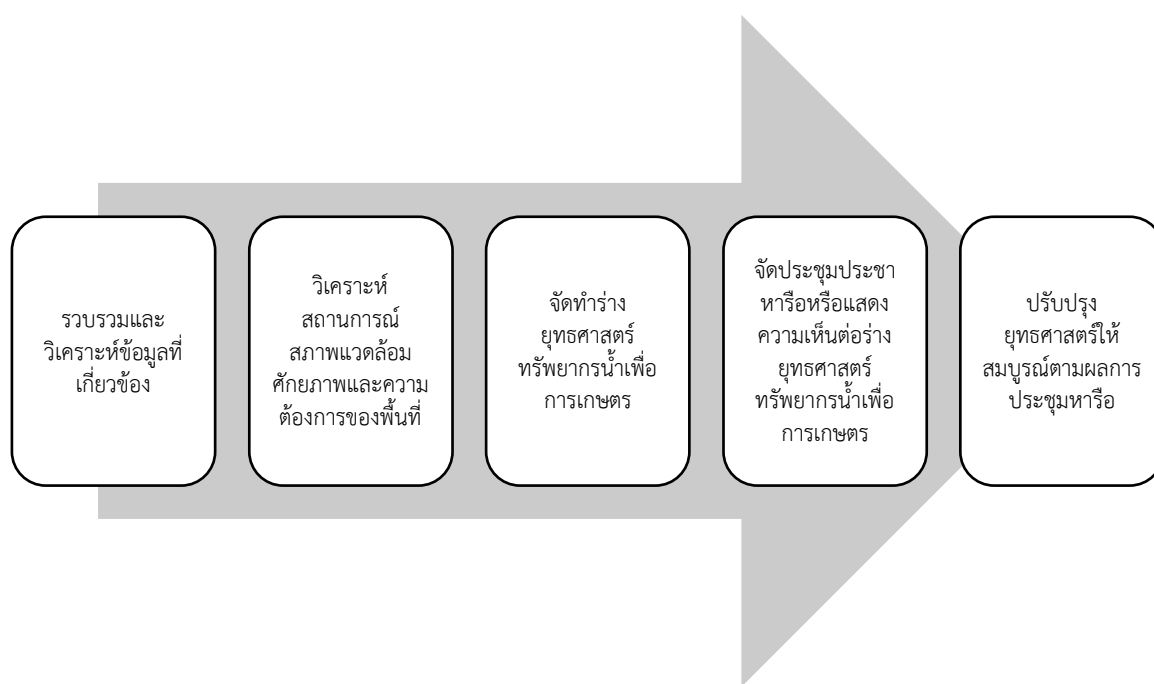
การขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ทรัพยากรน้ำเพื่อเกษตรให้เป็นรูปธรรม คณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ (ก.บ.จ.) ของจังหวัดนครพนม จำเป็นต้องมีการแต่งตั้งคณะอนุกรรมการยุทธศาสตร์ทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตรและกลุ่มภารกิจด้านทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตร โดยแยกจากกลุ่มภารกิจด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม คณะอนุกรรมการยุทธศาสตร์การพัฒนาการเกษตรและอุตสาหกรรมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และคณะอนุกรรมการยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน แต่ยังคงการทำงานประสานการทำงานร่วมกันระหว่างคณะอนุกรรมการชุดต่าง ๆ ของจังหวัด

การขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตร ดำเนินการโดยกลุ่มภารกิจทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตร และคณะอนุกรรมการยุทธศาสตร์ทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตร ในรูปแบบคณะกรรมการที่มีองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน ได้แก่ ส่วนราชการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชน

3. การจัดทำยุทธศาสตร์ทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตร หลักเกณฑ์และวิธีการในการจัดทำงบประมาณบูรณาการ

การจัดทำยุทธศาสตร์ทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตรประกอบด้วย 5 ขั้นตอน (ภาพที่ 4) ได้แก่

- ขั้นตอนที่ 1 การรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง
- ขั้นตอนที่ 2 การวิเคราะห์สถานการณ์ สภาพแวดล้อม ศักยภาพและความต้องการของพื้นที่
- ขั้นตอนที่ 3 การจัดทำร่างยุทธศาสตร์ทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตร
- ขั้นตอนที่ 4 การจัดประชุมประชาหารือหรือแสดงความเห็นต่อร่างยุทธศาสตร์ทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตร
- ขั้นตอนที่ 5 การปรับปรุงยุทธศาสตร์ให้สมบูรณ์ตามผลการประชุมหารือ

ภาพที่ 4 ขั้นตอนการจัดทำยุทธศาสตร์ทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตร

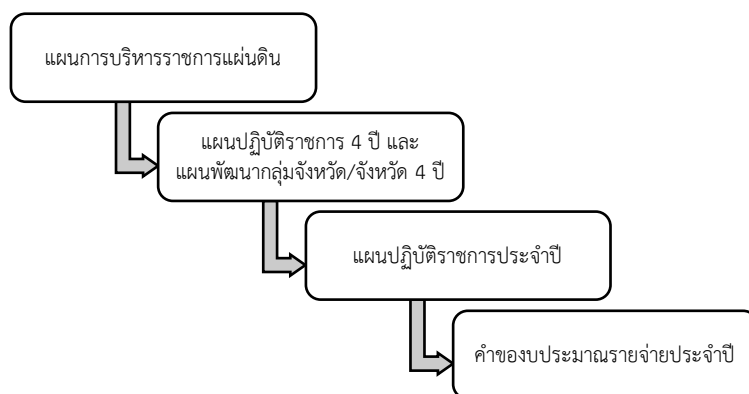
โดยมีรายละเอียดแนวทางการดำเนินการของแต่ละขั้นตอนดังนี้

3.1 ขั้นตอนที่ 1 การรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

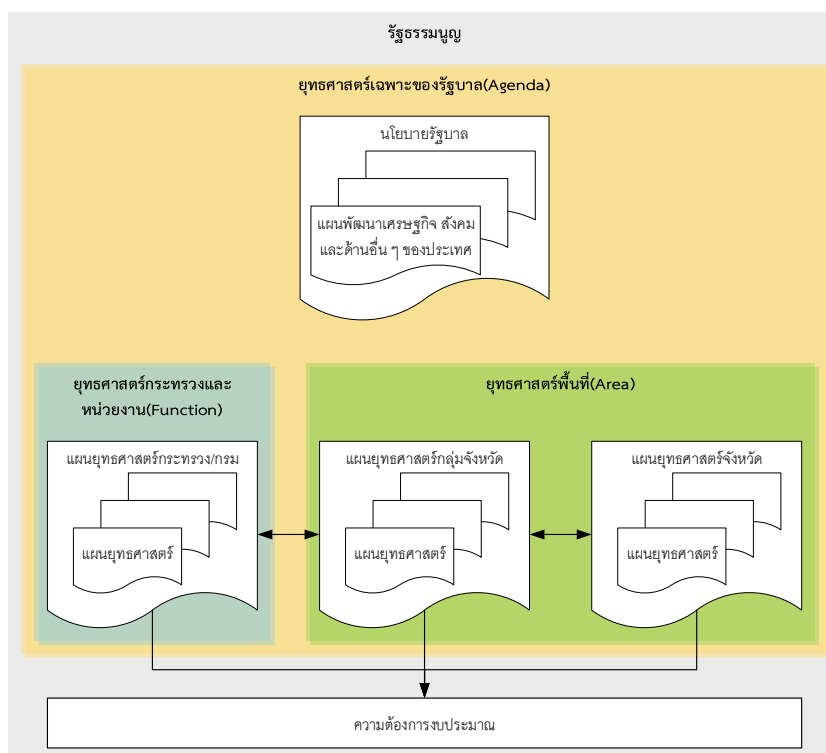
1) การศึกษาแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมระดับชาติ

ประกอบด้วย นโยบายรัฐบาล แผนบริหารราชการแผ่นดิน แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ กรอบยุทธศาสตร์การพัฒนาภาค หรือยุทธศาสตร์เฉพาะด้าน/สาขา และมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการรวบรวมข้อมูลที่สำคัญตามสาขาการพัฒนา กล่าวคือ การจัดทำยุทธศาสตร์น้ำเพื่อการเกษตร ต้องนำนโยบายของรัฐบาล แผนบริหารราชการแผ่นดิน แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งประกอบด้วย แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ กรอบยุทธศาสตร์การพัฒนาภาค (ภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ) รวมถึงยุทธศาสตร์รายสาขาหรือ

ยุทธศาสตร์เฉพาะด้านที่เกี่ยวข้อง เช่น แนวทางการพัฒนาการเกษตร แผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ ระยะ 20 ปี แผนพัฒนาการเกษตรในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ยุทธศาสตร์การพัฒนาเกษตรอินทรีย์ และแผนพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในแผนพัฒนาฯ 12 ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความเชื่อมโยงยุทธศาสตร์ของรัฐบาลซึ่งเป็นยุทธศาสตร์ระดับประเทศไปสู่ยุทธศาสตร์ระดับกระทรวงและระดับพื้นที่ของจังหวัดเพื่อให้เกิดการพัฒนาประเทศแบบองค์รวม และลดความซ้ำซ้อนในพื้นที่ ดังภาพที่ 5 และ 6 ต่อไปนี้

ภาพที่ 5 ความเชื่อมโยงแผนและงบประมาณรายจ่ายประจำปี

ภาพที่ 6 ความเชื่อมโยงยุทธศาสตร์ระดับประเทศ กลุ่มจังหวัด และจังหวัด เพื่อให้เกิดการพัฒนาประเทศแบบองค์รวม

แนวทางในการนำนโยบายของรัฐบาล แผนบริหารราชการแผ่นดิน แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและแผนยุทธศาสตร์รายสาขา มาประกอบในการจัดทำยุทธศาสตร์

(1) คณะกรรมการดำเนินการแปลงวัตถุประสงค์ เป้าหมาย ตัวชี้วัด ตลอดจนประเด็นการพัฒนาสำคัญของแผนดังกล่าวไปสู่แผนการปฏิบัติในระดับจังหวัด

(2) วิเคราะห์ความสอดคล้องและเชื่อมโยงระหว่างนโยบายของรัฐบาล แผนบริหารราชการแผ่นดิน แนวทางพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ไปสู่ประเด็นยุทธศาสตร์น้ำเพื่อการเกษตรของจังหวัด

(3) กำหนดกระบวนการทำงานที่สามารถบูรณาการภารกิจของหน่วยงานต่าง ๆ และผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนในพื้นที่ให้ไปในทิศทางเดียวกัน

2) การศึกษาศักยภาพของพื้นที่

เป็นการศึกษาข้อมูลของพื้นที่ที่สำคัญต่อการพัฒนา ซึ่งอิงมิติการพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับด้านการเกษตร ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านอุตสาหกรรมและด้านสังคม โดยข้อมูลดังกล่าวจะสามารถนำมาวิเคราะห์และประมวลผลสะท้อนตำแหน่ง และสถานภาพปัจจุบันของพื้นที่ (จังหวัด) นอกจากนี้ การศึกษาข้อมูลดังกล่าว จะเป็นประโยชน์แก่ผู้วิเคราะห์ในการจัดลำดับความสำคัญของแผนงาน/โครงการในยุทธศาสตร์ทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตร รวมถึงคัดกรองโครงการเพื่อบรรจุในคำของบประมาณภายใต้แผนปฏิบัติราชการประจำปีของจังหวัดต่อไป

3) การรวบรวมสำรวจความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นในจังหวัด

การสำรวจความคิดเห็นของประชาชนในจังหวัดนครพนม โดย ก.น.จ. กำหนดแนวทางในการดำเนินการเพื่อให้ทราบถึงความต้องการและศักยภาพของประชาชนในพื้นที่ โดยคณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ(ก.บ.จ.) ดำเนินการแต่งตั้งคณะอนุกรรมการขึ้น (คณะอนุกรรมการยุทธศาสตร์ทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตร ทำหน้าที่ประสานงานเพื่อให้ได้ข้อมูลความคิดเห็นของประชาชนในจังหวัด หรืออาจดำเนินการอื่นตามที่ ก.บ.จ. เห็นสมควร ทั้งนี้ ก.บ.จ. อาจแต่งตั้งคณะอนุกรรมการระดับอำเภอ(อ.ก.อ.) ในแต่ละอำเภอ เพื่อดำเนินการรวบรวมข้อมูลความคิดเห็นของประชาชนในท้องถิ่น ตำบลหรือหมู่บ้าน ได้ตามความเหมาะสม

การประมวลข้อมูลตามแผนชุมชนส่วนมากนั้น มักประสบปัญหาเนื่องจากแผนชุมชนเกิดจากความต้องการของประชาชนในหลากหลายพื้นที่และเป็นเรื่องย่อย จึงควรทำการประมวลและจัดรวม (grouping) ประเภทโครงการและจำแนกเป็นหมวดหมู่ตามประเด็นปัญหาหลักที่ต้องการแก้ไข โดยอาจใช้ตัวแบบการวิเคราะห์ความต้องการเร่งด่วนของประชาชนในท้องถิ่น เป็นเครื่องมือในการช่วยดำเนินการ

3.2 ขั้นตอนที่ 2 การวิเคราะห์สถานการณ์ สภาพแวดล้อม ศักยภาพและความต้องการของพื้นที่

ขั้นตอนนี้เป็นการทบทวนและวิเคราะห์สถานการณ์ทรัพยากรน้ำและการเกษตร สภาพแวดล้อมภายนอกและภายในว่ามีผลกระทบต่อศักยภาพ และทิศทางการพัฒนาของยุทธศาสตร์ทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตรอย่างไร ซึ่งมีผลต่อการกำหนดแผนงาน/โครงการของยุทธศาสตร์ ทั้งนี้การวิเคราะห์สถานะที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรน้ำและการทำการเกษตรทั้งภายนอกและภายในพื้นที่ อาทิเช่น ลุ่มน้ำ นั้น ช่วยให้ทราบ

จุดแข็งและจุดอ่อน รวมถึงทราบปัจจัยหรือสภาพแวดล้อมภายนอกที่ก่อให้เกิดโอกาสหรือข้อจำกัดกับยุทธศาสตร์อย่างไร นอกจากนี้ยังช่วยให้ทราบถึงปัจจัยหรือสภาวะภายใน อาทิ ทรัพยากรและศักยภาพที่มีอยู่ในพื้นที่ ซึ่งการวิเคราะห์ดังกล่าว เป็นการแสดงให้เห็นทราบว่า ปัจจุบันสถานการณ์ของพื้นที่ (จังหวัด ลุ่มน้ำ) อยู่ ณ จุดไหน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์จะประกอบด้วย การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและศักยภาพ (SWOT Analysis) และ การวิเคราะห์เทอว์เมทริกซ์ (TOWS Matrix) (ภาพที่ 7 และ 8)

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและศักยภาพ (SWOT Analysis) และ การวิเคราะห์เทอว์เมทริกซ์ (TOWS Matrix) เป็นกระบวนการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค ทำให้ทราบถึงสถานการณ์ของพื้นที่ หน่วยงานหรือองค์กร รวมทั้งปัจจัยที่จะก่อให้เกิดโอกาสและผลกระทบต่อองค์กร เพื่อช่วยในการขยายมุมมองและวิธีคิดของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตรให้มีความสมบูรณ์ โดยการวิเคราะห์ประเด็นซึ่งเป็นจุดแข็ง (Strength) และจุดอ่อน(Weakness) ของพื้นที่เป้าหมายจะเป็นวิธีการประเมินปัจจัยภายในของจังหวัด ในขณะที่การพิจารณาปัจจัยเชิงโอกาส (Opportunity) และอุปสรรค (Threat) จะเป็นการประเมินองค์กรประกอบภายนอกที่มีความสัมพันธ์หรือมีผลกระทบต่อความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและสังคมของคนในพื้นที่

	Helpful	Harmful
Internal	จุดแข็ง(Strength: S) หมายถึง สถานการณ์และศักยภาพของทรัพยากรน้ำและการทำการเกษตรในจังหวัดที่เด่น เป็นกลไกหลักในการสร้างรายได้ให้กับประชาชน และสร้างความแตกต่างให้กับพื้นที่ในปัจจุบัน โดยปัจจัยดังกล่าวอาจเกี่ยวข้องกับมิติด้านเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	จุดอ่อน(Weakness: W) หมายถึง สถานการณ์หรือประเด็นทรัพยากรน้ำและการทำการเกษตรในพื้นที่/จังหวัดที่ยังมีจุดอ่อน เป็นปัญหาของพื้นที่ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน สามารถเกี่ยวข้องกับ ทั้งใน ด้าน เศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
External	โอกาส(Opportunity: O) หมายถึง ปัจจัยหรือสภาพแวดล้อมภายนอกที่เกื้อหนุนเกิดความเจริญเติบโต และส่งผลกระทบด้านบวกต่อการพัฒนาพื้นที่ ซึ่งผลลัพธ์ดังกล่าวอาจเกี่ยวข้องกับ ระบบเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม	ความท้าทาย(Threat: T) หมายถึง ปัจจัยหรือประเด็นที่ส่งผลกระทบเชิงลบ หรือมีแนวโน้มที่ก่อให้เกิดปัญหาที่เป็นอุปสรรคในการพัฒนาทรัพยากรน้ำ และการทำการเกษตรเป็นปัจจัยภายนอกที่อยู่นอกเหนือความสามารถของคนในพื้นที่จะควบคุมได้ อันรวมถึงนโยบายของรัฐบาลที่ไม่เอื้อต่อการพัฒนาของจังหวัด

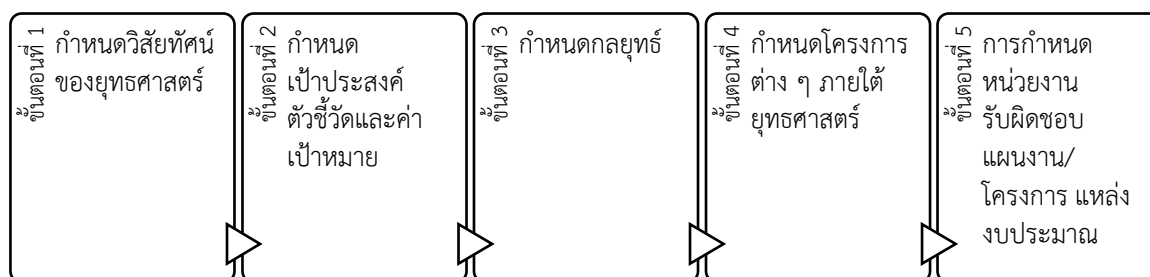
ภาพที่ 7 SWOT Analysis

ภาพที่ 8 แสดงความเชื่อมโยงระหว่าง SWOT Analysis กับ TOWS Matrix

3.3 ขั้นตอนที่ 3 การจัดทำร่างยุทธศาสตร์ทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตร

นำข้อมูลจากขั้นตอนที่ผ่านมา เพื่อนำมาวิเคราะห์และจัดทำร่างแผนยุทธศาสตร์ โดยมีสาระสำคัญและขั้นตอน (ภาพที่ 9) ดังนี้

ภาพที่ 9 ขั้นตอนการจัดทำร่างยุทธศาสตร์ทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตร

1) การกำหนดวิสัยทัศน์

การกำหนดวิสัยทัศน์ คือ การนำข้อมูลพื้นฐานทั้งหมดที่ได้จากการวิเคราะห์มากำหนดสิ่งที่ต้องการจะเป็นในอนาคต โดยประเมินและวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของสภาวะแวดล้อมภายนอกที่องค์กรกำลังเผชิญหรือต้องเผชิญในอนาคต ประเมินและวิเคราะห์บทบาท หน้าที่และความสามารถที่จังหวัดมีอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งเป็นปัจจัยภายในแล้ว ต้องสามารถแสดงให้เห็นถึงความจำเป็นและความ

ต้องการของจังหวัดทางด้านทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตรในอนาคต ทั้งนี้การกำหนดวิสัยทัศน์ต้องเกิดจากผลประโยชน์ศักยภาพ และทิศทางการพัฒนาของจังหวัด โดยต้องให้ความสำคัญกับความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและเป็นที่ยอมรับของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง รวมถึงมีความเชื่อมโยง และเป็นไปในทิศทางเดียวกับยุทธศาสตร์ของประเทศ

2) กำหนดเป้าประสงค์ ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายของยุทธศาสตร์ทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตร

ในการกำหนดยุทธศาสตร์ทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตร จะต้องมีการกำหนดตัวแปรที่แสดงผลให้ทราบถึงความสำเร็จของการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ โดยมีตัวแปรที่สำคัญคือ

2.1) เป้าประสงค์เชิงยุทธศาสตร์ หมายถึง สิ่งที่ต้องบรรลุของยุทธศาสตร์ ซึ่งเป้าประสงค์จะเป็นตัวกำหนดทิศทางระยะยาวของยุทธศาสตร์ และเป็นแนวทางในการจัดสรรทรัพยากร การกำหนดเป้าประสงค์จำเป็นต้องกำหนดให้ชัดเจนและนำไปสู่ตัวชี้วัดได้

2.2) ตัวชี้วัด หมายถึง ตัวเลขที่บอกจำนวนปัจจัยนำเข้า ผลผลิต และผลการดำเนินการของกระบวนการ ผลผลิตและผลการดำเนินงานของยุทธศาสตร์ โดยตัวชี้วัดต้องมีความชัดเจนทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ สามารถวัดค่าได้จริง และจัดเก็บข้อมูลได้ง่าย ทั้งนี้ตัวชี้วัดควรตั้งเป้าหมายให้มีความท้าทาย เน้นการเปลี่ยนแปลงที่เป็นรูปธรรมของผลผลิตหรือผลลัพธ์ของโครงการมากกว่ากระบวนการ และต้องมีการแสดงค่าฐานของตัวชี้วัดที่ผ่านมาประกอบ

3) กำหนดกลยุทธ์

กลยุทธ์ หมายถึง วิธีการดำเนินงานที่จะนำไปสู่ความสำเร็จเป้าประสงค์เชิงยุทธศาสตร์ การกำหนดกลยุทธ์ในยุทธศาสตร์ต้องสอดคล้องและสนับสนุนการบรรลุเป้าประสงค์ของยุทธศาสตร์ และสอดคล้องกับลักษณะของพื้นที่

4) การจัดทำบัญชีชุดแผนงาน/โครงการ และผลผลิต

การจัดทำบัญชีชุดแผนงาน/โครงการในยุทธศาสตร์ต้องให้ความสำคัญในประเด็นดังต่อไปนี้

4.1) ความสอดคล้องเชื่อมโยงกับแผนพัฒนาจังหวัด ต้องให้ความสำคัญกับความสอดคล้องโครงการกับยุทธศาสตร์ ซึ่งสะท้อนความเร่งด่วนในประเด็นสำคัญของรัฐบาล

4.2) ผลผลิตและผลกระทบของโครงการ ต้องวิเคราะห์ถึงความเหมาะสม และความคุ้มค่าในการดำเนินโครงการ

4.3) ความพร้อมและความเป็นไปได้ในการดำเนินการโครงการ มุ่งเน้นความสามารถ ความเหมาะสมในการดำเนินการ และการบูรณาการการทำงานร่วมกับหน่วยงานและภาคส่วนต่าง ๆ ในพื้นที่

4.4) ความต่อเนื่องของโครงการหรือแต่ละโครงการ ในระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว

5) การกำหนดหน่วยงานรับผิดชอบแผนงาน/โครงการ แหล่งงบประมาณ

โครงการต่าง ๆ ที่จำเป็นตามยุทธศาสตร์ ต้องมีการกำหนดหน่วยงานผู้รับผิดชอบ รวมถึงระบุแหล่งหรือหน่วยงานผู้จัดสรรงบประมาณ เช่น จังหวัด กระทรวง/กรม หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ฯลฯ ทั้งนี้การกำหนดผู้รับผิดชอบควรกำหนดผู้รับผิดชอบควรกำหนดหน่วยงานหลักเพียงหน่วยเดียว

การพัฒนาโครงการต้องมองให้ครบวงจร วิเคราะห์กิจกรรมที่สำคัญที่ต้องดำเนินการเพื่อก่อให้เกิดคุณค่าและความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมต่าง ๆ ของโครงการ โดยประยุกต์ใช้แนวคิดห่วงโซ่คุณค่า(Value Chain) ช่วยให้เห็นภาพของกระบวนการว่า เรื่องใดที่มีความสำคัญและต้องทำให้สำเร็จ รวมถึงช่วยในการกำหนดตัวหน่วยงานที่รับผิดชอบในห่วงโซ่ จากนั้นเมื่อสามารถวางเป้าหมายสุดท้าย

ของโครงการสำเร็จแล้ว ต้องทำการแยกแยะบทบาทหน้าที่ และการดำเนินการแผนงาน/โครงการของ ยุทธศาสตร์โดยการมีส่วนร่วม เป้าหมายจึงจะบรรลุผล

3.4 ขั้นตอนที่ 4 การจัดประชุมประชาหารือหรือแสดงความเห็นต่อร่างยุทธศาสตร์ทรัพยากรน้ำ เพื่อการเกษตร

คณะกรรมการยุทธศาสตร์ทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตรต้องนำผลที่ได้จากการดำเนินการตามขั้นตอนที่ กล่าวมาข้างต้นมาประชุมสรุปจัดทำร่างยุทธศาสตร์ทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตร จากนั้นจึงประชุมหารือร่วมกับ คณะกรรมการยกร่างแผนพัฒนาจังหวัดนครพนม เพื่อจัดทำยกร่างแผนพัฒนาจังหวัดและแผนปฏิบัติการ ราชการประจำปี ก่อนจะนำรายละเอียดของแผนพัฒนาจังหวัดเข้าในการประชุมหารือกับคณะกรรมการ บริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ(ก.บ.จ.) พร้อมนำสู่ขั้นตอนเวทีประชาคมรับฟังความคิดเห็นจากประชาชน ทุกภาคส่วนต่อไป

3.5 ขั้นตอนที่ 5 การปรับปรุงยุทธศาสตร์ให้สมบูรณ์ตามผลการประชุมหารือ

หลังการประชุมรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนทุกภาคส่วนในจังหวัด คณะกรรมการยกร่าง แผนพัฒนาจังหวัดต้องจัดการประชุมเพื่อปรับแผนพัฒนาจังหวัดตามข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะจากการ ประชาคมฯ และส่งให้คณะกรรมการตามแผนยุทธศาสตร์ดำเนินการ จากนั้นจึงส่งกลับมาให้คณะกรรมการ ยกร่างแผนพัฒนาจังหวัดและยกร่างแผนปฏิบัติการราชการประจำปีของจังหวัดจัดทำแผนพัฒนาจังหวัด และยก ร่างแผนปฏิบัติการประจำปีฉบับสมบูรณ์ให้แก่ผู้ว่าราชการจังหวัด แล้วจึงส่งร่างแผนฯ ดังกล่าวให้ ก.น.จ. เพื่อพิจารณากลับกรองและให้ความเห็นชอบ เพื่อนำส่งคณะรัฐมนตรีเห็นชอบต่อไป

4. หลักเกณฑ์ในการจัดทำงบประมาณบูรณาการและแนวทางการพิจารณาโครงการ

การจัดทำงบประมาณให้ดำเนินการตามคู่มือการจัดทำงบประมาณในลักษณะบูรณาการเชิงยุทธศาสตร์ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ของสำนักงานงบประมาณ (จัดทำขึ้นตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 11 ตุลาคม 2559) ซึ่งสำนักงานงบประมาณจัดทำขึ้น เพื่อให้ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ และหน่วยงานอื่นนำไปใช้ในการพิจารณาจัดทำงบประมาณ โดยทบทวนเป้าหมาย แนวทาง และตัวชี้วัดให้เชื่อมโยงสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ระยะ 20 ปี (2560-2579) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (2560-2564) นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ (2559-2564) นโยบายรัฐบาล และแผนแม่บทกระทรวง/หน่วยงานรวมถึงแผนแม่บทด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

4.1 หลักเกณฑ์ในการจัดทำงบประมาณบูรณาการ

การจัดทำงบประมาณในลักษณะบูรณาการเชิงยุทธศาสตร์สามารถดำเนินการได้ ตามหลักเกณฑ์ดังนี้

1) การจัดทำงบประมาณในลักษณะบูรณาการเชิงยุทธศาสตร์ ดำเนินการดังนี้

1.1) กำหนดขอบเขต หลักการ วัตถุประสงค์ เป้าหมาย แนวทางการดำเนินงาน ตัวชี้วัด หน่วยงานดำเนินการ

1.2) กำหนดโครงการ กิจกรรม ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำงบประมาณในลักษณะบูรณาการเชิงยุทธศาสตร์ให้ชัดเจน พร้อมรายละเอียดประกอบ

1.3) กำหนดแนวทางในการติดตามประเมินผลสัมฤทธิ์ของแผนงานบูรณาการ

2) การจัดทำคำของบประมาณในแผนบูรณาการ ต้องกำหนดภารกิจบูรณาการอย่างน้อยเป็นในระดับโครงการของหน่วยงานให้สอดคล้องและเชื่อมโยงไปสู่การบรรลุเป้าหมายแผนงานบูรณาการ ระยะเวลาในการดำเนินงานของแต่ละหน่วยงานให้สอดคล้องกับมติคณะกรรมการพิจารณาการจัดทำงบประมาณในลักษณะบูรณาการเชิงยุทธศาสตร์ โดยหน่วยงานเจ้าภาพหลักต้องกำกับดูแลการจัดทำงบประมาณในลักษณะบูรณาการเชิงยุทธศาสตร์ ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยให้ความสำคัญกับการดำเนินงานโครงการ/กิจกรรมที่มีการบูรณาการ ทั้ง 3 มิติ ได้แก่ มิติงานตามยุทธศาสตร์พื้นที่ (Area) มิติงานตามยุทธศาสตร์กระทรวง/หน่วยงาน (Function) และมิติยุทธศาสตร์สำคัญของรัฐบาล (Agenda)

3) การดำเนินงานโครงการ/กิจกรรมที่กำหนดไว้ในแผนงานบูรณาการต้องเป็นไปตามภารกิจและหน้าที่ตามกฎหมายของหน่วยงาน และสอดคล้องกับพันธกิจของกระทรวง สะท้อนและส่งผลการบรรลุเป้าหมายของแผนบูรณาการ เชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์การจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ และนโยบายสำคัญของรัฐบาล

4) โครงการ/กิจกรรมที่เสนอคำของบประมาณในแผนบูรณาการ จะต้องสอดคล้องและสนับสนุนการบรรลุเป้าหมายของแผนงานบูรณาการนั้น ๆ อย่างแท้จริง

5) โครงการ/กิจกรรม ต้องมีความพร้อม ทั้งด้านบุคลากร เครื่องมือ อุปกรณ์ พื้นที่ดำเนินการ และการบริหารจัดการที่จะดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

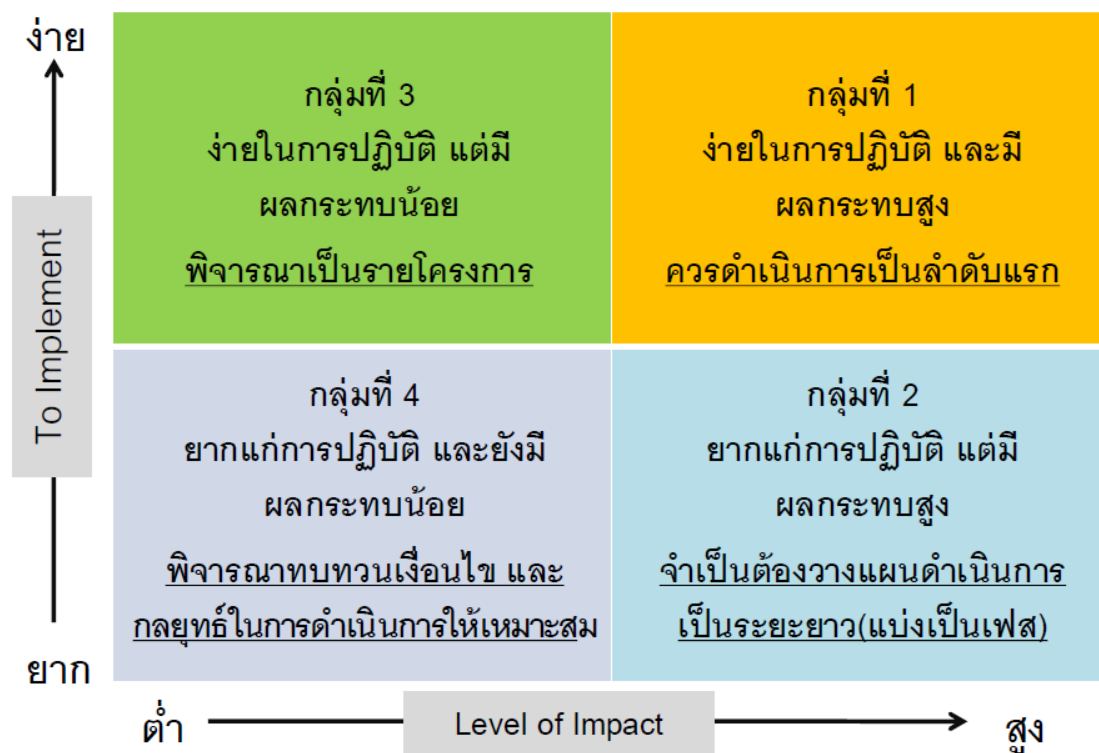
6) โครงการ/กิจกรรมต่าง ๆ ที่จะดำเนินการร่วมกันภายใต้แผนงานบูรณาการจะต้องมีความเป็นเอกภาพ ประสาน สอดคล้อง เหมาะสมทั้งปริมาณงานและงบประมาณ ในแต่ละกิจกรรม และมีค่าใช้จ่ายการดำเนินงานเป็นไปตามหลักเกณฑ์การจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปี ที่สำนักงานประมาณกำหนด และมีภารกิจที่ไม่ซ้ำซ้อนกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

7) โครงการ/กิจกรรมที่จะนำมาจัดทำเป็นแผนงานบูรณาการ จะต้องมีการกำหนดเป้าหมายและระบุรายละเอียดเกี่ยวกับ ผลผลิต ผลลัพธ์ และตัวชี้วัดที่ชัดเจน สามารถใช้เป็นแนวทางติดตามผลได้

4.2 แนวทางพิจารณาโครงการบูรณาการ

เมื่อจัดทำงบประมาณแบบบูรณาการแล้วเสร็จ สามารถพิจารณาโครงการ/กิจกรรมที่นำมาจัดทำเป็นแผนงานแบบบูรณาการ โดยแบ่งกลุ่มได้ตามระดับความยากในการดำเนินการและระดับของผลกระทบที่เกิดจากการดำเนินการเป็น 4 กลุ่ม (ภาพที่ 10) ดังต่อไปนี้

- 1) กลุ่มที่ 1 ง่ายในการปฏิบัติ และมีผลกระทบสูง ควรดำเนินการเป็นลำดับแรก
- 2) กลุ่มที่ 2 ยากแก่การปฏิบัติ แต่มีผลกระทบสูง จำเป็นต้องวางแผนดำเนินการระยะยาว
- 3) กลุ่มที่ 3 ง่ายในการปฏิบัติ แต่มีผลกระทบน้อย ควรพิจารณาเป็นรายโครงการ
- 4) กลุ่มที่ 4 ยากแก่การปฏิบัติ และยังมีผลกระทบน้อย ให้พิจารณาทบทวนเงื่อนไขและกลยุทธ์ในการดำเนินการให้เหมาะสม

ภาพที่ 10 หลักเกณฑ์และแนวทางในการพิจารณางบประมาณบูรณาการ

ภาคผนวก 4

คู่มือการพัฒนาแผนพัฒนาจังหวัดและชุดโครงการด้าน
ทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตรภายใต้งบประมาณบูรณาการ
จังหวัดนครพนม

ดร.วิเชียร เกิดสุข และคณะ

ภายใต้โครงการการพัฒนากลไกและกระบวนการเพื่อสนับสนุนการวางแผน
จัดทำงบประมาณด้านทรัพยากรน้ำและเกษตรโดยใช้ระบบสารสนเทศ
ในการเชื่อมโยงและสนับสนุนข้อมูลจังหวัดนครพนม

คำนำ

เอกสาร คู่มือการพัฒนาแผนพัฒนาจังหวัดและชุดโครงการด้านทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตร ภายใต้งบประมาณบูรณาการจังหวัดนครพนม ภายใต้โครงการพัฒนากลไกและกระบวนการเพื่อสนับสนุนการวางแผนจัดทำงบประมาณด้านทรัพยากรน้ำและเกษตรโดยใช้ระบบสารสนเทศในการเชื่อมโยงและสนับสนุนข้อมูลจังหวัดนครพนม โดยการสนับสนุนงบประมาณจากสำนักงานสนับสนุนการวิจัย (สกว.) จัดทำขึ้น เพื่อเป็นกรอบการทำงานให้กับคณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดและคณะทำงานด้านทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตรภายใต้งบประมาณบูรณาการจังหวัดนครพนม นำไปสู่การพัฒนาแผนพัฒนาจังหวัดและชุดโครงการด้านทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตร โดยมุ่งเน้นให้เกิดโครงการหรือแผนงานที่สร้างความเชื่อมโยงของห่วงโซ่มูลค่า (Value Chain) จากการบูรณาการการทำงานและนำไปสู่การขอรับการจัดสรรงบประมาณรายจ่ายด้านทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตรในคราวเดียวกัน และสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติจากระดับบนถึงระดับล่างที่ให้ความสำคัญกับปัญหาทรัพยากรน้ำโดยเฉพาะน้ำเพื่อการผลิตในภาคการเกษตรที่เป็นหัวใจหลักในการขับเคลื่อนและยกระดับศักยภาพในการแข่งขันของประเทศ ทั้งนี้หากมีการพัฒนาชุดโครงการที่ดีจะเป็นกรอบในการกำหนดทิศทางการพัฒนาจังหวัดด้านทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตรที่มุ่งไปสู่สภาพการณ์ที่ต้องการให้เกิดขึ้นในอนาคตอย่างเท่าทันการเปลี่ยนแปลงในอนาคต

คณะผู้วิจัย

กุมภาพันธ์ 2561

สารบัญ

หน้า

1. บทนำ	
1.1 หลักการและเหตุผล	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการจัดทำคู่มือ	2
1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	3
2. ขั้นตอนการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตรของจังหวัดนครพนม	
2.1 การเตรียมการจัดทำแผนยุทธศาสตร์	3
2.2 การรวบรวมข้อมูล	4
2.3 การวิเคราะห์สถานการณ์ ศักยภาพและความต้องการของพื้นที่เพื่อประเมินสภาพการณ์ในปัจจุบัน	5
2.4 การกำหนดวิสัยทัศน์และภารกิจหลัก	7
2.5 การกำหนดแผนงาน /โครงการ	9
3. แนวทางการจัดทำคำของบประมาณ	9
3.1 แนวคิดการจัดการงบประมาณในเชิงบูรณาการ	10
3.2 หลักการกำหนดงบประมาณและทรัพยากร	11
3.3 แนวทางการเขียนโครงการที่มีคุณภาพ	11
3.4 แนวคิดการกำหนดตัวชี้วัด (Indicators)	12
3.5 แนวคิดการกำหนดตัวชี้วัดผลสำเร็จ	12
4. ขั้นตอนและเอกสารในการจัดทำงบประมาณ	13
เอกสารแนบ ก	14
เอกสารแนบ ข	16

คู่มือการพัฒนาแผนพัฒนาจังหวัดและชุดโครงการด้านทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตร ภายใต้งบประมาณบูรณาการจังหวัดนครพนม

1. บทนำ

1.1 หลักการและเหตุผล

สืบเนื่องจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 78 (2) ได้กำหนดให้การจัดระบบบริหารราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น ให้มีขอบเขต อำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบที่เหมาะสมแก่การพัฒนาประเทศ และสนับสนุนให้จังหวัดมีแผนงาน และงบประมาณเพื่อพัฒนาจังหวัด เพื่อประโยชน์ของประชาชนในพื้นที่ และต่อมาได้มีการตราพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2550 แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 ในมาตรา 53/1 กำหนดให้จังหวัดจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดให้สอดคล้องกับแนวทางพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น

ปัจจุบันแผนพัฒนาระดับพื้นที่ในทุกจังหวัดจะมีหลายแผนด้วยกัน แต่ละแผนก็อยู่ในความรับผิดชอบ และการขับเคลื่อนของส่วนราชการหลายหน่วยงานในระดับที่แตกต่างกันไป เช่น แผนพัฒนาชุมชนอยู่ในความรับผิดชอบของกรมพัฒนาชุมชน แผนพัฒนาหมู่บ้านและแผนพัฒนาอำเภออยู่ในความรับผิดชอบของกรมการปกครองท้องถิ่น แผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอยู่ในความรับผิดชอบของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น และแผนพัฒนาจังหวัดอยู่ในความรับผิดชอบของสำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย ดังนั้นที่ผ่านมาจึงพบว่า การจัดทำแผนโครงการยังมีความซ้ำซ้อนในการดำเนินโครงการ ขาดการเชื่อมโยงของห่วงโซ่มูลค่า (Value chain) และไม่มีฐานข้อมูลกลางและระบบสารสนเทศสาร (Database and Information system) ที่พร้อมในการพิจารณาจัดทำแผน ทำให้การจัดทำโครงการยังไม่เกิดประสิทธิภาพและไม่บรรลุผลสำเร็จเท่าที่ควรจะเป็น

การวางแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดมีความสำคัญอย่างยิ่งในการกำหนดทิศทางการพัฒนาให้มุ่งไปสู่สภาพการณ์ที่รองรับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต แม้ว่าแผนพัฒนาจังหวัดที่ผ่านมาส่วนใหญ่จะสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ แต่ยังเป็นยุทธศาสตร์แบบทั่วไปไม่เฉพาะเจาะจงในการแก้ไขปัญหา เช่น การมีแผนงานโครงการด้านน้ำและด้านเกษตรกระจายตัวอยู่ในหลายยุทธศาสตร์ของจังหวัด ซึ่งเป็นลักษณะแผนงานโครงการที่รวมกันจากหลายกิจกรรมย่อย ไม่มีการบูรณาการตามภารกิจหรือกิจกรรมของแต่ละหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าด้วยกันเป็นโครงการ ไม่เป็นแผนงานบูรณาการตามหลักของการบูรณาการอย่างแท้จริง ทำให้การแก้ปัญหาพื้นที่ไม่เกิดประสิทธิผลและประสิทธิภาพ ถึงแม้ว่ายุทธศาสตร์ระดับชาติจากระดับบนถึงระดับล่าง ต่างให้ความสำคัญกับทรัพยากรน้ำโดยเฉพาะน้ำเพื่อการผลิตในภาคการเกษตรซึ่งมี

บทบาทสำคัญต่อสังคมและการเจริญทางเศรษฐกิจ เนื่องจากเกษตรกรรมเป็นหัวใจหลักในการขับเคลื่อนและยกระดับศักยภาพในการแข่งขันของประเทศ อีกทั้งรายได้ของจังหวัดนครพนม (GPP) อยู่ในภาคการเกษตรร้อยละ 37 อยู่ในภาคอุตสาหกรรมเพียงร้อยละ 5 เพื่อให้การบริหารจัดการน้ำอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดการบูรณาการสร้างความมั่นคงของน้ำภาคการผลิต การขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการน้ำในแนวนอน(ระดับพื้นที่) จำเป็นต้องทำความเข้าใจกับในแนวดิ่งจึงจะทำให้การบริหารจัดการน้ำของประเทศประสบผลสำเร็จ ดังนั้น การพัฒนาระดับพื้นที่จึงจำเป็นต้องมีแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดด้านทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตร นอกจากแผนยุทธศาสตร์จังหวัดที่มีอยู่แล้ว โดยควรแสดงถึงวิสัยทัศน์ พันธกิจและจุดมุ่งหมายที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) แผนยุทธศาสตร์เกษตรและสหกรณ์ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) และแผนพัฒนาการเกษตรในช่วงแผนพัฒนา ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) นอกจากนี้ยังต้องสอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2558-2569 และแผนพัฒนาจังหวัดนครพนม

อย่างไรก็ตามการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาที่ดีต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของความต้องการของประชาชนในจังหวัด การรวบรวมข้อมูลที่ถูกต้องและครบถ้วน การวิเคราะห์ปัญหาและศักยภาพของพื้นที่ “อย่างรอบด้าน” และ “เป็นระบบ” โดยใช้ระบบฐานข้อมูลสารสนเทศเพื่อประกอบการตัดสินใจ ทั้งนี้เพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาและตอบสนองความต้องการของประชาชนในจังหวัดเป็นสำคัญ

อย่างรอบด้าน หมายถึง การวางแผนยุทธศาสตร์ที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการคำนึงถึงสถานการณ์ที่ต้องการบรรจุและการเปลี่ยนแปลงทั้งมิติทางด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม การบริหารจัดการ และมิติในเชิงพื้นที่

อย่างเป็นระบบ หมายถึง การวางแผนยุทธศาสตร์จะต้องดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอน ตั้งแต่การรวบรวมข้อมูลและปัญหาสำคัญ การวิเคราะห์ศักยภาพ การกำหนดวิสัยทัศน์ การกำหนดเป้าหมาย การกำหนดกลยุทธ์ การกำหนดแผนงาน/โครงการ การอนุมัติ และประกาศใช้แผนยุทธศาสตร์

ดังนั้น การจัดทำคู่มือฉบับนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานในพื้นที่ ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาชุดโครงการด้านทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตรภายใต้งบประมาณบูรณาการจังหวัดนครพนม โดยมุ่งเน้นให้เกิดโครงการหรือแผนงานที่สร้างความเชื่อมโยงของห่วงโซ่มูลค่า (value chain) เกิดการบูรณาการงบประมาณด้านทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตร สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติจากระดับบนถึงระดับล่าง

1.2 วัตถุประสงค์ของการจัดทำคู่มือ

1) เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงาน/หน่วยงานในจังหวัดนครพนม ใช้เป็นแนวทางในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์และชุดโครงการด้านทรัพยากรน้ำและการเกษตรภายใต้งบประมาณบูรณาการจังหวัดนครพนม ให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน

2) เพื่อใช้เป็นเอกสารอ้างอิงในการค้นคว้าสำหรับการจัดทำแผนงบประมาณด้านทรัพยากรน้ำและการเกษตรภายใต้งบประมาณบูรณาการจังหวัดนครพนม

1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1) มีคู่มือการจัดทำจัดทำแผนยุทธศาสตร์และชุดโครงการด้านทรัพยากรน้ำและการเกษตรภายใต้งบประมาณบูรณาการ จังหวัดนครพนม ที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง โดยมีความสอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกันตามยุทธศาสตร์ระดับชาติจากระดับบนถึงระดับล่าง

2) บุคลากรที่เกี่ยวข้องสามารถใช้เป็นเอกสารอ้างอิงสำหรับการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดด้านทรัพยากรน้ำและการเกษตรภายใต้งบประมาณบูรณาการจังหวัดนครพนม

2. ขั้นตอนการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตรของจังหวัดนครพนม

2.1 การเตรียมการจัดทำแผนยุทธศาสตร์

คณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ (ก.บ.จ.) แต่งตั้งคณะกรรมการและอนุกรรมการยุทธศาสตร์ทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตร ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล พัฒนาแผนงาน/โครงการ และยกร่างยุทธศาสตร์ทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตร นำเสนอให้คณะอนุกรรมการยกร่างแผนพัฒนาจังหวัดนครพนม ดำเนินการจัดทำ/บรรจุในร่างแผนพัฒนาจังหวัด พร้อมนำเสนอรายละเอียดแผนดังกล่าวแก่คณะกรรมการบริหารจังหวัดแบบบูรณาการ (ก.บ.จ.) เพื่อขอความเห็นชอบก่อนนำไปรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนทุกภาคส่วนในจังหวัด และจัดทำเป็นแผนพัฒนาจังหวัด (4ปี) และแผนปฏิบัติการประจำปีต่อไป

คณะกรรมการยุทธศาสตร์ทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตร โดยมีสำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดนครพนมเป็นหน่วยงานหลัก ทำหน้าที่ประสานงานด้านยุทธศาสตร์ จัดประชุมคณะกรรมการยุทธศาสตร์ทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตรเพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ ความสำคัญ แนวทางและขั้นตอนในการจัดทำยุทธศาสตร์ทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตร ปรัชญาหรือ มอบนโยบายและหลักเกณฑ์ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องไปดำเนินการ

2.2 การรวบรวมข้อมูล

การจัดทำแผนยุทธศาสตร์ทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตร ควรจะต้องมีการรวบรวมและจัดทำข้อมูลที่เกี่ยวข้องให้ครบถ้วนและเป็นปัจจุบัน การรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย 2 ส่วนต่อไปนี้

2.2.1 ข้อมูลสภาพทั่วไป ได้แก่

- 1) ข้อมูลพื้นฐาน อาทิ ขอบเขตการปกครองระดับจังหวัด อำเภอและตำบล แผนที่ภูมิประเทศ แผนที่ตั้งหมู่บ้าน แผนที่ป่าไม้ แผนที่ลุ่มน้ำย่อย แผนที่แหล่งน้ำ แผนที่ปริมาณน้ำฝนรายปี แผนที่คุณภาพน้ำบาดาล เป็นต้น
- 2) ข้อมูลกายภาพด้านการเกษตรและน้ำ อาทิ แผนที่โครงการชลประทาน แผนที่ประตูลำน้ำ ฝายน้ำล้น แผนที่อ่างเก็บน้ำ แผนการก่อสร้างชลประทาน แผนที่กลุ่มดิน/ชุดดิน แผนที่การแพร่กระจายดินเค็ม แผนที่เสี่ยงภัยแล้ง แผนที่เสี่ยงอุทกภัย แผนที่ประสบอุทกภัยในแต่ละปี เป็นต้น
- 3) ข้อมูลชีวภาพด้านการเกษตร อาทิ แผนที่การใช้ประโยชน์ที่ดิน แผนที่พื้นที่ปลูกพืชแต่ละชนิด ข้อมูลผลผลิตพืชแต่ละชนิด เป็นต้น
- 4) ข้อมูลพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับการปลูกพืชและพืชทางเลือก อาทิ แผนที่พื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับการปลูกข้าว พื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับการปลูกสับปะรด พื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับการปลูกลิ้นจี่ เป็นต้น
- 5) ข้อมูลเศรษฐกิจและสังคม อาทิ ที่ตั้งกลุ่มเกษตร/วิสาหกิจชุมชน พื้นที่เกษตรแปลงใหญ่ ที่ตั้งโรงงานอุตสาหกรรมเกษตร ที่ตั้งโรงสีข้าว ข้อมูลสินค้าแต่ละชนิด ข้อมูลประชากร อาชีพและรายได้ เป็นต้น
- 6) แผนยุทธศาสตร์ชาติและนโยบายรัฐบาล แผนบริหารราชการแผ่นดิน แผนพัฒนาประเทศไทย ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) แผนพัฒนาการเกษตร ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564) แผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2558 – 2569 ยุทธศาสตร์การพัฒนาเกษตรอินทรีย์ ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2559 – 2564) แผนพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

2.2.2 ข้อมูลผลการสำรวจความต้องการของประชาชน

ข้อมูลจากผลการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนในจังหวัดนครพนม เกี่ยวกับความต้องการของประชาชนและศักยภาพในพื้นที่ เป็นข้อมูลที่ได้จากการประมวลและจัดรวมจากดำเนินการรวบรวมข้อมูลความคิดเห็นของประชาชนในระดับหมู่บ้าน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนจังหวัด ดำเนินการโดยคณะกรรมการประสานแผนพัฒนาท้องถิ่นระดับจังหวัดนครพนม และอนุกรรมการระดับอำเภอ (อ.ก.อ.) ซึ่งข้อมูลที่กล่าวมา เป็นข้อมูลที่สำคัญที่ใช้ในการประเมินศักยภาพของพื้นที่และการกำหนดการดำเนินงานของยุทธศาสตร์ในอนาคต

2.3 การวิเคราะห์สถานการณ์ ศักยภาพและความต้องการของพื้นที่เพื่อประเมินสภาพการณ์ในปัจจุบัน

ขั้นตอนนี้เป็นวิเคราะห์สถานการณ์ ศักยภาพและความต้องการของพื้นที่เกี่ยวกับทรัพยากรน้ำและการเกษตร สภาพแวดล้อมภายนอกและภายในว่า มีผลกระทบต่อศักยภาพและทิศทางการพัฒนาของยุทธศาสตร์ทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตรอย่างไร และมีผลต่อการกำหนดแผนงาน/โครงการของยุทธศาสตร์

การวิเคราะห์สภาวะต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรน้ำและการเกษตรทั้งภายนอกและภายในพื้นที่ (อาทิ กลุ่มน้ำ) จะบอกให้ทราบถึงปัจจัยหรือสภาพแวดล้อมภายนอกที่ก่อให้เกิดโอกาสหรือข้อจำกัดของยุทธศาสตร์ได้อย่างไรบ้าง และทราบถึงปัจจัยหรือสภาวะภายในที่จะช่วยให้ทรัพยากรและความสามารถต่างๆ ที่มีอยู่ในพื้นที่ ว่าเป็นจุดแข็งหรือจุดอ่อนอย่างไร ซึ่งการวิเคราะห์ดังกล่าวเสมือนตอบคำถามว่า ปัจจุบันพื้นที่ (จังหวัด กลุ่มน้ำ) อยู่ ณ จุดไหน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์จะประกอบด้วย 1) การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและศักยภาพ (SWOT Analysis) และ การวิเคราะห์เทวเมทริกซ์ (TOWS Matrix) ซึ่งเป็นกระบวนการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค ทำให้ทราบถึงสถานภาพของพื้นที่และหน่วยงานหรือองค์กรว่าเป็นอย่างไร รวมทั้งปัจจัยที่จะก่อให้เกิดโอกาส และผลกระทบต่องค์กร ซึ่งข้อมูลดังกล่าวจะเป็นพื้นฐานในการขยายมุมมองและวิธีคิดของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตรให้มีความสมบูรณ์ โดยการวิเคราะห์ประเด็นซึ่งเป็นจุดแข็ง (Strength) และจุดอ่อน (Weakness) ของพื้นที่เป้าหมายจะเป็นวิธีการประเมินปัจจัยภายในของจังหวัด ในขณะที่การพิจารณาปัจจัยเชิงโอกาส (Opportunity) และปัจจัยท้าทาย (Threat) จะเป็นการประเมินองค์ประกอบภายนอกที่มีความสัมพันธ์หรือมีผลกระทบต่อความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและสังคมของคนในพื้นที่

รายละเอียดขอบเขต และคำจำกัดความขององค์ประกอบในเครื่องมือ (ภาพที่ 1) มีดังนี้

ภาพที่ 1 SWOT Analysis

ข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ครบถ้วนแล้ว นำข้อมูลดังกล่าวมากำหนดทิศทางในการดำเนินงาน แผนงาน/โครงการในยุทธศาสตร์ทรัพยากรน้ำและการทำการเกษตร โดยการวิเคราะห์เทอว์เมทริกซ์ (TOWS Matrix) ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างจุดแข็งกับโอกาส (SO) จุดแข็งกับข้อจำกัด (ST) จุดอ่อนกับโอกาส (WO) และจุดอ่อนกับข้อจำกัด (WT) ซึ่งผลของการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ในข้อมูลแต่ละคู่ จะนำไปสู่กลยุทธ์การทำงานของยุทธศาสตร์ ซึ่งแบ่งออกได้เป็น 4 ประเภท (ภาพที่ 2) คือ

ภาพที่ 2 ความเชื่อมโยงระหว่าง SWOT Analysis กับ TOWS Matrix

2.4 การกำหนดวิสัยทัศน์และการกิจหลัก

ผลการวิเคราะห์สถานการณ์ สภาพแวดล้อม ศักยภาพและความต้องการของพื้นที่เพื่อประเมินสภาพการณ์ในปัจจุบัน ถูกนำมากำหนดวิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์ กำหนดเป้าประสงค์ ตัวชี้วัด และค่าเป้าหมาย

1) การกำหนดวิสัยทัศน์

การกำหนดวิสัยทัศน์ คือ การนำข้อมูลพื้นฐานทั้งหมดที่ได้จากการวิเคราะห์มากำหนดว่า สิ่งที่ต้องการจะเป็นในอนาคตคืออะไร โดยการประเมินและวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของสภาวะแวดล้อมภายนอกที่องค์กรกำลังหรือต้องเผชิญ ประเมินและวิเคราะห์บทบาท หน้าที่ ความสามารถที่จังหวัดมีอยู่ในปัจจุบัน และเมื่อพิจารณาร่วมกับปัจจัยภายในแล้ว ต้องมองภาพในอนาคตของทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตรของจังหวัด อะไรคือสิ่งที่จังหวัดต้องการที่จะเป็น โดยการกำหนดวิสัยทัศน์ต้องเป็นผลของการประเมินศักยภาพและทิศทางการพัฒนาของจังหวัด จะต้องให้ความสำคัญความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและเป็นที่ยอมรับของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง และมีความเชื่อมโยงและเป็นไปในทิศทางเดียวกับยุทธศาสตร์ประเทศ

2) การกำหนดภารกิจหลัก

ภารกิจหลัก (Mission) เป็นข้อความที่แสดงถึงลักษณะหรือขอบข่ายในการดำเนินงานของ ยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องลักษณะการบริหารและการจัดการ รวมถึงแนวคิดในการดำเนินงานของกิจกรรมของ ยุทธศาสตร์ที่จะต้องดำเนินการให้บรรลุวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้

ภารกิจหลักเป็นการกำหนดสิ่งที่ยุทธศาสตร์ทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตรจะต้องทำ โดยเกิดขึ้น หลังจากที่เราทราบว่ายุทธศาสตร์ต้องการอะไร เป็นอะไรในอนาคต และจะเป็นไปได้เมื่อทราบผลการวิเคราะห์ ศักยภาพและการประเมินสถานภาพของพื้นที่ (ท้องถิ่น) และความต้องการ/ความคาดหวังของประชาชนใน พื้นที่ ดังนั้น ภารกิจหลัก จึงนำไปสู่การตอบคำถามว่าต้องทำอะไร เพื่อใคร

3) กำหนดเป้าประสงค์ ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายของยุทธศาสตร์ทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตร

การกำหนดเป้าประสงค์เชิงยุทธศาสตร์ ตัวชี้วัดที่จะสะท้อนได้ว่าจังหวัดสามารถดำเนินงาน ยุทธศาสตร์ทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตรได้ บรรลุวัตถุประสงค์ ค่าเป้าหมายในแต่ละปีงบประมาณและกลยุทธ์

ในการกำหนดยุทธศาสตร์ทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตร จะต้องมีการกำหนดตัวแปรที่แสดงผลให้ ทราบถึงความสำเร็จของการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ โดยมีตัวแปรที่สำคัญคือ

เป้าประสงค์เชิงยุทธศาสตร์ หมายถึง สิ่งที่ต้องบรรลุของยุทธศาสตร์ ซึ่งเป้าประสงค์จะเป็น ตัวกำหนดทิศทางระยะยาวของยุทธศาสตร์ และเป็นแนวทางในการจัดสรรทรัพยากร การกำหนดเป้าประสงค์ ต้องกำหนดให้ชัดเจน และนำไปสู่ตัวชี้วัดได้

ตัวชี้วัด หมายถึง ตัวเลขที่บอกจำนวนปัจจัยนำเข้า ผลผลิตและผลการดำเนินการของ กระบวนการ ผลผลิตและผลการดำเนินงานของยุทธศาสตร์ โดยที่ตัวชี้วัดต้องมีความชัดเจนทั้งในเชิงปริมาณ และคุณภาพ สามารถวัดค่าได้จริงและจัดเก็บข้อมูลได้ง่าย ทั้งนี้ตัวชี้วัดควรตั้งเป้าหมายให้มีความท้าทาย เน้น การเปลี่ยนแปลงที่เป็นรูปธรรมของผลผลิตหรือผลลัพธ์ของโครงการมากกว่ากระบวนการ และต้องมีการแสดง ค่าฐานของตัวชี้วัดที่ผ่านมาประกอบด้วย

4) กำหนดกลยุทธ์

กลยุทธ์ หมายถึง วิธีการดำเนินงานที่จะนำไปสู่ความสำเร็จเป้าประสงค์เชิงยุทธศาสตร์ การ กำหนดกลยุทธ์ในยุทธศาสตร์ต้องสอดคล้องและสนับสนุน การบรรลุเป้าประสงค์ของยุทธศาสตร์และสอดคล้อง กับลักษณะของพื้นที่

2.5 การกำหนดแผนงาน/โครงการ

ภายหลังที่คณะกรรมการยุทธศาสตร์ทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตร ได้สรุปและกำหนดวิสัยทัศน์ยุทธศาสตร์ กำหนดเป้าประสงค์ ตัวชี้วัด ค่าเป้าหมายและกลยุทธ์ของยุทธศาสตร์ทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตร ขั้นตอนต่อมาคือ การกำหนดแผนงาน/โครงการ ในแต่ละกลยุทธ์ โดยคณะกรรมการยุทธศาสตร์น้ำเพื่อการเกษตร เรียกประชุมระดับหน่วยงาน และมอบหมายให้หน่วยงานไปประชุมภายในหน่วยงานตนเอง พิจารณาแผนงาน/โครงการที่จะดำเนินการตามกลยุทธ์ที่วางไว้ แผนงาน/โครงการ จะต้องกำหนดเป้าหมาย แผนงานและกิจกรรมโครงการ รวมถึงตัวชี้วัดโครงการ แนวทางการดำเนินงานและการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานและข้ามหน่วยงาน กรม กองหรือกระทรวง โดยพิจารณากิจกรรมโครงการตามห่วงโซ่คุณค่า (value chain:ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ) กรณีเป็นแผนงานโครงการที่ทำร่วมกันหลายหน่วยงาน ต้องกำหนดเจ้าภาพหลัก

เมื่อแต่ละหน่วยงานย่อยได้ข้อสรุปแผนงาน/โครงการของหน่วยงาน คณะอนุกรรมการยุทธศาสตร์น้ำเพื่อการเกษตร จัดประชุมเพื่อพิจารณาแผนงาน/โครงการและความเชื่อมโยงของโครงการในแต่ละกลยุทธ์ว่า แผนงาน/โครงการดังกล่าวนำไปสู่ความสำเร็จเป้าประสงค์เชิงยุทธศาสตร์ ตัวชี้วัด และค่าเป้าหมายของยุทธศาสตร์ทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตรหรือไม่ จำเป็นต้องปรับปรุงส่วนไหนอย่างไร คณะอนุกรรมการยุทธศาสตร์น้ำเพื่อการเกษตรดำเนินการจัดส่งให้หน่วยงานหลักไปจัดทำรายละเอียดโครงการให้สมบูรณ์ คณะอนุกรรมการยุทธศาสตร์น้ำเพื่อการเกษตรดำเนินการจัดส่งแผนงาน/โครงการเพื่อขอความเห็นชอบจากคณะกรรมการยุทธศาสตร์ทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตร และจัดทำร่างแผนยุทธศาสตร์น้ำเพื่อการเกษตร พร้อมจัดส่งให้คณะกรรมการยกร่างแผนพัฒนาจังหวัดนครพนมดำเนินการต่อไป

3. แนวทางการจัดทำค่าของงบประมาณ

ในการจัดทำงบประมาณควรต้องดำเนินการในสิ่งที่เป็นพันธกิจหลักของยุทธศาสตร์ เพื่อตอบสนองต่อเป้าหมายของหน่วยงานและเป้าหมายในการพัฒนาจังหวัดและประเทศ ดังนั้นสิ่งที่ต้องดำเนินการต่อมาก็คือ การจัดแผนกลยุทธ์ที่ดี เพื่อนำกลยุทธ์ที่ได้ไปใช้ในการปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ โดยมีผลผลิตและผลลัพธ์ที่สามารถเป็นตัวชี้วัดได้อย่างชัดเจน เป็นรูปธรรม

แนวทางการจัดทำค่าของงบประมาณ ควรมุ่งเน้นการจัดทำงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์ (Strategic performance based budgeting: SPBB) ซึ่งเป็นแนวทางที่ครบวงจรตั้งแต่การวางแผนการจัดสรรงบประมาณ การจัดการที่เน้นผลผลิต (Outputs) และผลลัพธ์ (Outcomes) ที่เกิดขึ้นโดยที่ผลผลิตและผลกระทบ (ทั้งเชิงบวก และ/หรือ เชิงลบ) ที่มีต่อชุมชน และสิ่งแวดล้อม เพื่อให้มั่นใจได้ว่า ผลผลิตที่เกิดขึ้นมีความเชื่อมโยงกับผลลัพธ์ และผลลัพธ์สอดคล้องกับเป้าหมาย ประชาชนจะได้รับผลประโยชน์ภายในเวลาที่กำหนด ทั้งนี้การจัดทำงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์ จะต้องจัดทำแผนการปฏิบัติราชการ 4 ปี ให้สอดคล้องกับแผนบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2561-2564 บูรณาการตามยุทธศาสตร์ของชาติ

เป็นหลัก เชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์กระทรวง เป้าหมายและผลผลิต ให้มีความครอบคลุมในเชิงบูรณาการ 3 มิติ ได้แก่ มิติตามยุทธศาสตร์กระทรวงและหน่วยงาน (Function) มิติตามยุทธศาสตร์พื้นที่ (Area) และมิติตามยุทธศาสตร์เฉพาะรัฐบาล (Agenda)

3.1 แนวคิดการจัดการงบประมาณในเชิงบูรณาการ (คู่มือการจัดทำงบประมาณในลักษณะบูรณาการเชิงยุทธศาสตร์ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561) เป็นการบูรณาการโดยใช้กระบวนการงบประมาณเป็นเครื่องมือให้บรรลุวัตถุประสงค์ในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยให้การดำเนินงานของแต่ละหน่วยงานเป็นไปอย่างส่งเสริมสนับสนุนซึ่งกันและกัน และเป็นไปอย่างสมดุล และมีการรวบรวมรายจ่ายในลักษณะองค์รวมก่อให้เกิดสัมฤทธิ์ผลสูงเกินกว่าการดำเนินการกิจอย่างเป็นอิสระจากกัน และมีหลักการหรือแนวทางในการดำเนินการ คือ หน่วยงานเจ้าภาพมีหน้าที่ในการกำหนดเป้าหมาย ตัวชี้วัด ขอบเขตงาน ระยะเวลา หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และงบประมาณเชิงบูรณาการโดยเน้นการจัดทำเป็น Project Base หรือไม่ต่ำกว่าระดับโครงการที่เกี่ยวข้องและสนับสนุนเป้าหมายเชิงบูรณาการ โครงการ/กิจกรรม สมเหตุสมผล มีความเป็นไปได้ และคุ้มค่า เมื่อบูรณาการแล้วมีเอกภาพประสานสอดคล้องและสนับสนุนซึ่งกันและกัน ไม่ซ้ำซ้อน เมื่อบูรณาการแล้วก่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์สูงเกิน นำไปสู่ผลสำเร็จตามเป้าหมายการบูรณาการที่สูงกว่า

แผนงานบูรณาการงบประมาณด้านทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตรที่จะเกิดประสิทธิภาพสูงสุด ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมบูรณาการด้วยอย่างครบวงจร เช่น กรมส่งเสริมการเกษตร สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัด สำนักงานพัฒนาที่ดินจังหวัด และควรร่วมมือกับมหาวิทยาลัยหรือสถาบันการศึกษาในท้องถิ่นเป็นศูนย์การในการรวบรวมข้อมูลเพื่อเก็บเป็นฐานข้อมูลกลาง นอกจากนี้ยังต้องเร่งรัดการจัดทำฐานข้อมูลแผนการผลิตด้านการเกษตรเพื่อสามารถใช้วางแผนการใช้น้ำด้านการเกษตรอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีการกำหนดเป้าหมายร่วมกันและมีการกำกับดูแลที่เป็นเอกภาพ รวมทั้งต้องมีการติดตามประเมินผลเพื่อให้ทราบผลสัมฤทธิ์ของงานและความคุ้มค่าในการใช้จ่ายงบประมาณ

3.2 หลักการกำหนดงบประมาณและทรัพยากร

1) ความประหยัด (Economy) การเสนองบประมาณโครงการจะต้องเป็นไปโดยมีความประหยัด ใช้ ทรัพยากรทุกอย่างให้คุ้มค่าที่สุด และได้คุณภาพของผลงานดีที่สุด

2) ความมีประสิทธิภาพ (Efficiency) โครงการทุกโครงการจะต้องมีคุณค่าเป็นที่ยอมรับและทุกคนมีความพึงพอใจในผลงานที่เกิดขึ้น โดยใช้ทรัพยากรน้อยที่สุด ประหยัดที่สุด และได้รับผลตอบแทนคุ้มค่า

3) ความมีประสิทธิภาพ (Effectiveness) โครงการทุกโครงการจะต้องดำเนินงานเป็นไปตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ นำผลที่เกิดขึ้นเทียบกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หากได้ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ก็ถือว่ามีประสิทธิภาพ

4) ความยุติธรรม (Equity) การจัดสรรทรัพยากรทุกชนิดหรือการใช้ จ่ายทรัพยากรจะต้องเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ทั้งนี้เพื่อให้ทุกฝ่ายปฏิบัติงานได้อย่างต่อเนื่อง คล่องตัว และมีประสิทธิภาพสูงสุด

3.3 แนวทางการเขียนโครงการที่มีคุณภาพ

- 1) ควรวิเคราะห์ปัญหาหรือความต้องการของพื้นที่โดยดำเนินการศึกษาสภาพแวดล้อมเพื่อค้นคว้าหาปัญหา แล้วกำหนดประเด็นปัญหาเพื่อวางแนวทางในการแก้ไข
- 2) การเขียนโครงการควรมีเทคนิคก่อนที่จะลงมือเขียน คือ ตั้งและตอบคำถามว่า ใครทำอะไร ที่ไหนอย่างไร เมื่อไหร่ และควรศึกษาเกณฑ์กลางคัดเลือกโครงการ และเขียนโครงการโดยใช้ภาษาเขียนที่กระชับสื่อความหมายได้ชัดเจน
- 3) การตั้งชื่อโครงการควรมีความชัดเจนเหมาะสม เฉพาะเจาะจงและเข้าใจง่าย โดยพิจารณาจากสถานการณ์จริงอาจมีการนำกลุ่มเป้าหมายและแหล่งทุนมาพิจารณาทั้งนี้ กลุ่มเป้าหมายจะก่อให้เกิดความสนใจต้องการเข้าร่วมโครงการ แหล่งทุนอาจต้องมีคำสำคัญที่เกี่ยวข้องหรือสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และงบประมาณเพื่อจะได้งบประมาณสนับสนุน
- 4) การเขียนหลักการและเหตุผล ควรแสดงให้เห็นถึงปัญหาหรือความต้องการ และควรเขียนให้มีความเชื่อมโยงสอดคล้องกับแผนหรือหน่วยงานเจ้าของโครงการโดยระบุเหตุผลและข้อมูลที่เกี่ยวข้องสนับสนุนในการจัดทำโครงการทั้งนี้เพื่อให้มองเห็นว่า เป็นการวางรากฐานไปสู่สภาพที่พึงประสงค์ในอนาคต
- 5) การเขียนวัตถุประสงค์และเป้าหมาย มีความเป็นไปได้และมีความเฉพาะเจาะจงในการดำเนินโครงการสามารถวัดประเมินผลระดับของความสำเร็จได้ มีการกำหนดขอบเขตของเวลาที่จะทำให้สำเร็จได้ชัดเจน

3.4 แนวคิดการกำหนดตัวชี้วัด (Indicators)

ขั้นตอนหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการประเมินผล คือ การกำหนดตัวชี้วัด (Indicators) ซึ่งหากในการจัดทำ แผนงาน/โครงการ มีการกำหนดตัวชี้วัดที่ชัดเจนแล้ว จะส่งผลให้การประเมินผลมีความชัดเจน ตั้งแต่ระดับปัจจัยนำเข้าที่เป็นทรัพยากรซึ่งนำมาใช้ในการดำเนินงานของโครงการ เช่น งบประมาณ บุคลากร/ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานโครงการ และผู้รับบริการ/ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการใช้บริการของโครงการ โดยวัดทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ ผลลัพธ์ที่ได้เบื้องต้น เช่น มีผู้ใช้บริการหรือได้รับประโยชน์จากการให้บริการของโครงการมาก/น้อยแค่ไหน อย่างไร รวมถึงความสอดคล้องและการบรรลุเป้าหมาย/วัตถุประสงค์ของโครงการหรือไม่ อย่างไร เป็นต้น

ในทางปฏิบัติการกำหนดตัวชี้วัดที่เหมาะสมที่จะใช้ในการติดตามประเมินผลโครงการเป็นเรื่องที่ค่อนข้างยาก ซึ่งจากคู่มือชื่อว่า “A Handbook for Planning Impact Assessment” (ILO/EVAL, 2005) ได้แบ่งระดับของการประเมินออกเป็น 4 ระดับ คือ

- 1) ปัจจัยนำเข้า (Inputs) : เงินทุนหรืองบประมาณ ทรัพยากรบุคคล และวัตถุดิบต่างๆ ที่เป็นทรัพยากรจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องใช้ในการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย
- 2) ผลผลิต (Outputs) : ผลผลิตที่ได้ ทั้งสินค้าและบริการ ซึ่งเป็นผลผลิตที่ได้จากการดำเนินงาน เช่น การจัดทำคู่มือ การเผยแพร่ผลงาน เป็นต้น

3) ผลลัพธ์ (Outcomes) : เปรียบได้กับความสำเร็จในระยะสั้นหรือระยะกลางที่ได้จากผลผลิต ซึ่งผลลัพธ์จะเป็นตัวที่สนับสนุนให้เกิดผลกระทบ (Impact) ต่อเป้าหมายในระยะยาวต่อไป

4) ผลกระทบ (Impact) : เปรียบเสมือนความสำเร็จตามเป้าหมายสุดท้ายในระยะยาว ซึ่งรวมถึงผลกระทบอื่นที่เกิดขึ้นโดยไม่คาดคิดทั้งทางบวกและทางลบอีกด้วย

3.5 แนวคิดการกำหนดตัวชี้วัดผลสำเร็จ

การกำหนดตัวชี้วัดผลสำเร็จที่ดี ควรประกอบด้วย ตัวชี้วัดสามารถวัดผลได้เป็นรูปธรรม มีความชัดเจน โดยมีการระบุเป็นค่าของตัวเลขที่ชัดเจนเพื่อให้เห็นความสำเร็จในการทำงานอย่างแท้จริง และสามารถแสดงความก้าวหน้าในการดำเนินงานได้ เป็นที่เข้าใจตรงกันและเป็นที่ยอมรับของทุกฝ่าย โดยตัวชี้วัดควรเชื่อมโยง สอดคล้อง สนับสนุน เป้าหมายและมีความครอบคลุมภารกิจตามแผนงานบูรณาการอย่างครบถ้วน

สรุป

ลักษณะของโครงการที่ดี ควรจะต้องสอดคล้องต่อการบรรลุยุทธศาสตร์และวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ รวมทั้งสามารถสนองความต้องการหรือแก้ปัญหาได้ โดยกำหนดโครงการ/แผนงานขึ้นจากข้อมูลจริงและเป็นข้อมูลที่ได้รับการวิเคราะห์อย่างรอบคอบ มีวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ชัดเจนที่สามารถดำเนินงานและปฏิบัติงานได้ มีรายละเอียดโครงการสอดคล้องสัมพันธ์กัน มีความเข้าใจง่าย สะดวกต่อการดำเนินงาน และมีความพร้อมสามารถนำไปปฏิบัติได้จริงสอดคล้องกับแผนงานหลัก มีการกำหนดกิจกรรมรายละเอียดงบประมาณที่ชัดเจน มีระยะเวลาดำเนินงานที่ระบุวันเริ่มต้นและวันสิ้นสุดโครงการที่ชัดเจน รวมถึงมีแผนการบริหารจัดการโครงการให้เกิดความยั่งยืน

4. ขั้นตอนและเอกสารในการจัดทำงบประมาณ

ในการจัดทำแผนงาน/โครงการเพื่อบรรจุในแผนยุทธศาสตร์ทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตรและแผนพัฒนาจังหวัด จำเป็นต้องมีการจัดเตรียมเอกสารเพื่อให้หน่วยงานยุทธศาสตร์จังหวัดนครพนม (สำนักงานจังหวัดนครพนม) ดำเนินการรวบรวมแผนงาน/โครงการเพื่อนำเสนอ ก.บ.จ. ขอความเห็นชอบและคณะกรรมการนโยบายการบริหารงานจังหวัดและกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ (ก.น.จ.) สำนักงาน ก.พ.ร. สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และกระทรวงมหาดไทย

โดยรายละเอียดแบบฟอร์มการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดประกอบไปด้วย

1. แบบสรุปบัญชีรายการจุดโครงการ (แบบ จ1 ประกอบด้วย ชุดโครงการของจังหวัดและชุดโครงการของกระทรวง) รายละเอียดแบบฟอร์มประกอบด้วย วิสัยทัศน์ ประเด็นยุทธศาสตร์ เป้าประสงค์เชิงยุทธศาสตร์ตัวชี้วัด ประเด็นยุทธศาสตร์ค่าเป้าหมายของแต่ละปี กลยุทธ์นอกจากนี้ในแบบฟอร์มยังมีการแยก

แผนงาน/โครงการ ตามภารกิจของจังหวัด(Area) และกระทรวง (Function) รายละเอียดตามแบบฟอร์ม
เอกสารแนบ ก

2. แบบสรุปโครงการแบบย่อ (Project idea) ของทุกโครงการภายใต้งบประมาณของจังหวัด

แบบ จ.1-1 รายละเอียดแบบฟอร์มประกอบด้วยประเด็นยุทธศาสตร์จังหวัดกลยุทธ์ ชื่อโครงการ ความสำคัญ
ของโครงการ หลักการ และเหตุผล วัตถุประสงค์ของโครงการผลผลิต/และผลลัพธ์ตัวชี้วัดโครงการความ
เชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์กิจกรรมหลักที่.... (งบประมาณผู้รับผิดชอบหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง) แบบฟอร์มเอกสาร
แนบ ข

เอกสารแนบ ก

แบบ จ.๑/กจ.๑

แบบฟอร์มการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัด/กลุ่มจังหวัด พ.ศ. ๒๕๖๑ – พ.ศ. ๒๕๖๔

วิสัยทัศน์ :(๑).....

ประเด็นยุทธศาสตร์ (๒)	เป้าประสงค์ เชิงยุทธศาสตร์ (๓)	ตัวชี้วัด ประเด็น ยุทธศาสตร์ (๔)	ค่าเป้าหมาย					กลยุทธ์ (๗)
			พ.ศ. ๒๕๖๑ (๕)	พ.ศ. ๒๕๖๒	พ.ศ. ๒๕๖๓	พ.ศ. ๒๕๖๔	พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๖๔ (๖)	
ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๑	เป้าประสงค์ที่ ๑	คชว. ๑						กลยุทธ์ที่ ๑
		คชว. ๒						กลยุทธ์ที่ ๒
	เป้าประสงค์ที่ ๒	คชว. ๓						กลยุทธ์ที่ ๓
		คชว. ๔						กลยุทธ์ที่ ๔
ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๒	เป้าประสงค์ที่ ๓	คชว. ๕						กลยุทธ์ที่ ๕
ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๓	เป้าประสงค์ที่ ๔	คชว. ๖						กลยุทธ์ที่ ๖
ค่าใช้จ่ายในการบริหารงานจังหวัด/กลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ								
รวมทั้งสิ้น								

บัญชีรายการชุดโครงการ (Project Idea)					งบประมาณดำเนินการ (๑๒)				
ประเด็นยุทธศาสตร์ /โครงการ (๘)	กลยุทธ์	แหล่ง งบประมาณ (๙)	ผลผลิต (๑๐)	หน่วย ดำเนินการ (๑๑)	พ.ศ. ๒๕๖๑	พ.ศ. ๒๕๖๒	พ.ศ. ๒๕๖๓	พ.ศ. ๒๕๖๔	พ.ศ. ๒๕๖๑- ๒๕๖๔
ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๑									
๑. โครงการที่ ๑	กลยุทธ์ที่ ๑	๑	๓.๓	ทสจ.					
- กิจกรรมหลัก ๑.๑									
- กิจกรรมหลัก ๑.๒									
- กิจกรรมหลัก ๑.๓									
๒. โครงการที่ ๒	กลยุทธ์ที่ ๒	๒	๓.๓	ทมจ.					
- กิจกรรมหลัก ๒.๑									
- กิจกรรมหลัก ๒.๒									
- กิจกรรมหลัก ๒.๓									
ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๒									
๑. โครงการที่ ๑	กลยุทธ์ที่ ๓	๑	๑	สอจ.					
ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๓									
๑. โครงการที่ ๑	กลยุทธ์ที่ ๔	๑	๒	สอจ.					
ค่าใช้จ่ายในการบริหารงานจังหวัด/ กลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ									
รวมทั้งสิ้น									

คำอธิบายแบบ จ.๑/กจ.๑

(๑) **วิสัยทัศน์** หมายถึง สถานภาพที่จังหวัด/กลุ่มจังหวัดต้องการจะเป็นหรือบรรลุถึงในอนาคตอย่างชัดเจน สอดคล้องกับโอกาสและศักยภาพที่เป็นลักษณะเฉพาะของจังหวัด/กลุ่มจังหวัดมีความเป็นไปได้ ตามศักยภาพและโอกาสของพื้นที่

(๒) **ประเด็นยุทธศาสตร์** หมายถึง ประเด็นหลักในการพัฒนาจังหวัด/กลุ่มจังหวัด หรือ ประเด็นหลักที่หน่วยงานในจังหวัด/กลุ่มจังหวัดจะต้องดำเนินการเพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์

(๓) **เป้าประสงค์เชิงยุทธศาสตร์** หมายถึง สิ่งที่จังหวัด/กลุ่มจังหวัดต้องบรรลุเพื่อรักษาหรือทำให้เกิดความสามารถในการแข่งขันของจังหวัด/กลุ่มจังหวัด ซึ่งจะกำหนดทิศทางระยะยาวของ การพัฒนาจังหวัด/กลุ่มจังหวัด และเป็นแนวทางในการจัดสรรทรัพยากรและปรับเปลี่ยนการจัดสรรทรัพยากร

(๔) **ตัวชี้วัดประเด็นยุทธศาสตร์** หมายถึง สารสนเทศที่เป็นตัวเลขที่บอกจำนวนปัจจัยนำเข้า ผลผลิต และผลการดำเนินการของกระบวนการ ผลผลิต บริการ และผลการดำเนินการของจังหวัดโดยรวมตัวชี้วัดอาจเป็นแบบง่าย ๆ ที่ได้จากการวัดแต่ละครั้ง หรือแบบหลายตัวประกอบกัน และควรมีข้อมูลที่สามารถวัดผลได้ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ อีกทั้งควรเชื่อมโยงกับประเด็นยุทธศาสตร์ของจังหวัด/กลุ่มจังหวัดและส่งผลไปยังยุทธศาสตร์ระดับประเทศ นโยบายสำคัญของรัฐบาล รวมทั้งแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒

(๕) **ค่าเป้าหมาย พ.ศ.** หมายถึง ระดับความสำเร็จของตัวชี้วัดที่จังหวัด/กลุ่มจังหวัดต้องการบรรลุถึงภายในรอบระยะเวลาตามปีที่กำหนดไว้ และควรมีข้อมูลที่สามารถวัดผลได้

(๖) **ค่าเป้าหมาย พ.ศ. - พ.ศ.** หมายถึง ค่าเป้าหมายของตัวชี้วัดเฉลี่ย ๔ ปี และควรมีข้อมูลที่สามารถวัดผลได้

(๗) **กลยุทธ์** หมายถึง แนวทางและวิธีการดำเนินงาน ที่คาดว่าจะนำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าประสงค์เชิงยุทธศาสตร์ของจังหวัด/กลุ่มจังหวัด

(๘) **โครงการ** หมายถึง ชื่อโครงการภายใต้ประเด็นยุทธศาสตร์ โดยเรียงตามลำดับความสำคัญ เฉพาะโครงการของกระทรวง กรม ควรมุ่งเน้นเฉพาะโครงการที่มีความสำคัญสูงและส่งผลกระทบต่อการขับเคลื่อนประเด็นยุทธศาสตร์ของจังหวัด/กลุ่มจังหวัด

(๙) **แหล่งงบประมาณ** หมายถึง แหล่งงบประมาณของโครงการ โดยกำหนดไว้ ๔ แหล่ง โดยให้ระบุหมายเลขของแหล่งงบประมาณ ดังนี้

- ๑ หมายถึง งบประมาณของจังหวัด/กลุ่มจังหวัด
- ๒ หมายถึง งบประมาณของกระทรวง/กรม
- ๓ หมายถึง งบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- ๔ หมายถึง งบประมาณของภาคเอกชน/ชุมชน (ถ้ามี)

(๑๐) **ผลผลิต** หมายถึง ประเภทของผลผลิตของโครงการ โดยกำหนดไว้ ๕ แหล่ง โดยให้ระบุหมายเลขของผลผลิต ดังนี้

- ๑ หมายถึง การพัฒนาด้านเศรษฐกิจ
- ๒ หมายถึง การพัฒนาด้านสังคม
- ๓ หมายถึง การบริหารจัดการด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- ๔ หมายถึง การรักษาความมั่นคงและความสงบ
- ๕ หมายถึง การบริหารจัดการ

(๑๑) **หน่วยดำเนินการ** หมายถึง หน่วยงานรับผิดชอบในการดำเนินการโครงการ หากโครงการมีหลายหน่วยรับผิดชอบในการดำเนินโครงการ ให้ระบุเฉพาะหน่วยงานรับผิดชอบหลัก

(๑๒) **งบประมาณดำเนินการ** หมายถึง งบประมาณในการดำเนินการของโครงการในแต่ละปีงบประมาณ โดยให้ใช้หน่วยเป็น “บาท”

เอกสารแนบ ข

แบบ จ.๑-๑/กจ.๑-๑
(Project idea รายโครงการ)

การจัดทำแบบสรุปโครงการแบบย่อ (Project idea) ของทุกโครงการภายใต้งบประมาณของจังหวัด/กลุ่มจังหวัด

แบบสรุปโครงการแบบย่อ (Project idea)

ประเด็นยุทธศาสตร์จังหวัด/กลุ่มจังหวัด

กลยุทธ์ ...(เป็นกลยุทธ์ภายใต้ประเด็นยุทธศาสตร์ ความแบบ จ.๑/กจ.๑)

หัวข้อ	รายละเอียด
๑. ชื่อโครงการ	ระบุชื่อโครงการในบัญชีรายการชุดโครงการในแบบ จ.๑/กจ.๑
๒. ความสำคัญของโครงการ หลักการและเหตุผล	ระบุความสำคัญ จำเป็นที่ต้องดำเนินโครงการ พร้อมระบุหลักการและเหตุผล
๓. วัตถุประสงค์ของโครงการ	ระบุวัตถุประสงค์สำคัญของโครงการ ที่จะส่งผลต่อความสำเร็จตามประเด็นยุทธศาสตร์
๔. ตัวชี้วัดความสำเร็จของโครงการ	ระบุตัวชี้วัดความสำเร็จของโครงการที่สามารถวัดผลสำเร็จได้เป็นรูปธรรมภายในระยะเวลาที่กำหนด
๕. ผลผลิต/ผลลัพธ์	ระบุผลผลิต/ผลลัพธ์ของโครงการที่สามารถวัดผลได้อย่างเป็นรูปธรรม
๖. ความเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์	ระบุความเชื่อมโยงของโครงการกับ ๑) ยุทธศาสตร์ชาติ ๒) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (ยุทธศาสตร์การพัฒนาภาค เมืองฯ) ๓) ยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัด ๔) ยุทธศาสตร์จังหวัด ๕) นโยบายสำคัญ หรือ อื่นๆ ฯลฯ พร้อมทั้งระบุความพร้อมของโครงการ
๗. ระยะเวลา	ระบุระยะเวลาทั้งหมดของการดำเนินโครงการที่ทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ (อาจเป็น ๑, ๒, ๓ หรือ ๔ ปี ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ตามข้อ ๓. ก็ได้)
๘. กิจกรรมหลักของโครงการ	ระบุแนวทางและวิธีการดำเนินงานที่เป็นกิจกรรมหลักที่ส่งผลให้โครงการบรรลุวัตถุประสงค์และสามารถวัดผลได้อย่างเป็นรูปธรรม
๘.๑ กิจกรรมหลักที่ ๑ งบประมาณ ผู้รับผิดชอบ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	
๘.๒ กิจกรรมหลักที่ ๒ งบประมาณ ผู้รับผิดชอบ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	